

ПАЛАТНИЙ І. А.

**СПОРТИВНИЙ ТУРИЗМ:
ЗМАГАННЯ ТУРИСТІВ -
ПІШОХІДНИКІВ**

Навчально-методичний посібник

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*

Переяслав - Хмельницький
2010

УДК 796.5

ББК 75.81

П 14

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

як навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів

(лист № 1/11-10147 від 09.12.2009р.)

Рецензенти:

Соколов В. А., кандидат технічних наук, доцент, віце-президент Федерації спортивного туризму України, Заслужений працівник ФКіС України;

Чернов Б. О., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри географії, екології та методики навчання природничих дисциплін ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»;

Ященко А. Г., доктор медичних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії діагностики функціонального стану спортсменів ДНДІФКіС, м. Київ.

Палатний І.А.

П 14 Спортивний туризм: змагання туристів – пішоходників: навч.-методич. посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І. А. Палатний. – Переяслав-Хмельницький: СПД Кузьмичова Р.Ю., 2010.– 256с.

У запропонованому навчальному-методичному посібнику надаються рекомендації щодо методики навчання елементам техніки та тактики подолання природних перешкод у туристському поході, приводяться правила змагань зі спортивного туризму та особливості проходження та суддівства технічних етапів під час проведення змагань. Для підвищення ефективності роботи суддів під час змагань із техніки пішогодного туризму розроблені зразки суддівських протоколів на технічних етапах та спеціальних завданнях.

Книгу адресовано студентам навчальних закладів у галузі знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціалізацією методика туристичної роботи, вчителям ЗОШ, керівникам гуртків позашкільних закладів, а також всім, хто цікавиться питаннями спортивного пішогодного туризму.

ББК 75.81

© Палатний І.А., 2009

ЗМІСТ

Передмова	5
I. Основні туристські вузли та методичні вказівки щодо техніки в'язання.....	6
II. Класифікація видів страховок, мотузок та їх характеристика	22
2.1. Суддівська страховка.....	22
2.2. Командна страховка.....	22
2.3. Самостраховка	22
2.4. Перильна мотузка	22
2.5. Супроводжуюча мотузка.....	23
2.6. Транспортна мотузка.....	23
III. Методичні рекомендації щодо командного проходження етапів “Смуги перешкод” та “Крос-походу” з самонаведенням та зняттям перил.....	24
3.1. Встановлення та складання намету.....	24
3.2. Спуск по схилу.....	27
3.3. Підйом по схилу	30
3.4. Траверс схилу.....	33
3.5. Переправа через річку по колоді.....	38
3.6. Переправа через яр по колоді(скельна).....	44
3.7. Навісна переправа через річку.....	45
3.8. Навісна переправа через яр (скельна).....	49
3.9. Крутопохила переправа.....	51
3.10. Переправа по вірьовці з перилами.....	53
3.11. Переправа через річку вбхід.....	55
3.12. Траверс схилу з альпенштоком (льодорубом).....	59
3.13. Подолання канави, струмка, рову, скельного прижиму з використанням підвішеної вірьовки (маятником).....	65
3.14. Транспортування потерпілого.....	67
3.15. Рух по жердинах.....	76
3.16. Рух по купинах.....	78
3.17. Суддівські протоколи.....	79
3.18. Розміщення технічних етапів на дистанції “Смуга перешкод”.....	99
3.19. Методичні рекомендації, щодо організації, проведення та суддівства змагань на дистанції “Крос-похід”.....	10
Додатки до розділу 3.19.....	3
.....	7
IV. Витяги нормативно- правової бази в галузі спортивного туризму.....	12
.....	4

Витяг № 1 “Правила змагань зі спортивного туризму”	
1. Загальні положення щодо проведення змагань зі спортивного туризму.....	12
	4
2. Змагання туристських спортивних походів.....	13
	8
3. Змагання з видів спортивного туризму (змагання з пішохідного туризму.....	16
	1
4. Проект Настанов з організації страхівки та суддівства етапів змагань з техніки пішохідного туризму.....	20
	8
Додатки до витягу № 1.....	23
	0
Витяг № 2 “Єдина спортивна класифікація України”.....	24
	1
Витяг № 3 “Положення про суддів зі спортивного туризму”.....	24
	7
Додатки до витягу № 3.....	26
	1
V Орієнтовні тестові завдання для контролю знань, умінь та навичок	26
	6
Література.....	32
	5

ПЕРЕДМОВА

Спортивно-оздоровчий туризм – це окремий вид діяльності у межах вітчизняної туристичної галузі, який виник на самостійних засадах з ініціативи туристів-аматорів, чудово поєднує в собі спорт та відпочинок, виховує бережне ставлення до навколишнього середовища та впливає на гармонійний розвиток особистості. Підготовка фахівців у галузі спортивно-оздоровчого туризму передбачає здійснення технічної, тактичної, фізичної підготовки туриста. Технічна підготовка обумовлює оволодіння елементами пересування у подорожі, розбивання бівуаку, подолання природних перешкод, організацію страхівки та багато іншого. Зокрема, опановування техніки та тактики подолання природних перешкод є дуже важливим етапом у підготовці туристів, проте не завжди існуюча традиційна методика навчання є ефективною.

У запропонованому навчальному посібнику надаються рекомендації щодо методики навчання елементам техніки та тактики подолання природних перешкод у туристському поході, приводяться правила змагань зі спортивного туризму та особливості проходження та суддівства технічних етапів під час проведення змагань. Для підвищення ефективності роботи суддів під час змагань із техніки пішого туризму розроблені зразки суддівських протоколів на технічних етапах та спеціальних завданнях.

Рекомендовано для студентів навчальних закладів у галузі знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціалізацією методика туристичної роботи, вчителів ЗОШ, керівників гуртків позашкільних закладів, а також для тих, хто цікавиться питаннями спортивного пішохідного туризму.

Сподіваючись, що з виходом цього навчального посібника читач отримає доброго помічника для поліпшення діяльності в галузі спортивно-оздоровчого туризму, автор із вдячністю прийме зауваження та поради щодо змісту і шляхів його подальшого вдосконалення.

I. ОСНОВНІ ТУРИСТСЬКІ ВУЗЛИ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ТЕХНІКИ В'ЯЗАННЯ

Для подолання перешкод, організації бівуаку кожному туристу потрібно знати як в'яжеться та де використовується той чи інший вузол. Вузли слід класифікувати за їх призначенням:

1. для зв'язування мотузок однакового діаметру: “прямий”, “ткацький”, “зустрічний”, “грепвайн”;
2. для зв'язування мотузок різного діаметру: “брамшкотовий”, “академічний”;
3. вузли для страховки (петлі, що не затягуються, – провідники): “простий провідник”, “провідник вісімка”, “серединний (австрійський) провідник”, “подвійний провідник”;
4. вузли для прив'язування мотузок до опори: “удавка”, “булінь”, “стремено”, “карабінна петля (карабінна удавка)”;
5. схоплюючі вузли: “схоплюючий”, “австрійський схоплюючий”, “стремено”, “Бахмана”;
6. допоміжні вузли: “петля Гарда”, “карабінний вузол”, “маркірувальний вузол”.

Крім того, туристи зустрінуться ще з великою кількістю інших вузлів, але основними потрібно володіти досконало.

“Прямий” вузол можна зав’язати двома способами.

1. Однією мотузкою робиться петля (рис. 1, а), а іншою необхідні витки, щоб отримати правильний вузол. Ходові кінці повинні бути довжиною 15-20 см для того, щоб можна було зав’язати контрольні вузли (рис. 1, б, е). Якщо один ходовий кінець буде зверху, а інший знизу чи навпаки, то це буде неправильно зав’язаний “прямий” вузол. Ходові кінці повинні виходити лише зверху, або ж знизу.

2. Дві мотузки накладаються одна на одну й зав’язуються два простих вузли в різні сторони (рис. 1, в, г). Якщо вузли зав’язані в одну сторону, то отримаємо “бабський” вузол (рис. 1, д). Після цього на кінцях зав’язуються контрольні вузли (рис. 1, е) [1].

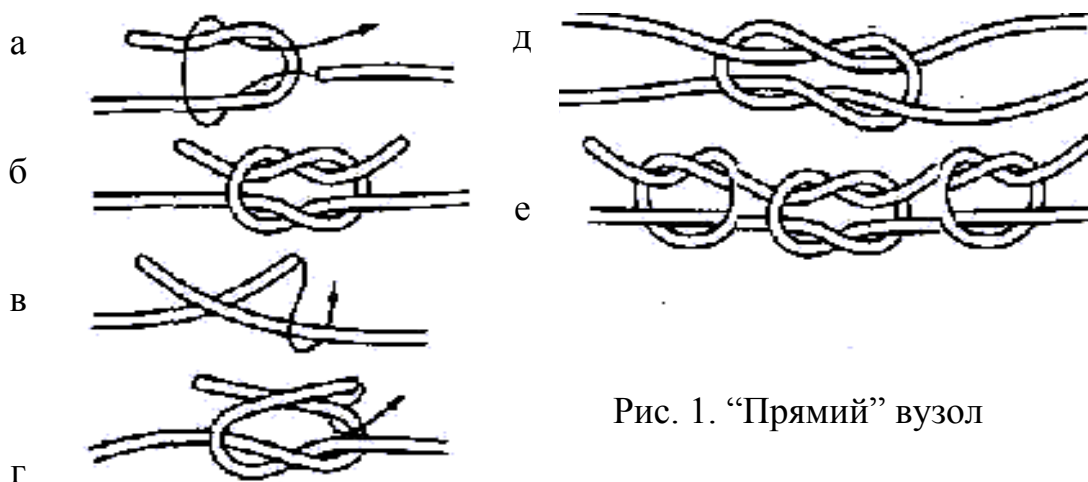

Рис. 1. “Прямий” вузол

“Ткацький” вузол. Дві мотузки накладаються одна на одну, потім зав’язуються два контрольних вузла, спочатку з однієї сторони, далі з іншої (рис. 2, а, б). Потім вузли стягуються (рис. 2, в) [1].

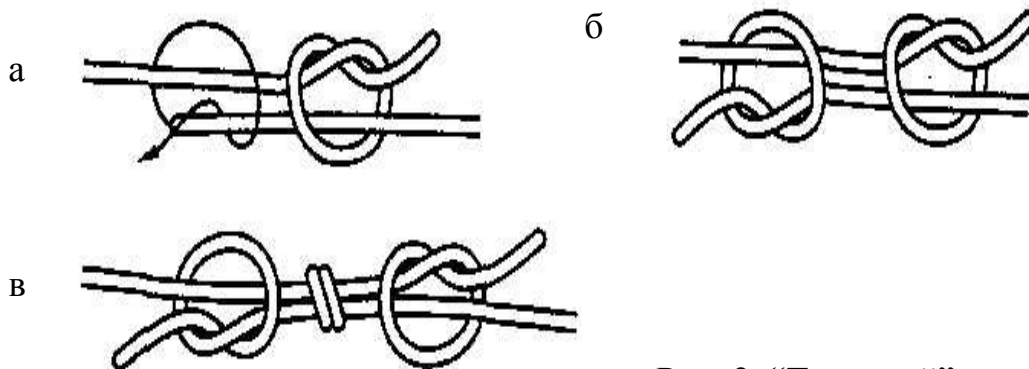

Рис. 2. “Ткацький” вузол

“*Зустрічний*” вузол. На кінці однієї мотузки зав’язується простий вузол (рис. 3, а), потім іншою мотузкою назустріч ходовому кінцю першої повністю повторюємо вузол, так щоб він вийшов подвійним, а ходові кінці виходили в різні боки (рис. 3, б). Після цього вузол затягується, контрольні вузли зазвичай не в’яжуться (рис. 3, в) [1].

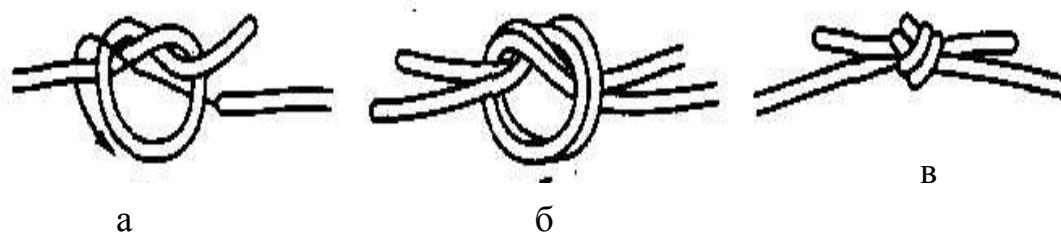

Рис. 3. “Зустрічний” вузол

Вузол “*грепвайн*”. Дві мотузки накладаються одна на одну, зав’язується подвійний контрольний вузол з однієї сторони (рис. 4, а) потім такий же з іншої сторони (рис. 4, б) Вузли стягуються, контрольні вузли не в’яжуться (рис. 4, в, г) [1].

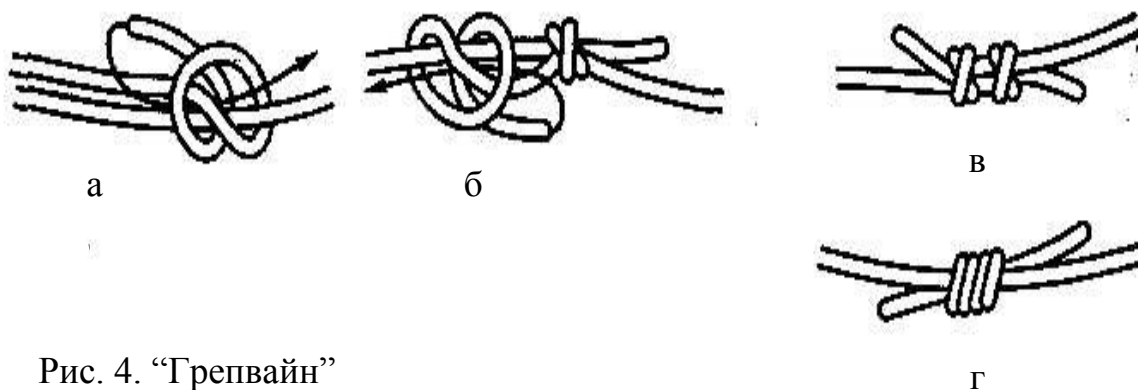

Рис. 4. “Грепвайн”

“Брамшкотовий” вузол. Беремо дві мотузки різного діаметру, з товстішої в’яжеться провідник “вісімка”, “простий” чи робиться петля, потім ходовим кінцем тоншої мотузки обкручуємо так, як показано на рис. 5, а, б. Після цього вузол затягується, розправляється й зав’язується контрольний вузол (якщо з товщої мотузки була зроблена петля, то на ній теж зав’язується контрольний вузол (рис. 5, в)) [1].

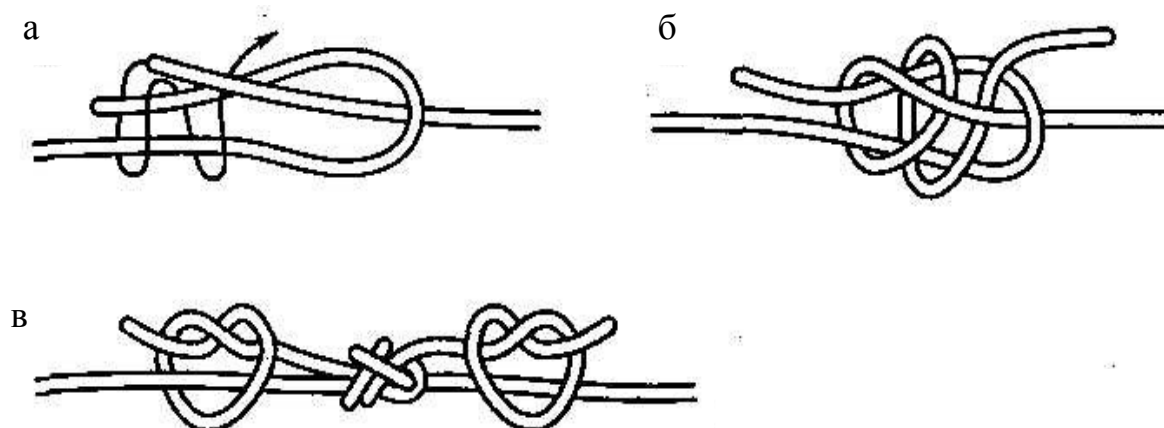

Рис. 5. “Брамшкотовий” вузол

“Академічний” вузол. Беремо дві мотузки різного діаметру, з товстішої в’яжеться провідник “вісімка”, “простий” чи робиться петля, потім ходовим кінцем тоншої мотузки обкручуємо так, як показано на рис. 6, а, б. Далі вузол затягується, розправляється й зав’язується контрольний вузол (якщо з товстішої мотузки була зроблена петля, то на ній теж зав’язується контрольний вузол (рис. 6, в)) [1].

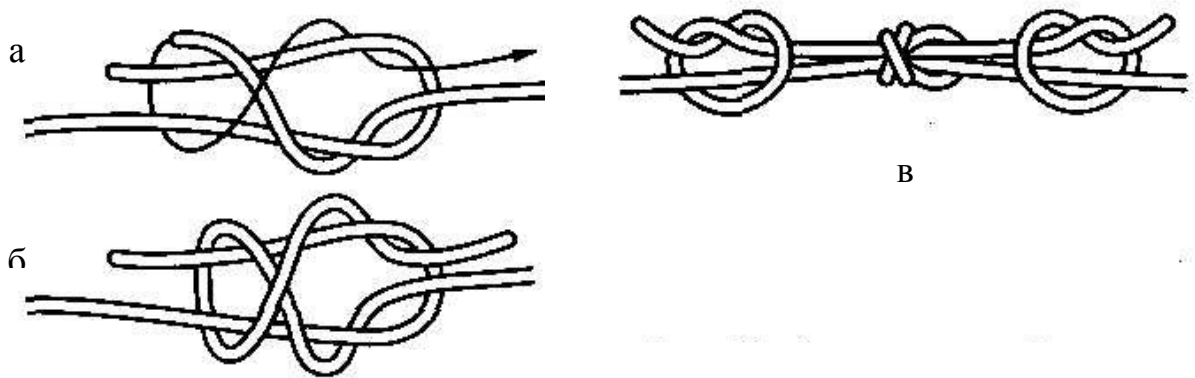
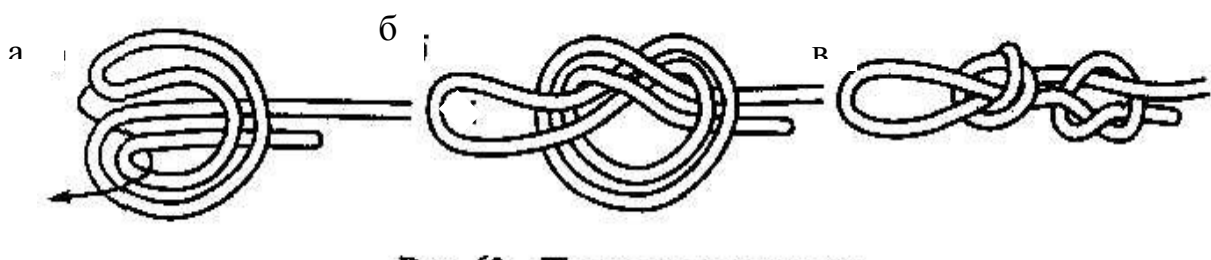

Рис. 6. “Академічний” вузол

Вузол *“простий провідник”* в’яжуть однією мотузкою. Вона складається вдвоє і на здвоєному кінці зав’язується простий вузол (рис. 7, а, б), щоб вийшла петля. Нижче зав’язується (в деяких випадках) контрольний вузол (рис. 7, в) [1].

Для того, щоб зав’язати *“простий провідник”* одним кінцем мотузки потрібно: зав’язати простий вузол так, щоб розхідний кінець становив 20-30 см, потім обвести його навколо іншої мотузки (опори) й повторити ним простий вузол, щоб отримати подвійний з розхідними кінцями в одну сторону (рис. 7, г, д, е) [1]; нижче зав’язується контрольний вузол.

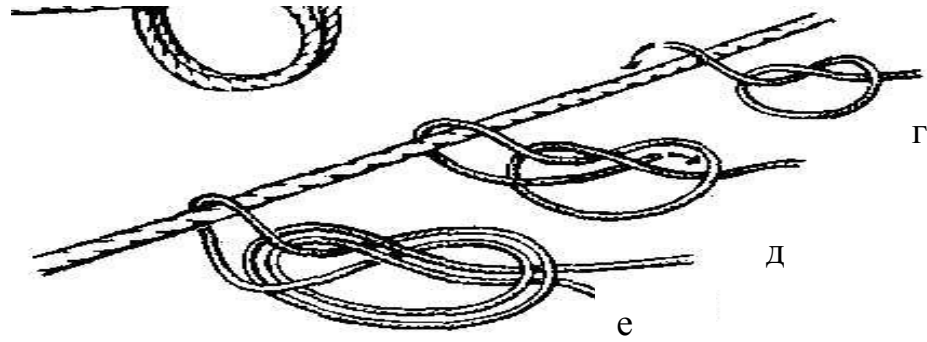

Рис. 7. “Простий провідник”

Вузол *“провідник вісімка”* зав’язується однією мотузкою, яка складається вдвоє, на здвоєному кінці зав’язується вузол, що нагадує цифру вісім (рис. 8, а, б), щоб вийшла петля. Вузол розправляється, затягується. Контрольний вузол не зав’язується (рис. 8, в) [1].

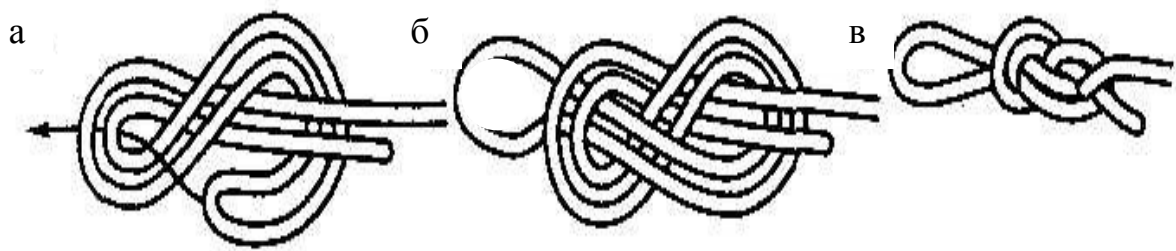

Рис. 8. “Провідник вісімка”

Вузол *“серединний (австрійський) провідник”* в’яжеться на одній мотузці. Мотузка береться за середину (в потрібному місці), потім поворотом на 360° з неї утворюється вісімка (рис. 9, а), верх якої опускається вниз та протягується, як показано стрілочкою на рис. 9, б, щоб отримати петлю. Для того, щоб вийшов правильний вузол (рис. 9, в) [1], необхідно розтягнути кінці мотузки у різні боки. Контрольний вузол не зав’язується.

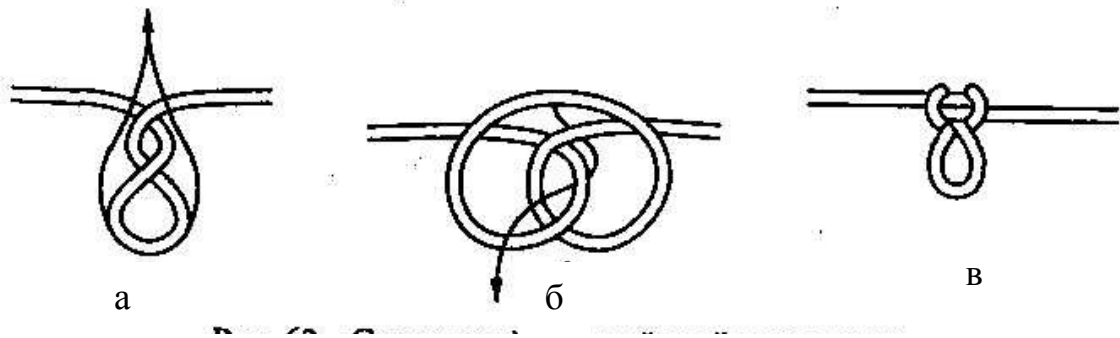

Рис. 9. “Серединний (австрійський) провідник”

Вузол **“подвійний провідник (заячі вуха)”** зав’язується однією мотузкою. Мотузка складається вдвічі, на ній робимо петлю напівобхват здвоєної мотузки (рис. 10, а), але у подвійну петлю, яка утворилася при цьому, не пропускаємо вихідний кінець (як при зав’язуванні “простого провідника”), а навпаки, притримуючи її вільною рукою, захоплюємо пальцями іншої руки середину петлі і втягуємо в подвійну петлю (“тягнемо вуха”) (рис. 10, а, б). Підтягуємо трохи подвійну мотузку, злегка затягуючи вузол, що утворюється, через нього перекидаємо початкову петлю (рис. 10, б, в) [1] і, витягуючи “вуха”, остаточно затягуємо вузол. Правильно зав’язаний вузол показано на рис. 10, г. Необхідно слідкувати, щоб при зав’язуванні вузла не було перекручування мотузок у вузлі. Контрольний вузол не зав’язується.

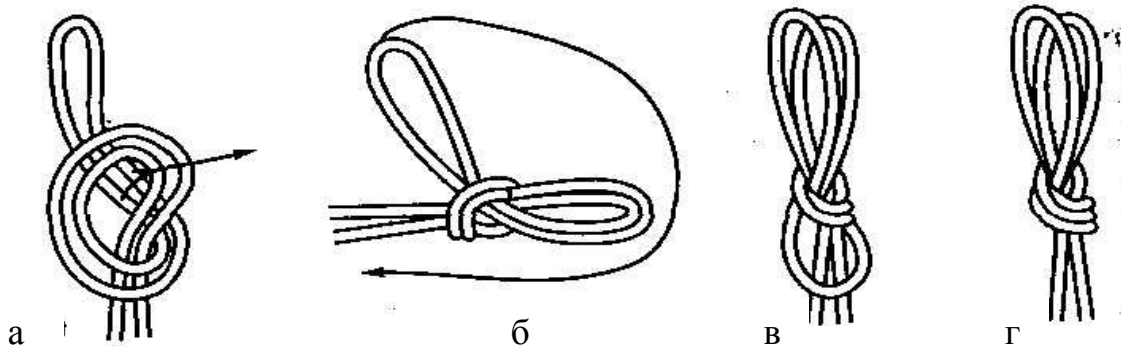

Рис. 10. “Подвійний провідник”

Вузол “*удавка*” зав’язуються однією мотузкою навколо опори. Робочий кінець мотузки обводиться навколо опори та корінного кінця основної мотузки (рис. 11, а), після цього між тим, за що кріпиться мотузка, і місцем, де виконаний обніс корінного кінця, робиться 4-6 витків (“шлагів”) та в’яжеться на робочому кінці контрольний вузол (рис 11, б) [1]. Потрібно пам’ятати, що для того, щоб даний вузол працював як слід, “шлагги” повинні займати не менше 3/4 опори.

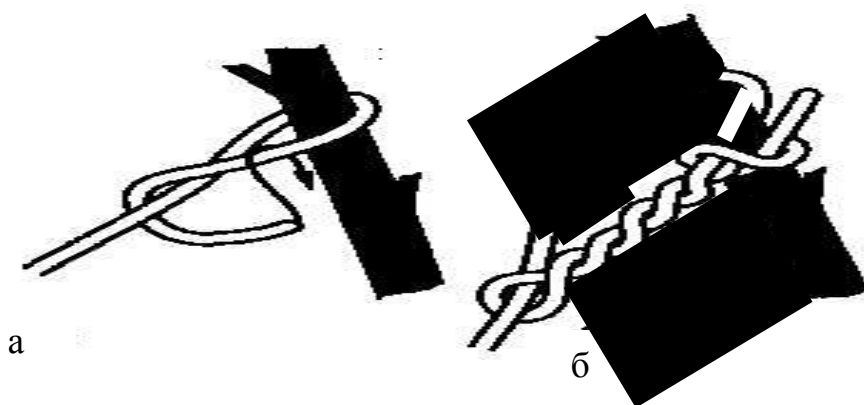

Рис. 11. “Удавка”

Вузол “*стремено*” зав’язується декількома способами.

1. Однією мотузкою навколо опори. Ходовий кінець мотузки обводиться навколо опори, потім зав’язується так, як показано на рис. 12, а [1], після цього вузол затягується й закріплюється контрольним вузлом (рис. 12, б). Якщо даний вузол використовується при кріпленні до опори, то він затягується якомога сильніше, а контрольний вузол в’яжеться як найближче до опори.

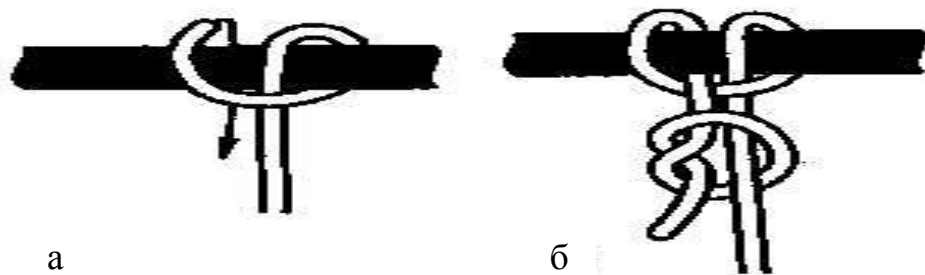

Рис. 12. “Стремено” (зав’язування одним кінцем)

2. Беремо мотузку руками в необхідному місці (одна рука прямим хватом, інша - зворотнім) та робимо одночасно дві петлі, які вийдуть по різні боки мотузки. Ці петлі складаємо назустріч одна одній (нічого не повертаючи), як показано на рис. 13, а, б, [1] - утвориться “стремено”. Якщо одну з петель при складанні повернути, або ж скласти не так, як на рисунку, - вузол не вийде.

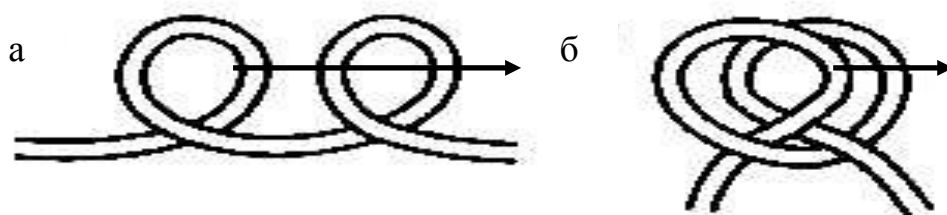

Рис. 13. “Стремено”

Вузол “булінь” в’яжеться навколо опори теж кількома способами:

1. Відступивши від краю мотузки потрібну відстань, роблять петлю поворотом мотузки на 180° за годинниковою стрілкою, потім навколо опори обводять ходовий (робочий) кінець мотузки й продівають його в зроблену перед тим петлю (рис. 14, а), після цього ходовим кінцем обводять робочу мотузку й просовують його в петлю зі зворотної сторони (рис. 14, б). Вузол затягується й зав’язується контрольний вузол (рис. 14, в).

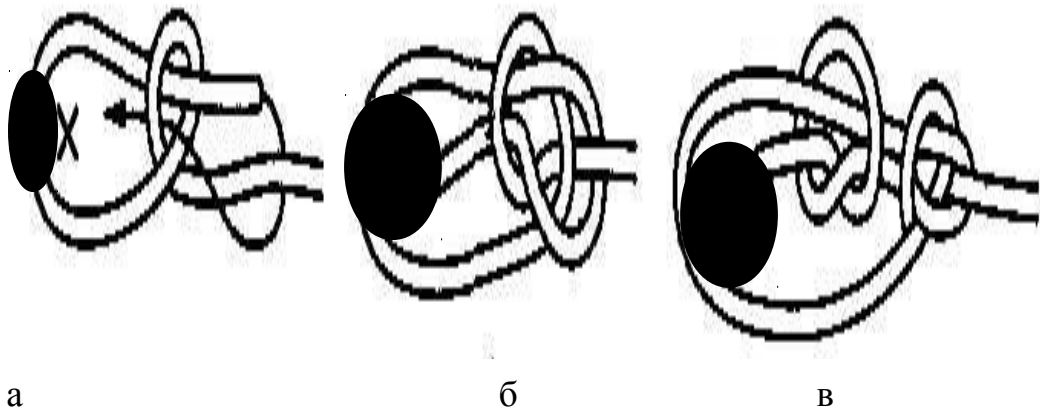

Рис. 14. “Булінь” (перший спосіб зав’язування)

2. Вільним кінцем мотузки охоплюється опора, після чого на основній частині мотузки, тобто на тій, що надалі буде навантажуватись, роблять спочатку одну петлю, потім, нижче, другу, яку пропускають у першу (“петля в петлі”) (рис. 15, а). Потім робочий кінець мотузки пропускають у другу петлю до повного охоплення опори (рис. 15, б). Вузол затягується (потягнувши за основну частину мотузки) й зав’язується контрольний вузол (рис. 15, в) [1].

“Схоплюючий” вузол зав’язуються навколо основної мотузки (діаметром 10-12 мм) репшнуром (діаметром 5-6 мм) декількома способами.

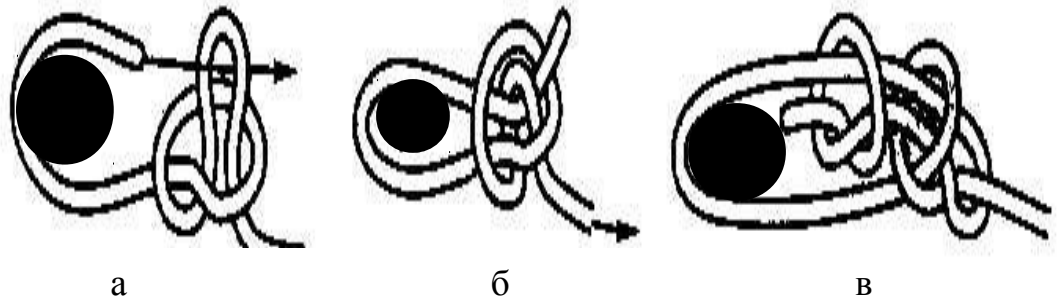

Рис. 15. “Булінь” (другий спосіб зав’язування)

1. Репшнур складаємо пополам, ним обводиться основна мотузка й розхідні кінці пропускаються в петлю, що утворилася (рис. 16, а, б). Потім дана дія повторюється знову (рис. 16, в, г) [1]. Після цього вузол затягується й розпрямляється. Контрольний вузол непотрібний, якщо репшнур попередньо зав’язаний в петлю.

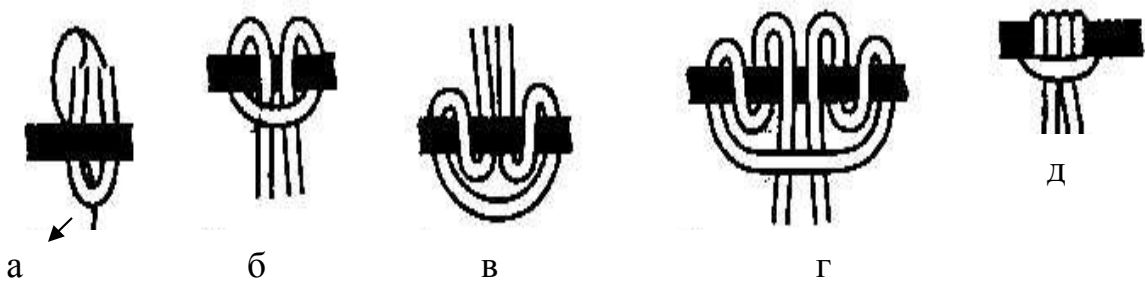

Рис. 16. “Схоплюючий” вузол

2. Іноді цей вузол потрібно зав’язати одним кінцем репшнура, для цього мотузка обводиться одним кінцем репшнура два рази в одну сторону, потім в іншу (рис. 17, а, б). Після цього вузол затягується, розпрямляється й обов’язково закріплюється контрольним вузлом (рис. 17, в, г) [1].

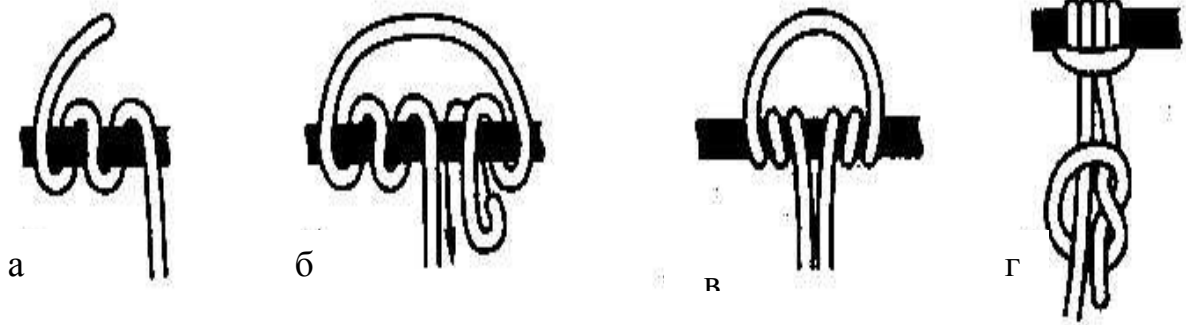

Рис. 17. “Схоплюючий” вузол одним кінцем

“Вузол Бахмана” є прямим попередником затискачів і жумарів. Унаслідок широкого використання останніх “вузол Бахмана” застосовується рідше, однак, якщо вони відсутні (або їх не вистачає) успішно використовується при підйомах по вертикальних мотузках на стременах. “Вузол Бахмана” працює значно краще, ніж “схоплюючий”, особливо при натягуванні мотузок (наприклад, на переправах) поліспастом. Вважається, що “вузол Бахмана” при роботі з поліспастом має безперечну перевагу навіть перед добрим жумаром, який псує сплетення мотузки, роблячи її надалі непридатною.

“Вузол Бахмана” в’яжеться так: спочатку петлю допоміжної мотузки (меншого діаметра, ніж основна) “проклацують” у карабін (рис. 18, а, б), потім карабін довгим боком прикладають до основної мотузки, а петлею роблять 4-5 обертів навколо карабіну, кожного разу “заклацуючи” її в карабін. Нитки допоміжної мотузки розправляються і вузол готовий до роботи (рис. 18, в) [1]. Карабіном вузол можна легко пересувати вгору, а при різкому ривку вузол зтягується, але, на відміну від “схоплюючого”, дуже легко послаблюється після зняття навантаження. Саме завдяки цій властивості “вузол Бахмана” широко застосовується при проведенні рятувальних робіт.

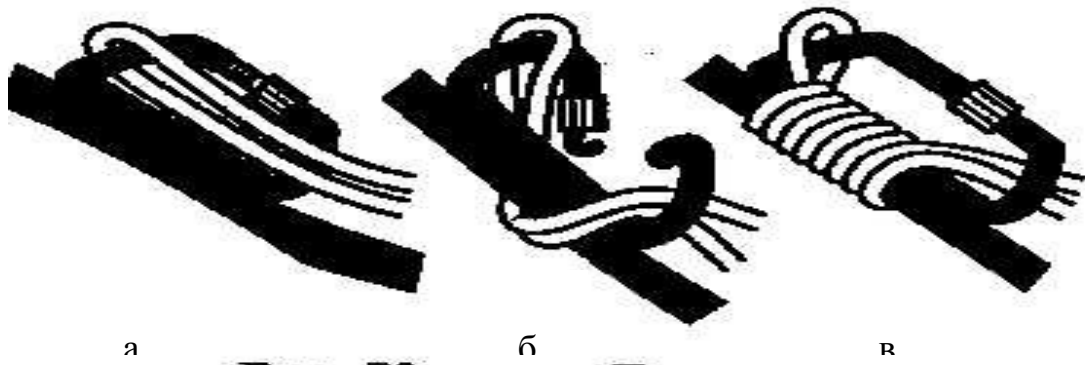

Рис. 18. “Вузол Бахмана”

“Карабінна петля (карабінна удавка).” Вузол використовується для прив’язування мотузки до опори та зручного її зняття на технічних етапах (спуск, навісна переправа і т. д.)

На кінці мотузки зав’язується провідник “вісімка”, петлю “проклацують” у карабін (рис. 19, а), потім мотузка обводиться навколо опори й робочий кінець мотузки (той, що навантажується) “проклацують” у карабін (рис. 19, б) [1], вузол затягується.

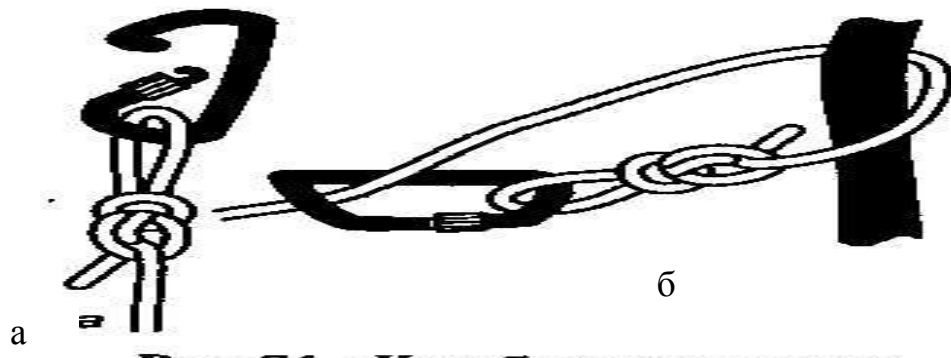

Рис. 19. “Карабінна петля (карабінна удавка)”

“Маркірувальний. вузол” служить для маркіровки (зв’язування) мотузки після того, як вона збухтована. На одному кінці мотузки виконується петля (рис. 20, а), а іншим кінцем назустріч петлі робиться 4—5 обертів навколо

бухти й петлі, після чого робочий кінець пропускається в петлю, а вільним кінцем петля затягується (рис. 20, б) [1].

Рис. 20. “Маркувальний” вузол

“*Карабінний вузол*” можна було б назвати “карабінним схоплюючим” вузлом. Від “вузла Бахмана” він відрізняється тим, що карабін до основної мотузки кріпиться “схоплюючим вузлом”. Щоб зав’язати “карабінний вузол”, карабін прикладають довгим боком до основної мотузки такою самою петлею, якою користуються для в’язання “схоплюючого вузла”, і тим самим способом в’яжуть “схоплюючий вузол”, але не навколо мотузки, а навколо мотузки й карабіна одночасно (рис. 21, а, б) [2].

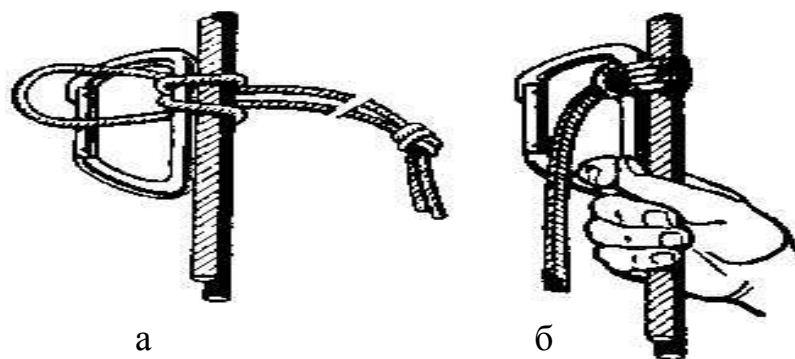

Рис. 21. “Карабінний вузол”

“Вузол (або петля) Гарда” — прекрасний засіб страховки, надійний при будь якому стані мотузок, практично незамінний при транспортуванні потерпілого на складному рельєфі. В’яжеться дуже легко і просто: складають мотузку петлею, закріплюють петлю в карабіні, потім одним кінцем мотузки роблять напівобхват іншого і “вклацують” цей робочий кінець мотузки в карабін (рис. 22, а, б, в) [11].

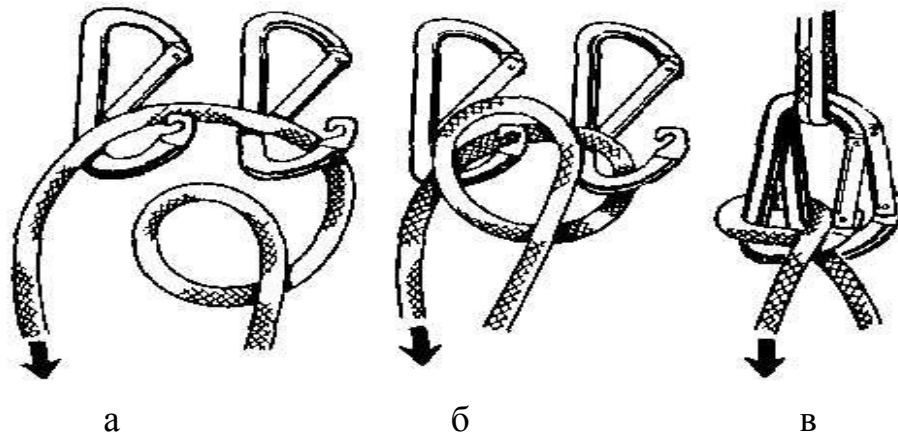

Рис. 22. “Петля (вузол) Гарда”

“Австрійський схоплюючий” — репшнур складаємо пополам, ним обводиться основна мотузка й розхідні кінці обкручують навколо основної мотузки (4-5 витків), потім вони продіваються в петлю, що утворилася раніше. Після цього вузол затягується й розпрямляється (рис. 23). Контрольний вузол не потрібний, якщо репшнур попередньо зав’язаний в петлю.

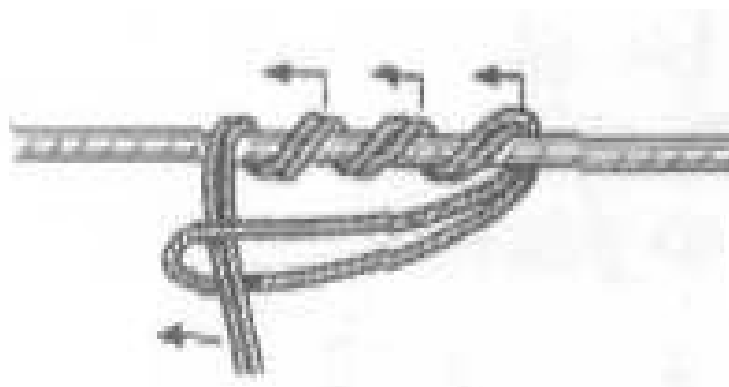

Рис. 23. “Австрійський схоплюючий”

“Подвійний булінь (Абалаковський)” використовується для зблокування страхувальної системи. Зав’язується він з куска основної мотузки (≈ 3 метри): спочатку продіваємо мотузку в петлі страхувальної системи (рис. 24, а), рівняємо її так, щоб розхідні кінці були однієї довжини; потім робимо петлі, в які продіваємо кінці мотузок (як показано на рис. 24, б, в) й затягуємо вузол; на розхідних кінцях зав’язуємо “провідники вісімки” (рис. 24, г). Таким чином страхувальна система зблокована.

Можливі порушення при в’язанні вузлів приведені в суддівському протоколі (розділ 3.17. табл. № 1).

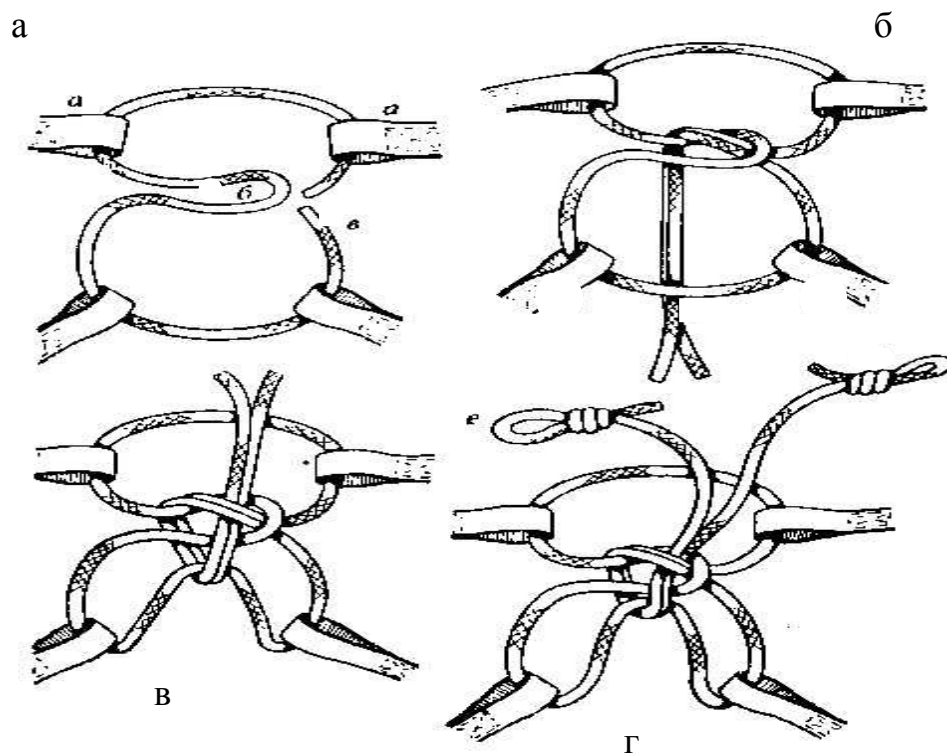

Рис. 24. “Подвійний булінь (Абалаковський)”

Контрольні запитання

1. Як класифікуються вузли за своїм призначенням ?
2. Які вузли використовуються для зв'язування мотузок одного діаметру ?
3. Які вузли слугують для зв'язування мотузок різного діаметру ?
4. Які вузли належать до провідників і де вони використовуються ?
5. Які вузли в'яжуться навколо опори, їх призначення ?
6. Які вузли належать до схоплюючих, а які до допоміжних ?
7. Який вузол використовують для зблоковування страхувальної системи ?
8. Які можливі порушення можуть бути допущені учасниками змагань під час в'язання вузлів ?
9. Яка кількість штрафних балів відповідає можливим порушенням під час в'язання вузлів ?

II. КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДІВ СТРАХОВОК, МОТУЗОК ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

2.1. *Суддівська страховка (Суд.С.)* - страховка, яка організовується в особливо небезпечних місцях суддівською колегією. Використовується згідно Умов змагань. Суддівська страховка - мотузка товщиною не менше 10 мм.

2.2. *Командна страховка (К.С.)* - мотузка товщиною не менше 10 мм, за допомогою якої учасники команди дублюють, або заміняють використання самостраховки. Кріпиться К.С. в зблоковану страхувальну систему учасника. Під час командного страхування обов'язкове виконання правила "чотири руки" (два страхуючих у рукавицях). У випадку використання гальмівного засобу виконується правило "двох рук" (один страхуючий в рукавицях).

На водних перешкодах вільний кінець К.С. не кріпиться. На скельних перешкодах вільний кінець кріпиться до опори, або до страхуючого учасника команди.

2.3. **Самостраховка (С.С.)** - індивідуальні засоби, що забезпечують надійне статичне або динамічне положення туриста відносно перильної мотузки, або страхувальної петлі (прусік, вус, фал, карабін). С.С. забезпечується на вертикальних перилах “схоплюючим вузлом”, а на горизонтальних - ковзаючим карабіном. С.С. може бути статичною або динамічною :

2.3.1. **статична С.С.** - петля, вус, фал, довжиною до 2 м. Використовується під час страхування інших учасників та виконання дій в небезпечній зоні;

2.3.2. **динамічна С.С.** - карабін, прусік довжиною не більше витягнутої руки (40-50 см). Використовується під час індивідуального подолання перешкоди.

2.4. **Перильна мотузка** - мотузка товщиною не менше 10 мм, що має відповідний сертифікат міцності і використовується для подолання перешкод, забезпечуючи безпеку учасників.

2.5. **Супроводжуюча (супроводжуючо-страхувальна) мотузка** - мотузка (рекомендуємо товщиною не менше 10 мм), яка використовується для супроводження учасника, що долає перешкоду вже застрахованим одним або декількома видами страховки й кріпиться до заблокованої страхувальної системи. У разі ускладнення або неможливості самостійного завершення подолання перешкоди (зрив, зависання) за допомогою супроводжуючої мотузки учасник транспортується в безпечну зону початку або кінця перешкоди. Супроводжуюча мотузка обов'язково контролюється учасниками, що стоять на супроводі. Кінець супроводжуючої мотузки закріплюється. Вона може виконувати роль транспортної.

2.6. **Транспортна мотузка** - мотузка товщиною не менше 6 мм. Вимоги до транспортної мотузки такі, як для супроводжуючої, але вона використовується для транспортування вантажу по перилах (рюкзаки, контрольний вантаж, тощо).

Приклади використання мотузок наведено на рисунку 25 [3].

Контрольні запитання

1. Що таке суддівська страховка ?
2. Яким чином здійснюється командна страховка ?
3. Які види самостраховки ви знаєте ?
4. Чи відрізняється перильна мотузка від супроводжуючої ?
5. Що таке транспортна мотузка й які основні вимоги до її використання ?

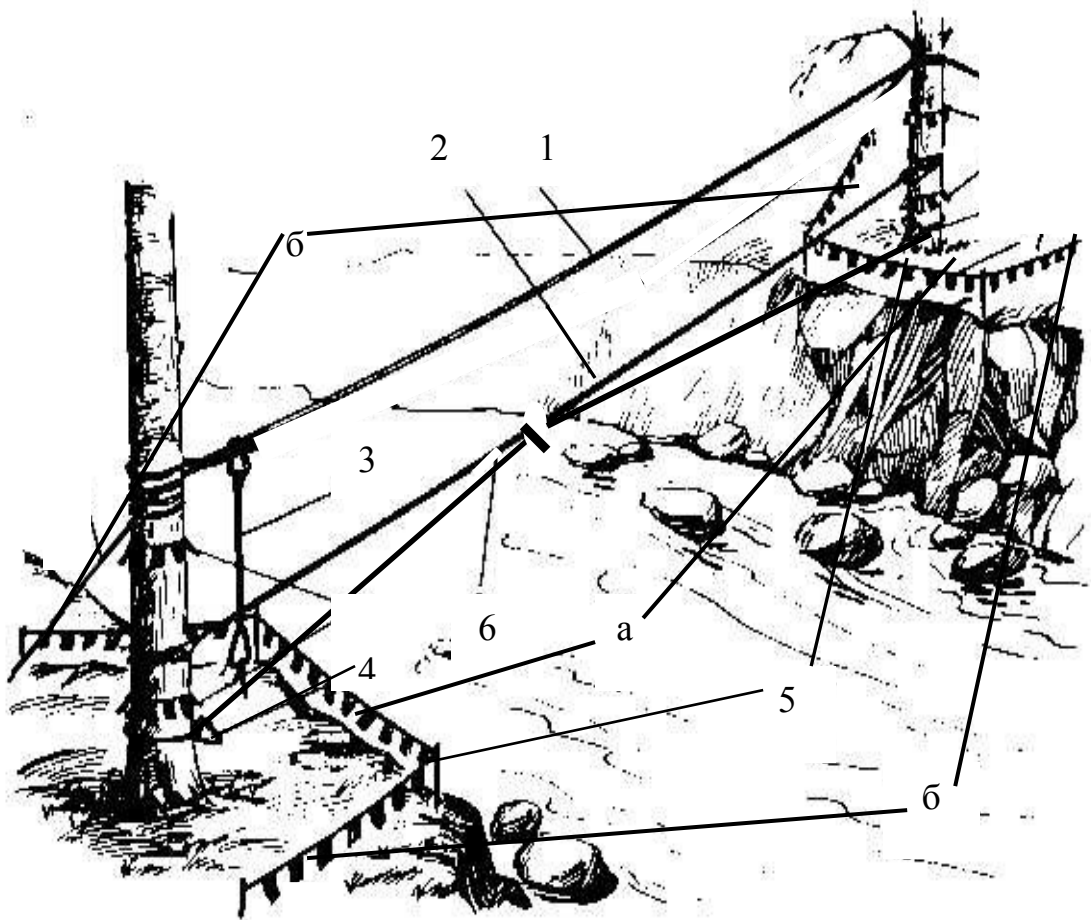

Рис. 25 Приклади використання мотузок:

1 – суддівська страховка; 2 – перильна мотузка; 3 – суддівський фал; 4 – кріплення супроводжуючої мотузки; 5- робоча зона (а – контрольні лінії, б – обмежувальні лінії); 6 – супроводжуюча мотузка

ІІІ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО КОМАНДНОГО ПРОХОДЖЕННЯ ЕТАПІВ “СМУГИ ПЕРЕШКОД” ТА “КРОС-ПОХОДУ” ІЗ САМОНАВЕДЕННЯМ ТА ЗНЯТТЯМ ПЕРИЛ

3.1. *Встановлення та складання намету* (змагальний варіант)

Вибір та підготовка місця

Місце для проведення даного виду змагань обирається на рівному ґрунті, площею 25 м. Ґрунт повинен мати відповідну щільність для

проникнення й утримання в ньому кілка. Місце звільняється від можливого коріння, шишок, кущів та огорожується.

Склад команди: 6 осіб.

Матеріальне забезпечення – намет (двох- або чотирьох- місний) (рис. 26, а); стійки або альпенштоки - 2 шт.; кілки (рис. 24, б) - 6 шт.

Вимоги до намету. Як правило, для виконання цього завдання вибирається двоскатний 2-х або 4-х місний, з довільного матеріалу (брезент, шовк, перкаль) намет. Центральні розтяжки довжиною не менше 2 м. Кутові розтяжки - не менше 1 м. Всі розтяжки суцільні без вузлів. На кінцях розтяжок допускається наявність петель для кілків. Стійки або альпенштоки дерев'яні, пластикові або дюралеві, суцільні. Висота стійки відповідає висоті намету. Кілки металеві або дюралеві, загострені з одного боку та зручні для натискання рукою з іншого боку. Бажано до кожного кілка прив'язати яскраву стрічку 5 - 10 см для візуального контролю місця знаходження кілка.

Встановлення намету

1. Підготовка команди до встановлення намету. Заздалегідь команда перевіряє стан складеного намету та, без врахування часу, самостійно складає та розташовує його в зручному для неї місці. Стійки та кілки розміщує перед собою довільно. Кілки бажано встромити в ґрунт. По завершенню команда шикуються на лінії старту.

Для зручності контролю переміщення учасників під час виконання завдання дамо їм номери 1-й, 2-й, 3-й, 4-й, 5-й, 6-й.

2. По команді судді учасники розбирають : 1-й та 2-й по стійці та по одному кілку, 3-й, 4-й, 5-й, 6-й по одному кілку. 1-й та 2-й, розгорнувши намет, швидко відшуковують та піднімають до висоти стійки “коньок” намету, натягують його та підставляють стійки; 3-й та 4-й в цей час натягують центральні розтяжки (кілки встромляються в ґрунт під кутом 45° від намету). 1-й та 2-й під час закріплення центральних розтяжок контролюють вертикальність стійок.

3. Після того, як нейтральні розтяжки надійно закріплені, одночасно 1-й та 5-й натягують та закріплюють кутові розтяжки даху попереду (чи позаду) намету, а 2-й та 6-й – позаду (чи попереду) намету. Кутові розтяжки повинні мати вектор натягу зворотний бісектрисі кута даху намету.

4. Після закінчення встановлення намету команда шикуються за лінією фінішу, після чого суддя вимикає секундомір. У разі наявності помилок або недостатньої якості встановлення намету (стійки не вертикально, діагональні брижі на даху, команді дається додатковий час для ліквідації цих помилок.

Складання намету

1. Учасники за лінією старту розміщуються довільно згідно власної тактики.

2. За командою судді 1-й знімає передню стійку, 3-й, 4-й витягують кілки кутових розтяжок даху та центральної розтяжки попереду, 1-й, підібравши передню стійку, переносить їх до лінії старту; 2-й виконує аналогічні дії 1-го позаду намету, 5-й, 6-й виконує аналогічні дії 3-го, 4-го

також позаду намету.

3. Після того, як намет звільнений від стійок та кілків, 1-й та 2-й учасник, тримаючи намет за центри даху, підбирають кути даху справа, а потім зліва, складають намет вдвоє по повздовжній осі й, поклавши на ґрунт, скручують або складають його.

4. Команда після закінчення складання намету в повному складі шикується за лінією фінішу. Секундомір вимикається.

На рисунку 26 [4] приведені приклади встановлення намету в похідних умовах.

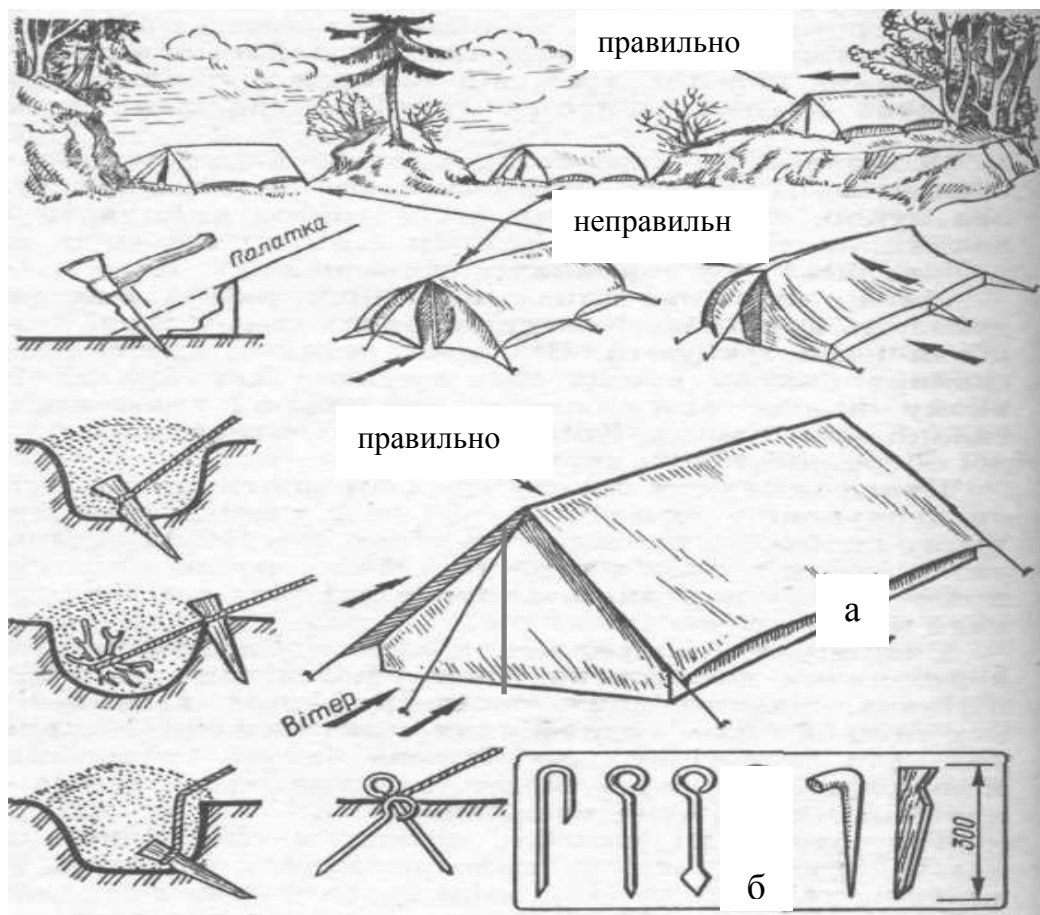

Рис. 26 Приклади встановлення намету

Контрольні запитання

1. Які вимоги пред'являються до встановлення туристського намету під час змагань ?
2. Які дії виконують учасники змагань для встановлення та складання туристського намету ?

3.2. Спуск по схилу

Обладнання етапу: верхня опора, контрольні лінії, обмежувальні лінії.

Командне спорядження: перильна мотузка, мотузка командної страховки (при необхідності), допоміжна мотузка для зняття перил, карабіни 3 шт.

Особисте спорядження учасника: страхувальна система, карабін – 2 шт., петля самостраховки, спускова система.

Відповідно до Умов змагань чи рельєфу місцевості спуск по схилу можна робити багатьма способами, ми наведемо декілька із них.

1-й спосіб

Якщо рельєф нескладний та дозволяють Умови змагань, можна використати наступний спосіб: 1-й учасник, не заступаючи за контрольну та обмежувальну лінію, закріплює перильну мотузку до опори (один її кінець) карабінною петлею, на іншому кінці зав'язує вузол й по можливості (якщо дозволить рельєф) скидає бухту вниз по схилу. Закріпивши перило, 1-й, страхувальним прусиком на перильній мотузці, зав'язує “схоплюючий” вузол й стає на самостраховку. Всі інші учасники в цей час теж можуть зав'язувати на перильній мотузці “схоплюючий” вузол своїм страхувальним прусиком.

1-й учасник спускається способом, який обумовлений Умовами змагань. Спуск виконується обов'язково в рукавицях, не заступаючи за обмежувальну лінію, крім того потрібно слідкувати, щоб вузол не знаходився в руці й на ньому не було перекручування. Спустившись, 1-й учасник виходить із небезпечної зони (за контрольну лінію) й, звільнивши перильну мотузку, відразу сповіщає 2-го, що перило вільне.

2-й учасник стає на самостраховку й повторює дії 1-го; 3-й, 4-й, 5-й повторюють дії попередніх; 6-й, забезпечивши зняття перильної мотузки (закріплює один кінець допоміжної мотузки до себе, а інший – в карабін “карабінної петлі” на перилі), повторює дії попередніх. Досягнувши кінця етапу, учасник виходить із небезпечної зони, звільняє перильну мотузку, на якій після цього розв’язується вузол. Команда, за допомогою допоміжної мотузки відразу стягує всі мотузки донизу.

2-й спосіб

1-й учасник, ставши на статичну самостраховку (суддівська петля на опорі), забезпечує командну страховку всім учасникам. Мотузка, що виконує роль командної страховки, одним кінцем кріпиться до страхуючого, інший кінець мотузки кріпиться до учасника, який спускається. Страховка виконується через карабін чи гальмівний пристрій. 2-й учасник в безпечній зоні кріпить до своєї страхувальної системи вільний кінець командної страховки і, зайшовши в робочу зону, кріпить перильну мотузку до опори карабінною петлею. 1-й у цей час забезпечує 2-му страховку (вимоги: наявність рукавиць, гострий кут, правильна відстань від рук до страхуючого карабіну), 2-й, виконуючи Умови змагань, спускається (спортивним способом чи способом дюльфер, за допомогою гальмівних засобів: вісімка, пелюсток, шайба та ін) (рис. 27).

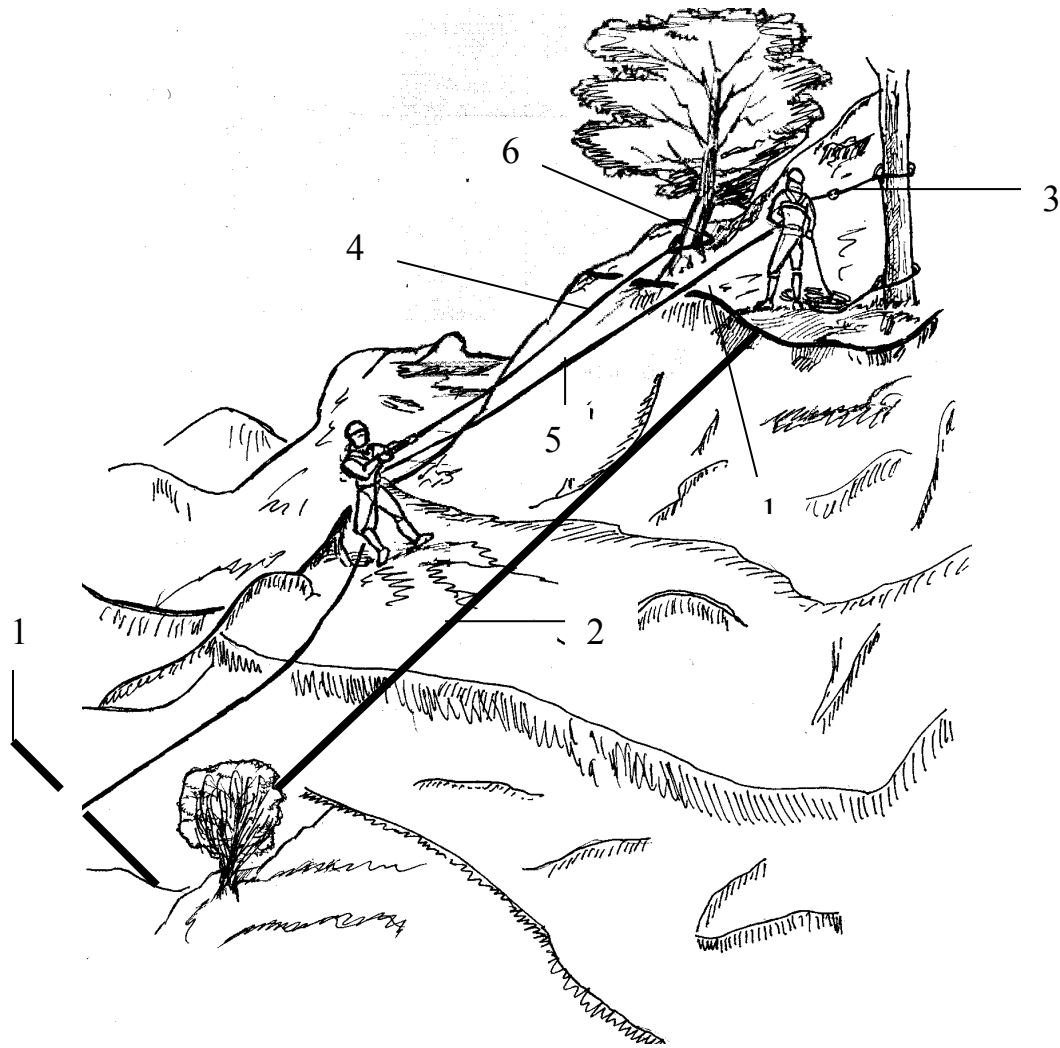

Рис. 27 Спуск по скилу:

1 – контрольна лінія; 2 – обмежувальна лінія; 3 – статична самостраховка (суддівська петля на опорі); 4 – перильна мотузка; 5 – мотузка командної страховки; 6 – верхня опора.

Спуск виконується в рукавицях. При забезпеченні командної страховки використання “схоплюючого вузла” (додаткова самостраховка) не обов’язкове (згідно до даних Умов змагань).

Спустившись, 2-й учасник виходить з небезпечної зони, знявшись з перил, звільняє командну страховку. 1-й витягує наверх кінець страхувальної мотузки, що звільнився, і передає його 3-му учаснику.

3-й, 4-й, 5-й повторюють дії 2-го; 6-й учасник повторює дії попередніх, але, подолавши етап, не знімає командної страховки. Він, ставши на пункт страховки (статична самостраховка), забезпечує нижню командну страховку

1-му учаснику (згідно правил та Умов змагань).

1-й, забезпечивши зняття перильної мотузки (кріпить один кінець допоміжної мотузки в карабін на карабінній петлі перильної мотузки, а інший - до себе), знімається з пункту самостраховки і по перилам мотузці спускається вниз, як і всі попередні учасники. Зайшовши в безпечну зону, звільняє перильну мотузку та командну страховку. Після цього учасники команди швидко стягують донизу всі мотузки, попередньо розв'язавши вузли.

Можливі порушення приведені в рекомендованому суддівському протоколі (розділ 3.17. табл. № 2), який розроблений відповідно до Правил змагань зі спортивного туризму.

Контрольні запитання

1. Яке спорядження використовується для обладнання та подолання технічного етапу “спуск по схилу” ?
2. Яким чином кріпиться перильна мотузка ?
3. Як здійснюється самостраховка учасників ?
4. Опишіть, як за допомогою командної страховки можна подолати даний технічний етап ?
5. Як забезпечується зняття перильної мотузки ?
6. Назвіть можливі порушення при проходженні технічного етапу “спуск по схилу” ?

3.3. Підйом по схилу

Обладнання етапу: верхня та 2-5 проміжних опор на схилі (за Умовами змагань), контрольні лінії, обмежувальні лінії.

Командне спорядження: перильна мотузка, вона ж страхувальна, карабіни та репшнури відповідно до кількості опор.

Особисте спорядження учасника: страхувальна система, карабін, петля самостраховки, жумар (за умовами).

1-й учасник піднімається вільним лазінням на командній страховці, пропускаючи страхувальну мотузку через карабіни, навішені ним в проміжних пунктах страховки. Карабіни кріпляться до петель на опорах або до прикріплених гаків в проміжних пунктах кріплення. 1-го учасника страхує 2-й, ставши на статичну самостраховку (пункт страховки) в рукавицях. Кінець страховки прикріплений до страхуючого (опори) (рис 28). 1-й, піднявшись наверх схилу, прикріплює страхувальну мотузку карабінною петлею до пори і подає сигнал для руху 3-му учаснику, в цей час 2-й від'єднує від себе кінець страхувальної мотузки, але вузол не розв'язує. Страхувальна мотузка стає перильною.

3-й, рухаючись по перильній мотузці на "схоплюючому вузлі" або за допомогою жумару, звільняє перильну мотузку з проміжних точок кріплення та забирає навішені там першим учасником карабіни та петлі.

2-й, 4-й, 5-й, 6-й виконують звичайний індивідуальний підйом, використовуючи "схоплюючий вузол" або жумар (рис. 29). Після цього витягується перильна мотузка нагору.

Можливий варіант: при забезпеченні командної страховки зверху (використавши перильну мотузку) 6-й учасник вільним лазінням піднімається наверх етапу (одночасно забирається й мотузка).

Можливі порушення приведені в рекомендованому суддівському протоколі (розділ 3.17. табл.. № 3), який розроблений відповідно до Правил змагань зі спортивного туризму.

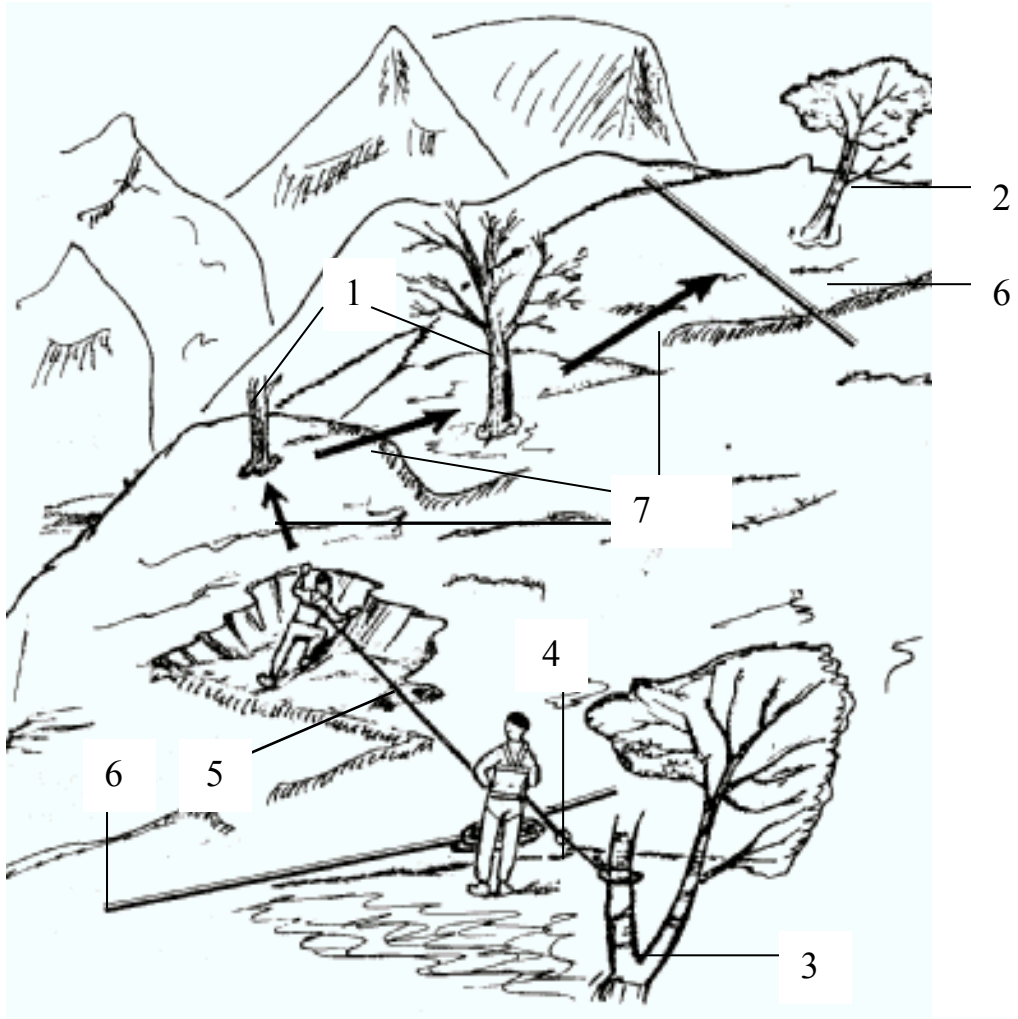

Рис. 28 Підйом по схилу 1-го учасника:

1- проміжні пункти страховки; 2 – верхня опора; 3 - пункт страховки; 4 - статична самостраховка; 5 - мотузка командної страховки; 6 – контрольні лінії; 7 – напрямок руху 1-го учасника.

Контрольні запитання

1. Яке спорядження використовується для обладнання та подолання технічного етапу “підйом по схилу” ?
2. Які дії виконує перший учасник для наведення перильної мотузки?
3. Опишіть прийоми страхування та самострахування, які використовуються на даному технічному етапі ?
4. Назвіть можливі порушення при проходженні технічного етапу “підйом по схилу” ?

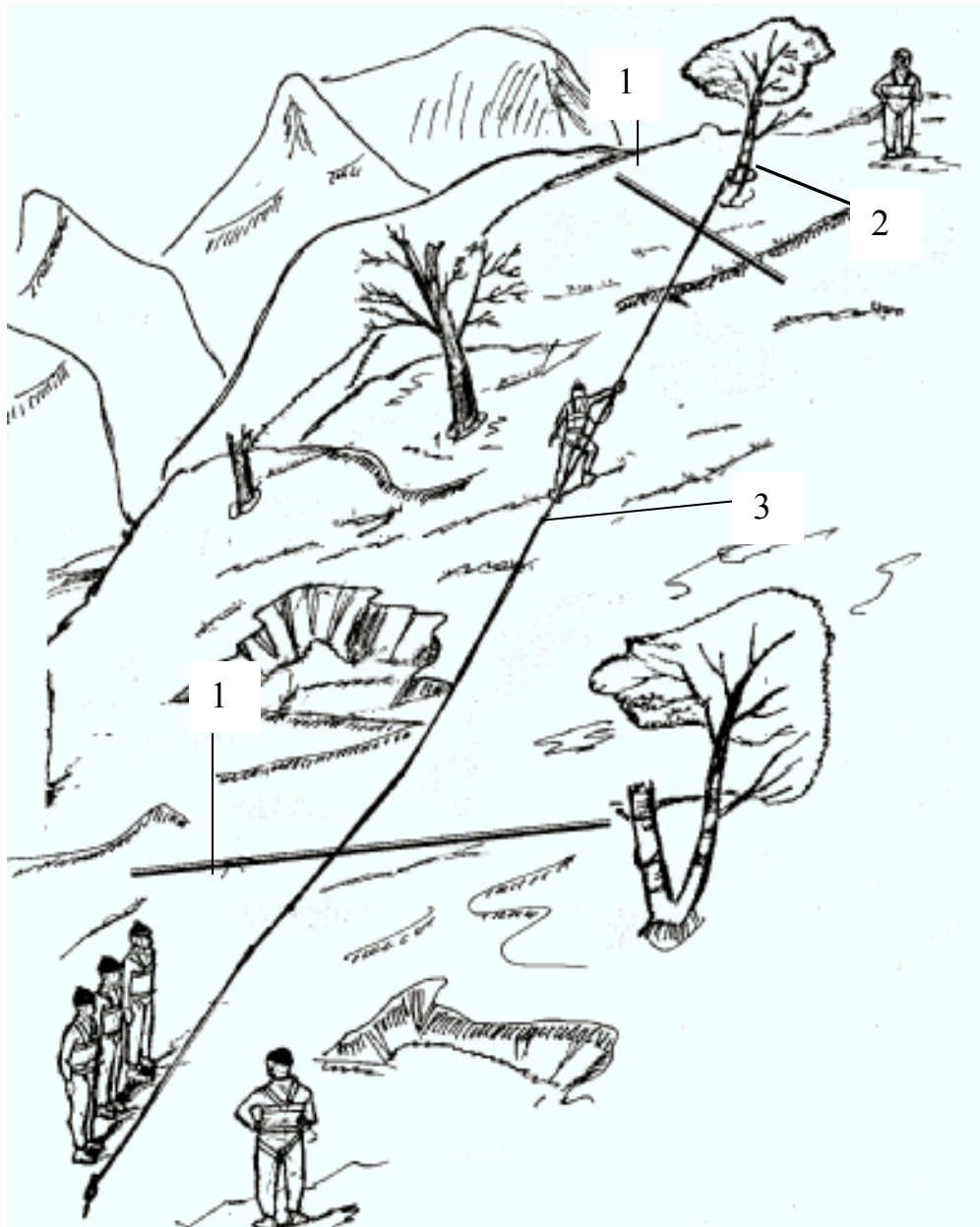

Рис. 29 Підйом по схилу командою:

1 – контрольні лінії; 2 – верхня опора; 3 – перильна мотузка.

3.4. Траверс схилу

Обладнання етапу: верхня та нижня опори, 2-5 проміжних опор на схилі (за Умовами змагань), контрольні та обмежувальні лінії.

Командне спорядження: перильна мотузка, мотузка командної страховки, карабіни – кількість вдвічі більша, ніж опор, розхідні кінці для

обладнання петель на опорах – по кількості опор.

Особисте спорядження учасника: страхувальна система, карабіни – 2 шт., петля самостраховки – 2 шт.

Відповідно до Умов змагань проходження даного технічного етапу може здійснюватися декількома способами (використовуючи одну або дві мотузки).

Проходження етапу

1-й спосіб (з використанням однієї мотузки)

1-й учасник долає етап аналогічно до етапу “підйом по схилу” на командній страховці, яку йому забезпечує 2-й (рис. 30). Подолавши етап,

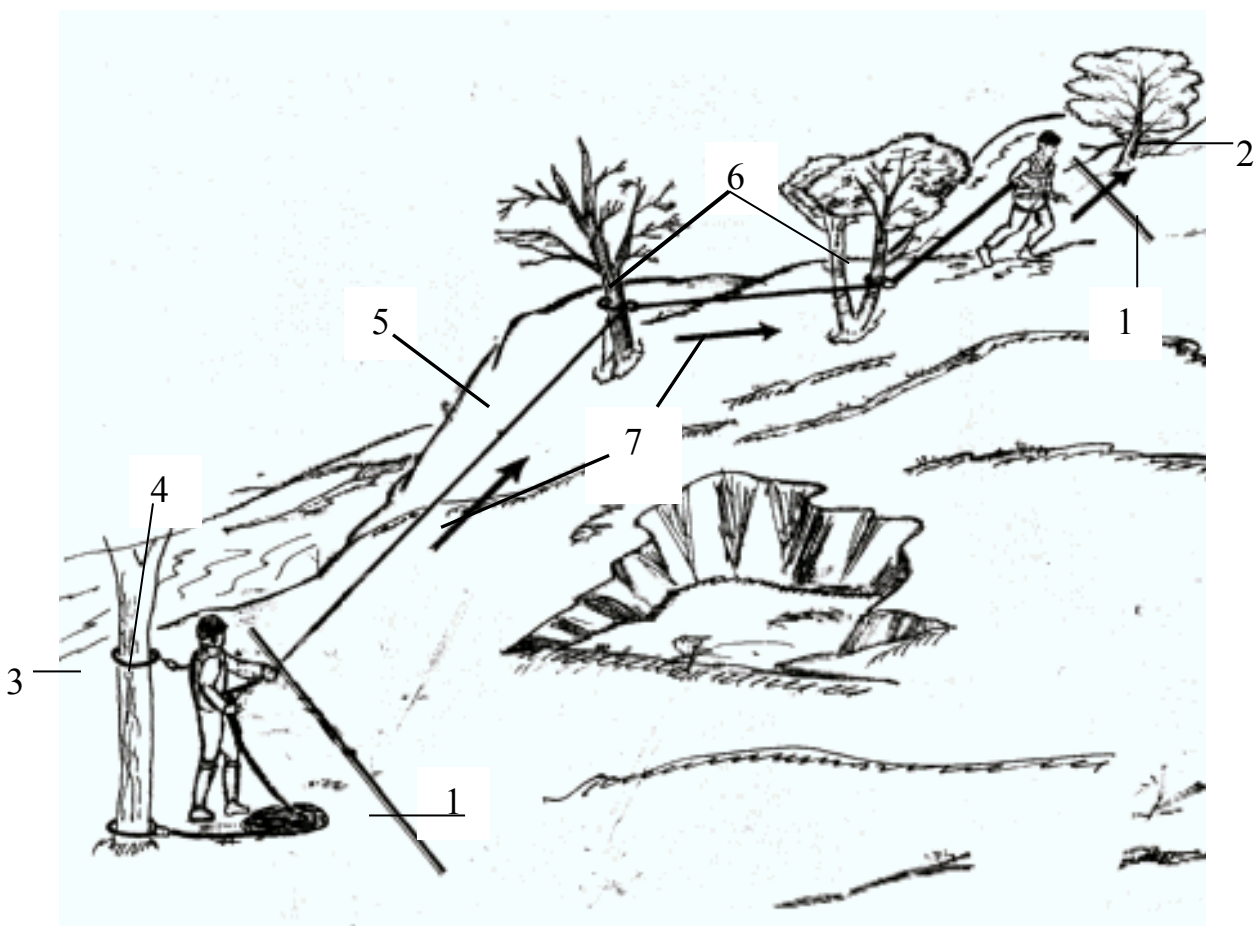

Рис. 30 Траверс схилу 1-го учасника (1-й спосіб):

1– контрольні лінії; 2 – верхня опора; 3 – пункт страховки; 4 – статична самостраховка; 5 – мотузка командної страховки; 6 – проміжні пункти страховки; 7 – напрямок руху 1-го учасника.

1-й від'єднує від себе командну страховку й закріплює її кінець до опори чи пункту страховки, 2-й учасник, впевнившись, що один кінець вже закріплений й мотузка достатньо натянута, від'єднує від себе інший кінець страхувальної мотузки (при необхідності, у випадку недостатнього натягу, зав'язує ще один провідник) й закріплює її кінець до опори чи пункту страховки. Мотузка командної страховки стає перильною. 3-й, 4-й, 5-й долають етап по наведених перилах. Горизонтальні перила долаються за допомогою самостраховки на ковзаючому карабіні, похилі та вертикальні – за допомогою “схоплюючого” вузла. Поки попередній учасник не пройде всього етапу, наступний не може ставати на самостраховку, приєднавшись до перильної мотузки, й починати свій рух (рис. 31).

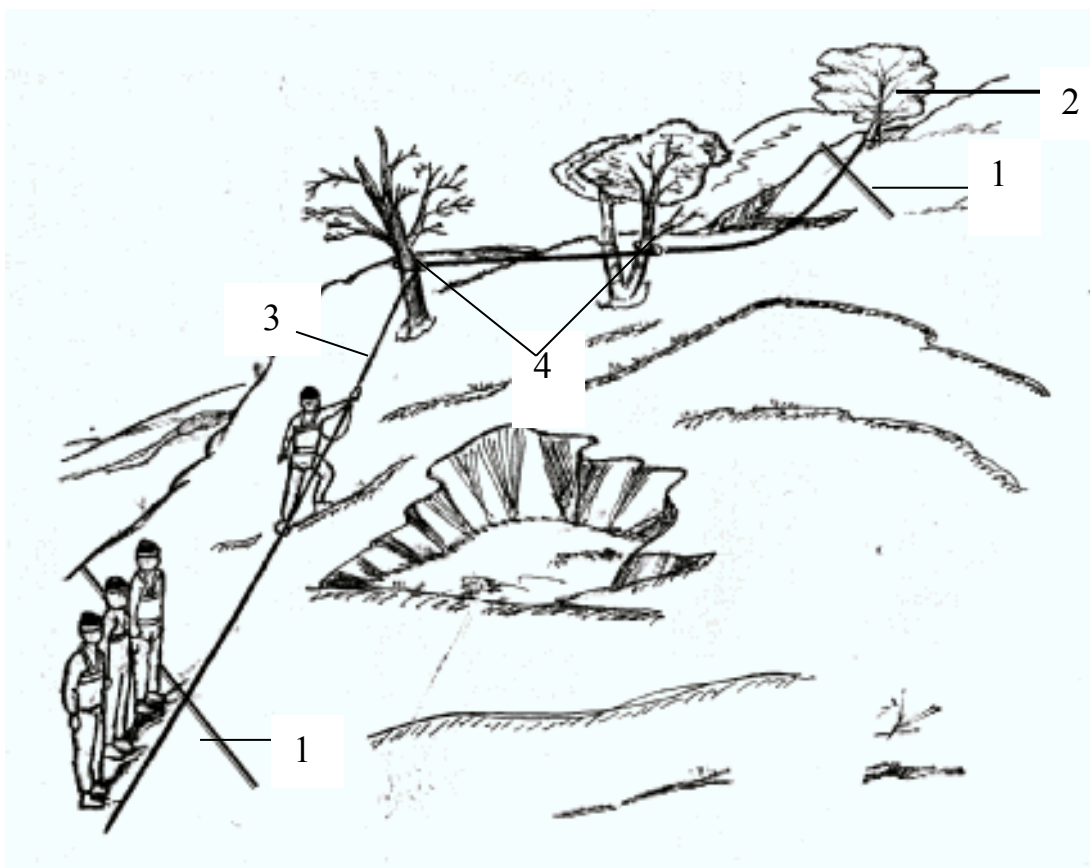

Рис. 31 Командне проходження траверсу схилу (1-й спосіб):

1– контрольні лінії; 2 – верхня опора; 3 – перильна мотузка; 4 – пункти перестібування (проміжні пункти страховки).

Після того як 3-й, 4-й, 5-й учасники подолають етап, 1-й та 2-й від'єднують закріплені кінці перильної мотузки й приєднують їх до себе. 1-й учасник стає на статичну самостраховку (пункт страховки) й забезпечує командну страховку 2-му, як описано вище (див. етап “спуск по схилу”). 2-й, впевнившись, що командна страховка йому забезпечена, починає рух по етапу, потім послідовно знімає карабіни з пунктів перестібування, які навішував 1-й учасник.

2-й спосіб (із використанням двох мотузок)

1-й та 2-й учасники утворюють між собою страхувальну систему “зв’язка двох”. 2-й учасник, ставши на пункт страховки й закріпивши до себе чи до опори (крюк, гак) кінець страхувальної мотузки, організовує страховку першого учасника. 1-й, прикріпивши страхувальну мотузку та кінець перильної до себе (в заблоковану систему), піднімається вільним лазінням і готує опори (пункти проміжної страховки – пункти перестібування) до використання.

Кожна визначена опора обв’язується двома розхідними кінцями, використовуючи “прямий вузол”, чи будь-який інший для зв’язування мотузок одного діаметру. На кожному розхідному кінці заздалегідь зав’язані “прості провідники” (чи інші вузли – провідники).

1-й виконує всі дії, описані в розділі “підйом по схилу”, але додатково на кожній опорі закріплює в додаткову петлю перильну мотузку, на якій зав’язує провідник й вклацує його в карабін. Перильну мотузку заздалегідь підтягує до себе, залишивши вільний кінець мотузки потрібної довжини для перила. Як тільки відрізок перильної мотузки закріплений, по ньому може підніматися 3-й учасник. Тільки-но 3-й переходить на наступний закріплений відрізок перильної мотузки, по звільненому відрізку мотузки можуть рухатися 4-й і т.д. (рис. 32). Як і в 1-му варіанті, горизонтальні перила долаються за допомогою самостраховки на ковзаючому карабіні, похилі та вертикальні – за допомогою “схоплюючого” вузла.

1-й учасник, подолавши етап, організовує пункт командної страховки і, закріпивши верхній кінець перильної мотузки, стає на страховку 2-го; 2-й долає етап останнім. Зачекавши, коли звільниться відрізок перил після 6-го, 2-й учасник звільняє з опори перильну мотузку та командну страховку і, забравши з собою навішені на опору розхідні петлі з карабінами, вільним лазінням рухається до наступної опори (пункту перестібування) і т.д. Після проходження етапу останнім учасником, команда забирає перильну й страхувальну мотузку.

Можливі порушення приведені в суддівському протоколі (розділ 3.17. табл. № 3).

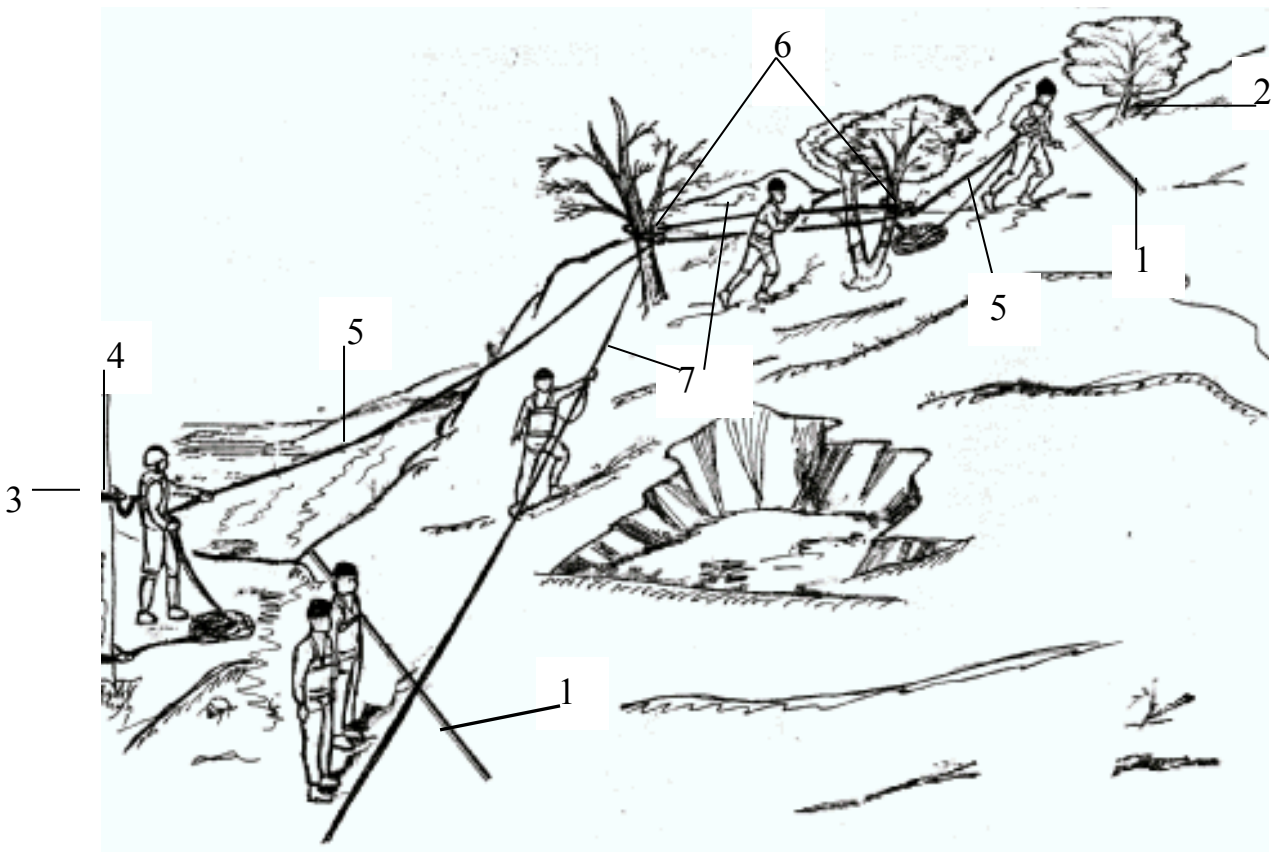

Рис. 32 Траверс схилу 2-й спосіб:

1 – контрольні лінії; 2 – верхня опора; 3 – пункт страховки; 4 – статична самостраховка; 5 – мотузка командної страховки; 6 – пункти перестібування (проміжні пункти страховки); 7 – перильна мотузка.

Контрольні запитання

1. Яке спорядження використовується для обладнання та подолання технічного етапу “траверс схилу” ?
2. Які способи проходження технічного етапу “траверс схилу” ви знаєте ?
3. Які прийоми страхівки і самостраховки використовуються при подоланні даного етапу за допомогою однієї мотузки ?
4. Які прийоми страхівки і самостраховки використовуються при подоланні даного етапу за допомогою двох мотузок ?
5. Як здійснюється самостраховка на вертикальних та горизонтальних ділянках ?
6. У чому полягають особливості технічного прийому “зв’язка двох” ?
7. Назвіть можливі порушення при проходженні технічного етапу “траверс схилу” ?

3.5 Переправа через річку по колоді

Обладнання етапу: уявний або реальний струмок (річка), колода, довжиною більше 6 м, дві опори – одна навпроти другої на берегах водної перешкоди, контрольні та обмежувальні лінії.

Командне спорядження: перильна мотузка, супроводжувальна мотузка, карабіни – 4шт.

Особисте спорядження учасника: страхувальна система, два карабіни – 2 шт., петля самостраховки (вус або прусик).

Проходження етапу

1. Укладка колоди

Спосіб А. 1-й учасник кріпить середину перильної мотузки до вершини колоди, яка лежить паралельно до річки, вузлом “стремено” і при піднімає її

до гори. У цей час 2-й, 3-й, 4-й та 5-й учасники натягують обидва кінці перильної мотузки й, використовуючи течію річки, вкладають її в потрібне місце (рис. 33 а) [7]. 6-й учасник утримує основу колоди від ковзання, чи використовується рельєф місцевості (каміння, насипи, і т.д.).

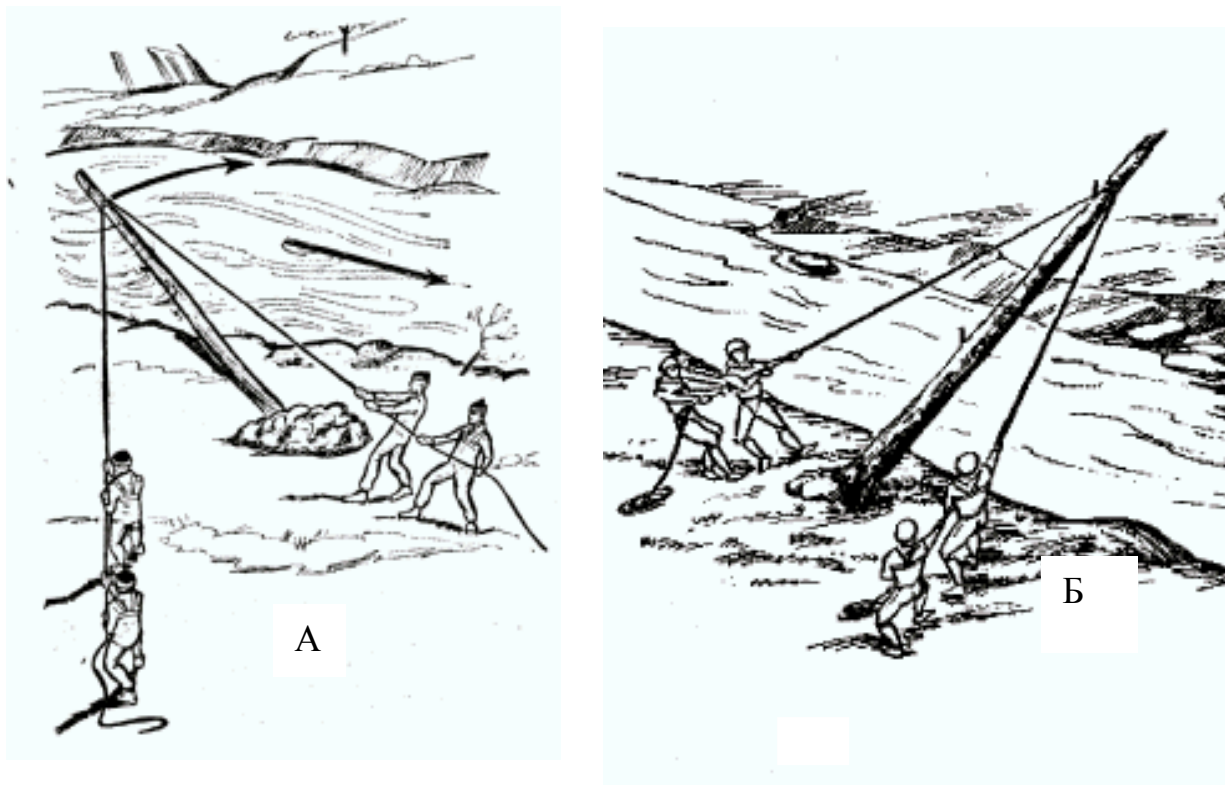

Рис. 31 Способи вкладання колоди

Спосіб Б. 1-й учасник кріпить середину перильної мотузки до вершини колоди вузлом “стремено” й, разом з 6-м учасником, піднімають її до гори (становлять вертикально). Щоб запобігти ковзанню колоди, її основу направляють у завчасно підготовлену ямку. У той же час 2-й, 3-й, 4-й та 5-й учасники натягують обидва кінці перильної мотузки. На першій стадії

піднімання перильні мотузки натягуються в одному напрямку (протилежному вершині, по осі колоди). Після того, як колода піднята вертикально, перильні мотузки розводяться і, поволі попускаючи їх, колода укладається у визначене судьями місце (рис. 33 б).

2. Перехід 1-го учасника

1-й учасник кріпить до себе командну страховку, що здійснюється лише однією мотузкою. 4-й та 5-й страхують 1-го. Страхування проводиться в рукавицях. Кінець командної страховки не кріпиться (вода). Учасники, які здійснюють страховку першого, не повинні стояти нижче за течією відносно укладеної колоди. Використовуючи мотузку, за допомогою якої укладалася колода, 1-й учасник переходить зручним для нього способом по колоді на інший бік перешкоди (рис. 34). Закріпивши командну страховку до опори (“карабінною петлею”), він подає сигнал команді підготуватися до наведення й закріплення перильної мотузки. Командна страховка стане супроводжуючою мотузкою, кінці якої повинні бути закріплені згідно до правил.

Потім 1-й учасник знімає мотузку з колоди і, витягнувши до себе один її кінець, закріплює його до опори (“напівудавкою з карабінною петлею”). Вся команда підтягує перило та кріпить його “карабінною петлею” до опори на своєму березі. Перило розміщується нижче по течії відносно колоди. Мотузка, яка використовувалась для укладання колоди, стає перильною.

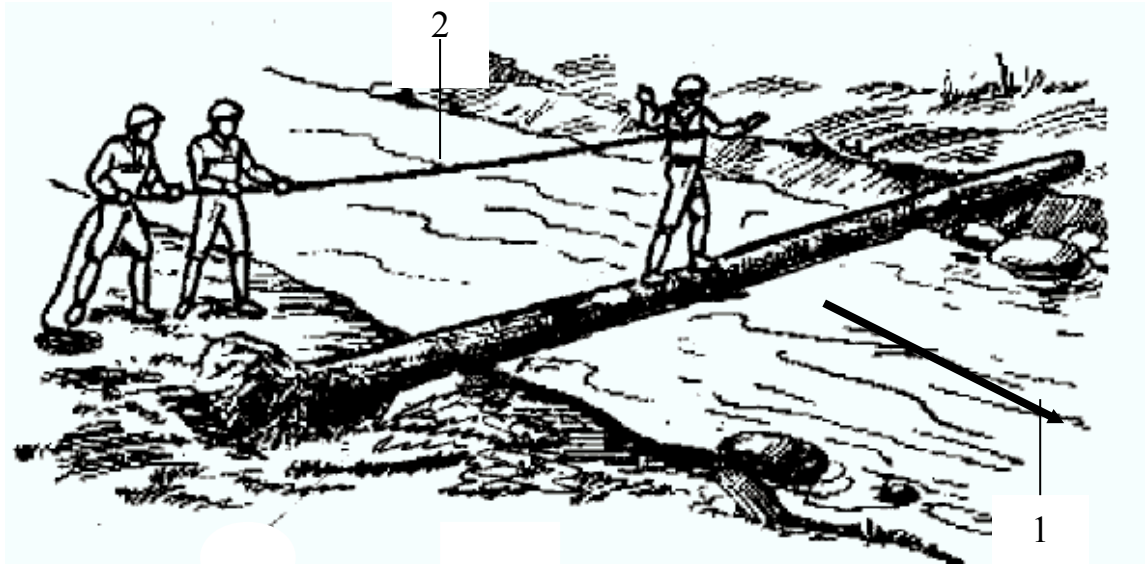

Рис. 34 Перехід першого учасника на етапі “Переправа через річку по колоді”:

1 – напрямок течії; 2 – командна страховка.

3. Перехід всієї команди

2-й учасник кріпить супроводжуючу мотузку до своєї заблокованої страхувальної системи, а петлю самостраховки до перильної мотузки за допомогою ковзаючого карабіну. Після того 2-й учасник, переконавшись, що супроводжуюча мотузка контролюється, піднімається на колоду і долає по ній перешкоду (рис. 35).

Перейшовши на інший бік перешкоди, 2-й учасник від’єднується від перил і від супроводжуючої мотузки та прикріплює петлю супроводжуючої мотузки до перильної за допомогою карабіну, а команда перетягує цю петлю на свій бік для супроводження наступного учасника. 3-й, 4-й, 5-й - повторюють дії 2-го учасника. 6-й теж виконує всі дії аналогічно до

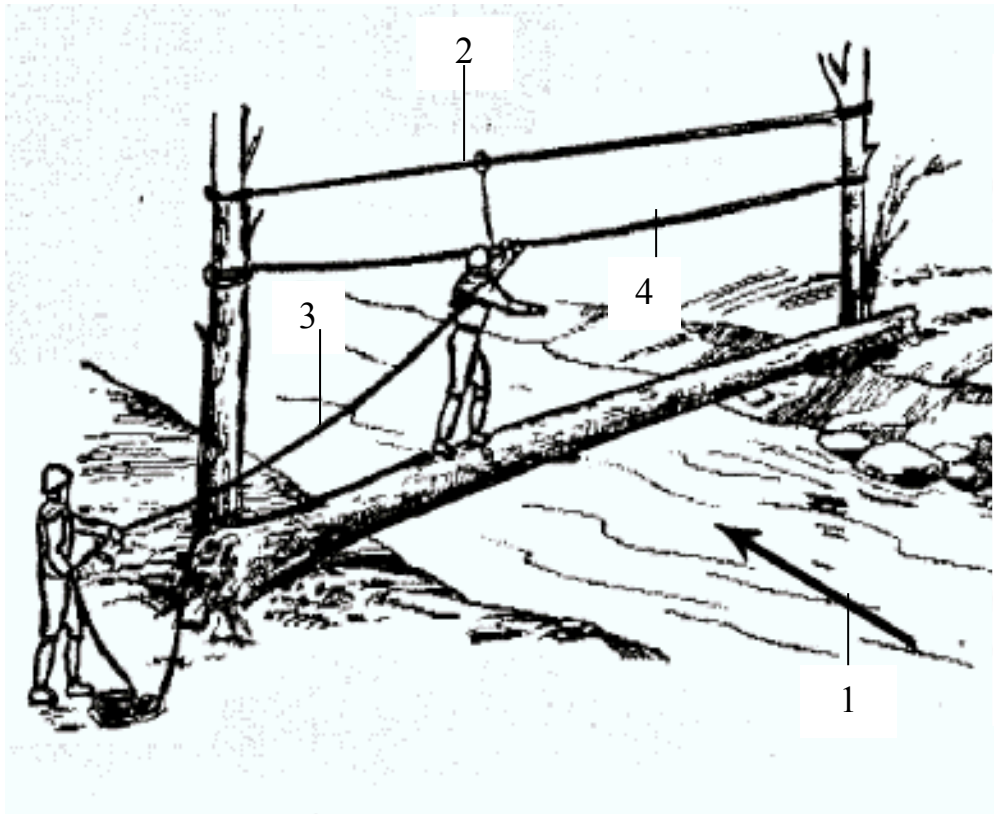

Рис. 35 Командний перехід учасників на етапі “Переправа через річку по колоді”:

1 – напрямок течії; 2 – суддівська страховка; 3 – супроводжуюча мотузка; 4 – перильна мотузка.

попередніх учасників, але перед переходом по колоді, він від’єднує від опори закріплений кінець супроводжуючої мотузки та кріпить його в карабін на “карабінній петлі” перильної мотузки й цим забезпечує її зняття. 6-й учасник на самоствраховці переходить на інший берег. Після від’єднання 6-го від перильної та супроводжуючої мотузки, команда звільняє перильну мотузку від кріплення до опори і, розв’язавши на ній всі вузли, витягує її (рис. 36 [3]).

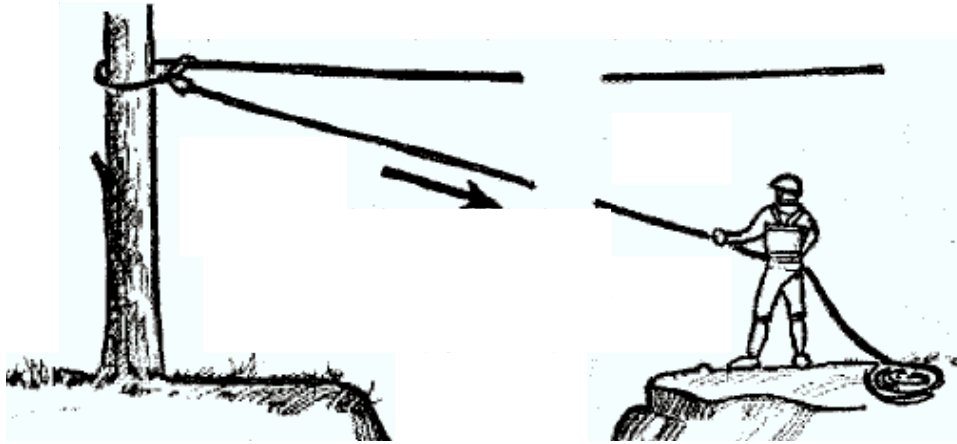

Рис. 36 Зняття перильної мотузки

При наявності суддівської страховки порядок приєднання учасників наступний: суддівський фал – супроводжуюча мотузка – перильна мотузка.

Порядок від’єднання зворотній.

Можливі порушення на технічну етапі “переправа через річку по колоді”, подано в суддівському протоколі (розділ 3.17. табл. № 4).

Контрольні запитання

1. Яке спорядження використовується для обладнання та подолання технічного етапу “переправа через річку по колоді” ?
2. Яким чином здійснюється укладка колоди ?
3. Чи потрібно кріпити кінець командної страховки при переході 1-го учасника й чому ?
4. Як здійснюється страховка першого учасника ?
5. За допомогою яких вузлів закріплюється перильна мотузка ?
6. Яким чином здійснюється переправа учасників по наведених перилах ?
7. Як транспортується вантаж на даній переправі ?
8. Як здійснюється супровід учасників ?

3.6. *Переправа через яр по колоді (скельна)*

Обладнання етапу, командне спорядження, особисте спорядження, укладка колоди та перехід учасників, крім першого, аналогічні етапу “переправа через річку по колоді”.

Перехід першого учасника

1-й учасник кріпить до себе кінець командної страховки. 2-й, ставши на пункт самостраховки, страхує його через карабін або іншу гальмівну систему (інший кінець командної страховки кріпиться до страхуючого або до опори (скелі). Всі наступні дії команди аналогічні етапу “переправа через річку по колоді”.

Можливі порушення на технічну етапі “переправа через яр по колоді”, подано в суддівському протоколі (розділ 3.17. табл. № 4).

Контрольні запитання

1. Опишіть, яким чином здійснюється укладка колоди при подоланні технічного етапу “переправа через яр по колоді” ?
2. Яким чином здійснюється страховка першого учасника ?
3. Охарактеризуйте головні відмінності при проходженні та організації страховки учасників на технічних етапах “переправа через річку по колоді” та “переправа через яр по колоді”.
4. Назвіть можливі порушення при проходженні даних технічних етапів ?

3.7. *Навісна переправа через річку*

Обладнання етапу: уявна або реальна річка до 30 м, дві опори (одна навпроти іншої), на протилежних берегах річки контрольні та обмежувальні лінії, суддівська страховка з фалом.

Командне спорядження: перильна мотузка, супроводжуюча мотузка, карабіни - 5 шт.

Особисте спорядження учасника: страхувальна система, карабіни - 2 шт.

1. Перехід 1-го учасника

Переправа 1-го здійснюється вбхід із використанням самостраховки (жердини) та командної страховки. 1-й учасник кріпить основну та допоміжну мотузку до своєї зблокованої страхувальної системи в перехрестя на спині. Команда організовує страхування 1-го учасника основною та допоміжною мотузками (“вусами”). Основна віршовка розміщується вище по течії і тримається 2-м та 3-м учасником (рис. 37). Допоміжна мотузка контролюється 4-м учасником. Страховка здійснюється в рукавицях. Кінці обох мотузок не закріплюються (вода). Бухти командної страховки знаходяться перед учасниками, які страхують. Відстань між учасниками на основній та учасником на допоміжній страховці дорівнює половині ширини річки.

Рис. 37 Перехід першого учасника на етапі “Навісна переправа через річку”:

1 – напрямок течії; 2 – жердина (альпеншток); 3 – основна страхувальна мотузка; 4 – допоміжна страхувальна мотузка.

Використовуючи жердину, перший учасник переходить на інший берег річки на командній страховці. Під час переправи жердина ставиться вище по течії відносно учасника, тримається двома руками, рух не менше чим з двома точками опори, жердина не кріпиться до учасника.

Перейшовши на інший бік річки, 1-й від’єднує від себе основну командну страховку і кріпить її до опори “напівудавкою з карабінною петлею” на висоті 1,8 м (чи відповідно до рельєфу), таким чином вона стає перильною мотузкою. Допоміжну мотузку за допомогою “карабінної петлі”, кріпить до опори (стає супроводжуючою) та контролює її.

2. Дії команди

Команда виготовляє “поліспаст” (система для наведення) та наводить перильну мотузку. Натяг повинне бути достатнім, щоб провисання перила разом з учасником не доходило до уявного або реального рівня води. 2-й учасник починає рух, під’єднавши до своєї страхувальної системи суддівську страховку (згідно Умов про порядок приєднання) та супроводжуючу мотузку, далі кріпиться карабіном до перильної мотузки. Рух проходить головою вперед (рис. 38 [3]).

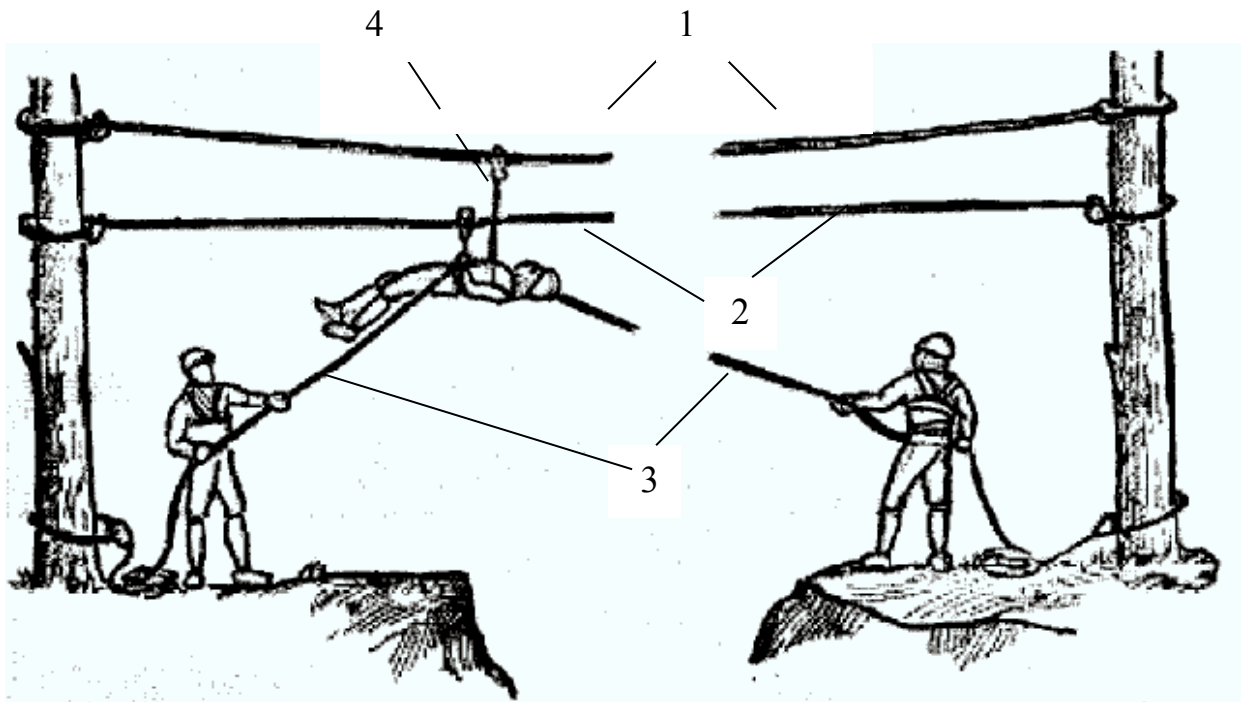

Рис. 38 Командний перехід учасників на етапі “Навісна переправа через річку”:

1 – суддівська страховка; 2 – перильна мотузка; 3 – супроводжуюча мотузка; 4 – суддівський фал.

Супроводжуюча мотузка контролюється. Подолавши перешкоду, 2-й учасник від'єднує від себе мотузку у зворотному порядку – перильна, супроводжуюча мотузка та суддівська страховка. Прикріпивши фал суддівської страховки та провідник на супроводжуючій мотузці за допомогою карабіну до перильної мотузки, суддівський фал повертається на вихідний берег

Вантаж (рюкзак, контрольний вантаж) переправляється як окремий учасник, але без суддівської страховки. 3-й, 4-й, 5-й долають перешкоду, як 2-й.

6-й учасник, забезпечивши зняття перил (як описано в технічному етапі “Переправа через річку по колоді”), переправляється на інший бік перешкоди як 2-й учасник. Після того, як всі учасники переправилися, команда, послабивши перильну мотузку та розв'язавши вузли на ній й використовуючи супроводжуючу чи іншу додаткову мотузку забирає їх на свій берег (рис. 36).

Можливі порушення на технічну етапі “навісна переправа через річку”, подано в суддівському протоколі (розділ 3.17. табл. № 5).

Контрольні запитання

1. Яке спорядження необхідно мати учасникам для подолання технічного етапу “навісна переправа через річку” ?
2. Яким чином суддівська бригада повинна вибрати місце та обладнати

технічний етап “навісна переправа через річку” ?

3. Як здійснюється перехід першого учасника, які прийоми страховки та самостраховки використовуються ?
4. Опишіть, як відбувається командна страховка першого учасника на даному технічному етапі ?
5. Як здійснюється самостраховка першого учасника на даному технічному етапі ?
6. Що таке “поліспа́ст” та як його правильно організувати ?
7. Яким чином відбувається самостраховка та супровід учасників при подоланні даної перешкоди по наведеним перилам ?
8. Як забезпечується зняття мотузок після проходження етапу ?

3.8. Навісна переправа через яр (скельна)

Обладнання етапу, командне спорядження, особисте спорядження та перехід учасників, крім першого, аналогічні етапу “навісна переправа через річку”.

Відповідно до рельєфу чи в залежності від Умов змагань, перехід першого учасника може здійснюватися багатьма способами, опишемо декілька.

Перший спосіб

1-й учасник кріпить до себе кінець командної страховки. 2-й, ставши на пункт самостраховки, страхує 1-го через карабін або іншу гальмівну систему (інший кінець командної страховки кріпиться до страхуючого або до

опори (скелі)). 1-й учасник вільним лазінням долає яр, перебравшись на інший бік, знімає й закріплює кінець командної страховки за опору “напівудавкою з карабінною петлею”. Всі наступні дії команди аналогічні до дій на етапу “навісна переправа через річку”.

Другий спосіб

1-й та 2-й учасники організовують страхувальну систему “зв'язка двох” і, страхуючи один одного, переправляються на протилежний бік, згідно Умов змагань чи відповідно до рельєфу. Одночасно 1-й та 2-й перетягують на протилежний бік кінець перильної мотузки. Послідуючі дії команди аналогічні етапу “навісна переправа через річку”.

Можливі порушення на технічному етапі “навісна переправа через яр”, подано в суддівському протоколі (розділ 3.17. табл. № 5).

Контрольні запитання

1. Обґрунтуйте основні відмінності проходження технічних етапів “навісна переправа через яр” та “навісна переправа через річку”.
2. Що вважається вантажем та як він переправляється ?
3. Яким чином може здійснюватися перехід першого учасника при подоланні технічного етапу “навісна переправа через яр” ?
4. Назвіть можливі порушення при проходженні технічних етапів “навісна переправа через яр” та “навісна переправа через річку” ?

3.9. Крутопохила переправа

Обладнання етапу, командне та особисте спорядження аналогічні етапам “навісна переправа через річку” та “навісна переправа через яр” (лише додаються гальмівні пристрої).

У залежності від рельєфу чи умов змагань перехід 1-го учасника може здійснюватися багатьма способами, які описані вище, при проходженні технічних етапів “навісна переправа через річку” та “навісна переправа через яр”. Після переходу 1-го, дії команди по наведенню перил аналогічні до дій на етапі “навісна переправа через річку”.

Перехід всієї команди

2-й учасник, ставши на пункт страховки (статична страховка), забезпечує 3-му учаснику верхню страховку супроводжуючою (супроводжуючо-страхувальною) мотузкою через гальмівний пристрій (див. технічний етап “спуск по схилу”), один кінець даної мотузки закріплює до себе або ж до опори (суддівського карабіну, гаку, петлі тощо). Інший кінець цієї мотузки 3-й учасник, який вже стоїть прикріплений до суддівської страховки (згідно Умов), в безпечній зоні закріплює до себе в зблоковану страхувальну систему, далі стає на пункт страховки (згідно Умов), після цього приєднується карабіном до перильної мотузки. Впевнившись, що командна страховка контролюється 2-м, 3-й учасник знімається з пункту страховки й переправляється в рукавицях вперед ногами.

Переправившись, 3-й учасник знімається з перил, від’єднує від себе страхувальну мотузку та суддівську страховку. Якщо використовується суддівський фал, то супроводжуючою (супроводжуючо-страхувальну) мотузку за допомогою карабіну приєднує до нього та перильної мотузки й 2-й учасник витягує їх наверх. Вантаж транспортується як окремий учасник по перилах без суддівської страховки (з обов’язковим контролем швидкості

його переміщення), з контролем зверху (чи знизу) за допомогою супроводжуючої (транспортної) мотузки.

4-й, 5-й учасники, повторюють дії 3-го. 6-й повторює дії попередніх, але переправившись, не знімає командної страховки, а ставши на пункт страховки, забезпечує супроводження (страховку) знизу 2-у учаснику. 2-й забезпечує зняття перильної мотузки за допомогою допоміжної мотузки (один кінець закріплює до себе, інший в карабін на “карабінній петлі” перильної мотузки) та, обвівши супроводжуючу мотузку навколо опори чи пропустивши її через суддівський карабін (залежно від Умов змагань), як і попередні учасники переправляється на інший берег. Зайшовши в безпечну зону, звільняє перильну мотузку та командну страховку. Після цього учасники, розв’язавши на перильній та страхувальній мотузках вузли стягують їх донизу (перильну за допомогою допоміжної).

Можливі порушення на технічну етапі “крутопохила переправа”, подано в суддівському протоколі (розділ 3.17. табл. № 6).

Контрольні запитання

1. Яким чином може здійснюватися перехід першого учасника при подоланні технічного етапу “крутопохила переправа” ?
2. Як здійснюється верхня командна страховка учасників під час руху по перильній мотузці ?
3. Опишіть, як переправляється вантаж .
4. Як здійснюється самостраховка учасників при проходженні по перильній мотузці ?
5. Яким чином відбувається супроводження (страховка) останнього учасника ?
6. Назвіть можливі порушення при проходженні технічного етапу “крутопохила переправа” .

3.10. *Переправа по вірвовці з перилами*

Обладнання етапу, командне та особисте спорядження аналогічні етапам “навісна переправа через річку” та “навісна переправа через яр”, або ж “переправа через річку (яр) по колоді” (в даному випадку буде відсутня колода) (лише додаються мотузки для зняття перила та вірвовка по якій буде здійснюватися переправа).

Відповідно до рельєфу чи залежно від Умов змагань перехід 1-го учасника може здійснюватися багатьма способами, які вже описано вище, (технічні етапи “навісна переправа через річку”, “навісна переправа через яр” та “крутопохила переправа”). Після переходу 1-го, дії команди по наведенню перил аналогічні до дій на етапі “навісна переправа через річку” проте потрібно буде виготовляти “поліспаст” на обох мотузках (одна – буде перильною, по іншій будить рухатися решта учасників, як під час переправи по колоді). Нижня мотузка буде наводитися на висоті 0,7 – 1м (висота може змінюватися залежно від рельєфу та Умов), верхня – перильна на висоті грудей учасника середнього зросту.

Перехід інших учасників здійснюється так само як і на технічному етапі “переправа через річку (яр) по колоді” (рис. 39). Учасники, тримаючись за перильну мотузку, здійснюють рух по вірвовці за допомогою приставних кроків (не відриваючи ступні ніг), оскільки на відміну від колоди, жорсткість мотузки буде набагато менша, а відривання ступнів ніг може призвести до падіння. Останній учасник повинен забезпечити зняття двох мотузок. Для цього він може використати додаткову мотузку для зняття однієї з мотузок, а для іншої використати супроводжуючу (як описано в попередніх етапах). Можна використати лише супроводжуючу, для цього на ній додатково зав’язується вузол – провідник на відстані від кінця мотузки, яка дорівнює висоті між мотузкою, по якій переправлялися, та перильною.

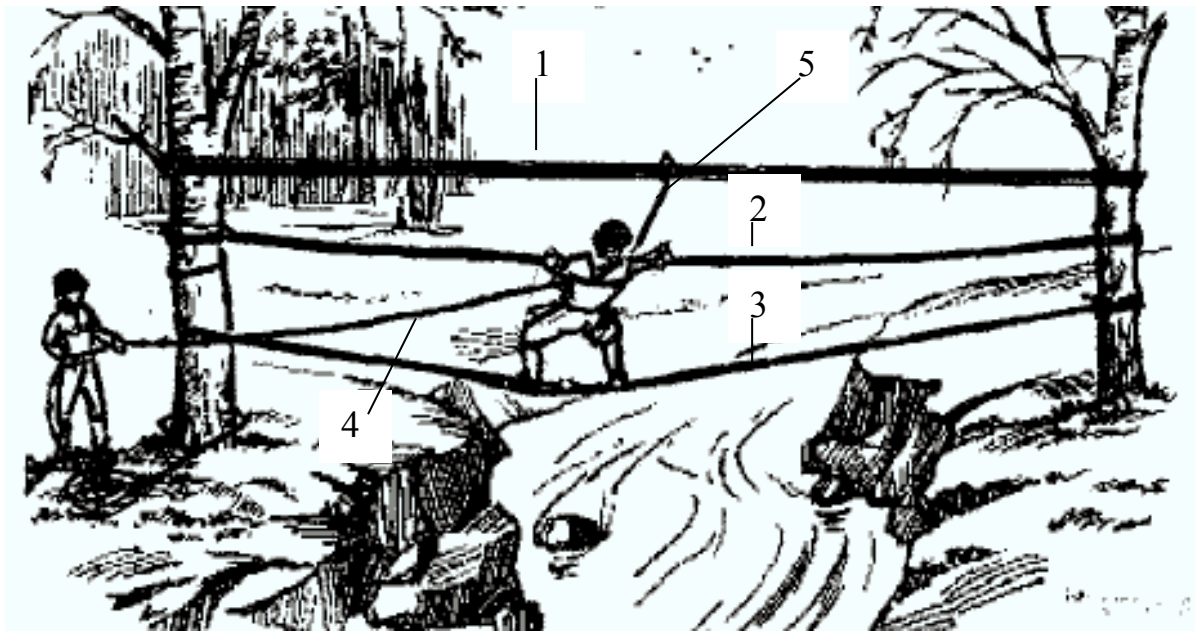

Рис. 39 Подолання етапу “Переправа по вірвовці з перилами”:

1 – суддівська страховка; 2 – перильна мотузка; 3 – мотузка, по якій здійснюється переправа (рух); 4 – супроводжуюча мотузка; 5 – суддівський фал.

Потім учасник закріплює вільний кінець супроводжуючої мотузки за допомогою карабінів та провідників, зав’язаних на ній окремо, до “карабінних петель” на обох мотузках (які використовувалися для переправи). Обираючи цей спосіб слід врахувати, що фізичне навантаження при здоргуванні мотузок буде більшим, ніж при попередньому.

Можливі порушення на технічному етапі “Переправа по вірвовці з перилами”, наведені в суддівському протоколі (розділ 3.18.табл. № 7).

Контрольні запитання

1. Яке спорядження необхідне для обладнання та подолання технічного етапу “переправа по вірвовці з перилами” ?
2. Опишіть особливості переходу, самостраховки та супроводу учасників ?

3. Як переправляється вантаж ?
4. Як забезпечується зняття мотузок після проходження етапу ?
5. Назвіть можливі порушення при проходженні технічного етапу “переправа по вірьовці з перилами”.

3.11. *Переправа через річку вбхід*

Обладнання етапу: уявна або реальна річка, контрольні та обмежувальні лінії.

Командне спорядження: при необхідності (залежно від способу переправи та Умов змагань) страхувальні мотузки.

Особисте спорядження учасника: при необхідності (залежно від способу переправи та Умов змагань) страхувальна система, жердина, два карабіни.

Переправа через річку вбхід може здійснюватися будь-яким правильним способом (обумовленим Умовами змагань): “стінкою”, “таджицьким способом”, “по двоє” (“обличчям один до одного”), “по одному з жердиною”, “із жердиною на командній страховці” та ін.

Переправа через річку вбхід “стінкою”. Команда вишиковується на березі (не заступаючи контрольної та обмежувальної ліній) у шеренгу паралельно до річки, з обох боків шеренги стоять найсильніші учасники. Взявши один одного за плечі чи за лямки рюкзаків тих, хто поруч, по команді капітана входять у воду. Рухатися потрібно чітко у поперек річки (рис. 40). Учасники, які будуть виходити вперед чи відставати, різко зменшують надійність “стінки”, такі дії караються штрафним часом.

Рис. 40 Переправа через річку вбхід “стінкою”

Переправа через річку вбхід “таджицьким способом”. Команда на березі утворює коло (не заступаючи контрольної та обмежувальної ліній), учасники стають обличчям один до одного й рівномірно розміщуються, враховуючи силу учасників (фізично сильніший стає поряд із фізично слабкішим). Руками через плечі беруться за лямки рюкзака сусіда, впираються плечима один до одного й трохи нахиляються всередину утвореного кола. По команді капітана, коло починає рухатися до протилежного берега річки, повільно прокручуючись проти течії найближчою до нього частиною (якщо течія праворуч – за годинниковою стрілкою, якщо ліворуч – проти).

Переправа через річку вбхід “по двоє” (“обличчям один до одного”).

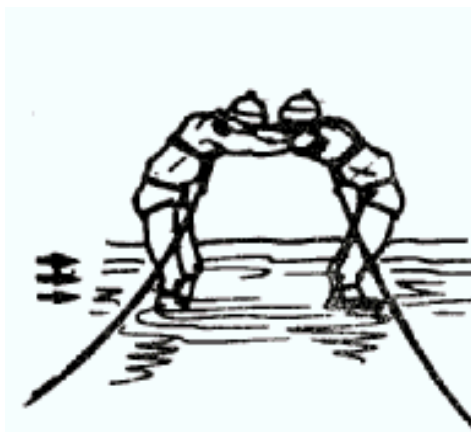

Рис. 41 Переправа через річку вбхід “по двоє”

Туристи, розібравшись попарно, стають обличчя один до одного. Потім, поклавши руки на плечі сусіда, трохи нахиляються вперед один до одного. Фізично сильніші учасники стають нижче відносно течії. Опираючись один на одного, дрібними приставними кроками починають рухатися до протилежного берега (рис.

Переправа через річку вбхід “по одному з жердиною”, “із жердиною на командній страховці”. Перехід туристів через річку відбувається

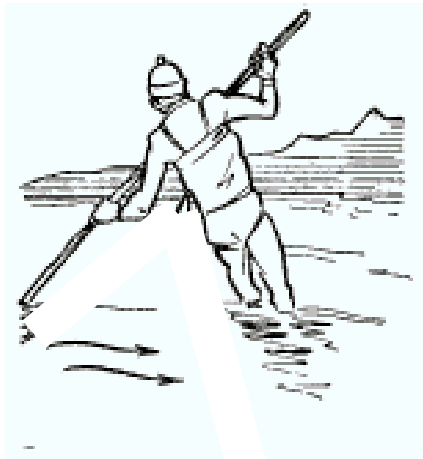

Рис. 42 Переправа через річку вбхід “по одному з жердиною”

аналогічно до переходу 1-го учасника при подоланні технічного етапу “навісна переправа через річку”, який описаний вище (рис. 37). Відмінність полягає в тому, що при переході “по одному з жердиною” командна страховка необов’язкова (рис. 42 [11]) й залежно від Умов змагань переправлятися можна не по одному, а командою.

Переправа через річку вбхід із використанням перил. Дії по подоланню даного етапу відбуваються аналогічно до дій на технічному етапі “навісна переправа через річку”, який описаний вище. Лише одна відмінність: після переходу першого учасника, перильна мотузка закріплюється дещо нижче відносно рівня річки (враховуючи також й глибину) для того, щоб учасники могли закріпитися до перила (повинне знаходитися на висоті грудей середнього по росту учасника) “вусом” самостраховки. Перехід інших учасників здійснюється вбхід. Рухаються вони обличчям до течії (перильна мотузка знаходиться вище по течії відносно учасника) приставним кроком, руки знаходяться по різні сторони від карабіну, який ковзає по перилу (рис. 43 [3]). Тулуб дещо відхиляється назад, до того ж спину потрібно тримати рівно, а ноги сильно не згинати в колінах.

Можливі порушення на технічному етапі “переправа через річку вбхід” приведені в суддівському протоколі (розділ 3.17 табл. № 8).

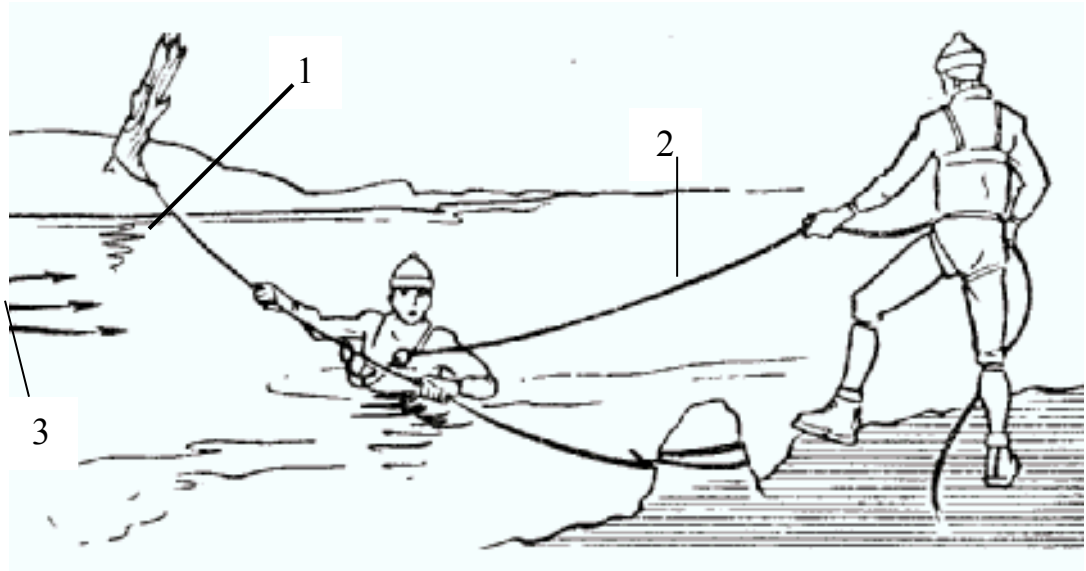

Рис. 43 Переправа через річку вбід із використанням перил:

1 – перильна мотузка; 2 – супроводжувача мотузка; 3 – напрямок течії.

Контрольні запитання

1. Назвіть необхідне спорядження для обладнання та подолання технічного етапу “переправа через річку вбід”.
2. Які способи переправи через річку вбід ви знаєте ?
3. У чому полягають особливості переправи річки вбід “стінкою” ?
4. Як відбувається переправа через річку “таджицьким способом” ?
5. Які особливості руху під час переправи річки вбід “по двоє” ?
6. Яким чином відбувається переправа через річку вбід із використанням жердини ?
7. Які особливості подолання технічного етапу “переправа через річку вбід із використанням перил” ?
8. Назвіть можливі порушення при проходженні технічних етапів “переправа через річку вбід” та “переправа через річку вбід із використанням перил”.

3.12. Траверс схилу з альпенштоком (льодорубом)

Обладнання етапу: контрольні та обмежувальні лінії, пункти зміни напрямку руху (кількість залежно від Умов змагань).

Особисте спорядження учасника: альпеншток (жердина, льодоруб).

Перш ніж перейти до технічного опису даного етапу, слід з'ясувати, як правильно тримати льодоруб та змінювати напрямок руху з льодорубом (робити повороти).

Альпеншток (льодоруб) (рис. 44 [7]) завжди тримається штичком вниз і вбік до схилу. Для цього потрібно взяти його ближчою до схилу рукою за древко в 20-25 сантиметрах від штичка, інша рука тримає альпеншток

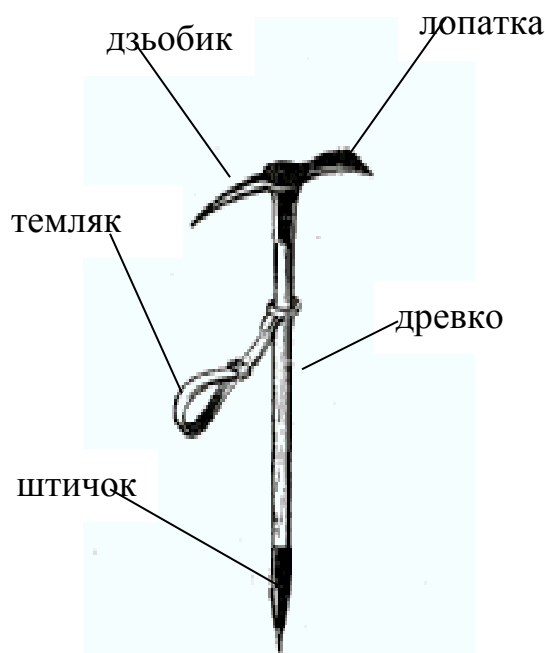

Рис. 44 Льодоруб

(льодоруб) зверху, затискає головку льодоруба, повернувши його дзьобиком вниз (лопатка вгору). Одна рука обов'язково повинна бути продіта в "темляк" (петля на льодорубі) (рис. 45 а, б [11]). Штичок повинен завжди знаходитися в напрямку до схилу (рис. 46 а, б). На крутих підйомах прямо вгору льодоруб тримається двома руками: одна тримає дзьобик, інша лопатку (рис.45, в., 46, в [7]), одна з рук обов'язково продіта в "темляк".

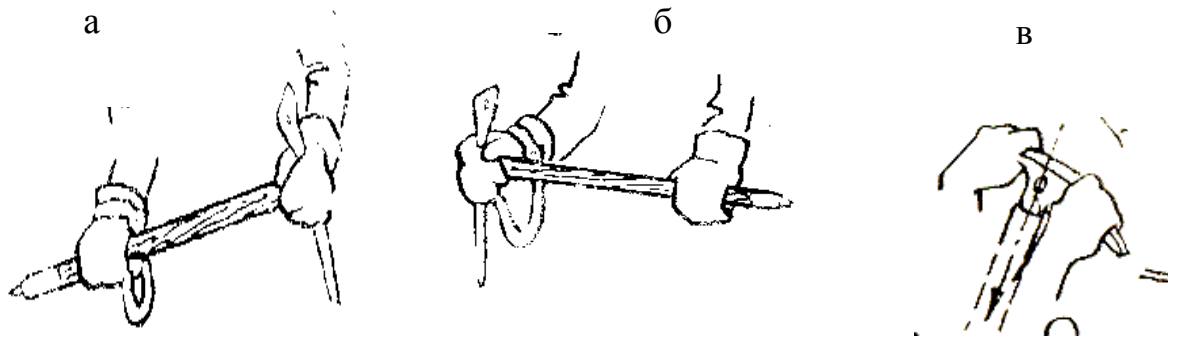

Рис. 45 Тримання льодоруба

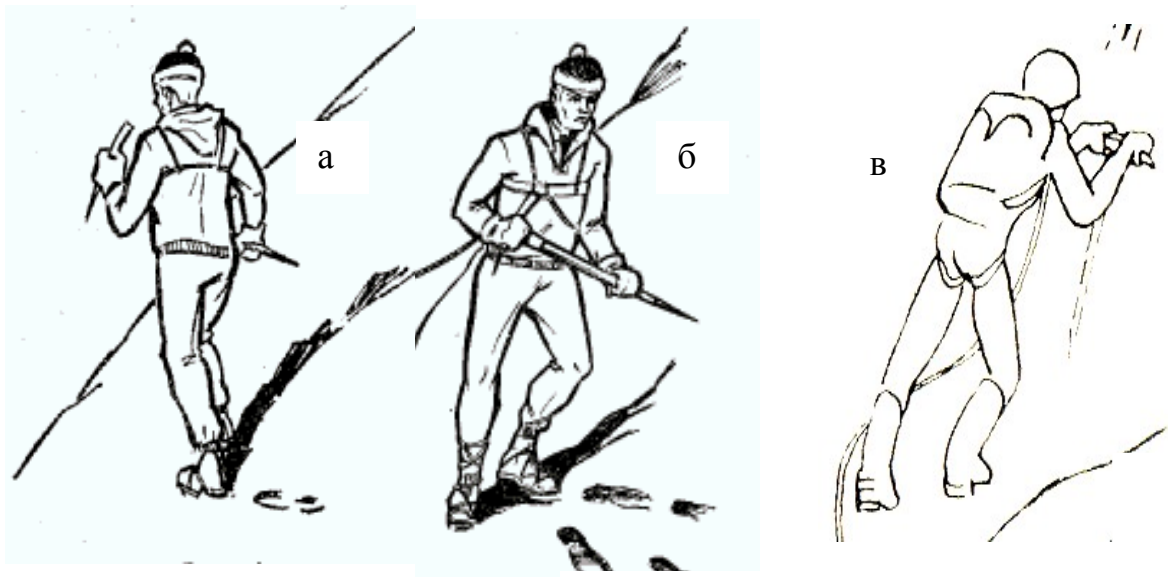

Рис. 46 Тримання льодоруба під час

Для того, щоб змінити напрям здійснити поворот. Слід пам'ятати, знаходитися нижче по схилу віднос

Поворот виконується у такому рис. 47 [11], потрібно опертися шти

ніг учасника), потім (якщо схил праворуч), стоячи на правій нозі, ліву ногу ставимо вверх по схилу, посередині між штичком та правою ногою. Після цього, не відриваючи штичка від схилу, перехвачуємо по черзі руками древко й головку льодоруба, не виймаючи руки з темляка. Права рука буде тримати головку (до цього тримала ліва рука) льодоруба, а ліва - древко (яке тримала права рука).

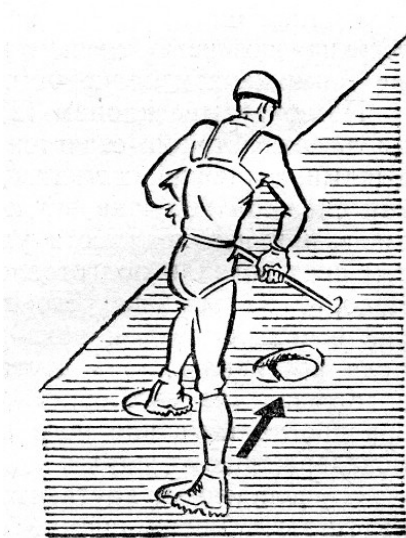

Рис. 47 Виконання повороту
з льодорубом

Перехопивши руки, праву ногу підставляємо (чи повертаємо) в анатомічно вигідне положення, льодоруб у цьому випадку направлений штичком до схилу, який знаходиться зліва. Таким чином учасник змінив напрямок руху відносно схилу. Аналогічно міняємо напрямок руху в іншу сторону з тією різницею, що дії, які виконували лівою рукою та ногою, потрібно виконувати правою; а ті, які виконували правою, потрібно виконувати лівою.

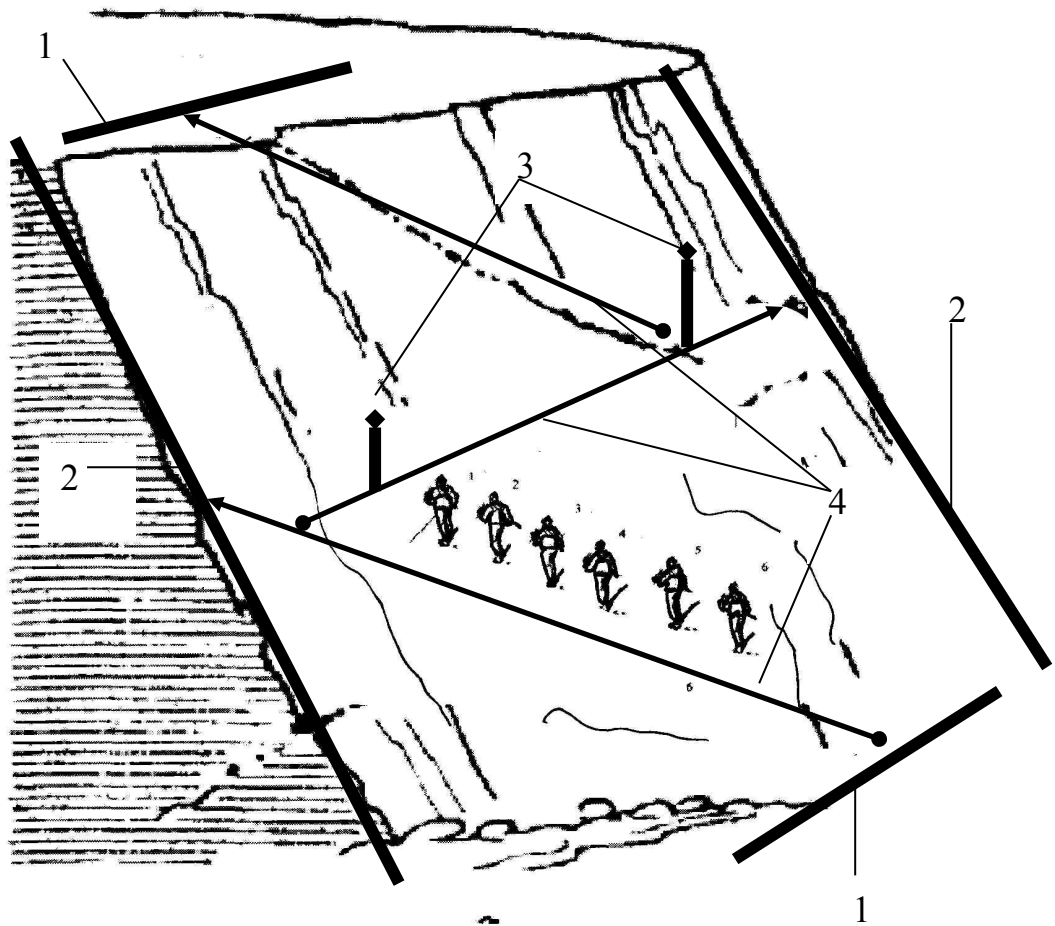

Рис. 48 Спуск по схилу з
льодорубом

Для того, щоб здійснити спуск, потрібно опиратися штичком льодоруба в схил (рис. 48 [11]).

Проходження етапу

Після того, як капітан команди впевнився, що команда підготовлена (кожний учасник тримає льодоруб наготові) починають рух по дистанції від пункту до пункту зміни напрямку руху (рис. 49)

4

Рис. 49 Траверс схилу командою з льодорубом :

1 – контролі лінії; 2 – обмежувальні лінії; 3 – пункти зміни напрямку руху; 4 – напрямок руху.

Обов'язково кожному учаснику потрібно слідкувати, щоб у нього було не менше двох точок опори: нога – льодоруб, чи нога – нога. Рухаються вони один за одним від 1-го до 6-го учасника до пункту зміни напрямку руху. Дійшовши до нього, 1-й учасник не змінює відразу напрямок руху (інші теж), а продовжує свій шлях у напрямку до обмежувальної лінії на відстань, достатню для того, щоб 6-й учасник порівнявся з пунктом зміни напрямку руху (рис. 49). Всі учасники повинні слідкувати за тим, щоб ні в якому разі не знаходитись один над одним. Після того, як 6-й порівняється з пунктом зміни напрямку руху, всі учасники виконують поворот у потрібному

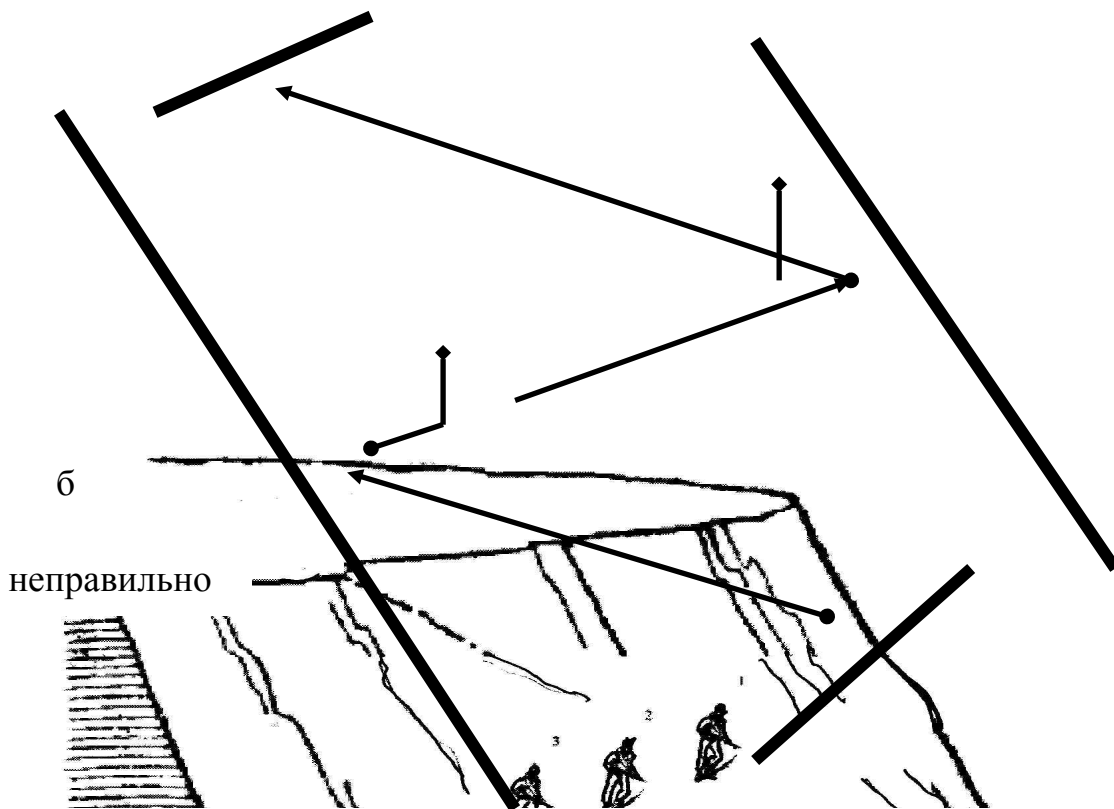
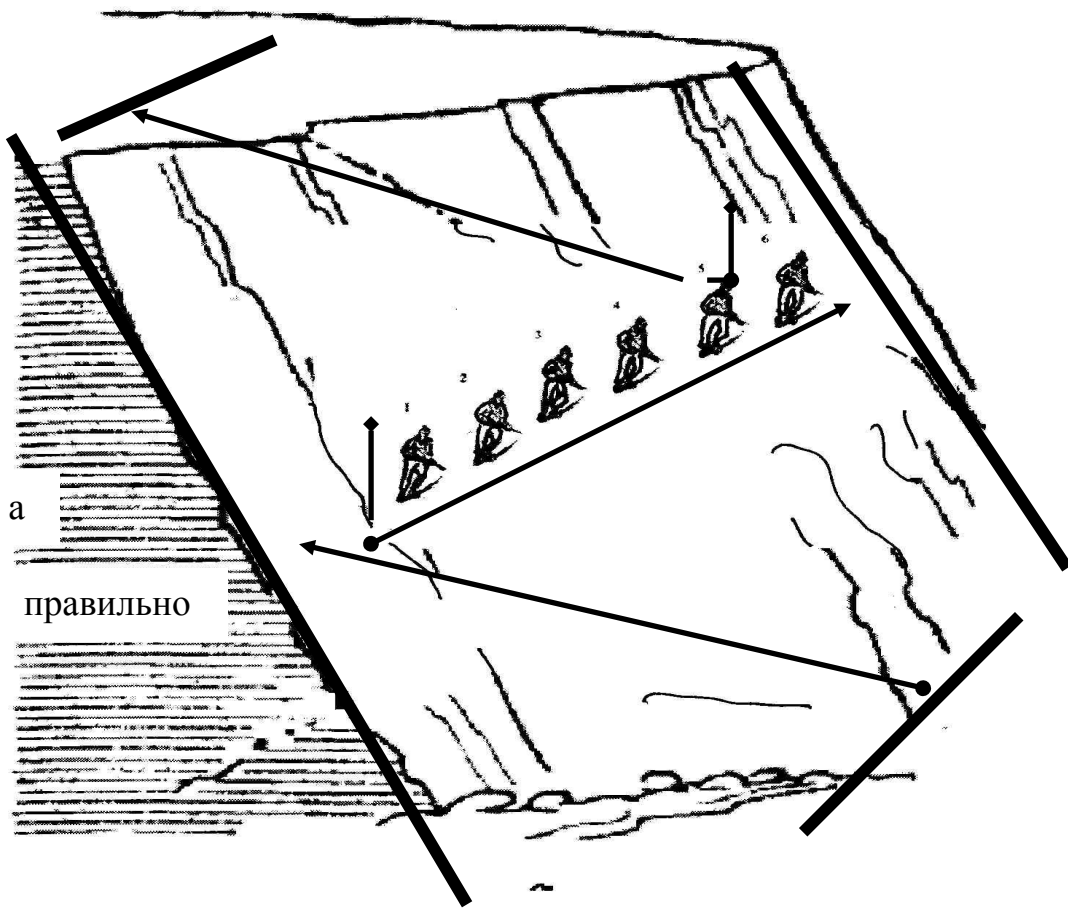
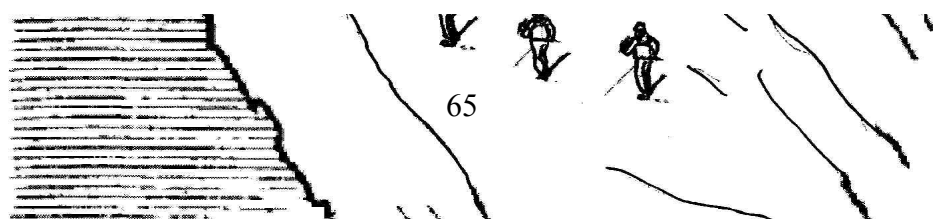
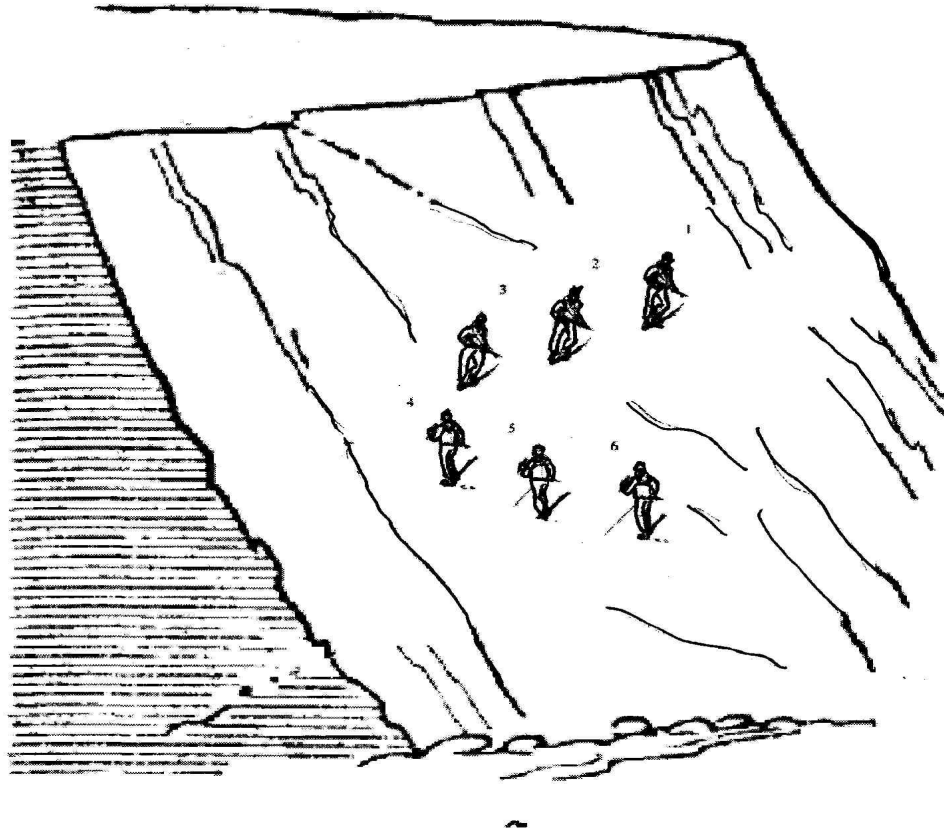

Рис. 49.1 Приклади траверсування схилу командою з льодорубом

напрямку, як описано вище. Далі вони продовжують рухатись до наступного пункту зміни напрямку руху, але першим буде йти 6-й учасник, за ним 5-й і т.д. Останнім буде 1-й учасник (рис.49.1, а) Така тактика необхідна для того, щоб не було порушення: два або більше учасників на ділянці маршруту (рис. 49.1, б). На рис. 49.1, а. продемонстровано правильний рух учасників, а на рис. 47.1, б – неправильний, так як учасники знаходяться один над одним (при падінні одного можуть впасти інші). Дійшовши до наступного пункту зміни напрямку руху, всі учасники виконують такі ж дії, як було описано вище, й а свій рух будуть у зворотному порядку: від 1-го до 6-го учасника.

Можливі порушення на технічному етапі “траверс схилу з альпенштоком (льодорубом)”, подано в суддівському протоколі (розділ 3.17. табл. № 9).

Контрольні запитання

1. Яке спорядження необхідно мати для обладнання та проходження технічного етапу “траверс схилу з альпенштоком (льодорубом)” ?
2. Опишіть, як правильно тримати альпеншток (льодоруб) відносно до схилу.
3. Як здійснюється поворот учасника, коли необхідно змінити напрямок руху ?
4. Опишіть дії учасників команди при подоланні даного етапу.
5. Чи повинна бути зміна ведучого учасника при траверсуванні схилу командою ?
6. Назвіть можливі порушення при проходженні технічного етапу “траверс схилу з альпенштоком (льодорубом)”.

3.13. Подолання канави, струмка, рову, скельного прижиму з використанням підвішеної вірьовки (маятником)

Обладнання етапу: уявна або реальна канава (струмок, скельний прижим), контрольні та обмежувальні лінії, гілка дерева чи перекладина, пункти кріплення супроводжуючої мотузки.

Командне спорядження: перильна мотузка, мотузка для зняття перил, супроводжуюча мотузка, карабіни – 2 шт.

Особисте спорядження: страхувальна система, карабіни – 2 шт.

Наведення перильної мотузки

Щоб підвісити мотузку (закріпити перило), потрібно її перекинути через гілку на дереві чи перекладину. Для цього на кінці перильної мотузки зав'язують провідник “вісімку” й до нього кріплять незначний за вагою вантаж (наприклад, декілька карабінів). Впевнившись, що перильна мотузка збухтована правильно (немає перекручення мотузок в бухті), її кінець, до

якого прив'язаний вантаж, перекидають через гілку на дереві чи перекладину. Виконуючи дану дію, слід бути особливо обережним для того, щоб вантаж нікого не травмував. Учасник, який буде перекидати перильну мотузку, не повинен наступити на контрольну чи обмежувальну лінії.

Після того, як перильна мотузка перекинута через гілку на дереві чи перекладину, від неї від'єднують вантаж. Дану мотузку закріплюють за допомогою "карабінної петлі", попередньо приєднавши до карабіну кінець іншої мотузки, що буде використовуватися для зняття перила.

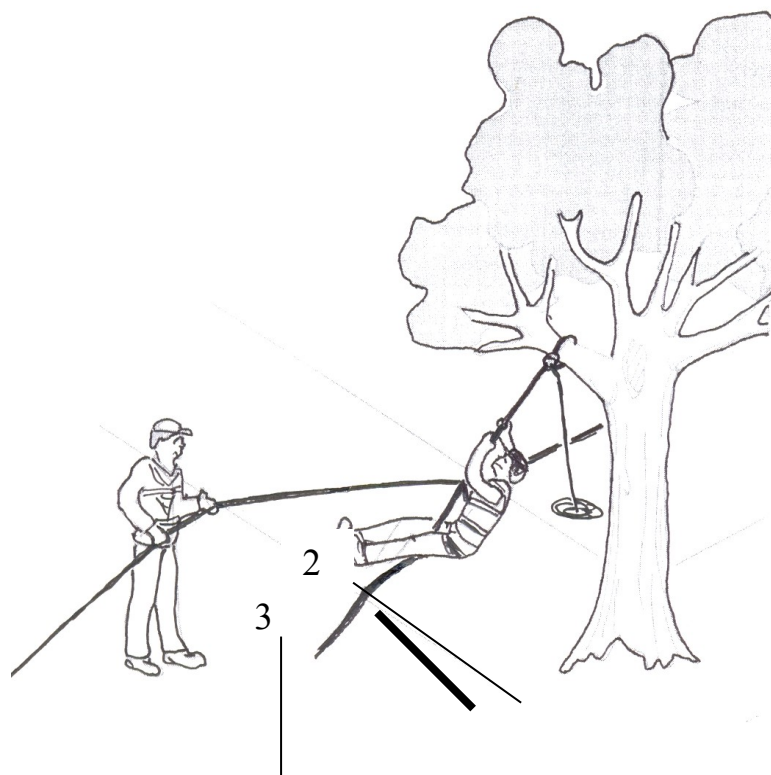
Для зручності на перильній мотузці можна зав'язати декілька вузлів (провідників), щоб запобігти ковзанню рук учасників й організації самостраховки, враховуючи їхній зріст.

Проходження етапу

Відповідно від Умов змагань, 1-й учасник кріпить до своєї страхувальної системи кінець супроводжуючої мотузки, а вус самостраховки до петлі на підвішеній мотузці (перилі). Супровід учасників відбувається аналогічно до супроводу на інших технічних етапах, описаних вище. Після проходження етапу, 1-й повертає підвішену мотузку (маятник) наступному учаснику. Інші подорожні перекидають таку саме мотузку 1-й учаснику (рис. 50).

проходженн
вузли та
забирається.

в'язуються
гтя перила

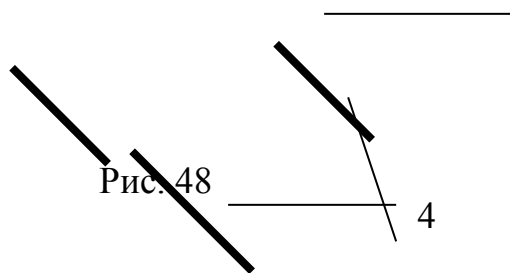

Рис. 50 Подолання канави, струмка, рову, скельного прижиму з використанням підвішеної вірьовки (маятником):

1 – мотузка для зняття перила; 2 – перильна (підвішена) мотузка; 3 – супроводжуюча мотузка; 4 – контрольні лінії.

Можливі порушення на технічному етапі “подолання канави, струмка, рову, скельного прижиму з використанням підвішеної вірьовки (маятником)” наведено в суддівському протоколі (розділ 3.17 табл. № 10)

Контрольні запитання

1. Яке спорядження потрібно мати для обладнання та проходження технічного етапу “подолання канави, струмка, рову, скельного прижиму з використанням підвішеної вірьовки (маятником)” ?
2. Як відбувається наведення перильної мотузки ?
3. Яким чином здійснюється проходження даного етапу ?
4. Назвіть можливі порушення при проходженні технічного етапу “подолання канави, струмка, рову, скельного прижиму з використанням підвішеної вірьовки (маятником)”.

3.14. Транспортування “потерпілого”

Всі можливі способи транспортування “потерпілого” на різних формах рельєфу можна подати наступним чином , об’єднавши до їх п’яти груп:

1 – перенесення “легкопотерпілого” на невелику відстань однією людиною; перенесення “потерпілого” по стежці чи дорозі вдвох;

2 – перенесення групою на носилках, транспортування “потерпілого” на волокушах;

3 – транспортування “потерпілого” на складних ділянках рельєфу підручними засобами невеликою за складом (4 – 6 чол.) групою (підйом “потерпілого” з льодової тріщини, переправи через річки та яри, тощо)

4 – спуск “потерпілого” на велику глибину з нарощуванням вірьовок;

5 – надання допомоги і транспортування “потерпілого” в умовах пересування на складному рельєфі автономної групи в складі двох чоловік (наприклад, автономної зв’язки при сходженні на вершину або при розвідці маршруту).

Перші три групи способів транспортування “потерпілого” подані в порядку послідовного ускладнення техніки, що застосовується, причому в кожному з трьох випадків можливі додаткові ускладнення (за Умовами змагань). Ці ускладнення стосуються змін характеру схилу (від трав’янистого до снігового й льодового), його крутизни, появи додаткових перешкод (на льодовику, наприклад, тріщин і великих розривів), що вимагають відповідно і додаткових заходів по організації страховки.

Перенесення “ легкопотерпілого” на невелику відстань

Перенесення однією людиною

Рис. 51 Транспортування “потерпілого” на спині

На спині. Це дуже простий спосіб – так “їздять” діти на спинах дорослих. “Потерпілого” садять на підвищення таким чином, щоб носильник розміщувався дещо нижче (відносно рельєфу) й міг вільно прийняти його собі на спину. “Потерпілий” обіймає його руками через плечі й перехрещує руки в нього на грудях (не давити за шию). Носильник, просунувши руки під коліна “потерпілого”, утримує його на спині (рис. 51 [11]).

На бухті мотузки. Для транспортування “потерпілого” мотузку маркують діаметром приблизно 1,5 м. Роздвоєну бухту з маркою посередині підводять під стегна “потерпілого” (рис. 52, а [11]), а носильник просмикує руки у верхню роздвоєну частину бухти так, ніби це лямки рюкзака.

Якщо мова йде про “легкопотерпілого” (наприклад, пошкодження ноги, яке не загрожує життю, але таке, при якому потерпілий самостійно рухатись не може), то при транспортуванні він тримається за плечі носильника (рис. 52, б, в). У складніших випадках, запобігаючи перевертанню “потерпілого”, його прив’язують до транспор- грудної обв’язки.

а

б

в

в

Рис. 52 Транспортування “потерпілого” на бухті мотузки

На палиці. Невелику палицю довжиною близько 0,6 м діаметром 6 –

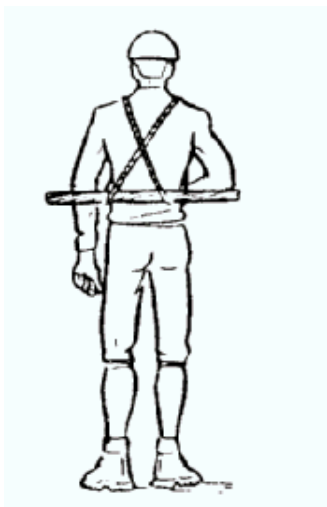

Рис.53 Транспортування “потерпілого” на па

8 мм кріплять на спині носильника петлями з мотузки, репшнура, обв’язувальних поясів тощо (рис. 53 [11]). Під петлі на плечі носильника необхідно покласти м’які прокладки. “Потерпілого” садовлять на палицю, ногами він охоплює верхню частину стегон носильника, а руками тримається

У рюкзаку.

1-й спосіб

В рюкзаку з розрізаними бочинами, для цього потрібно розрізати шви бочин рюкзака, але не ближче чим на 10 см до його дна, а вверх – практично до планки горловини.

Ноги “потерпілого” продівають в розрізи (подібно до вдягання штанів), а сам рюкзак повністю підводять під нього й зав’язують на рівні грудей. Носій продіває руки в лямки рюкзака й транспортує його як

Рис. 54 Транспортування: показано на (рис. 54 [11]).

2-й спосіб

На перевернутому рюкзаку. Для цього

“потерпілого” у рюкзаку

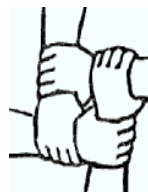
доточують репшнуром). Рюкзак перевертають вверх дном, ноги потерпілого продівають в лямки так, щоб він сидів на лицевій стороні рюкзака (там де нашиті кишені). Носильник продіває руки в лямки рюкзака й транспортує його так, як і в попередньому способі.

Перенесення “потерпілого” вдвох

Застосовують наступні способи: на руках (на невеликій відстані),

на бухті мотузки, на сидінні з палиці. Ці способи придатні для

транспортування потерпілого по дорозі (стежці).

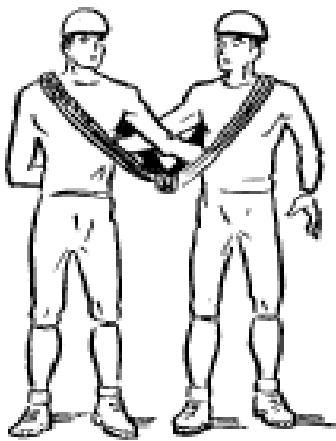

На руках. Використовуючи даний спосіб транспортування “потерпілого”, положення рук повинно бути таким, як показано на рис. 55 [5], а або б. “Потерпілого” розміщують на

Рис. 55 Перенесення “потерпілого” сидінні, утвореному за допомогою вдвох на руках

“Потерпілий”, при нескладній травмі (чи за Умовами змагань), кладе руки на плечі транспортуючих. У складніших випадках, запобігаючи перевертанню “потерпілого”, його прив’язують до транспортуючих за допомогою репшнура або ж грудної обв’язки.

На бухті мотузки.

помітній

Рис. 56 Перенесення “потерпілого” вдвох на бухті мотузки

Мотузку маркірують. Однак, при різниці носильників у зрості, необхідна певна підготовка. Бухту роздвоюють, і кожен із носильників перекидає через плече свою половину. При цьому марка повинна знаходитись внизу бухти, а бухта не повинна звисати нижче верхньої частини стегон носильників (рис. 56 [11]). “Потерпілий” сідає (або його садовлять) на бухту, тримається руками за плечі носильників, які, зчепивши руки в “замок” за спиною “потерпілого”, підтримують його.

На сидінні з палиці. краще

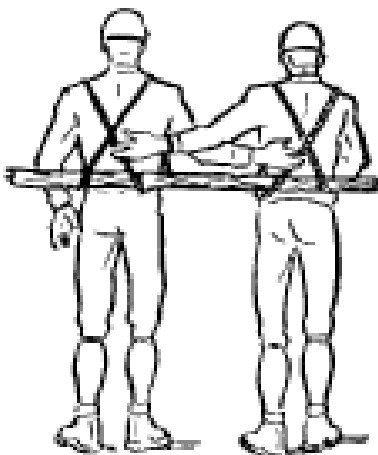

Рис. 57 Перенесення “потерпілого” вдвох на сидінні з палиці

При транспортуванні вдвох сидіння зробити з палиці чи двох палиць. Кінці палиць просовують у лямки рюкзаків носильників (або в петлі з мотузки чи реншнурів) так, щоб вони були нижче за лінію талії носильників (рис. 57 [11]).

Далі дії транспортуючих аналогічні до дій, які описані вище в перенесенні “потерпілого” вдвох на

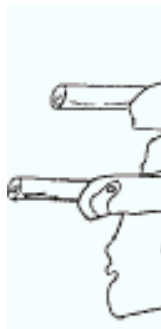
Перенесення “потерпілого” групою (командою)

Перенесення “потерпілого” на носилках або транспортування його на волокушах здійснюється тоді, коли потрібний саме такий спосіб (передусім, при необхідності транспортувати лежачи) або більш прості способи, неприйнятні через умови місцевості (Умови змагань).

В’язання носилок. Існує декілька варіантів в’язання носилок. Вибір варіанту диктується міркуваннями простоти, надійності, зручності транспортування або за Умовами змагань.

Найпростіші носилки в’яжуть з двох жердин і двох курток (штормівок). Оптимальна довжина жердин – близько 3 м і діаметром 35 – 40 мм. Жердини продіваються через рукава, вивернуті всередину курток (штормівок), які застібнуті на всі гудзики (рис. 58

зроблені, їх перевертають так, щоб застібки були розміщені знизу ложа. Під голову краще покласти торбину з особистими речами, оскільки, відповідно до Правил зі спортивного туризму, при транспортуванні “потерпілий” повинен

[11]). Після того, як ноші

Рис. 58 Найпростіші носилки

Носилки з обплетенням. Носилки посилюються трьома поперечками завдовжки близько 60 см (поперечки можуть бути замінені льодорубами). З’єднання поперечок із жердинами в’яжуть репшнурами (навхрест “стремено”, “одинарний схоплюючий”, “схоплюючий” вузол). Крайні поперечні жердини повинні розміщуватися зверху, середня (обов’язково) – знизу повздовжніх (рис. 59). Обплетення носилок здійснюється будь-яким правильним

способом (за Умовами змагань), основна вимога - достатня жорсткість, щоб при покладанні на діагональ носилки не склалися.

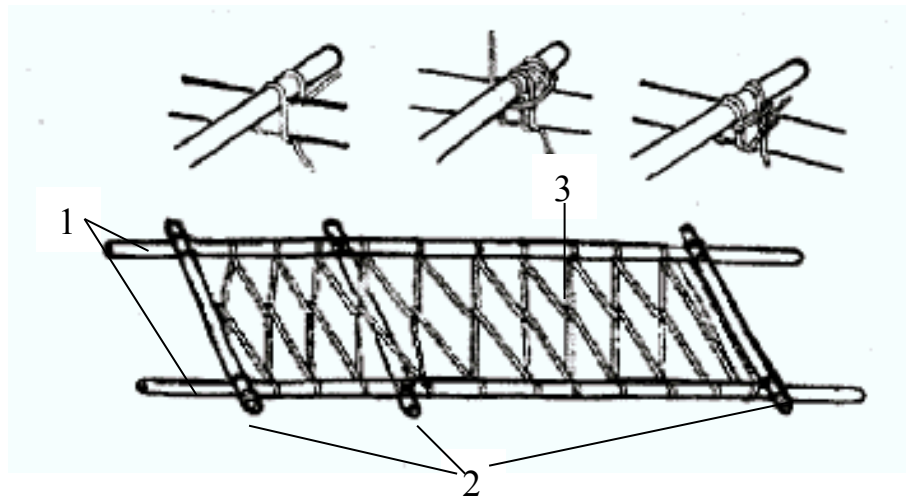

Рис. 59 Носилки з обплетенням:

1 - повздовжні жердини; 2 - поперечні жердини; 3 - обплетення.

За Умовами змагань (чи відповідно до рельєфу) "потерпілого", якого заздалегідь укладають в спальний мішок або загортають у намет, потрібно прикріпляти до носилок окремими мотузками й здійснювати його супровід ("потерпілий" й супроводжувач повинні бути з'єднані самостраховкою) .

Носилки "змійка". При відсутності у "потерпілого" тяжких пошкоджень (наприклад, хребта), коли потрібне транспортування на жорстких носилках, дуже зручні носилки, виготовлені способом "змійка". Для цього на кінці мотузки (тут будуть ноги "потерпілого") в'яжуть вузол - провідник (рис. 60, а [11]), а мотузку укладають "змійкою", яка поступово розширюється.

Загальна довжина залежить від зросту потерпілого, якого в спальному мішку або загорненому в намет укладають на змійку і шнурують від ніг до плечей (рис. 60, б [11]). Транспортують на довгій жердині (рис. 60, в), при цьому голову завжди підв'язують косинкою, хусткою (рис. 60, в). При необхідності підйому або спуску “потерпілого” по вертикалі, довга жердина замінюється короткою.

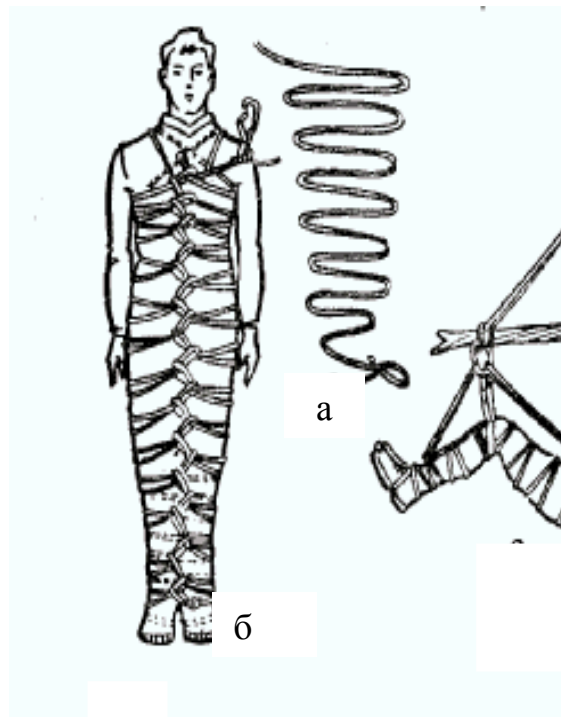
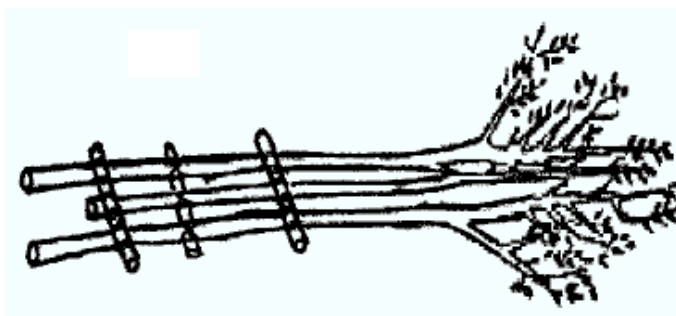

Рис. 60 Носилки “змійка”

В'язання волокуш. Волокуші істотно полегшують транспортування “потерпілого”, особливо в умовах лижного походу, коли є лижі й добрий, досить щільний сніговий покрив, характерний для гірських районів і

влітку. А на маршрут пішого походу для волокуш використовують гілки дерев (рис. 61 [5]). В'яжуться волокуші таким же способом, як і носилки з обплетенням, який описано вище.

*Особливості транспортування “потерпілого” на носилках,
волокушах*

Підйом по трав’янистих схилах. Верхніми носильниками при підйомі йдуть низькорослі учасники групи, нижніми – найвищі й фізично сильні, оскільки на них припадає найбільше навантаження. Один з ведучих носильників постійно обирає шлях відповідно до умов змагань чи рельєфу (якщо можливо, найбільш пологі ділянки схилу), місця поворотів, відпочинку і зміни носильників.

Повороти можуть бути як по плавній дузі з невеликим прискоренням темпу руху нижніх носильників, так і на місці, із зупинкою. Якщо після повороту повинен бути спуск по схилу, то відбувається перестановка: тепер високі учасники йдуть ведучими.

Спуск, якщо можливо, проводиться прямо вниз, без траверсів і поворотів. “Потерпілого” несуть на носилках ногами вниз, тому на тих, хто йде попереду (на нижніх носильників) припадає велике навантаження, а тому краще, по можливості, ставити попереду не по одному, а по два носильника. Якщо людей достатньо можна використати бічних підстрахувальників, які будуть тримати носилки за жердини або короткі петлі. У деяких випадках петлю потрібно продовжити і надіти через плече. Під час спуску мокрими схилами страховка здійснюється через скельні виходи або забитий у трав’янистий схил льодоруб. У цьому випадку страховальну мотузку прив’язують “вусами” до місць поперечки із жердинами. До центру поперечки кріпити не можна: при можливому ривку поперечка може зламатися. Ніхто не повинен знаходитися попереду носилок.

Транспортування “потерпілого” на волокушах. На рівнинній місцевості техніка транспортування проста і роз’яснення не потребує. А от під час транспортування на снігових схилах потрібна страховка: при підйомі з поворотами – на поворотах, на спуску постійно необхідно підстраховування волокуш, а на крутих ділянках – страховка через два вбитих у сніг льодоруби (так само, як і на спусках з носилками).

Можливі порушення на технічному етапі “транспортування “потерпілого” подано в суддівському протоколі (розділ 3.17 табл. № 11).

Контрольні запитання

1. Яке спорядження необхідно мати для обладнання та проходження технічного етапу “транспортування “потерпілого” ?
2. На які групи можна умовно поділити можливі способи транспортування “потерпілого” ?
3. Які способи перенесення “потерпілого” на невелику відстань однією людиною ви знаєте ?
4. Опишіть, як відбувається перенесення “потерпілого” однією людиною на спині, палиці, бухті мотузки.
5. Як здійснюється перенесення “потерпілого” однією людиною у рюкзаку ?
6. Які ви знаєте способи перенесення “потерпілого” на невелику відстань вдвох ?
7. Як відбувається перенесення “потерпілого” вдвох на руках, на сидінні з палиці, на бухті мотузки ?
8. Назвіть, які ви знаєте способи перенесення (транспортування) “потерпілого” групою (командою).
9. Які ви знаєте варіанти в’язання носилок (волокуш) ? Опишіть їх.

10. Розкрийте особливості транспортування “потерпілого” групою (командою) ?

11. Назвіть можливі порушення при транспортуванні “потерпілого” ?

3.15. Рух по жердинах

Обладнання етапу: довжина етапу – 10-25 метрів. Опори, відстань між якими 2-3 метра, висота не менше 0,2 м, довжина біля 1 м. Кількість опор за Умовами змагань, кількість жердин дорівнює числу учасників в команді.

Проходження етапу

Варіантів подолання даного технічного етапу може бути декілька (залежно від Умов змагань). Обираючи будь-яку тактику, всім учасникам потрібно чітко пам’ятати: що забороняється перестрибувати з опори на опору; торкатися ґрунту (умовного болота) ногою чи рукою; навантажувати ногою чи рукою жердину (чи жердини), яка впала з однієї чи двох опор; спиратися жердиною у “болото” в рамках етапу.

Наведемо два тактичні прийоми подолання даного технічного етапу, які, на нашу думку, є більш ефективними.

1-й спосіб

Кожний учасник бере жердину й долає самостійно етап від першої до останньої опори. При цьому варіанті перший учасник залишить жердину на останній ділянці між опорами й другий буде здійснювати рух на цій ділянці вже по жердині, яку поклав 1-й учасник. 3-й учасник останню та передостанню буде долати по жердинам, які поклали 1-й та 2-й учасники й так далі. Учаснику, який буде долати етап останнім, залишиться покласти жердину лише на першій ділянці між опорами й далі долати етап по жердинам, покладеними попередніми учасниками.

2-й спосіб

1-й, 2-й та 3-й учасники беруть по дві жердини й по черзі долають етап один за одним. У цьому випадку 1-й учасник залишить жердини на останній та передостанній ділянці між опорами. 2-й учасник залишить жердини між 5-ю, 4-ю та 3-ю опорами й далі долатиме етап по жердинах покладених першим учасником. 3-й учасник покладе свої жердини між 1-ю, 2-ю та 3-ю опорами й далі рухатиметься по жердинах, покладених 1-м та 2-м учасником. Всі інші учасники долають етап вже по покладеним жердинам.

Учасники можуть використовувати й інші способи проходження даного технічного етапу, дотримуючись індивідуальної тактики команди.

Можливі порушення на технічному етапі “рух по жердинах” подано в суддівському протоколі (розділ 3. 17 табл. № 12).

Контрольні запитання

1. Яке спорядження необхідно мати для обладнання та проходження технічного етапу “рух по жердинах” ?
2. Які тактичні прийоми можна використати для подолання даного технічного етапу ? Охарактеризуйте їх.
3. Назвіть можливі порушення при проходженні технічного етапу “рух по жердинах” ?

3.16. Рух по купинах

Обладнання етапу: природні чи штучні купини, довжина ділянки до 20 метрів, кількість купин за Умовами змагань.

Проходження етапу

Тактика та техніка подолання даного технічного етапу нескладна й не потребує особливого опису. Головне під час подолання учасникам потрібно

слідкувати, щоб не було падіння та торкання ногою чи рукою уявного “болота”. А також дотримуватися почерговості зміни відштовхувальної ноги залежно від Умов змагань.

Можливі порушення на технічному етапі “рух по купинах” приведені в суддівському протоколі (розділ 3.17табл. № 13).

Контрольні запитання

1. Що необхідно мати для обладнання та проходження технічного етапу “рух по купинах” ?
2. Яким чином здійснюється рух учасників на даному етапі ?
3. Назвіть можливі порушення при проходженні технічного етапу “рух по купинах” ?

3. 17. Суддівські протоколи

Дані суддівські протоколи були розроблені автором для допомоги суддям при роботі на технічних етапах під час підготовки та проведення змагань із техніки пішогохідного туризму; допомоги тренерам (керівникам, вчителям) туристських спортивних команд, а також спортсменам-туристам для ознайомлення й вивчення можливих порушень на технічних етапах згідно з Правилами змагань зі спортивного туризму.

Можливі порушення у даних протоколах приведені в послідовності щодо характеру порушень відповідно до Правил змагань з пішогохідного туризму, а саме – техніка руху, техніка страховки, втрата спорядження, транспортування потерпілого, туристські навички та орієнтування, які подаються до кожного технічного етапу окремим протоколом .

Пояснення порушень та їх відсутність відповідно до характеру ви знайдете в IV розділі у витязі “Змагання з видів спортивного туризму (змагання з пішогохідного туризму)” таблицях 3.13.4 – 3.13.6 та в настановах (які на превеликий жаль не приведені в Правилах змагань зі спортивного туризму 2008 року).

Як вже згадувалося вище, можливі порушення приведені до кожного технічного етапу окремо, проте, відповідно до класу змагань та Умов проведення, деякі з них можуть бути відсутні. Ознайомлюючись із протоколами, судді, тренери повинні самостійно визначити відповідність порушень Умовам (класу) змагань.

Запропоновані суддівські протоколи не є остаточними, їх зміст може бути змінений на розсуд суддів та тренерів для оптимальності використання під час підготовки та проведення змагань. Автор розуміє, що деякі рекомендації по структурі та використанню протоколів можуть бути спірними. Однак, важливим є те, що поява такого матеріалу дає можливість його практичного використання. Із вдячністю прийму всі зауваження та пропозиції щодо покращення та доповнення змісту суддівських протоколів, а також методичних рекомендацій щодо командного проходження технічних етапів, які були описані вище.

Таблиця № 1

В'ЯЗАННЯ ВУЗЛІВ

Можливі порушення на етапі			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф бали (сек.)	учасник	учасник	учасник	учасник	учасник	учасник	всього
			№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6	
2. Техніка страховки									
2.1	Незначне порушення <i>Не закручена муфта карабіну</i>	1(30)							
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.3	Залишене спорядження після закінчення етапу	20(600)							
5. Туристські навички, орієнтування									
5.1	Незначне порушення <i>Помилка під час в'язання вузлів</i>	1(30)							
5.2	Неправильна відповідь (помилка) <i>Не зав'язаний вузол</i>	3(90)							

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____
суддя _____

СПУСК ПО СХИЛУ. СПУСК ПО ВЕРТИКАЛЬНИХ ПЕРИЛАХ

Можливі порушення на етапі			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)							всього
			учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	учасник № 6	
1. Техніка руху									
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Неправильне застосування жердини (альпенштока)</i>								
	<i>Втрата рівноваги на маршруті</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Два учасники на перилах</i>								
	<i>Падіння</i>								
	<i>Неправильний рух</i>								
	<i>Тертя вірвовок</i>								
	<i>Вихід вище перил</i>								
	<i>Короточасна відсутність каски</i>								
1.3	Намокання, рух по рельєфу	6(180)							
	<i>Зрив</i>								
1.4	Використання опори за обмеженням	10(300)							
	<i>Навантаження суддівської страховки</i>								
	<i>Використання опори за обмеженням</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски								
	<i>Рух за обмеженням</i>	зняття							
	<i>Рух без каски</i>	учасника							
2. Техніка страховки									
2.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Не закручена муфта карабіну</i>								
2.2	Неправильна страховка, супроводження	3(90)							
	<i>Неправильна страховка</i>								
	<i>Неправильна самостраховка</i>								
2.3	Тимчасова відсутність страховки, супроводження	6(180)							
	<i>Тимчасова відсутність страховки</i>								
	<i>Небезпечний маятник</i>								
2.4	Зрив з зависанням на суддівській страховці	10(300)							
2.5	Втрата суддівської або командної страховки	зняття							
		учасника							
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.3	Залишене спорядження після закінчення етапу	20(600)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							
5. Туристські навички, орієнтування									
5.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Помилка під час в'язання вузлів</i>								
5.2	Неправильна відповідь (помилка)	3(90)							
	<i>Не зав'язаний вузол</i>								

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____ суддя _____

**ПІДЙОМ ПО СКЕЛЬНІЙ ДІЛЯНЦІ АБО СХИЛУ
ТРАВЕРС СКЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ АБО СХИЛУ**

Група порушень	Можливі порушення на етапі		Команда						
	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	учасник № 6	всього
1. Техніка руху									
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Неправильне застосування жердини (альпенштока)</i>								
	<i>Втрата рівноваги на маршруті</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Два учасники на перилах</i>								
	<i>Падіння</i>								
	<i>Неправильний рух</i>								
	<i>Тертя вірьовок</i>								
	<i>Вихід вище перил</i>								
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>								
1.3	Намокання, рух по рельєфу	6(180)							
	<i>Зрив</i>								
1.4	Використання опори за обмеженням	10(300)							
	<i>Навантаження суддівської страховки</i>								
	<i>Використання опори за обмеженням</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
2. Техніка страховки									
2.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Не закручена муфта карабіну</i>								
2.2	Неправильна страховка, супроводження	3(90)							
	<i>Неправильна страховка</i>								
	<i>Провисання страховки, перил</i>								
	<i>Неправильна самостраховка</i>								
2.3	Тимчасова відсутність страховки, супроводження	6(180)							
	<i>Тимчасова відсутність страховки</i>								
	<i>Небезпечний маятник</i>								
2.4	Зрив з зависанням на суддівській страховці	10(300)							
2.5	Втрата суддівської або командної страховки	зняття учасника							
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.3	Залишене спорядження після закінчення етапу	20(600)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							
5. Туристські навички, орієнтування									
5.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Помилка під час в'язання вузлів</i>								
5.2	Неправильна відповідь (помилка)	3(90)							
	<i>Не зав'язаний вузол</i>								

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____ суддя _____

ПЕРЕПРАВА ЧЕРЕЗ РІЧКУ (ЯР) ПО КОЛОДІ

Можливі порушення на етапі			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учас-	учас-	учас-	учас-	учас-	учас-	всього
			ник № 1	ник № 2	ник № 3	ник № 4	ник № 5	ник № 6	
1. Техніка руху									
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Торкання</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Два учасники на перилах</i>								
	<i>Неправильний рух</i>								
	<i>Тертя вірьовок</i>								
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>								
1.3	Намокання, рух по рельєфу	6(180)							
	<i>Намокання</i>								
	<i>Зрив</i>								
1.4	Використання опори за обмеженням	10(300)							
	<i>Навантаження суддівської страховки</i>								
	<i>Використання опори за обмеженням</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
2. Техніка страховки									
2.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Не закручена муфта карабіну</i>								
	<i>Порушення під час страховки</i>								
2.2	Неправильна страховка, супроводження	3(90)							
	<i>Неправильна страховка</i>								
	<i>Провисання страховки, перил</i>								
	<i>Неправильна самостраховка</i>								
	<i>Неправильне супроводження</i>								
2.3	Тимчасова відсутність страховки, супроводження	6(180)							
	<i>Тимчасова відсутність страховки</i>								
	<i>Тимчасова відсутність супроводження</i>								
2.4	Зрив з зависанням на суддівській страховці	10(300)							
2.5	Втрата суддівської або командної страховки	зняття учасника							
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.3	Залишене спорядження після закінчення етапу	20(600)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							
5. Туристські навички, орієнтування									
5.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Помилка під час в'язання вузлів</i>								
5.2	Неправильна відповідь (помилка)	3(90)							
	<i>Не зав'язаний вузол</i>								

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____ суддя _____

НАВІСНА ПЕРПРАВА ЧЕРЕЗ РІЧКУ (ЯР)

Можливі порушення на етапі			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	учасник № 6	всього
1. Техніка руху									
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Неправильне застосування альпенштока</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Два учасники на перилах</i>								
	<i>Рух учасника з вантажем по переправі</i>								
	<i>Неправильний рух</i>								
	<i>Тертя вірьовок</i>								
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>								
1.3	Намокання, рух по рельєфу	6(180)							
	<i>Намокання</i>								
	<i>Рух по рельєфу</i>								
	<i>Зрив</i>								
1.4	Використання опори за обмеженням	10(300)							
	<i>Навантаження суддівської страховки</i>								
	<i>Використання опори за обмеженням</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
2. Техніка страховки									
2.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Не закручена муфта карабіну</i>								
	<i>Порушення під час страховки</i>								
2.2	Неправильна страховка, супроводження	3(90)							
	<i>Неправильна страховка</i>								
	<i>Провисання страховки, перил</i>								
	<i>Неправильна самостраховка</i>								
	<i>Неправильне супроводження</i>								
2.3	Тимчасова відсутність страховки, супроводження	6(180)							
	<i>Тимчасова відсутність страховки</i>								
	<i>Тимчасова відсутність супроводження</i>								
2.4	Зрив з завісанням на суддівській страховці	10(300)							
2.5	Втрата суддівської або командної страховки	зняття учасника							
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.3	Залишене спорядження після закінчення етапу	20(600)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							
5. Туристські навички, орієнтування									
5.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Помилка під час в'язання вузлів</i>								
5.2	Неправильна відповідь (помилка)	3(90)							
	<i>Не зав'язаний вузол</i>								

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____ суддя _____

КРУТО ПОХИЛА ПЕРЕПРАВА

Можливі порушення на етапі			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)							всього
			учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	учасник № 6	
1. Техніка руху									
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Неправильне застосування альпенштока</i>								
	<i>Втрата рівноваги на маршруті</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Два учасники на перилах</i>								
	<i>Рух учасника з вантажем по переправі</i>								
	<i>Неправильний рух</i>								
	<i>Тертя вірвовок</i>								
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>								
1.3	Намокання, рух по рельєфу	6(180)							
	<i>Намокання</i>								
	<i>Рух по рельєфу</i>								
	<i>Зрив</i>								
1.4	Використання опори за обмеженням	10(300)							
	<i>Навантаження суддівської страховки</i>								
	<i>Використання опори за обмеженням</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
2. Техніка страховки									
2.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Не закручена муфта карабіну</i>								
	<i>Порушення під час страховки</i>								
2.2	Неправильна страховка, супроводження	3(90)							
	<i>Неправильна страховка</i>								
	<i>Провисання страховки, перил</i>								
	<i>Неправильна самостраховка</i>								
	<i>Неправильне супроводження</i>								
2.3	Тимчасова відсутність страховки, супроводження	6(180)							
	<i>Тимчасова відсутність страховки</i>								
	<i>Тимчасова відсутність супроводження</i>								
	<i>Небезпечний маятник</i>								
2.4	Зрив з зависанням на суддівській страховці	10(300)							
2.5	Втрата суддівської або командної страховки	зняття учасника							
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.3	Залишене спорядження після закінчення етапу	20(600)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							
5. Туристські навички, орієнтування									
5.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Помилка під час в'язання вузлів</i>								
5.2	Неправильна відповідь (помилка)	3(90)							
	<i>Не зав'язаний вузол</i>								
Загальна сума штрафних балів									
Загальна сума штрафного часу									

Ст. суддя _____ суддя _____

ПЕРЕПРАВА ПО ВІРЬОВЦІ З ПЕРИЛАМИ

Можливі порушення на етапі			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учас-	учас-	учас-	учас-	учас-	учас-	всього
			ник № 1	ник № 2	ник № 3	ник № 4	ник № 5	ник № 6	
1. Техніка руху									
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Неправильне застосування альпенштока</i>								
	<i>Торкання</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Два учасники на перилах</i>								
	<i>Неправильний рух</i>								
	<i>Тертя вірвовок</i>								
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>								
1.3	Намокання, рух по рельєфу	6(180)							
	<i>Намокання</i>								
	<i>Рух по рельєфу</i>								
	<i>Зрив</i>								
1.4	Використання опори за обмеженням	10(300)							
	<i>Навантаження суддівської страховки</i>								
	<i>Використання опори за обмеженням</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
2. Техніка страховки									
2.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Не закручена муфта карабіну</i>								
	<i>Порушення під час страховки</i>								
2.2	Неправильна страховка, супроводження	3(90)							
	<i>Неправильна страховка</i>								
	<i>Провисання страховки, перил</i>								
	<i>Неправильна самостраховка</i>								
	<i>Неправильне супроводження</i>								
2.3	Тимчасова відсутність страховки, супроводження	6(180)							
	<i>Тимчасова відсутність страховки</i>								
	<i>Тимчасова відсутність супроводження</i>								
2.4	Зрив з зависанням на суддівській страховці	10(300)							
2.5	Втрата суддівської або командної страховки	зняття учасника							
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.3	Залишене спорядження після закінчення етапу	20(600)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							
5. Туристські навички, орієнтування									
5.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Помилка під час в'язання вузлів</i>								
5.2	Неправильна відповідь (помилка)	3(90)							
	<i>Не зав'язаний вузол</i>								

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____ суддя _____

ПЕРЕПРАВА ЧЕРЕЗ РІЧКУ ВБРІД

Можливі порушення на етапі			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учас-	учас-	учас-	учас-	учас-	учас-	всього
			ник № 1	ник № 2	ник № 3	ник № 4	ник № 5	ник № 6	
1. Техніка руху									
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Неправильне застосування альпенштока</i>								
	<i>Порушення під час переправи вбрід</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Два учасники на перилах</i>								
	<i>Неправильний рух</i>								
	<i>Тертя вірьовок</i>								
	<i>Вихід вище перил</i>								
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>								
1.3	Намокання, рух по рельєфу	6(180)							
	<i>Зрив</i>								
1.4	Використання опори за обмеженням	10(300)							
	<i>Навантаження суддівської страховки</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
2. Техніка страховки									
2.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Не закручена муфта карабіну</i>								
	<i>Порушення під час страховки</i>								
2.2	Неправильна страховка, супроводження	3(90)							
	<i>Неправильна страховка</i>								
	<i>Провисання страховки, перил</i>								
	<i>Неправильна самостраховка</i>								
	<i>Неправильне супроводження</i>								
2.3	Тимчасова відсутність страховки, супроводження	6(180)							
	<i>Тимчасова відсутність страховки</i>								
	<i>Тимчасова відсутність супроводження</i>								
2.4	Зрив з зависанням на суддівській страховці	10(300)							
2.5	Втрата суддівської або командної страховки	зняття учасника							
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.3	Залишене спорядження після закінчення етапу	20(600)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							
5. Туристські навички, орієнтування									
5.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Помилка під час в'язання вузлів</i>								
5.2	Неправильна відповідь (помилка)	3(90)							
	<i>Не зав'язаний вузол</i>								

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____ суддя _____

ТРАВЕРС СХИЛУ З АЛЬПЕНШТОКОМ (ЛЬОДОРУБОМ)

Можливі порушення на етапі			Команда					всього
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	
1. Техніка руху								
1.1	Незначне порушення	1(30)						
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>							
	<i>Неправильне застосування альпенштока</i>							
	<i>Втрата рівноваги на маршруті</i>							
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)						
	<i>Два учасника на ділянці маршруту</i>							
	<i>Неправильний рух</i>							
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>							
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника						
	<i>Рух за обмеженням</i>							
	<i>Рух без каски</i>							
3. Втрата спорядження								
3.1	Незначна втрата	1(30)						
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)						
3.4	Втрата каски	знят. уч.						

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. судья _____ судья _____

ПОДОЛАННЯ ПЕРЕШКОДИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПІДВІШЕНОЇ МОТУЗКИ (МАЯТНИКОМ)

Група порушень	Можливі порушення на етапі		Команда						
	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	учасник № 6	всього
1. Техніка руху									
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Торкання</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>								
1.3	Намокання, рух по рельєфу	6(180)							
	<i>Намокання</i>								
	<i>Рух по рельєфу</i>								
	<i>Зрив</i>								
1.4	Використання опори за обмеженням	10(300)							
	<i>Навантаження суддівської страховки</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
2. Техніка страховки									
2.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Не закручена муфта карабіну</i>								
2.2	Неправильна страховка, супроводження	3(90)							
	<i>Неправильна страховка</i>								
	<i>Неправильне супроводження</i>								
2.3	Тимчасова відсутність страховки, супроводження	6(180)							
	<i>Тимчасова відсутність страховки</i>								
	<i>Тимчасова відсутність супроводження</i>								
2.4	Зрив з зависанням на суддівській страховці	10(300)							
2.5	Втрата суддівської або командної страховки	зняття учасника							
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							
5. Туристські навички, орієнтування									
5.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Помилка під час в'язання вузлів</i>								
5.2	Неправильна відповідь (помилка)	3(90)							
	<i>Не зав'язаний вузол</i>								

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____ суддя _____

Таблиця № 11

ТРАНСПОРТУВАННЯ «ПОТЕРПІЛОГО»

Група порушень	Можливі порушення на етапі		Команда						
	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	учасник № 6	всього
1. Техніка руху									
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Неправильне застосування жердини (альпенштока)</i>								
	<i>Торкання</i>								
	<i>Втрата рівноваги на маршруті</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Два учасники на перилах</i>								
	<i>Два учасника на ділянці маршруту</i>								
	<i>Рух учасника з вантажем по переправі</i>								
	<i>Неправильний рух</i>								
	<i>Тертя вірьовок</i>								
	<i>Вихід вище перил</i>								
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>								
1.3	Намокання, рух по рельєфу	6(180)							
	<i>Намокання</i>								
	<i>Рух по рельєфу</i>								
	<i>Зрив</i>								
1.4	Використання опори за обмеженням	10(300)							
	<i>Навантаження суддівської страховки</i>								
	<i>Використання опори за обмеженням</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
2. Техніка страховки									
2.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Не закручена муфта карабіну</i>								
	<i>Порушення під час страховки</i>								
2.2	Неправильна страховка, супроводження	3(90)							
	<i>Неправильна страховка</i>								
	<i>Провисання страховки, перил</i>								
	<i>Неправильна самостраховка</i>								
	<i>Неправильне супроводження</i>								
2.3	Тимчасова відсутність страховки, супроводження	6(180)							
	<i>Тимчасова відсутність страховки</i>								
	<i>Небезпечний маятник</i>								
	<i>Тимчасова відсутність супроводження</i>								
2.4	Зрив з зависанням на суддівській страховці	10(300)							
2.5	Втрата суддівської або командної страховки	зняття учасника							
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.3	Залишене спорядження після закінчення етапу	20(600)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							

Продовження таблиці № 11

4. Транспортування потерпілого									
4.1	Незначне порушення	1 (30)							
	<i>Торкання потерпілого</i>								
4.2	Неправильні дії, обладнання	3(90)							
	<i>Потерпілий надає допомогу</i>								
	<i>Неправильне обладнання ношів, кокона</i>								
	<i>Неправильні дії</i>								
	<i>Неправильне кріплення потерпілого до носилок</i>								
	<i>Неправильне кріплення потерпілого</i>								
	<i>Неправильне нарошівання спускової</i>								

Таблиця № 12

РУХ ПО ЖЕРДИНАМ

Можливі порушення на етапі			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	учасник № 6	всього
			1. Техніка руху						
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Неправильне застосування жердини</i>								
	<i>Торкання</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Падіння</i>								
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							
5. Туристські навички, орієнтування									

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

РУХ ПО КУПИНАХ

Можливі порушення на етапі			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	учасник № 6	всього
1. Техніка руху									
1.1	Незначне порушення	1(30)							
	<i>Заступ контрольної, обмежувальної лінії</i>								
	<i>Торкання</i>								
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)							
	<i>Падіння</i>								
	<i>Короткочасна відсутність каски</i>								
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника							
	<i>Рух за обмеженням</i>								
	<i>Рух без каски</i>								
3. Втрата спорядження									
3.1	Незначна втрата	1(30)							
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)							
3.4	Втрата каски	знят. уч.							
5. Туристські навички, орієнтування									

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____ суддя _____

ПОРУШЕННЯ УМОВ ЗМАГАНЬ

Можливі порушення			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	учасник № 6	всього
1	Вимушене порушення Умов	10(300)							
2	Порушення Умов	Зняття							
3	Перевищення контрольного часу	Зняття							
4	Учасник, який не пройшов етап	20(600)							
5	Потерпілий, який не пройшов етап	40(1200)							
6	Технічна невідповідність, неетична поведінка	Зняття команд. (уч.)							
7	Порушення Правил, Положення	зняття							

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____ суддя _____

ЗМІНА ТАКТИКИ

Можливі порушення			Команда						
Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)	учасник № 1	учасник № 2	учасник № 3	учасник № 4	учасник № 5	учасник № 6	всього
			1	Незначне порушення	1(30)				
2	Зміна способу транспортування, страхування, заявленого спорядження	3(90)							
3	Відхилення від маршруту, технічного прийому	6(180)							
4	Зміна способу транспортування потерпілого, місця застосування технічного прийому	10(300)							
5	Повна зміна заявленого маршруту	зняття							

Загальна сума штрафних балів	
Загальна сума штрафного часу	

Ст. суддя _____ суддя _____

**ЗВЕДЕНИЙ ПРОТОКОЛ ЗМАГАНЬ ІЗ ТЕХНІКИ ПІШОХІДНОГО ТУРИЗМУ
НА ДИСТАНЦІЇ _____**

Команда	№ п/п учасника	Технічні етапи									Загальна сума штрафних балів	Штрафний час	Час проходження дистанції	Загальний час проходження дистанції	Місце, зайняте учасником	
		Учасники														
	1															
	2															
	3															
	4															
	5															
	6															
Загальна сума штрафних балів (команд.)																
Загальна сума штрафного часу (команд.)																
Час проходження дистанції (команд.)																
Загальний час проходження (команд.)																
Зайняте місце (команд.)																

1															
2															
3															
4															
5															
<i>Продовження таблиці № 16</i>															
6															
Загальна сума штрафних балів (команд.)															
Загальна сума штрафного часу (команд.)															
Час проходження дистанції (команд.)															
Загальний час проходження (команд.)															
Зайняте місце (команд.)															

1															
2															
3															
4															
5															
6															
Загальна сума штрафних балів (команд.)															
Загальна сума штрафного часу (команд.)															
Час проходження дистанції (команд.)															
Загальний час проходження (команд.)															
Зайняте місце (команд.)															

1															
2															
3															
4															
5															
6															
Загальна сума штрафних балів (команд.)															

	Загальна сума штрафного часу (команд.)	
	Час проходження дистанції (команд.)	
	Загальний час проходження (команд.)	
	Зайняте місце (команд.)	

Головний секретар _____

Головний суддя _____

Контрольні запитання

1. Який характер порушень може бути при техніці руху ?
2. Які порушення належать до незначних під час техніки руху, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
3. Які порушення належать до неправильного руху, пристрою під час техніки руху, яка кількість штрафних балів (часу) дається за них ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
4. Які порушення належать до намокання, руху по рельєфу під час техніки руху, яка кількість штрафних балів (часу) дається за них ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
5. Які порушення належать до використання опори за обмеженням під час техніки руху, яка кількість штрафних балів (часу) дається за них ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
6. Які порушення належать до руху за обмежувальною лінією, руху без каски під час техніки руху, яка кількість штрафних балів (часу) дається за них ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
7. Який характер порушень може бути при техніці страховки ?
8. Які порушення належать до незначних під час техніки страховки, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
9. Які порушення належать до неправильної страховки, супроводження під час техніки страховки, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
10. Які порушення належать до тимчасової відсутності страховки, супроводження під час техніки страховки, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.

11. Яке порушення належить до зриву з зависанням на суддівській страховці під час техніки страховки, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.

12. Які порушення належать до втрати суддівської або командної страховки під час техніки страховки, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.

13. Який характер порушень може бути при втраті спорядження?

14. Які порушення належать до незначної втрати, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.

15. Які порушення належать до втрати основної мотузки або контрольного вантажу, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.

16. Які порушення належать до залишеного спорядження після закінчення етапу, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.

17. Який характер порушень може бути при транспортуванні “потерпілого”?

18. Яке порушення належить до незначного при транспортуванні “потерпілого”, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.

19. Які порушення належать до неправильних дій, обладнання при транспортуванні “потерпілого”, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.

20. Які порушення належать до відсутності потрібних транспортних засобів, обладнання при транспортуванні “потерпілого”, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.

21. Який характер порушень може бути у туристських навичках, орієнтуванні?

22. Які порушення належать до незначних у туристських навичках, орієнтуванні, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
23. Які порушення належать до неправильної відповіді, помилки в туристських навичках, орієнтуванні, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
24. Яке порушення належить до не взятого КП при орієнтуванні, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
25. Який характер порушень може бути при порушенні Умов змагань ?
26. Яке порушення належить до вимушеного порушення Умов змагань, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
27. Яке порушення належить до порушення Умов змагань, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.
28. Яке порушення належить до перевищення контрольного часу, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ?
29. Якій кількості штрафних балів (часу) відповідає порушення за характером потерпілий, який не пройшов етап ?
30. Що відноситься до технічної невідповідності, неетичної поведінки, який штраф за це накладається ?
31. Що відноситься до порушення Правил, Положення, який штраф за це накладається ?
32. Який характер порушень може бути при зміні тактики, якій кількості штрафних балів (часу) це відповідає ? Поясніть причину виникнення порушення або його відсутність.

3. 18. Розміщення технічних етапів на дистанції “Смуга перешкод”

“Смуга перешкод” – коротка динамічна дистанція насичена природними та штучними перешкодами. Вона може включати виконання спеціальних завдань. На даній дистанції змагання можуть бути командними, особистими та особисто-командними. Оскільки технічні етапи можуть бути розміщені як на природних так і штучних перешкодах то сама дистанція може бути наведена практично в будь-якому місці (в лісі, в парку, навіть на шкільному подвір’ї).

Проводячи змагання на дистанції смуга перешкод потрібно враховувати загальну кількість етапів, протяжність дистанції, кількість етапів з самонаведенням стосовно до класу дистанції. Залежно від класу дистанції та відповідно до рельєфу технічні етапи можна розміщати в даному порядку, можливі варіанти зображені на рисунку 62 та 63 [4].

На рисунку 62 приведено розміщення технічних етапів у наступному порядку:

- старт починається з постановки намету;
- далі учасники долають умовне болото по жердинах.;
- наступний технічний етап “навісна переправа через яр (через річку)” команда організовує супроводження;
- потім спуск по схилу (спуск по вертикальних перилах) з самонаведенням та зняттям перил;
- команда переправляється по вірьовці з перилами, організовуючи супроводження учасників;
- здійснює підйом по скельній ділянці (схилу) етап обладнаний судьями;
- транспортує “потерпілого” на заздалегідь приготовлених ношах;
- переправу через річку по колоді здійснює забезпечуючи супровід;
- переправу через річку вброд здійснюють “стілкою” (чи будь-яким

іншим способом зазначеним Умовами);

- команда долає умовне болото по купинах;
- після того склавши раніше поставлений намет фінішує.

Рис. 62 Розміщення технічних етапів на дистанції “Смуга перешкод” (варіант 1):

1 – встановлення та складання намету; 2 – рух по жердинах; 3 – навісна переправа через яр (через річку); 4 – спуск по схилу (спуск по вертикальних перилах); 5 – переправа по вірьовці з перилами; 6 – підйом по скельній ділянці (схилу); 7 – транспортування “потерпілого”; 8 – переправа через річку по колоді; 9 – переправа через річку вбхід; 10 – рух по купинах.

На рисунку 63 приведено розміщення технічних етапів для дистанції складнішого класу. Як бачимо старт та фініш знаходиться в одному місці. Учасники долають її в наступному порядку:

- команда долає умовне болото по жердинах;

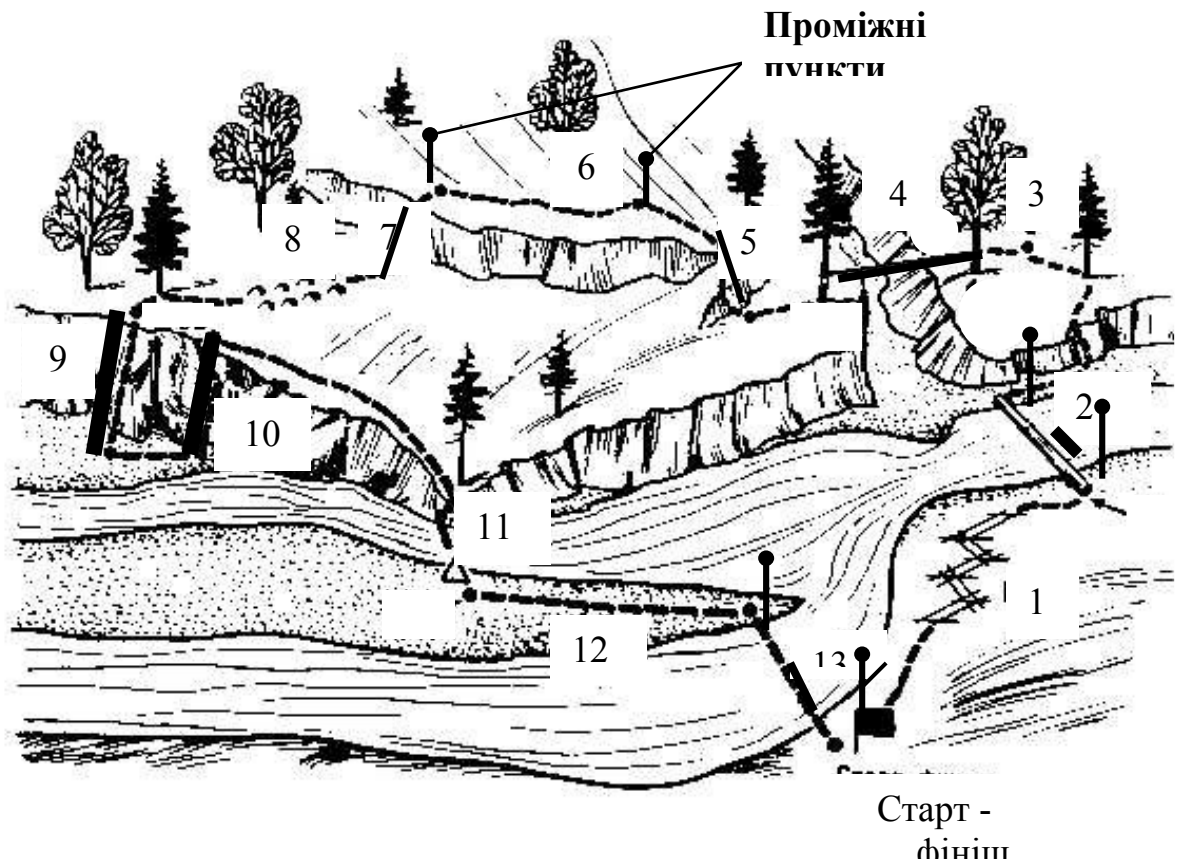

Рис. 63 Розміщення технічних етапів на дистанції “Смуга перешкод” (варіант 2):
 1 – рух по жердинах; 2 – переправа через річку по колоді; 3 – в’язання носилок; 4 – навісна переправа через яр (через річку) з транспортуванням “потерпілого”; 5-7 – траверс схилу (5, 7 – вертикальні ділянки; 6 – горизонтальна ділянка); 8 – рух по купинах; 9 – спуск по схилу (спуск по вертикальних перилах); 10 – підйом по скельній ділянці (схилу); 11 – переправа через річку вбід; 12 – транспортування “потерпілого”; 13 – переправа через річку вбід з використанням перил;

- переправу через річку по колоді здійснює з укладкою колоди, наведенням та зняттям перил та організацією супроводження;
- на наступному етапі в’яже ноші;
- долає річку по навісній переправі (наведеній суддями) з транспортуванням потерпілого;

- здійснює траверс схилу з самонаведенням та зняттям перил;
- знову долає умовне болото але вже по купинах;
- здійснює спуск та підйом по скельній ділянці (схилу) з самонаведенням та зняттям перил;
- долає річку вбхід по одному з жердиною;
- транспортує потерпілого на бухті мотузки;
- переправа через річку вбхід з використанням перил, команда наводить перила та організовує супроводження.

Якщо участь приймає велика кількість команд, доцільно вести контрольний час (КЧ). Контрольний час може буди на всю дистанцію, або ж на окремі більш складніші технічні етапи. При однаковому контрольному часі при визначені результатів краще місце займає команда (учасник), яка подолала більшу кількість технічних етапів.

Контрольні запитання

1. Дайте визначення дистанції “Смуга перешкод”.
2. Що потрібно враховувати проводячи змагання на дистанції “Смуга перешкод” ? Дайте пояснення.
3. Якими можуть бути змагання на дистанції “Смуга перешкод” ?
4. Що доцільно вести на змаганнях коли участь приймає велика кількість команд ?
5. Як визначається місця команд, які не вквалися в контрольний час ?

3.18. Методичні рекомендації, щодо організації, проведення та суддівства змагань на дистанції “Крос-похід”

“Крос-похід” – довга дистанція, яка передбачає проходження певного маршруту з подоланням етапів та (або) виконанням спеціальних завдань, які встановлені на природних або штучних перешкодах. Маршрут проводиться з орієнтуванням по карті або задається іншим способом (за описом, азимутельно, манкіровкой та інше). “Крос-похід” може бути багатоденним і здійснюватися в умовах спортивного походу.

Наводимо один із можливих варіантів щодо організації, проведення та суддівства змагань з техніки пішохідного туризму на дистанції “Крос-похід”, використовуючи методичні рекомендації Степаненка В.І., методиста Харківської обласної станції юних туристів [10].

Велику увагу в організації і проведенні змагань з "крос-походу" (за вибором) потрібно приділити якості підготовки вихідного матеріалу, чіткої роботи суддівської колегії, її кваліфікації, яка повинна бути на дуже високому рівні.

Вихідний матеріал, який готується начальником дистанції і його помічниками, полягає у плануванні певного набору перешкод (етапів), які обладнуються на місцевості і наносяться на карті змагань. Обов'язково потрібно передбачити обладнання декількох рівноцінних ниток на кожному етапі.

Бажано, щоб розташування етапів було на природних перешкодах, а не імітувати їх, що знизить рівень змагань і втратиться природність самого етапу.

Після вибору етапів готується інформація про їх параметри, умови подолання, і ретельно розраховується час на їх проходження, після чого встановлюється контрольний час (КЧ). У залежності від складності подолання перешкоди визначається оцінка етапу в балах. Водночас

обумовлюється КЧ на всю дистанцію і оптимальний час (ОЧ) на її проходження.

Весь перелічений матеріал видається командам за 1-2 дні до початку змагань. Знайомлячись з ним, команда сама собі обирає перелік етапів для проходження і планує маршрут, виходячи з можливостей учасників, їх майстерності і тактичних міркувань. В обумовлений час перед початком змагань команди здають до суддівської колегії свої заявки з розробленими графіками руху по дистанції (графік ралі), виходячи з нульового часу старту.

Таким чином, вихідна документація, заявки команд будуть мати наступний вигляд:

1. Документація, що видається суддівською колегією командам перед початком змагань:

- карта змагань з розташуванням технічних етапів, місцем старту і фінішу (додаток №1);
- перелік технічних етапів, завдань і етапів орієнтування відповідно до нумерації на карті (додаток №2);
- умови проходження кожного етапу, виконання завдань, параметри, оцінка в балах і встановлений контрольний час (додаток №3);
- чиста карта змагань (для нанесення на неї обраного командою маршруту);
- чиста залікова маршрутна картка (ЗМК) для занесення до неї розробленого командою графіку руху по дистанції (додаток №4).

2. Документація, яка подається командами до суддівської колегії перед початком змагань:

- карта з нанесеним маршрутом, який заявлений командою (додаток №5);
- ЗМК (заявка) з графіком руху по дистанції (додаток №6).

На відміну від інших типів змагань з "крос-походу", порядок старту команди на змаганнях за вибором визначається не жеребкуванням, а назначається суддівською колегією. Це пов'язано з тим, що після подання до суддівської колегії інформації (заявок) про рух команди по дистанції вимальовується картина зайнятості етапів, і суддівська колегія упорядковує рух команд на дистанції, виключаючи при цьому одночасну присутність декількох команд на одному етапі. Одноразово з цим складається графік руху команд на етапах, графік фінішу, не порушуючи при цьому заявки команд. Всі ці дані заносяться в ЗМК кожної команди, а на етапі суддям видаються графіки роботи. Під час проведення цих розрахунків недопустима помилка, і тому перевірка складених графіків потребує великої уваги.

Перелік документації, яка готується суддівською колегією після опрацювання заявочних документів команд:

- зведений сітковий графік проходження технічних етапів згідно із заявками команд (додаток №7);
- упорядкований сітковий графік проходження технічних етапів команди згідно з розрахунком (додаток №8);
- протокол старту, графік фінішу і графік руху команд на етапах (додаток №9);
- ЗМК з занесеними графіками руху команд на дистанції, які складено згідно з стартовим протоколом змагань (додаток №10);
- карти змагань, які видаються командам на дистанцію, звірені з ЗМК, із нанесеними маршрутами і доповненнями про розташування контрольних пунктів (КП) на етапах орієнтування (додаток №11);
- перелік заявлених маршрутів усіх команд з очікуваними максимальними результатами кожної команди (додаток №12).

Із переліченої документації ЗМК і карти із заявленими маршрутами видаються на дистанцію, а решта вивішується на дошку інформації і використовується для роботи суддівської колегії.

Підведення підсумків

Результат команди визначається сумою балів, які отримала команда на кожному з етапів дистанції і вклалася в КЧ. Команда, що не вклалася в КЧ дистанції, знімається з цього виду змагань.

У випадку перевищення оптимального часу команда штрафується на різницю між фактичним і оптимальним часом проходження дистанції (ділянки, етапу).

Результат команди на етапі визначається кількістю балів, в яку оцінений етап за мінусом суми штрафів, які отримала команда під час його проходження, але не менше "0" балів.

Команда, яка не вклалася в КЧ етапу, або до закінчення КЧ не встигла розпочати роботу на ньому чи відмовилася від роботи з різних причин, теж отримує "0" балів.

Команда, яка зовсім не прибула на етап або з'явилася до нього після закінчення КЧ, отримує штраф, який оцінюється 1/2 вартості етапу, і ця сума балів віднімається від загального результату команди.

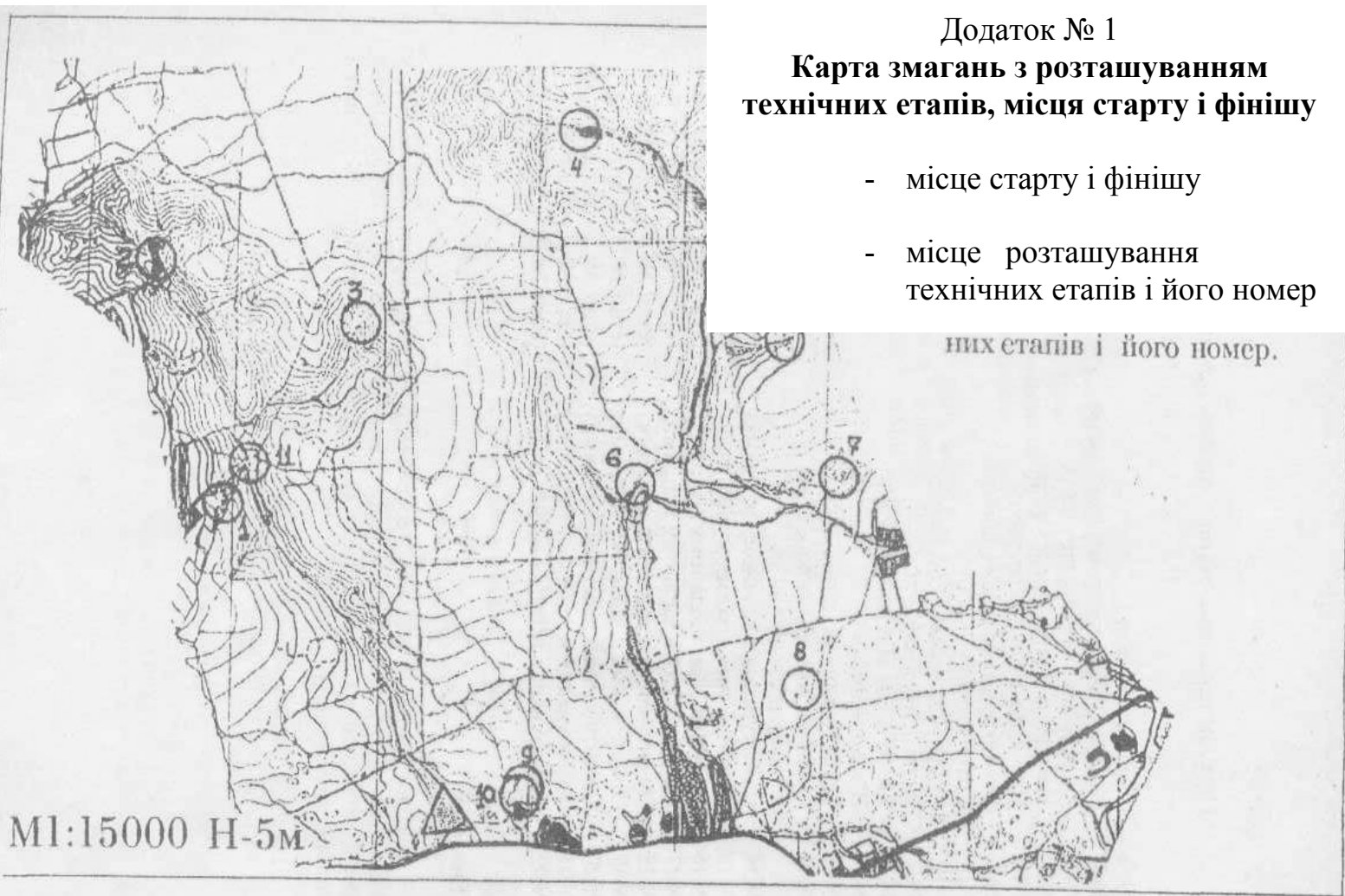
При визначенні результатів і виставленні штрафів за допущені помилки на етапах потрібно користуватися Правилами змагань з туристського багатоборства та спортивних походів, але суддівська колегія має право внести свої корективи з цих питань і відобразити їх в Умовах проведення змагань і підведення підсумків, що зовсім не суперечить даним Правилам.

Весь викладений матеріал мав за мету довести до його читачів саму суть проведення такого типу змагань і зовсім не претендує на однозначність системи їх проведення.

Додаток № 1
Карта змагань з розташуванням
технічних етапів, місця старту і фінішу

- місце старту і фінішу
- місце розташування
технічних етапів і його номер

них етапів і його номер.

Додаток №2

Перелік технічних етапів, завдань і етапів орієнтування

- № 1 Підйом по схилу
- № 2 Крутопохила переправа через озеро
- № 3 Траверс по схилу на вірьовках

- № 4 Навісна переправа через озеро
- № 5 Спуск по схилу "дюльфером"
- № 6 Рух по жердинах через болото
- № 7 Траверс схилу
- № 8 Переправа через яр по колоді
- № 9 Залік з топографії
- № 10 Визначення відстані висоти
- № 11 В'язання вузлів
- № 12 Орієнтування по лінії на карті (старт, фініш - етап №1)
- № 13 Орієнтування по маркірованій на місцевості дистанції (етап № 8 - етап № 9, 10)
- № 14 Орієнтування в заданому напрямку (старт, фініш – етап № 3)
- № 15 Орієнтування в заданому напрямку (етап № 3 - етап № 4)
- № 16 Орієнтування в заданому напрямку (етап № 2 - етап № 4)
- № 17 Орієнтування в заданому напрямку (етап № 4 - етап № 5)
- № 18 Орієнтування в заданому напрямку (етап № 4 - етап № 6)
- № 19 Орієнтування в заданому напрямку (етап № 3 - етап № 6)
- № 20 Орієнтування в заданому напрямку (етап № 6 - етапи №9,10)
- № 21 Орієнтування в заданому напрямку (етап № 6 - етап № 8)
- № 22 Орієнтування в заданому напрямку (етап № 3 - етап № 5)

Примітка:

Між етапами, де не передбачено етапів орієнтування, а у вибраному для проходження маршруті команди передбачають подолання цих ділянок, то на цих відрізках вони самостійно вибирають шляхи і методи орієнтування.

Додаток № 3

**Умови проходження технічних етапів, етапів орієнтування,
виконання завдань. Оцінка етапів і КЧ**

(У цьому прикладі Умов не буде загострено уваги на безліч суто технічних моментів подолання перешкод, адже вони приводяться для зразку і

не мають практичного застосування, а в дійсності вони повинні мати вигляд обґрунтованої, вичерпної інформації щодо обладнання етапів, умов їх подолання тощо).

На всю дистанцію встановлюється ОЧ - 3 години 40 хвилин і КЧ - 4 години. На місцевості змагань обладнано і пропонується для проходження командам 22 етапи. Із них - 8 технічних, 11 етапів орієнтування, 3 завдання.

Етап № 1. Підйом по схилу. Оцінка етапу - 60 балів; КЧ - 15 хвилин (і так далі опис етапу).

Етап № 2. Крутопохила переправа через озеро. Оцінка етапу - 100 балів; КЧ - 25 хвилин (далі - опис етапу).

Етап № 3. Траверс схилу по вірьовках. Оцінка етапу - 60 балів; КЧ - 10 хвилин (далі - опис).

Етап № 4. Навісна переправа через озеро. Оцінка етапу - 80 балів; КЧ - 20 хвилин (далі – опис)

Етап № 5. Спуск по схилу “дюльфером. Оцінка етапу - 100 балів; КЧ - 20 хвилин (далі - опис).

Етап № 6. Рух по жердинах через болото. Оцінка етапу - 60 балів; КЧ - 10 хвилин (далі - опис).

Етап № 7. Траверс схилу. Оцінка етапу - 80 балів, КЧ - 15 хвилин (далі - опис).

Етап № 8. Переправа через яр по колоді. Оцінка етапу - 60 балів; КЧ - 15 хвилин (далі - опис).

Етап № 9. Залік з топографії. Оцінка етапу - 12 балів; КЧ - 5 хвилин (далі - опис).

Етап № 10. Визначення відстані висоти. Оцінка етапу - 12 балів; КЧ - 5 хвилин (далі - опис).

Етап № 11. В'язання вузлів. Оцінка етапу - 18 балів; КЧ - 5 хвилин (далі - опис).

Етап № 12. Орієнтування по лінії, нанесеній на карті. Оцінка етапу - 18 балів (далі - опис).

Етап № 13. Орієнтування по маркірованій на місцевості дистанції. Оцінка етапу - 30 балів (далі - опис).

Етапи № 14-22. Орієнтування в заданому напрямку. Оцінка етапів №14,16,22 - 18 балів; по 3 КП на етапах (далі - опис). Оцінка етапів № 15,18,20 - 12 балів; по 2 КП на етапах (далі - опис). Оцінка етапів №17,19,21 - 6 балів; по 1 КП на етапах (далі - опис).

Розрахунок часу на етапах орієнтування рекомендується проводити відповідно до приблизних норм часу на 1 км шляху згідно з таблицею № 2 Правил змагань з туристського багатоборства та спортивних походів.

Додаток №4

ЗАЛІКОВА МАРШРУТНА КАРТКА

Команда _____

Номер етапу	Назва етапу	Початок роботи	Кінець роботи	КЧ (хв.)	

КЧ дистанції _____

ОЧ

дистанції _____

Час роботи на дистанції _____

Сума штрафів _____

Заявлено балів _____

Результат _____

Головний секретар _____

Додаток № 5

**Карта змагань з нанесеним маршрутом,
який заявлений командою**

(для прикладу приведений маршрут
команди "В")

- місце старту і фінішу

- місце розташування технічн 5
етапу або завдання і його номер

20 - маршрут етапу орієнтування і
його номер

Додаток № 6

ЗМК (заявки) команд з графіком руху по дистанції

(для прикладу приводяться примірні заявки шести команд)

Номер етапу	Назва етапу	Початок роботи	Кінець робота	КЧ (хв.)	Ціна етапу
-------------	-------------	----------------	---------------	----------	------------

Команда "А"

-	Старт	0.00	-	-	-
12	Лінія	0.00	0.22	-	18
1	Підйом	0.22	0.37	15	60
11	Вузли	0.41	0.46	5	18
3	Траверс по вірьовках	1.02	1.12	10	60
15	Заданий напрямок	1.12	1.32	-	12
4	Навісна переправа	1.32	1.52	20	80
17	Заданий напрямок	1.52	2.12	-	6
5	Спуск	2.12	2.32	20	100
6	Жердини	2.46	2.56	10	60

20	Заданий напрямок	2.56	3.20	-	12
9	Топографія	3.20	3.25	5	12
10	Відстань, висота	3.25	3.30	5	12
-	Фініш	-	3.34	4.00	450 б.

Команда "Б"

-	Старт	0.00	-	-	-
9	Топографія	0.04	0.09	5	12
13	Маркіровка	0.09	0.29	-	30
8	Колода	0.29	0.44	15	60
7	Траверс схилу	0.54	1.09	15	80
5	Спуск	1.19	1.39	20	100
22	Заданий напрямок	1.39	2.05	-	18
3	Траверс по вірьовках	2.05	2.15	10	60
2	Крутопохила переправа	2.29	2.54	25	100
12	Лінія	3.12	3.32	-	18
-	Фініш	-	3.32	4.00	478 б.

Команда "В"

-	Старі	0.00	-	-	-
9	Топографія	0.05	0.10	5	12
10	Відстань, висота	0.01	0.15	5	12
20	Заданий напрямок	0.15	0.35	-	12
6	Жердини	0.35	0.45	10	60
7	Траверс СХИЛУ	0.57	1.12	15	80
5	Спуск	1.22	1.42	20	100
17	Заданий напрямок	1.42	2.02	-	6
4	Навісна переправа	2.02	2.22	20	80
15	Заданий напрямок	2.22	2.42	-	12
3	Траверс по вірьовках	2.42	2.52	10	60
11	Вузли	3.07	3.12	5	18
12	Лінія	3.15	3.35	-	18
-	Фініш	-	3.35	4.00	470 б.

Продовження додатку № 6

Номер етапу	Назва етапу	Початок роботи	Кінець роботи	КЧ (хв.)	Ціна етапу
Команда "Г"					
-	Старт	0.00	-	-	-
14	Заданий напрямок	0.00	0.30	-	18
3	Траверс по вірьовках	0.30	0.40	10	60
15	Заданий напрямок	0.40	0.55	-	12
4	Навісна переправа	0.55	1.15	20	80
17	Заданий напрямок	1.15	1.30	-	6

5	Спуск	1.30	1.50	20	100
6	Жердини	2.04	2.14	10	60
7	Траверс схилу	2.24	2.39	15	80
8	Колода	2.49	3.04	15	60
13	Маркіровка	3.04	3.24	-	30
9	Топографія	3.24	3.29	5	12
10	Відстань, висота	3.29	3.34	5	12
	Фініш	-	3.37	4.00	530 б.

Команда "Д"

-	Старт	0.00	-	-	-
12	Лінія	0.00	0.26	-	18
1	Підйом	0.26	0.41	15	60
11	Вузли	0.44	0.49	5	18
2	Крутопохила переправа	1.04	1.29	25	100
3	Траверс по вірьовках	1.44	1.54	10	60
19	Заданий напрямок	1.54	2.14	-	6
6	Жердини	2.14	2.24	10	60
21	Заданий напрямок	2.24	2.39	-	6
8	Колода	2.39	2.54	15	60
13	Маркіровка	2.54	3.18	-	30
9	Топографія	3.18	3.23	5	12
10	Відстань, висота	3.23	3.28	5	12
-	Фініш	-	3.33	4.00	442 б.

Команда "Е"

-	Старт	0.00	-	-	-
9	Топографія	0.05	0.10	5	12
10	Відстань, висота	0.10	0.15	5	12
13	Маркіровка	0.15	0.35	-	30
8	Колода	0.35	0.50	15	60
7	Траверс схилу	1.00	1.15	15	80
6	Жердини	1.25	1.35	10	60
19	Заданий напрямок	1.35	1.55	-	6
3	Траверс по вірьовках	1.55	2.05	10	60
2	Крутопохила переправа	2.20	2.45	25	100
11	Вузли	2.55	3.00	5	18
1	Підйом	3.03	3.18	15	60
12	Лінія	3.18	3.38	-	18
-	Фініш	-	3.38	4.00	516 б.

Додаток № 7

Зведений сітковий графік проходження технічних етапів

згідно заявок команд

	Етапи, №											
Час старту	0.00	0.20	0.40	1.00	1.20	1.40	1.12	2.00	2.20	1.54	2.40	2.15
	3.00	3.20									xxxxxx	

Траверс по вірвках № 3							1.55	2.05	
Рух по жердинах № 6		0.35	0.45		1.25	1.35		2.04	2.14
Спуск "дюльфером" № 5				1.19	1.39			1.50	2.12
Переправа по колоді № 8		0.35	0.50						
Траверс схилу № 7		0.29	0.44						
				0.54	1.09				
				0.57	1.12				
				1.00	1.15				

2	Команда "Д"	9.27
3	Команда "Е"	9.28
4	Команда "В"	9.47
5	Команда "А"	9.48
6	Команда "Б"	10.10

Графік фінішу команд

№ фінішу	Команда	Час фінішу
1	Команда № "Г"	12.37
2	Команда № "Д"	13.00
3	Команда № "Е"	13.06
4	Команда № "В"	13.22
5	Команда № "А"	13.22
6	Команда № "Б"	13.42

Етап: "Траверс схилу по вірвках" Графік руху команд

№ п/п	Команда	Початок роботи (час)	Кінець роботи (час)
1	Команда "Г"	9.30	9.40
2	Команда "А"	10.50	11.00
3	Команда "Д"	11.11	11.21
4	Команда "Е"	11.23	11.33
5	Команда "Б"	12.15	12.25
6	Команда "В"	12.29	12.39

Примітка:

Графік руху приведений вибірково на етапі №3 для прикладу.

ЗМК команд з занесеними графіками руху по дистанції

згідно заявок і стартовим протоколом змагань

Номер етапу	Назва етапу	Початок роботи	Кінець роботи	КЧ (хв.)	Ціна етапу
-------------	-------------	----------------	---------------	----------	------------

Команда "А"

-	Старт	9.48	-	-	-
12	Лінія	9.48	10.10	-	18
1	Підйом	10.10	10.25	15	60
11	Вузли	10.29	10.34	5	18
3	Траверс по вірьовках	10.50	11.00	10	60
15	Заданий напрямок	11.00	11.20	-	12
4	Навісна переправа	11.20	11.40	20	80
17	Заданий напрямок	11.40	12.00	-	6
5	Спуск	12.00	12.20	20	100
6	Жердини	12.34	12.44	10	60
21	Заданий напрямок	12.44	13.08	-	12
9	Топографія	13.08	13.13	5	12
10	Відстань, висота	13.13	13.18	5	12
-	Фініш	-	13.22	4.00	450 б.

Команда "Б"

-	Старт	10.10	-	-	-
9	Топографія	10.14	10.19	5	12
13	Маркіровка	10.19	10.39	-	30
8	Колода	10.39	10.54	15	60
7	Траверс схилу	11.04	11.19	15	80
5	Спуск	11.29	11.49	20	100
22	Заданий напрямок	11.49	12.15	-	18
3	Траверс по вірьовках	12.15	12.25	10	60
2	Крутопохила переправа	12.39	13.04	25	100
12	Лінія	13.22	13.42	-	18
-	Фініш	-	13.42	4.00	478 б.

Команда "В"

-	Старт	9.47	-	-	-
9	Топографія	9.52	9.57	5	12
10	Відстань, висота	9.57	10.02	5	12
20	Заданий напрямок	10.02	10.22	.	12
6	Жердини	10.22	10.32	10	60
7	Траверс схилу	10.44	10.59	15	80
5	Спуск	11.09	11.29	20	100
17	Заданий напрямок	11.29	11.49	.	6
4	Навісна переправа	11.49	12.09	20	80
15	Заданий напрямок	12.09	12.29	-	12
3	Траверс по вірьовках	12.29	12.39	10	60
И	Вузли	12.54	12.59	5	18
12	Лінія	13.02	13.22	-	18
-	Фініш	-	13.22	4.00	470 б.

Продовження додатку № 10

--	--	--	--	--	--

Номер етапу	Назва етапу	Початок роботи	Кінець роботи	КЧ (хв.)	Ціна етапу
--------------------	--------------------	-----------------------	----------------------	-----------------	-------------------

Команда "Г"

-	Старт	9.00	-	-	-
14	Заданий напрямок	9.00	9.30	-	18
3	Траверс по вірьовках	9.30	9.40	10	60
15	Заданий напрямок	9.40	9.55	.	12
4	Навісна переправа	9.55	10.15	20	80
17	Заданий напрямок	10.15	10.30	.	6
5	Спуск	10.30	10.50	20	100
6	Жердини	11.04	11.14	10	60
7	Траверс схилу	11.24	11.39	15	80
8	Колода	11.49	12.04	15	60
13	Маркіровка	12.04	12.24	-	30
9	Топографія	12.24	12.29	5	12
10	Відстань, висота	12.29	12.34	5	12
-	Фініш	-	12.37	4.00	530 б.

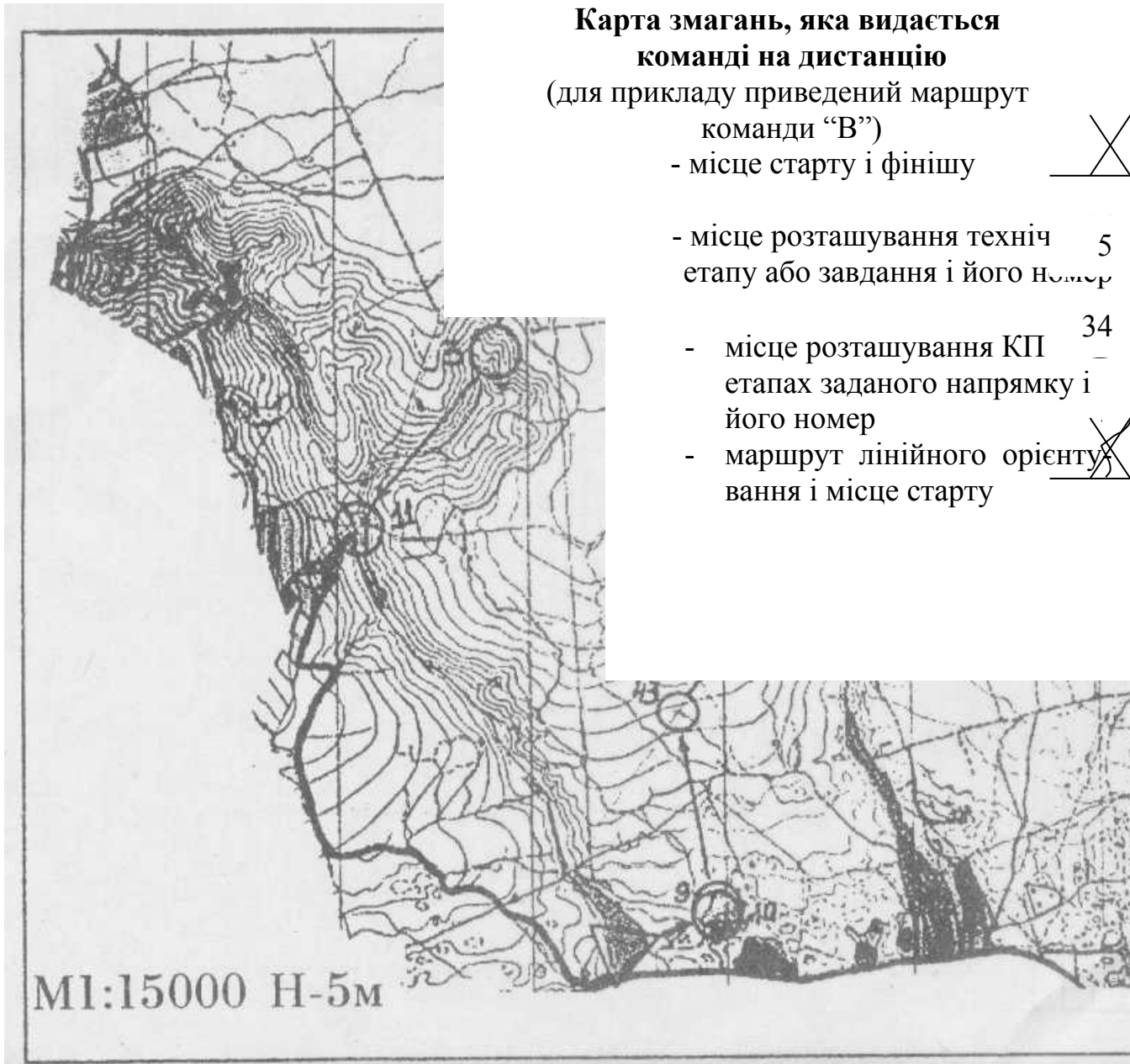
Команда "Д"

-	Старт	9.27	-	-	-
12	Лінія	9.27	9.53	-	18
1	Підйом	9.53	10.08	15	60
11	Вузли	10.11	10.16	5	18
2	Крутопохила переправа	10.31	10.56	25	100
3	Траверс по вірьовках	11.11	11.21	10	60
19	Заданий напрямок	11.21	11.41	-	6
6	Жердини	11.41	11.51	10	60
2!	Заданий напрямок	11.51	12.06	-	6
8	Колода	12.06	12.21	15	60
13	Маркіровка	12.21	12.45		30
9	Топографія	12.45	12.50	5	12
10	Відстань, висота	12.50	12.55	5	12
-	Фініш	-	13.00	4.00	442 б.

Команда "Е"

-	Старт	9.28	-	-	-
9	Топографія	9.33	9.38	5	12
10	Відстань, висота	9.38	9.43	5	12
13	Маркіровка	9.43	10.03	-	30
8	Колода	10.03	10.18	15	60
7	Траверс схилу	10.25	10.43	15	80
6	Жердини	10.53	11.03	10	60
19	Заданий напрямок	11.03	11.23	-	6
3	Траверс по вірьовкам	11.23	11.33	10	60
2	Крутопохила переправа	11.48	12.13	25	100
11	Вузли	12.23	12.28	5	18
1	Підйом	12.31	12.46	15	60
12	Лінія	12.46	13.06	-	18
-	Фініш	-	13.06	4.00	516 б.

Додаток № 11
Карта змагань, яка видається команді на дистанцію
 (для прикладу приведений маршрут команди "В")
 - місце старту і фінішу

- місце розташування технічного етапу або завдання і його номер 5
- місце розташування КП етапах заданого напрямку і його номер 34
- маршрут лінійного орієнтування і місце старту

Додаток № 12

Перелік заявлених командами маршрутів

Команда "А"	Номер етапу	№12	№1	№11	№3	№15	№4	№17	№2
	Ціна етапу	18	60	18	60	12	80	6	1
Команда "Б"	Номер етапу	№12	№1	№11	№3	№15	№4	№17	№2
	Ціна етапу	18	60	18	60	12	80	6	1
Команда "В"	Номер етапу	№9	№10	№20	№6	№7	№5	№17	№2
	Ціна етапу	12	12	12	60	80	100	6	8

Команда “Г”	Номер етапу	№14	№3	№15	№4	№17	№5	№6	№7
	Ціна етапу	18	60	12	80	6	100	60	8

Команда “Д”	Номер етапу	№12	№1	№11	№2	№3	№19	№6	№20
	Ціна етапу	18	60	18	100	60	6	60	

Команда “Е”	Номер етапу	№9	№10	№13	№8	№7	№6	№19	№21
	Ціна етапу	12	12	30	60	80	60	6	6

ІV. ВИТЯГИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ В ГАЛУЗІ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

Витяг № 1

ПОГОДЖЕНО:
Президент Федерації спортивного
туризму України
А. С. Матвієнко
24.04.2008 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Заступник Міністра України у
справах сім'ї, молоді та спорту
М. В. Дутчак
24.04. 2008 р.

ПРАВИЛА ЗМАГАНЬ ЗІ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ ЗІ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Вступ

1.1.1. Правила змагань зі спортивного туризму (далі – Правила) є основним нормативним документом, що регламентує порядок організації, проведення та підведення підсумків змагань зі спортивного туризму.

1.1.2. Дія Правил поширюється на змагання туристських спортивних походів та змагання з видів спортивного туризму.

1.1.3. Усі змагання зі спортивного туризму проводяться з обов'язковим дотриманням вимог Положення про Єдину спортивну класифікацію України, кваліфікаційних норм та вимог Єдиної спортивної класифікації України з не олімпійських видів спорту та даних Правил.

1.2. Визначення термінів

1.2.1. **Вид програми змагань** – змагання зі спортивного туризму проводяться за двома видами програми:

- вид програми "Змагання туристських спортивних походів
- вид програми "Змагання з видів спортивного туризму".

1.2.2. Вид спортивного туризму (далі – ВСТ) – об'єднання туристських спортивних заходів (спортивних туристських походів, змагань) за характерним способом пересування або іншими визначальними умовами їх проведення, що здійснюються відповідно до затверджених в установленому порядку Правил зі спортивного туризму.

До видів спортивного туризму належать: пішохідний, лижний, гірський, водний, велосипедний, автотуризм, вітрильний та спелеологічний.

1.2.3. Дистанція змагань з ВСТ – траса змагань від старту до фінішу.

1.2.4. Етап дистанції змагань з ВСТ – обмежена і чітко визначена частина спортивної дистанції. Етапами змагань можуть бути подолання природних та штучних перешкод, виконання технічних прийомів, спеціальних завдань тощо.

1.2.5. Заданий час – це час, відведений команді (учаснику) на проходження дистанції або частини дистанції. Після завершення заданого часу дії команди по проходженню дистанції припиняються, призначається передбачений Правилами штраф і команда (учасник) продовжує долати дистанцію.

1.2.6. Змагання з виду спортивного туризму (далі – змагання з ВСТ) – змагання, що полягає у проходженні дистанції змагань з подоланням природних та/або штучних перешкод, виконання технічних прийомів, спеціальних тактичних та/або технічних завдань відповідно до вимог відповідного розділу Правил змагань з видів спортивного туризму та з використанням спеціального спорядження, яке полегшує та прискорює проходження дистанції, забезпечує безпеку учасників та виконання встановлених завдань.

1.2.7. Змагання спортивних туристських походів (далі - змагання з СП) – комплексний захід, що полягає у проходженні маршруту, зарахуванні та оцінці походу(ів), проведеного(них) з певного виду спортивного туризму, або за комбінованим маршрутом із дотриманням вимог Правил змагань спортивних туристських походів.

1.2.8. Зональні змагання зі спортивного туризму – змагання, що проводяться за участю спортсменів не менше двох, але і не більше десяти областей та є відбірковими до чемпіонатів та Кубків України.

1.2.9. Категорія (ступінь) складності туристського спортивного походу – класифікаційна характеристика спортивної складності туристського походу, що залежить від технічної складності перешкод, довжини маршруту та тривалості походу, які встановлюються Правилами.

1.2.10. Категорія труднощі природної перешкоди – класифікаційна характеристика складності подолання окремої перешкоди у туристському спортивному поході або на змаганнях з техніки спортивного туризму.

1.2.11. Клас дистанції змагань з ВСТ – комплексна характеристика складності дистанції змагань з видів спортивного туризму, що залежить від кількості, категорії труднощі та різноманітності перешкод на дистанції, а для комбінованих дистанцій – і від кількості видів спортивного туризму, перешкоди яких включено у дані змагання. Визначається згідно з вимогами відповідного розділу Правил змагань з видів спортивного туризму.

1.2.12. Комбіновані туристські спортивні заходи – туристські спортивні заходи (змагання, походи, дистанції), у яких окремі ділянки маршрутів, дистанції або етапи відносяться до різних видів спортивного туризму.

1.2.13. Контрольний час на змаганнях з ВТС – максимальний час для виконання завдання, проходження етапу, дистанції, маршруту, визначений суддівською колегією змагань, перевищення якого призводить до не зарахування результату виступу команди, зв'язки, учасника на відповідному

етапі, дистанції, маршруті. Перевищення контрольного часу призводить до не зарахування результату виконання завдання або до переведення команди, зв'язки, учасника на скорочену (спрощену) дистанцію, маршрут.

1.2.14. Маршрут спортивного туристського походу – заздалегідь спланований шлях руху туристів під час походу.

1.2.15. Маршрутні документи туристської групи, що здійснює спортивний туристський похід - маршрутна книжка з додатками для категорійних походів та маршрутний лист з додатками для некатегорійних.

1.2.16. Міжнародні спортивні змагання зі спортивного туризму - змагання, що проводяться за участю команд двох і більше країн.

1.2.17. Оптимальний час на змаганнях з ВТС – розрахункова величина часу на змаганнях достатня для подолання дистанції (етапу, відрізка дистанції) кваліфікованою командою, що встановлюється, при необхідності, суддівською колегією змагань і за перевищення якого на команду накладається штраф відповідно до Правил.

1.2.18. Офіційні змагання зі спортивного туризму – спортивні змагання зі спортивного туризму, що внесені до календарного плану спортивних змагань центрального органу виконавчої влади з фізичної культури і спорту, структурних підрозділів з фізичної культури і спорту місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, фізкультурно-спортивних товариств.

1.2.19. Положення про змагання зі спортивного туризму - документ, що визначає умови, терміни та порядок проведення офіційного змагання, категорію спортсменів, що беруть у них участь, їх стать і вік, кількісний склад команд, інших учасників, фінансове, медико-санітарне забезпечення, заходи безпеки, порядок і термін подачі заявок, умови прийому та забезпечення учасників, у тому числі суддів, порядок нагородження переможців та призерів змагань, порядок подачі протестів і їх розгляду та інші умови, які забезпечують проведення заходу.

1.2.20. **Правила змагань зі спортивного туризму** – нормативний документ, що визначає систему, порядок та умови змагальної діяльності, систему суддівства змагань зі спортивного туризму та затверджуються Федерацією спортивного туризму України за погодженням з центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту.

1.2.21. **Ранг змагань на окремій дистанції** – характеристика дистанції змагань з ВТС у балах, що визначається кваліфікацією команд (учасників), що посіли перші шість місць у даних змаганнях і розраховується згідно з Правилами.

1.2.22. **Ранг змагань** – рівень спортивного заходу, що проводиться в Україні або за її межами, що визначається відповідно до вимог Положення про Єдину спортивну класифікацію України.

1.2.23. **Спеціальні завдання змагань з ВСТ** – завдання, що полягають у перевірці загальнотуристських навичок та прийомів.

1.2.24. **Спортивний туризм** – вид спорту, у якому змагання туристських спортивних походів та з видів спортивного туризму проводяться за встановленими Правилами та іншими документами, передбаченими Правилами.

1.2.25. **Технічний інцидент** - це подія, яка виникла під час змагань на дистанції, причиною якої не є самі учасники, але вона суттєво впливає на кінцевий результат виступу команди (учасника).

1.2.26. **Туристський спортивний похід** – подорож, що здійснюється туристами зі спортивною метою з використанням активних форм пересування за заздалегідь розробленим маршрутом та обраним видом спортивного туризму або комбінованим маршрутом з елементами декількох видів спортивного туризму із дотриманням вимог Правил змагань туристських спортивних походів.

1.2.27. **Учасник змагань** – турист-спортсмен, який офіційно допущений до участі у відповідних змаганнях.

1.2.28. **Чемпіонат** – офіційне змагання серед найсильніших спортсменів, команд за віковими, територіальними або відомчими ознаками, яке проводиться лише один раз на рік за кожною окремою ознакою.

1.2.29. В інших розділах даних Правил щодо змагань спортивних туристських походів та з видів спортивного туризму можуть бути запроваджені додаткові терміни, які не повинні суперечити термінології, визначеній у даному розділі.

1.3 Організація змагань

1.3.1. Змагання зі спортивного туризму проводяться за чинними Правилами, а також Положенням про змагання.

У доповнення до Положення окремо можуть бути розроблені Умови проведення змагань, які дають опис особливостей перешкод на дистанціях або маршрутах та, при необхідності, визначають особливості техніки та тактики подолання перешкод, виконання спецзавдань на даній дистанції (маршруті) і повідомляються учасникам до жеребкування з відповідного виду програми.

Якщо Федерацією спортивного туризму затверджені методичні роз'яснення щодо організації суддівства, настанови з питань організації та проведення спортивних масових заходів з видів спортивного туризму, усі учасники змагань (спортсмени, судді, представники та інші) повинні дотримуватися встановлених ними норм та вимог.

Положення, умови змагань, методичні роз'яснення, настанови не повинні суперечити Правилам, та (або) змінювати норми, встановлені ними.

1.3.2. Місце проведення змагань з видів спортивного туризму повинне мати зручні під'їзди, можливість розміщення команд і суддів, відповідні санітарно-гігієнічні умови, бути доступним для глядачів та відповідати вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 року №

2025 "Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів із змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 01 вересня 1999 року № 1622, про що складається Акт прийому готовності місця проведення змагань зі спортивного туризму за встановленою формою (додаток 1).

1.3.3. Порядок підготовки та проведення всеукраїнських та міжнародних змагань зі спортивного туризму встановлюється центральним уповноваженим органом виконавчої влади України з питань фізичної культури і спорту та Федерацією спортивного туризму України на договірних засадах, регіональних та відомчих змагань – організаціями, що проводять відповідні змагання.

Для підготовки та проведення змагань може створюватися організаційний комітет, до складу якого входять представники зацікавлених організацій.

В усіх випадках для підготовки та проведення змагань:

- визначається місце проведення змагань;
- отримується дозвіл на проведення змагань у відповідних організаціях, в т.ч. в організаціях, на території яких вони проводяться;
- розробляється та затверджується в установленому порядку і розсилається учасникам Положення про змагання;
- затверджується головна суддівська колегія змагань;
- здійснюються заходи по матеріально-технічному, транспортному, господарському, санітарно-гігієнічному та медичному забезпеченню змагань;
- здійснюється фінансування змагань в установленому порядку;
- вирішуються питання безпеки проведення змагань й охорони природи;

- вирішуються усі інші питання щодо проведення змагань.

1.3.4. Оргкомітет затверджує в установленому порядку план підготовки та проведення змагань та здійснює заходи, спрямовані на його виконання, у тому числі щодо:

- підготовки й облаштування дистанцій змагань, місць зберігання інвентарю, розташування транспортних засобів;
- розміщення, харчування і медичного обслуговування учасників і суддів;
- інформаційного забезпечення змагань, пропаганди спортивного туризму, поширення відомостей про змагання у засобах масової інформації;

При відсутності оргкомітету його обов'язки покладаються на організацію, що проводить змагання.

1.3.5. Очолює суддівську колегію та керує проведенням змагань головний суддя змагань. У разі створення оргкомітету головний суддя є одночасно заступником голови оргкомітету за посадою.

Головний суддя призначається організацією, що проводить змагання, а для міжнародних та всеукраїнських - Федерацією спортивного туризму України.

1.3.6. Обов'язки та права головного судді, інших суддів змагань, а також рекомендований склад суддівських колегій змагань з техніки спортивного туризму та змагань туристських спортивних походів наведені у відповідних частинах Правил.

1.3.7. У разі виникнення загрози безпеці учасників або ж умов, за яких неможливе проведення змагань, вони повинні бути відкладені, а вже розпочаті — перервані. Якщо змагання в той же день провести неможливо, то рішення про їхнє подальше проведення і залік результатів приймає головна суддівська колегія спільно з організацією, що проводить змагання.

1.3.8. Спортивні результати змагань затверджуються головною суддівською колегією і повідомляються учасникам змагань до їх закриття.

1.3.9. Після закінчення змагань оформлюється оціночна відомість суддівської колегії, яка підписується головним суддею та головним секретарем змагань (додаток 2), а суддям змагань видається довідка про суддівство та участь у навчальному семінарі за установленою формою (додаток 3).

За суддівство кожних змагань з видів спортивного туризму, а також змагань спортивних туристських походів видається одна довідка незалежно від кількості посад, що обіймав суддя, із зазначенням вищої посади.

Довідки про суддівство окремих туристських спортивних походів під час їх випуску, а також оцінки звіту про похід в маршрутно-кваліфікаційних комісіях – колегіях суддів змагань туристських спортивних походів видаються один раз на рік, з урахуванням усіх туристських спортивних походів, у суддівстві яких брав участь суддя.

1.4. Положення про змагання

1.4.1. Положення про міжнародні та всеукраїнські змагання затверджуються Федерацією спортивного туризму України та центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту за поданням Федерації.

Положення про регіональні змагання (республіканські в Автономній Республіці Крим, обласні, Київські та Севастопольські міські) спільно затверджують відповідні структурні підрозділи з фізичної культури і спорту місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування та територіальні осередки Федерації спортивного туризму України (територіальні федерації) за поданням територіальної федерації.

Положення про місцеві та відомчі змагання готуються та затверджуються організаціями, що проводять змагання.

1.4.2. Положення про міжнародні та всеукраїнські змагання направляються організаціям, що беруть участь у них, не пізніше, ніж за 3 місяці до їх початку, а в решті випадків - за 1 місяць.

Для спортивних туристських походів постійно діючим Положенням є дані Правила, які передбачають всі необхідні вимоги щодо спортивних туристських походів різної складності.

1.4.3. Положення про змагання складається із наступних розділів:

- мета та завдання;
- термін та місце проведення;
- керівництво змаганнями;
- учасники змагань та вимоги до них;
- програма, умови проведення змагань, кількість і класи дистанцій, категорії складності походів (відповідно до змагань, що проводяться);
- умови прийому учасників;
- визначення результатів;
- нагородження переможців та призерів;
- фінансування;
- безпека, медико-санітарне забезпечення змагань;
- порядок та термін подачі заявок, необхідна документація.

У залежності від рангу змагань кількість розділів може бути скорочена, а самі розділи можуть бути об'єднані.

1.4.4. Зміни та доповнення до положення має право вносити організація, що його затвердила. Окрім того, у випадку обґрунтованої необхідності зміни та доповнення до положення має право Оргкомітет разом з головною суддівською колегією (далі – ГСК) напередодні змагань на спільному засіданні з представниками команд, але не пізніше початку

першого жеребкування на даних змаганнях. Ці зміни і доповнення не повинні містити нові вимоги до команд і учасників не передбачені Положенням, Умовами змагань та ускладнювати проходження дистанцій з техніки спортивного туризму або маршрутів туристських спортивних походів, змінювати порядок підведення підсумків змагань.

1.5. Охорона природи, пам'яток історії та культури

1.5.1. Під час проведення змагань усі учасники та судді зобов'язані дотримуватись норм поведінки, спрямованих на охорону природи, пам'яток історії та культури та правил протипожежної безпеки.

1.5.2. Відповідальність за виконання заходів по охороні природи, пам'яток історії та культури під час змагань покладається на заступника головного судді з організаційної роботи, коменданта змагань, а також на представників (керівників) команд.

Заступник головного судді з організаційної роботи та комендант змагань координують свою роботу із працівниками лісового господарства та природно-заповідного фонду на місці проведення змагань.

1.5.3. Під час реєстрації команд або проходження ними мандатної комісії представникам (керівникам) команд мають бути повідомлені вимоги щодо охорони природи, пам'яток історії та культури в зоні проведення змагань.

1.5.4. Дистанції змагань не повинні проходити через території з особливим та/або обмеженим режимом відвідування без офіційного погодження з відповідними установами та організаціями.

1.5.5. Усім учасникам змагань забороняється:

- здійснювати самочинні порубки зелених насаджень;
- засмічувати місця проведення змагань;
- розпалювати багаття поза межами спеціально визначених ГСК місць для приготування їжі.

1.5.6. Порушники зазначених вимог щодо охорони природи, пам'яток історії та культури несуть відповідальність, передбачену законодавством, а також можуть бути зняті зі змагань.

1.6. Звіт про змагання

1.6.1. За підсумками змагань зі спортивного туризму готуються відповідні звіти про змагання.

1.6.2. По змаганнях спортивних туристських походів кожна команда – учасниця змагань після закінчення походу готує звіт про похід за встановленою формою і надає його до МКК в установлені терміни.

Звіт може бути усним (з фотопідтвердженням) або письмовим згідно з вказівкою маршрутно-кваліфікаційної комісії (МКК) і повинен надавати відомості про маршрут, локальні перешкоди і способи їх подолання, заходи безпеки тощо.

Після закінчення календарного року МКК всіх рівнів подають у МКК вищого рівня, а ЦМКК – до Виконкому Федерації спортивного туризму України, щорічні звіти про кількість СП та учасників в них по кожному виду туризму.

1.6.3. За підсумками змагань з видів спортивного туризму, чемпіонатів (першостей) спортивних походів Головна суддівська колегія готує та подає письмовий звіт про змагання.

Відповідає за підготовку та своєчасне подання звіту про змагання головний суддя змагань, безпосередню підготовку звіту здійснює (забезпечує) головний секретар змагань.

1.6.3.1. Звіт про змагання може бути як повний, так і скорочений.

Звіти про змагання зберігаються у відповідних організаціях не менше 5 років.

Повний звіт не пізніше як через 15 календарних днів після закриття змагань подається для розгляду та зберігання до організації, що забезпечувала безпосередню підготовку та проведення змагань.

Скорочений звіт про змагання затверджується організацією, яка затверджувала Положення про змагання. Обсяг скороченого звіту визначається організацією (керівним органом), яка (який) затверджувала Положення про змагання.

По міжнародних та всеукраїнських змаганнях готуються як повний, так і скорочений звіти. Повний звіт зберігається в організації, яка безпосередньо проводила змагання. Скорочений звіт про такі змагання не пізніше 15 днів після закриття змагань подається до відповідної центральної колегії суддів змагань Федерації спортивного туризму України, яка у подальшому подає його на розгляд Виконкому Федерації.

Скорочений звіт по регіональних змаганнях подається до колегій суддів територіальних федерацій спортивного туризму не пізніше п'ятнадцяти календарних днів після закриття змагань.

По усіх інших змаганнях подається скорочений звіт до організації, що проводить змагання, яка самостійно встановлює обсяг та терміни подання звіту.

1.6.3.2. Повний звіт про змагання включає в себе:

- звіт головного судді змагань за встановленою формою (додаток № 4);
- звіт судді-інспектора змагань (додаток 5);
- Положення про змагання;
- наказ (розпорядження) про проведення змагань;
- зміни та доповнення до Положення;
- Умови змагань;
- склад головної суддівської колегії;

- оціночна відомість суддівської колегії
- іменні заявки команд;
- схеми та описи дистанцій * ;
- контрольні карти, лоції дистанцій змагань * ;
- протоколи дистанцій, етапів, видів програми (форма протоколу для всеукраїнських змагань додається - додаток б);
- зведені протоколи змагань;
- акти здачі-прийомки дистанцій *;
- протести;
- протоколи засідань ГСК, апеляційного журі.

*) Поширюється на змагання з видів спортивного туризму та очні змагання туристських спортивних походів.

1.6.3.3. Протоколи змагань, затверджені ГСК та оформлені відповідно до встановлених вимог є підставою для присвоєння спортсменам спортивних розрядів.

1.6.3.4. Звіти головного судді та судді-інспектора міжнародних та всеукраїнських змагань розглядаються та затверджуються Виконкомом Федерації, регіональних змагань – президією (виконкомом) територіальної федерації спортивного туризму. Одночасно із затвердженням звітів дається оцінка роботи головного судді та судді-інспектора змагань.

1.6.3.5. Звіт головного судді місцевих та відомчих змагань розглядається та затверджуються організацією, що проводить ці змагання з одночасною оцінкою роботи головного судді. Одночасно із звітом головного

судді змагань заслуховується звіт судді-інспектора та дається оцінка його роботи.

2. ЗМАГАННЯ ТУРИСТСЬКИХ СПОРТИВНИХ ПОХОДІВ

2.1. Загальні положення

2.1.1. Туристські спортивні походи (СП) мають на меті вирішення широкого кола спортивних, духовних, культурних, соціальних завдань.

Змагання туристських спортивних походів (далі - змагання СП) сприяють вихованню патріотизму, колективізму, шанобливому ставленню до пам'яток історії, культури та природи і проводяться з метою підвищення технічної та тактичної майстерності учасників, рівня безпеки туристських спортивних походів, виявлення найсильніших команд та учасників.

2.1.2. До змагань СП відносяться:

- безпосереднє проведення СП для виконання нормативів зі спортивного туризму. Суддівство полягає у визначенні відповідності вимогам Правил;

- чемпіонати, кубки, першості СП. Суддівство проводиться з розподілом місць та визначенням переможців

2.1.3. Змагання СП проводяться тільки як командні, у яких стартує і здійснює СП команда, склад якої повинен відповідати вимогам Правил.

2.1.4. Виконання нормативів СП зараховуються відповідно до "Порядку класифікації маршрутів туристських спортивних походів", затвердженого Федерацією спортивного туризму України

2.1.5. СП проводяться із дотриманням законодавства України та держав, на території яких прокладено маршрут.

2.1.6. СП проводяться протягом всього року без обмеження районів проведення.

2.2. Класифікація змагань та нормативи туристських спортивних

походів

2.2.1. Основними характеристиками змагань СП є вид спортивного туризму, категорія (ступінь) складності походу, а чемпіонати зі СП і кубки ще можуть мати ранг змагань.

2.2.2. Ранг змагань СП визначається відповідно до вимог Єдиної спортивної класифікації України з видів спорту, що не входять до програми Олімпійських ігор.

2.2.3. Змагання туристських спортивних походів проводяться з наступних видів спортивного туризму - пішохідного, лижного, гірського, водного, велосипедного, мотоциклетного, автомобільного, вітрильного, спелеологічного або їх комбінації (комбіновані походи), що здійснюються із дотриманням вимог даних Правил та Єдиної спортивної класифікації України.

Очні змагання СП з традиційних видів спортивного туризму та змагання з інших (нетрадиційних) видів спортивного туризму можуть проводитись за тимчасовими правилами, що затверджуються Федерацією спортивного туризму України і які діють як тимчасові до затвердження центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту.

Туристські спортивні походи на крейсерських спортивних яхтах та туристських суднах - репліках (копіях) старовинних історичних національних суден, які в минулому використовувалися нашими пращурами в Україні в якості торговельних, військових та риболовних суден на акваторіях великих рік України і в морських умовах, зараховуються без виконання нормативів Єдиної спортивної класифікації України, і облік суден, на яких проводяться ці походи, проводиться Виконкомом ФСТУ в книзі обліку з занесенням відомостей про власника судна, його тип, призначення, вітрильне, весельне, моторне обладнання.

2.2.4. В залежності від технічної складності, довжини маршруту, тривалості, у змаганнях СП беруть участь походи I, II, III, IV, V та VI категорії складності (далі – к.с.), а також некатегорійні.

До некатегорійних відносяться походи, що мають складність, довжину або тривалість меншу, ніж встановлено для походів I к.с., у т.ч. ступеневі (1, 2, 3 ступеня складності) та походи вихідного дня.

2.2.5. Категорія (ступінь) складності СП визначається відповідно до основних нормативів туристських походів (таблиця 2.1) з урахуванням нормативних вимог до кількості та трудності перешкод у походах з різних видів спортивного туризму та інших обумовлених вимог згідно “Порядку класифікації маршрутів туристських спортивних походів”, затвердженого Президією Федерації спортивного туризму України.

Категорії складності СП з різних видів туризму повинні відповідати вимогам таблиць цього документу або розраховуються по “Методиці визначення категорії складності”, яка затверджена Президією Федерації спортивного туризму.

Таблиця 2.1

Нормативи туристських походів

Вид туризму та характеристики походів	Категорії складності						Ступені складності		
	I	II	III	IV	V	VI	1	2	3
Рекомендована тривалість походів у днях	6	8	10	13	16	20	3	4	6
<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="width: 15px; height: 15px; border: 1px solid black; margin-right: 5px;"></div> <div style="font-size: 0.8em; margin-right: 5px;">пішохідних</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 2px;"> <div style="width: 15px; height: 15px; border: 1px solid black; margin-right: 5px;"></div> <div style="font-size: 0.8em; margin-right: 5px;">лижних</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 2px;"> <div style="width: 15px; height: 15px; border: 1px solid black; margin-right: 5px;"></div> <div style="font-size: 0.8em; margin-right: 5px;">гірських</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 2px;"> <div style="width: 15px; height: 15px; border: 1px solid black; margin-right: 5px;"></div> <div style="font-size: 0.8em; margin-right: 5px;">водних (на гребних суднах та плотах)</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 2px;"> <div style="width: 15px; height: 15px; border: 1px solid black; margin-right: 5px;"></div> <div style="font-size: 0.8em; margin-right: 5px;">велосипедних</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 2px;"> <div style="width: 15px; height: 15px; border: 1px solid black; margin-right: 5px;"></div> <div style="font-size: 0.8em; margin-right: 5px;">на мотоциклах</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 2px;"> <div style="width: 15px; height: 15px; border: 1px solid black; margin-right: 5px;"></div> <div style="font-size: 0.8em; margin-right: 5px;">на автомобілях</div> </div> <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 2px;"> <div style="width: 15px; height: 15px; border: 1px solid black; margin-right: 5px;"></div> <div style="font-size: 0.8em; margin-right: 5px;">вітрильний</div> </div>	130	160	190	220	250	300	30	50	75
	130	150	170	210	240	300	30	50	75
	100	120	140	150	160	160	-	-	-
	150	160	170	180	190	190	25	40	60
	250	400	500	600	700	800	50	80	120
	1000	1500	2000	2500	3000	-	-	-	-
	1500	2000	2500	3000	3500	-	-	-	-
	150	200	300	400	500	-	-	-	-

Протяжність маршруту походу у км (не менше) ¹⁾	спелеотуризм (кількість печер)									
		5	4-5	1-2	1-2	1-2	1	3-4	2-3	1

¹⁾ при значній технічній складності маршруту та за погодженням з МКК його протяжність може бути зменшена, але не більше ніж на 25%.

2.2.6. Можливе проведення комбінованих СП.

2.2.6.1. Комбінованим СП вважається похід, складовими частинами якого є спортивні маршрути з різних видів спортивного туризму. Категорія складності комбінованого маршруту визначається в залежності від кількості ЛП, які визначають категорії складності частин із різних видів туризму, що включені в маршрут походу. Визначення категорій складності комбінованих маршрутів здійснюється маршрутно-кваліфікаційними комісіями, які мають відповідні повноваження з видів туризму, що включені в маршрут походу.

Якщо комбінований маршрут складають повноцінні маршрути (не нижче II к.с.) із різних видів туризму складність такого маршруту може бути

I	-	I ¹	н/к	13 (14) ²	18	4 (2)	1	1	1
II	I	II	I	14	18	4 (2)	1	1	2 (1 ³)
III	II	III	II	15	18	4 (2)	1	1	2 (1 ³)
IV	III	IV	III	16	19	4(4)	2	2	2
V	IV	V	IV	17	19	6 ⁴ (4)	2	3	2
VI	V	VI ⁵	V	18	20	6 ⁴ (4)	-	-	2

¹ допускається керівництво походом туристом, який не має досвіду участі в поході 1 к.с., але на думку МКК, володіє достатнім туристським досвідом, отриманим в некатегорійних походах;

² для велосипедних походів, згідно з вимогами Правил дорожнього руху;

³ при використанні багатомісних суден;

⁴ в СП 5-6 к.с. допускається на розсуд МКК скорочення чисельності до 4-х осіб, якщо всі учасники та керівник мають досвід відповідно участі та керівництва в одному поході 5-6 к.с відповідно; при скороченні чисельності групи до 5 осіб – не більше одного учасника може мати досвід участі в походах на одну категорію нижче заявленої;

⁵ допускається на розсуд МКК заміна участі у поході 6 к.с керівництвом другим походом 5 к.с.

2.3.2.2. У походах III - V к. с. одну третину членів групи можуть складати туристи з досвідом участі у походах на дві категорії складності нижче, в походах 2 к. с. - з досвідом участі в некатегорійних походах.

2.3.2.3. Учасники СП, в яких передбачається проходження класифікованих локальних перешкод (ЛП), повинні мати досвід проходження (керівник – досвід керівництва при проходженні) двох таких же ЛП на половину категорії (для водного та спелеотуризму – на категорію) труднощі нижчу від максимальної для заявленого походу. Керівник, крім того, повинен мати досвід проходження двох таких же ЛП тієї ж напівкатегорії (для водного та спелеотуризму – тієї ж категорії) труднощі.

Одна третина учасників СП (крім походів VI к.с.) може мати досвід проходження ЛП на дві напівкатегорії (для водного та спелеотуризму – на дві категорії) труднощі нижчу від максимальної.

При здійсненні походів у високогірних районах учасники повинні мати досвід проходження не менше двох ЛП середньогір'я тієї ж категорії труднощі, що й найскладніша ЛП маршруту в високогірному районі.

Досвід проходження (подолання) максимальних за складністю ЛП повинен набуватися в категорійних СП на основній частині маршруту.

2.3.2.4. Керівник та всі учасники СП, у яких передбачається перебування на висоті понад 5000 м над рівнем моря, повинні мати досвід перебування на висоті, яка відрізняється від максимальної в даному поході не більше ніж на 1500 м. Цей досвід повинен набуватись в попередніх походах.

2.3.2.5. Учасники СП, в якому передбачається першопроходження ЛП, повинні мати досвід проходження (керівник – досвід керівництва при проходженні) двох таких же ЛП очікуваної труднощі. Одна третина учасників подібних СП може мати досвід проходження двох ЛП на половину категорії (для водного та спелеотуризму – на категорію) нижче.

2.3.2.6. Учасники та керівник комбінованого походу, маршрут якого включає ділянки різних видів туризму, повинні мати відповідний досвід проходження кожної ділянки. згідно п.3.2.3.

2.3.2.7. Керівники та учасники походів, які використовують технічні засоби пересування, повинні мати відповідний досвід керівництва або участі в СП на таких же засобах пересування.

2.3.2.8. Учасники та керівники СП, які здійснюються у міжсезоння (час з несприятливими для даного туристського району та виду туризму природними умовами), повинні мати відповідний досвід участі (керівництва) СП, виконаними у міжсезоння, або в походах тієї ж категорії складності, які виконані у звичайних умовах.

2.3.2.9. Учасники та керівники зимових СП повинні мати відповідний досвід участі (керівництва) СП, здійсненими взимку. Усі учасники зимових категорійних походів повинні мати досвід організації ночівель у зимових умовах (досвід „холодних” ночівель).

2.3.2.10. У СП можуть брати участь альпіністи, які мають відповідний технічний та експедиційний досвід, достатній, за розсудом МКК, для проходження даного маршруту.

2.3.2.11. Іноземці, які мають намір здійснити СП, подають до МКК документи, що підтверджують їхній туристський досвід.

2.3.2.12. Крім основного складу групи до участі в СП до III к. с. включно, крім зимових походів і походів у міжсезоння, допускаються діти, які беруть участь у поході зі своїми батьками або близькими родичами, що несуть за них повну відповідальність; при цьому туристський досвід зараховується лише з віку, вказаного у таблиці 2.

2.3.2.13. Мінімальна кількість складу групи в походах I - II к.с., крім гірських та лижних, може бути зменшена до двох осіб в залежності від конкретного маршруту та району походу.

2.3.2.14. В поході VI к. с. в групі має бути заступник керівника з досвідом керівництва походом V к. с. з того ж виду туризму, який має право взяти на себе керівництво групою за виняткових обставин. Заступник керівника затверджується при випускові групи в МКК. В окремих випадках, на розсуд МКК, заступником керівника дозволяється призначати учасника з досвідом керівництва ЛП на половину категорії (для водного та спелеотуризму – на категорію) нижчу від максимальної на даному маршруті.

2.3.2.15. Учасниками походів I - III к.с. можуть бути туристи, які мають досвід участі в походах на одну категорії складності нижче у будь-якому виді туризму, за умови, що вони мають досвід подолання двох ЛП, які визначають складність заявленого маршруту, на пів категорію труднощі нижче.

Керівники походів I - III к.с. повинні мати досвід участі в поході тієї ж категорії складності в будь-якому виді туризму, а також досвід керівництва походом на одну к.с. нижче в будь-якому виді туризму. При цьому вони повинні мати досвід участі в подоланні двох ЛП, які визначають складність

заявленого маршруту, тієї ж напівкатегорії труднощі та досвід керівництва в подоланні двох таких же ЛП на пів категорії труднощі нижче.

2.3.2.16. Всі учасники та керівники походів, які передбачають проходження печер з використанням апаратури для автономного дихання, повинні мати посвідчення пловця-підводника (аквалангіста). Керівник такого походу повинен мати досвід роботи у сифонах.

2.3.2.17. При організації та проведенні вітрильних СП туристи, окрім даних Правил, повинні керуватися “Настановами щодо проведення змагань водних туристських походів на розбірних вітрильних човнах”, які затверджуються Федерацією спортивного туризму України.

2.3.2.18. Маршрути СП можуть включати сходження на вершини та траверси хребтів, при цьому їх категорія труднощі повинна відповідати досвіду групи.

Сходження на вершини (перевали) можуть здійснюватися неповним складом групи (але не менше ніж 2 особи). Один із учасників сходження повинен мати право керівництва проходження даного ЛП.

При розділенні групи керівник зобов'язаний забезпечити необхідну взаємодію між її частинами. Якщо керівник СП бере участь у сходженні, то із складу групи, що не проходить ЛП, призначається заступник керівника, відповідальний за забезпечення безпеки, страховку та взаємодію з підгрупою, що проходить ЛП. Якщо керівник СП не бере участі у сходженні, він призначає керівника сходження тільки з тих учасників, яким при випуску в МКК дозволено керувати проходженням конкретних ЛП (запис в графі “Особливі вказівки” маршрутної книжки).

2.3.3. Права та обов'язки керівника групи:

2.3.3.1. Керівник має право:

- одноосібно приймати рішення під час проведення походу;

- після обговорення на зборах групи виключити з числа учасників туриста, який за моральними якостями або спортивно-технічними даними не підготовлений до проходження маршруту; якщо така необхідність виникла під час походу, турист при першій можливості доставляється в населений пункт для відправки його до місця проживання;
- передавати у випадку необхідності керівництво походом своєму заступнику або іншому учаснику, який має відповідну кваліфікацію;
- звертатись до туристсько-спортивних організацій при незгоді з результатами розбору його дій.

2.3.3.2. Керівник зобов'язаний виконувати вимоги даних “Правил”.

Під час підготовки до походу керівник повинен:

- отримати допуск лікаря до участі в змаганнях СП та страховий поліс. дійсний на час проведення заходу;
- забезпечити підбір членів групи за їх туристською кваліфікацією, фізичною та технічною підготовкою, а також враховуючи їх психологічну сумісність;
- впевнитись в наявності страхових полісів і лікарняних довідок про стан здоров'я у учасників;
- ознайомитись з районом походу;
- розробити основний та запасний варіанти маршруту;
- вивчити складні ділянки маршруту та засоби їх подолання, підготувати картографічний матеріал;
- провести необхідні тренування групи;
- організувати підготовку і підбір спорядження, продуктів харчування, складання кошторису витрат;

- одержати при необхідності дозвіл на відвідування району з обмеженим доступом (прикордонна зона, заповідник тощо);
- оформити маршрутні документи;
- при необхідності вирішити ліцензійні та страхові питання;
- у випадку зміни маршруту або складу групи узгодити їх з МКК до від'їзду групи на маршрут;
- рекомендується зв'язатися з регіональною рятувальною службою та поінформувати її про маршрут, графік та контрольні терміни походу, з'ясувати можливість та спосіб спілкування.

Під час проведення походу керівник повинен:

- у випадку змінення маршруту або складу групи після виїзду повідомити про це (по можливості терміново) МКК, що випустила групу на маршрут;
- повідомити МКК про вихід на маршрут та завершення походу; якщо документи розглядались у вищій МКК, то повідомлення направити в МКК, яка проводила первинний розгляд маршрутних документів групи;
- дотримуватись маршруту та виконувати одержані в МКК та рятувальній службі вказівки та рекомендації;
- вживати необхідних заходів, які спрямовані на забезпечення безпеки учасників, навіть до зміни маршруту або припинення походу в зв'язку з виникненням небезпечних природних явищ, та з іншими обставинами, а також у випадку необхідності надання допомоги потерпілому, при цьому ускладнення маршруту допускається тільки у виняткових випадках і не дає підстави для підвищення залікової категорії складності походу;
- призначити в разі тимчасового розділення групи з метою розвідки, закидання тощо в кожній підгрупі (в водних походах - на кожному судні) своїх заступників з найбільш підготовлених учасників, визначити завдання для виконання, контрольний термін, порядок дій та зв'язок;

- у разі передбаченого планом походу розділення групи призначити керівників підгруп, які повинні мати туристський досвід, що відповідає вимогам до походів тих категорій складності, елементи яких мають місце в маршрутах підгруп;
- проводити поділ групи в аварійних ситуаціях, виходячи з реальної наявності сил та засобів, конкретних обставин та максимальної можливості виконання завдання по ліквідації аварії;
- повідомляти про нещасний випадок, що стався, у найближчі рятувальні служби або органи внутрішніх справ, а також до МКК, яка випускала групу.

Після походу керівник повинен:

- оформити звіт про похід і подати його в МКК, а також після розгляду та затвердження звіту оформити довідки про виконаний похід членами групи.

2.3.4. Права та обов'язки учасників СП.

Учасник походу має право:

- брати участь у виборі та розробці маршруту;
- після закінчення походу обговорювати дії керівника та учасників походу, а у випадках незгоди з їх діями звертатися в туристсько-спортивні організації;
- брати участь у розгляді туристсько-спортивними організаціями дій групи та його власних.

Учасник походу зобов'язаний:

- своєчасно виконувати вказівки керівника походу;
- знати про ступінь небезпеки і ризику для здоров'я та життя при проходженні маршруту, що засвідчується підписом в відповідній графі маршрутної книжки;

- під час підготовки до походу отримати допуск лікаря до участі в змаганнях СП та страховий поліс. дійсний на час проведення заходу;
- своєчасно інформувати керівника походу про погіршення стану здоров'я;
- брати участь у підготовці походу, тренуваннях та складанні звіту.

2.3.5. За порушення Правил туристсько-спортивні організації можуть застосувати до учасників змагань СП такі заходи впливу:

- не зарахувати участь або керівництво в здійсненому поході;
- заборонити брати участь, керувати в походах певної складності на певний термін;
- виключити зі складу керівних органів, комісій федерації спортивного туризму або членів федерації спортивного туризму;
- порушити клопотання про позбавлення спортивних звань, зниження або анулювання спортивних розрядів.

2.4.Оформлення документації при проведенні змагань

2.4.1. Документом на проведення категорійних СП та складних подорожей з нетрадиційних видів спортивного туризму є маршрутна книжка встановленого зразку, для некатегорійних походів - маршрутний лист, форми яких затверджені Федерацією спортивного туризму України.

2.4.2. Заповнені маршрутні книжки (маршрутні листи) у двох примірниках, копії (ксеро) довідок, що підтверджують досвід учасників та керівника, картографічний матеріал та інші документи, які необхідні для випуску групи на маршрут, мають надійти на засідання МКК, яка має відповідні повноваження, не пізніше, як за 15 днів до початку походів I - III к.с., та 20 днів - для походів IV - VI к.с.

Походи туристських груп, які організуються та проводяться навчальними закладами системи Міністерства освіти і науки України, регламентуються "Правилами проведення туристських подорожей з

учнівською та студентською молоддю України”, затвердженими наказом Міносвіти. Документи таких груп надаються в територіальні МКК навчальних закладів системи Міносвіти (МКК МОНУ), а у випадку відсутності відповідних повноважень - в територіальні вищого рівня МКК МОНУ, або обласні (міські) МКК ФСТУ.

При позитивному висновку МКК керівникові видається зареєстрована маршрутна книжка (маршрутний лист) зі штампом МКК.

Групи, які здійснюють подорожі без належним чином оформленої та завіреної штампом МКК маршрутної книжки (маршрутного листа), не вважаються учасниками змагань СП і дія даних Правил на них не поширюється.

2.4.3. Видача довідок про залік туристського СП здійснюються МКК після розгляду звіту про похід.. Звіт, а також встановлені додаткові матеріали подаються до МКК керівником походу не пізніше, ніж через півроку після його завершення. Зазначений термін може зменшуватися за рішенням МКК. Звіт може бути представлений усно, у письмовій або електронній формі. З нього повинно бути ясно, як група подолати перешкоди, що визначають категорію складності. Як правило, для походів I - II к. с. звіт подається усно, а для СП, які мають ділянки першопроходження та експериментальних - в письмовій (електронній). В інших випадках форма і обсяг звіту встановлюється МКК при випуску групи на маршрут, про що робиться запис до МК.

Форма та зміст звіту, паспортів локальних перешкод, а також перелік додаткових матеріалів, що подаються разом із звітом повинні відповідати “Вимогам до складання звіту про туристський спортивний похід”, затвердженим Федерацією спортивного туризму України.

Одночасно із звітом до МКК подається маршрутна книжка з відміткою або документами, які підтверджують проходження групою маршруту.

В Положенні про конкретні змагання СП (чемпіонати, кубки, першості) можуть бути включені додаткові вимоги до форми, обсягу і терміну подання звіту.

2.5. Безпека змагань

2.5.1. У змаганнях туристських спортивних походів забезпечення безпеки покладається на самих учасників.

2.5.2. Безпека СП забезпечується:

- поступовим накопиченням досвіду участі та керівництва спортивними походами;
- ретельною попередньою підготовкою та опрацюванням маршруту походу під контролем МКК;
- застосуванням відповідних технічних засобів та спорядження під час походу;
- загальною фізичною та спеціальною технічною та тактичною підготовкою спортсменів, у т.ч. і шляхом участі у змаганнях з видів спортивного туризму;
- взаємодією з аварійно-рятувальними службами району походу;
- контролем МКК за проходженням групою маршруту походу;
- принципом одноосібного керівництва у поході.

2.5.3. Консультативна допомога туристським групам у підготовчий період щодо маршрутів походів та перевірки їх готовності до здійснення СП, а також контроль за проходженням маршрутів туристськими групами в установлені терміни здійснюється туристськими МКК, які розглядають маршрутні документи.

2.5.4. Під час походу групи, за можливості, повинні встановити зв'язок з регіональними аварійно-рятувальними службами або ж їх аналогами, до компетенції яких віднесені питання надання допомоги туристам,

поінформувати їх про маршрут, графік та контрольні терміни походу, узгодити терміни та способи зв'язку.

2.5.5. Члени МКК, які консультують туристів щодо запланованого ними маршруту походу та роблять висновок про можливість проведення СП у відповідності до цих Правил, не несуть юридичної відповідальності за нещасні випадки у СП.

2.6. Суддівство виконання спортивних нормативів

2.6.1. Суддівство змагань СП для визначення виконання вимог нормативів зі спортивного туризму полягає у випуску туристських груп на маршрут, оцінці проведених походів, зарахуванні їх спортивних результатів та підведенні підсумків відповідно до чинних Правил змагань СП.

2.6.2. Суддівство здійснюється на підставі даних Правил та Положення про туристські маршрутно-кваліфікаційні комісії Федерації спортивного туризму України – колегії суддів змагань туристських спортивних походів (далі - МКК), які у цьому випадку відіграють роль Положення про змагання СП.

Порядок випуску команд на маршрути, заліку та оцінці СП визначається Положенням про МКК;

2.6.3. Суддівство проводиться суддівськими колегіями, якими є туристські МКК, що діють на підставі окремого Положення про МКК, затвердженого Федерацією спортивного туризму України.

МКК здійснюють суддівство змагань у межах отриманих у встановленому порядку повноважень.

Голова МКК є за посадою головним суддею змагань СП, якщо інше не буде передбачено організацією, що їх проводить;

2.6.4. Результатом суддівства є визначення виконання або не виконання встановлених нормативів зі спортивного туризму у частині СП, що оформлюється протоколом за встановленою формою. Визначення

переможців та розподіл місць у цьому виді програми змагань туристських спортивних походів не проводяться;

2.6.5. Документом, який підтверджує виконання командою нормативів зі спортивного туризму у змаганнях СП та визначає її спортивний результат є витяг з протоколу, виданий суддівською колегією учасникам та керівнику походу, у вигляді довідки про залік СП,

2.7. Суддівство чемпіонатів, кубків, першостей туристських спортивних походів

2.7.1. Суддівство чемпіонатів, кубків, першостей СП (далі – Чемпіонатів СП) полягає в оцінці письмових звітів про похід за видами спортивного туризму та категоріям складності і здійснюється методом експертної бальної оцінки.

2.7.2. Суддівство Чемпіонатів СП, розподіл місць та визначення переможців у цьому виді програми змагань туристських спортивних походів проводиться відповідно до даних Правил та Положення про Чемпіонат. У доповнення до зазначених документів можуть розроблятися Умови, Методичні роз'яснення, щодо суддівства Чемпіонату СП.

Методичні роз'яснення щодо туристських спортивних походів з видів спортивного туризму, затверджується Федерацією спортивного туризму України і не повинні суперечити або змінювати норми Правил та Положення.

На змаганнях міжнародного, національного та зональних масштабів прийом та перевірку заявок на участь у Чемпіонаті проводить мандатна комісія, головою якої є представник організації або федерації туризму що проводить даний Чемпіонат. До її складу обов'язково входить головний секретар. На змаганнях меншого масштабу функції мандатної комісії може виконувати ГСК.

Після закінчення терміну подання заявок мандатна комісія готує зведений протокол.

Команди, що не допущені до змагань, можуть оскаржити рішення мандатної комісії в апеляційному журі або представника організації, що проводить чемпіонат, якщо таке журі відсутнє.

2.7.3. Суддівство Чемпіонату СП проводиться суддівською колегією, до складу якої входить головна суддівська колегія (далі – ГСК). Склад суддівської колегії затверджується відповідною федерацією спортивного туризму за поданням територіальної або відомчої МКК.

Кожен звіт про похід оцінює бригада суддів у кількості не менше трьох осіб, при цьому кожен суддя оцінює похід окремо.

У суддівстві Чемпіонату СП не мають права брати участь судді, які були учасниками, керівниками, тренерами команд, звіти про походи яких подано на чемпіонат.

Очолює суддівську колегію та відповідає за проведення змагань головний суддя змагань.

2.7.4. Склад ГСК.

Для суддівства Чемпіонату СП, як правило, із складу членів МКК створюється ГСК у складі:

- головний суддя – голова МКК;
- головний секретар;
- заступники головного судді з видів туризму;
- суддя-інспектор змагань.

2.7.5. Головний суддя чемпіонату:

- керує роботою суддівської колегії;
- перед початком змагань проводить установчий семінар суддів або їх інструктаж;
- розподіляє суддів по бригадах з врахуванням їхнього досвіду та спеціалізації за видом спортивного туризму;

- проводить засідання ГСК;
- проводить засідання суддівської колегії до початку змагань та після їх закінчення, а при необхідності і під час змагань;
- контролює своєчасність та об'єктивність суддівства;
- забезпечує однаковість підходів під час суддівства звітів про походи з різних видів туризму;
- координує роботу підкомісій;
- вирішує спірні питання;
- відмінює помилкове рішення судді;
- має право усунути від подальшого суддівства суддів, які не справляються зі своїми обов'язками;
- разом із заступником головного судді з виду спортивного туризму оцінює роботу суддів під час змагань та видає суддям довідки про суддівство;
- затверджує протоколи по закінченню змагань;
- у тижневий термін після закінчення змагань подає на затвердження до федерації спортивного туризму, що проводить змагання, звіт головного судді разом із затвердженими протоколами;
- доповідає про результати суддівства на засіданні президії (виконкому) федерації спортивного туризму, що проводить змагання.

2.7.6. Головний секретар:

- відповідає за підготовку та оформлення усієї документації, необхідної для проведення змагань;
- спільно із заступниками головного судді з видів спортивного туризму розробляє графік суддівства звітів з усіх видів;
- відповідає за правильність та своєчасність підрахунку результатів змагань;

- бере участь у роботі мандатної комісії;
- веде протоколи засідань ГСК;
- веде таблицю обліку робочого часу суддів;
- приймає та реєструє протести, передає їх головному судді для розгляду;
- подає протоколи змагань на затвердження головному судді до закінчення змагань;
- відповідає за оформлення підсумків роботи суддівської колегії: узагальнюючого протоколу, документів по нагородженню, документів на присвоєння розрядів та звань;
- готує разом з головним суддею звіт про змагання у терміни та в обсягах, визначених Правилами.

2.7.7. Заступники головного судді з видів спортивного туризму:

- керують роботою суддівських бригад за видами спортивного туризму;
- розробляють графік суддівства звітів за видом спортивного туризму;
- доповідають головному судді про результати роботи бригад та подає обґрунтовані пропозиції щодо оцінки роботи суддів;
- розподіляють роботу між членами суддівських бригад;
- беруть участь у розгляді усіх звітів про походи з відповідних видів спортивного туризму;
- подають головному секретарю протоколи розгляду звітів про походи до закінчення терміну проведення змагань.

2.7.8. Судді з виду спортивного туризму:

- проводять індивідуальне суддівство звітів про походи;
- оформлюють відповідні протоколи суддівства.

2.7.9. Суддя-інспектор змагань.

Суддя-інспектор міжнародних та всеукраїнських змагань призначається Виконкомом Федерації спортивного туризму України, регіональних - президіями територіальних осередків ФСТУ в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі, в інших випадках суддя-інспектор може призначатися організацією, що проводить змагання.

Після закінчення змагань суддя-інспектор подає письмовий звіт про змагання до організації, що його призначила, доповідає його на засіданні, де затверджується звіт головного судді про змагання, та пропонує оцінку роботи головного судді.

2.7.10. На міжнародних та всеукраїнських змаганнях в обов'язковому порядку за рішенням організації, що проводить змагання, створюється апеляційне журі для загального спостереження за ходом змагань та вирішення складних питань, що пов'язані із тлумаченням Правил змагань СП.

Суддя-інспектор є головою апеляційного журі за посадою.

Журі складається, як правило, з 3-5 висококваліфікованих суддів і призначається на всеукраїнські та міжнародні змагання, що проводяться на території України, Виконкомом Федерації спортивного туризму України.

Головний суддя до складу журі не входить.

Всі рішення журі приймає простою більшістю голосів відкритим голосуванням і оформлюються в письмовій формі. Рішення журі обов'язкові для головного судді. Апеляційне журі дає висновки про чемпіонат та пропонує оцінку роботи головного судді.

2.7.11. Усі судді Чемпіонату СП повинні твердо знати та дотримуватись загальних обов'язків суддів:

Судді зобов'язані:

- твердо знати і виконувати Правила, Положення та Методичні роз'яснення щодо суддівства;

- бути принциповими, об'єктивними та неупередженими, оцінюючи здійснені походи;
- бути дисциплінованими;
- фіксувати у протоколі порушення, що допущені учасниками.

Судді не мають права бути учасниками, тренерами, представниками, керівниками команд або їх заступниками на змаганнях, які вони обслуговують.

2.7.12. Прийом заявок на Чемпіонати СП та відповідність звітів вимогам Положення про Чемпіонат проводить мандатна комісія під головуванням представника організації або федерації туризму, що проводять змагання. До складу мандатної комісії входить головний секретар чемпіонату та відповідальний секретар МКК федерації, що проводить змагання. При проведенні регіональних та відомчих змагань функції мандатної комісії можуть бути покладені на головного суддю і головного секретаря.

Після закінчення терміну подання заявок мандатна комісія готує зведений протокол .

Рішення мандатної комісії про не допуск команд до участі у чемпіонаті може бути оскаржений через ГСК змагань зверненням до організації, що проводить змагання.

2.7.13. Суддівство змагань.

2.7.13.1. Суддівство змагань туристських спортивних походів проводиться шляхом бальної експертної оцінки за п'ятьма критеріями:

- складність СП ;
- безпека;
- корисність та інформативність;
- новизна;
- інтегральна оцінка СП.

2.7.13.2. Оцінка походів у балах за кожним з установлених критеріїв здійснюється за Умовами та у межах, обумовленими Методичними роз'ясненнями щодо суддівства чемпіонатів, кубків, першостей туристських спортивних походів.

Оцінка показників проходження маршруту в балах

Показники	Складність	Безпека	Корисність та інформативність	Новизна	Інтегральна оцінка
Бали	від 0 до +20	від -30 до +25	від 0 до + 10	від 0 до + 24	від - 18 до + 25

2.7.13.3. Результат кожної окремої команди визначаються як сума середньоарифметичних значень суддівських експертних оцінок кожного з п'яти критеріїв.

Якщо кількість суддів, що розглядають звіт однієї команди більше чотирьох осіб, найбільша та найменша оцінки в балах, виставлені бригадою по кожному з критеріїв не враховуються, при підведенні підсумків.

2.7.14. Оформлення результатів суддівства здійснюється у протоколах Чемпіонату з СП.

2.8. Протести та порядок їх розгляду

2.8.1. Протести можуть подаватися як на змаганнях з виконання нормативів, так і на чемпіонатах спортивних туристських походів.

Протести, подаються у письмовій формі, підписаними керівником (представником) команди, і повинні бути вмотивовані і аргументовані з посиланнями на пункти документів (Правил, Положення про змагання, Методики суддівства), які той, хто протестує, вважає порушеними. Протести без таких посилань не розглядаються.

Розгляд протестів проводить ГСК змагань, а при необхідності і апеляційне журі змагань, якщо воно було утворено.

Під час розгляду протесту заслуховуються обидві сторони, але у випадку неявки однієї з них рішення може бути прийняте і за її відсутності.

2.8.2. На змаганнях з виконання нормативів спортивних туристських походів протести можуть подаватися лише на результат зарахування походу групі або окремим учасникам.. У цьому випадку протест подається керівником походу протягом тижня з моменту отримання рішення МКК щодо зарахування походу. Протест подається відповідальному секретарю або голові відповідної МКК.

Рішення по протесту оформлюється протокольно і повинно бути повідомлено заявнику протягом одного місяця з моменту його отримання.

2.8.3. На чемпіонатах туристських спортивних походів протести подаються на не допуск до участі у чемпіонаті або ж щодо порушень Правил чи Положення у частині підготовки або організації чемпіонату.

Експертна оцінка суддів не може бути підставою для протесту.

Протести, що стосуються зняття команд під час суддівства чемпіонату, порушень Правил чи Положення у частині підготовки або організації чемпіонату подаються не пізніше, ніж за добу до закриття змагань, якщо інше не передбачено Положенням.

Протест повинен бути розглянутий ГСК змагань до затвердження результатів змагань. Рішення по протесту оформлюється протоколом і повідомляється заявнику.

На змаганнях може бути запроваджена система обов'язкової застави при поданні протесту. Рішення про запровадження обов'язкової застави приймає організація, яка проводить змагання.

3. ЗМАГАННЯ З ВИДІВ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

3.1. Загальні положення

3.1.1. Змагання з видів спортивного туризму (далі - змагання з ВСТ) проводяться з метою виявлення найсильніших команд та учасників, підвищення їх технічної та тактичної майстерності, сприяння безпеці спортивних туристських походів та змагань з ВСТ.

3.1.2. Основними завданнями змагань з ВСТ є:

- удосконалення спортивної майстерності туристів-спортсменів, виконня спортсменами нормативів та вимог Єдиної спортивної класифікації України з не олімпійських видів спорту на присвоєння спортивних розрядів та звань зі спортивного туризму;
- відпрацювання та удосконалення технічних та тактичних прийомів подолання реальних перешкод у спортивних туристських походах;
- моделювання дій туристів у складних похідних ситуаціях;
- залучення населення до здорового способу життя.

3.1.3. Змагань з ВСТ можуть проводитися як:

- змагання з обраного виду спортивного туризму;
- змагання на комбінованих дистанціях, що включають змагання з різних видів спортивного туризму.

3.1.4. Змагання з ВСТ можуть бути командними (стартує і проходить дистанцію разом уся команда, зв'язки, екіпажі), особистими (змагаються окремі учасники) та особисто - командними (результат команди складається з суми особистих результатів залікових учасників).

3.1.5. Змагання з ВСТ можуть проводитись як на одній, так і на декількох дистанціях.

Типи дистанцій змагань:

- коротка дистанція - смуга перешкод, рятувальні роботи, велокрос, тріал тощо;
- довга дистанція - крос-похід, ралі, маршрутні перегони тощо;
- інші види дистанцій, передбачені відповідними видовими розділами даних Правил з урахуванням специфіки видів спортивного туризму або конкретних змагань.

3.1.6. Змагання з ВСТ, за результатами яких можуть бути присвоєні спортивний розряд "Кандидат у майстри спорту України" та спортивне звання "Майстер спорту України", проводяться не менше ніж на двох дистанціях різного типу. Перелік цих дистанцій визначається Положенням про змагання.

Усі інші змагання з ВСТ можуть проводитися як на одній, так і на декількох дистанціях.

3.1.6. При особистих змаганнях та змаганнях зв'язок нормативні вимоги до протяжності дистанцій та розрахункового часу на їх проходження можуть бути зменшені відповідно до рішення ГСК змагань, але не більше, ніж у два рази.

3.2. Класифікація змагань

3.2.1. Основними характеристиками змагань з ВСТ є їх ранг, клас та кваліфікаційний ранг окремих дистанцій змагань.

3.2.2. Ранг змагань з ВСТ визначається відповідно до вимог розділу "Спортивний туризм" Єдиної спортивної класифікації України з не олімпійських видів спорту.

3.2.3. Клас дистанцій змагань з окремих видів спортивного туризму визначається відповідно до вимог даних Правил. Дистанції змагань можуть бути I, II, III, IV, V класу.

Класифікація складності дистанцій змагань з ВСТ в цілому відповідає класифікації складності маршрутів спортивних туристських походів, а

перелік, тактична і технічна складність перешкод, які долаються на дистанціях, повинні наближатись до складності перешкод, які долаються у спортивних туристських походах відповідної категорії складності.

Клас комбінованих дистанцій залежить від кількості видів спортивного туризму, перешкоди яких включено у дистанцію, та складності цих перешкод. Комбіновані дистанції, які включають в себе перешкоди двох і більше видів спортивного туризму, можуть мати клас дистанції на одну градацію вище, ніж видова дистанція, за умови, що клас дистанцій з різних видів спортивного туризму відрізняється один від одного не більше ніж на один клас.

Класифікація дистанцій та особливості суддівства у кожному виді спортивного туризму наведені у видових розділах Правил.

3.2.4. Кваліфікаційний ранг дистанцій змагань визначається за рейтинговою таблицею окремо на кожній дистанції як сума балів за спортивні розряди і звання учасників команд, що посіли перші шість місць:

Звання і розряди	МСУ	КМС	I	II	III, I Юр	II Юр	III Юр
Бали	100	30	10	3	1	0,3	0,1

Таблиця складена з розрахунку 4-х учасників у команді. Якщо у команді інша кількість учасників, то для визначення суми балів команди розраховується середній бал і результат помножується на 4. Для особистих змагань сума балів перших шести учасників помножується на 4.

3.2.5. Кваліфікаційний ранг дистанцій змагань в особистих змаганнях (окрім змішаних екіпажів, зв'язок) визначається для чоловіків і жінок окремо.

3.3. Учасники змагань, представники (тренери) команд

3.3.1. До змагань з ВСТ допускаються учасники, які включені до іменної заявки і їх спортивна кваліфікація відповідає вимогам Положення та

Правилам змагань, мають дозвіл медичного закладу, страховий поліс, обумовлений Положенням, а також необхідне спорядження. Перелік мінімально достатнього необхідного спорядження може визначатися Положенням або (та) Умовами змагань.

Склад команд може бути чоловічим, жіночим та змішаним.

Кількісний склад команди визначається Положенням про змагання.

3.3.2. В залежності від класу дистанції змагань учасники повинні мати спортивну кваліфікацію згідно з таблицею:

Клас дистанції	I	II*	III*	IV*	V*
Розряд зі спортивного туризму (не нижче)**	б/р	II ю.р.	III с.р. (I ю.р.)	II с.р.	I с.р.
Мінімальний вік учасників (за роком народження)***	10	11	13	16	17

*) для участі у командних змаганнях з дистанціями вище I класу 30% учасників команди можуть мати розряди на одну ступінь нижче, ніж встановлено для дистанцій даного класу;

**) до участі у змаганнях з техніки водного туризму можуть бути допущені спортсмени, що мають такий саме розряд з веслувального слалому, а до змагань з техніки гірського туризму – що мають такий саме розряд з альпінізму, скелелазання, але їх розряди і звання при визначенні рангу змагань не враховуються. Можливість допуску до участі у певних змаганнях спортсменів, що спеціалізуються в інших видах спорту визначається у відповідних видових розділах Правил;

***) за спецдопуском медичного закладу до участі у змаганнях можуть бути допущені учасники, вік яких на один рік менше встановленого. Можливість допуску до участі у змаганнях за спецдопуском встановлюється Положенням про змагання. В окремих розділах Правил за видами туризму мінімальний вік учасників змагань може бути підвищений.

3.3.3. Учасники змагань зобов'язані:

- виконувати загальновизнані норми поведінки спортсмена, бути дисциплінованими, чесними та ввічливими;

- знати та виконувати Правила, Положення, умови змагань, методичні роз'яснення та настанови з виду спортивного туризму. Незнання цих документів не звільняє від відповідальності за порушення;
- дотримуватися техніки безпеки, надавати допомогу тим, хто опинився на трасі змагань у небезпеці, а також тим, хто отримав травму;
- мати номери учасників, закріплені на спортсмені відповідно до вимог ГСК змагань;
- у випадку припинення своєї подальшої участі у змаганні на дистанції негайно сповістити про це суддівську колегію через представника команди або особисто.

3.3.4. Учасники змагань не мають права:

- виходити на дистанції змагань під час їх проведення, підготовки, або в інший період, визначений Положенням або умовами змагань, без дозволу ГСК;
- входити у стартову зону без дозволу суддів на старті;
- застосувати спорядження та засоби пересування, не передбачені Правилами, Положенням, Умовами, або заборонені технічною комісією;
- втручатися в роботу суддівської колегії.

3.3.5. Команди (учасники) можуть бути зняті зі змагань або з дистанції за рішенням ГСК за:

- несвоєчасну явку на старт;
- використання сторонньої допомоги, за винятком медичної, або за дії, що заважали учасникам іншої команди під час виступу;
- псування або навмисну зміну перешкод або облаштування дистанції;
- втрату спорядження, необхідного за вимогами безпеки;
- не спортивну або не етичну поведінку;

- дії, які викликають небезпеку для учасників, суддів та глядачів;
- травми або захворюванні учасника, що вимагають кваліфікованої медичної допомоги (за вимогою лікаря змагань або служби безпеки);
- порушення правил охорони природи, пам'яток історії та культури;
- явну невідповідність до змагань за визначенням головного судді.

3.3.6. Організація, що спрямувала команду для участі в змаганнях, призначає свого представника, який представляє команду перед суддівською колегією.

3.3.7. Представник відповідає за дисципліну членів команди та виконання умов ГСК.

3.3.8. Представник має право:

- брати участь з дорадчим голосом у засіданнях суддівської колегії, що проводяться разом з представниками команд;
- отримувати інформацію про хід та результати змагань;
- подавати письмові протести і заяви до ГСК тощо.

3.3.9. Представник зобов'язаний:

- знати і виконувати Правила, Положення та Умови;
- бути присутнім на засіданнях суддівської колегії, які проводяться разом з представниками і повідомляти учасникам отримані відомості;
- забезпечувати своєчасну явку команди на старт або в суддівську колегію;
- подавати заявки та перезаявки, та всі інші документи, що передбачені Положенням та/або умовами змагань;
- повідомляти у письмовій формі суддівську колегію про учасників своєї команди, що залишилися на дистанції змагань після їх закінчення;
- виконувати всі вимоги суддівської колегії.

3.3.10. Представнику і тренеру заборонено:

- втручатись в роботу суддівської колегії;
- знаходитись на дистанції під час змагань, а також у період їх підготовки та в інший період, обумовлений Положенням та/або Умовами змагань, крім випадків, коли обов'язки представника покладені на одного з учасників команди.

3.3.11. При необхідності та на вимогу головного судді або ж його заступника представник, тренер та команда можуть бути залучені до участі у рятувальних роботах.

3.4. Форма одягу, спорядження учасників

3.4.1. Учасники змагань повинні мати форму одягу, яка відповідає Положенню або Умовам.

3.4.2. На змаганнях учасники користуються особистим, командним та суддівським спорядженням.

Суддівське спорядження складається з обладнання дистанції, засобів забезпечення безпеки та технічних засобів пересування, які можуть надаватися учасникам згідно з Положенням та/або Умовами змагань.

Крім обов'язкового, обумовленого Положенням та/або Умовами, учасники мають право використовувати додаткове спорядження, використання якого дозволено ГСК.

3.4.3. Спорядження та технічні засоби пересування повинні відповідати вимогам безпеки учасників, суддів та глядачів.

3.4.4. Придатність і справність спорядження, що забезпечують безпеку, та технічних засобів пересування перевіряються технічною комісією.

Технічна комісія має право вимагати від команди документи, які б підтверджували можливість використання на змаганнях нестандартного

спорядження (акт або висновки уповноваженої організації про експериментальну перевірку тощо).

Остаточне рішення з питань спорядження приймає заступник головного судді з безпеки.

3.5. Заявки на участь у змаганнях

3.5.1. Проведення змагань з ВСТ передбачає подання попередніх, іменних та технічних заявок.

3.5.2. Попередня заявка, що підтверджує участь команди у змаганнях, подається за установленою формою в організацію та у терміни, що визначені Положенням (додаток 7).

3.5.3. Іменна заявка подається в ГСК (мандатну комісію) змагань. Іменна заявка оформлюється за установленою формою, підписується керівником організації, що направляє команду, представником команди та завіряється печаткою (додаток 8).

Лікарський допуск учасників до змагань підтверджується особистим підписом лікаря та печаткою лікарсько-фізкультурного диспансеру.

Крім того, лікар, підпис якого завіряється медичним закладом, засвідчує загальну кількість допущених учасників.

Для місцевих змагань замість візи лікаря у заявці допускається подання медичної довідки з підписом лікаря та печаткою медичного закладу про допуск до змагань.

Кількість запасних учасників та термін подання іменної заявки визначаються Положенням.

3.5.4. Технічна заявка подається під час змагань на вимогу ГСК для визначення учасників змагань з певного виду програми і є вибіркою з іменної заявки.

3.5.5. Перезаявка (заміна учасника у технічній заявці) подається в суддівську колегію не пізніше, ніж за годину до початку змагань з даного виду програми.

3.5.6. При наявності двох і більше команд від однієї організації, кількість заявок повинна відповідати кількості заявлених команд. Не допускається включення одних і тих же учасників у заявки різних команд.

3.6. Мандатна комісія та апеляційне журі

3.6.1. На змаганнях міжнародного, всеукраїнського та регіонального значення прийом і перевірку іменних заявок та інших обов'язкових документів учасників, визначених Положенням, проводить мандатна комісія, головою якої є представник організації або федерації спортивного туризму, що проводить дані змагання. До її складу обов'язково входить головний секретар та лікар змагань. На інших змаганнях функції мандатної комісії може виконувати уповноважений представник ГСК за участю лікаря.

3.6.2. Після закінчення терміну подання заявок мандатна комісія готує зведений протокол мандатної комісії за установленою формою (**додаток 9**).

Результати роботи мандатної комісії затверджуються ГСК змагань і оголошуються на першому спільному засіданні ГСК з представниками команд.

3.6.3. Спірні питання про допуск учасників до змагань, пов'язані з їх територіальною або іншою приналежністю, вирішує представник організації, що проводить змагання спільно з представником федерації спортивного туризму (клубу, ФСТ тощо), питання щодо спортивної кваліфікації – ГСК.

Команди або окремі учасники, які були не допущені до участі у змаганнях через недоліки у оформленні документів можуть бути допущені за рішенням ГСК до першого жеребкування умовно “під протестом” за умови, що не пізніше ніж за дві години до першого старту вони подадуть до

мандатної комісії необхідні документи у повному обсязі і мандатна комісія прийме позитивне рішення про допуск.

3.6.4. Апеляційне журі в обов'язковому порядку створюється на міжнародних та всеукраїнських змаганнях. На інших змаганнях апеляційне журі створюється за необхідністю.

До складу журі входять, як правило, три висококваліфікованих судді. Журі очолює голова, який одночасно є суддею інспектором змагань. Головний суддя до складу журі не входить.

Апеляційне журі на всеукраїнські та міжнародні змагання, які проводяться на території України, призначається Виконкомом ФСТУ, на інші змагання апеляційне журі призначається організацією, яка проводить змагання.

Апеляційне журі розв'язує складні питання та конфліктні ситуації, що виникають під час змагань, пов'язані з тлумаченням Правил змагань з ВСТ, Положення, Умов, Методичних роз'яснень, Настанов.

Рішення апеляційного журі приймається більшістю голосів членів журі і є обов'язковим для виконання на данних змаганнях.

3.7. Технічний інцидент

3.7.1. Технічний інцидент може бути зафіксований учасниками та/або суддями на дистанції.

Зафіксований учасниками технічний інцидент повинен бути повідомлений суддям.

3.7.2. Рішення про наявність технічного інциденту та шляхи усунення його наслідків приймає Головний суддя або заступник Головного судді на дистанції.

3.7.3. Якщо після технічного інциденту службі дистанції або команді необхідна перерва, повторний старт повинен бути наданий у той же день.

3.7.4. Якщо причину технічного інциденту служба дистанції може швидко усунути, то час, витрачений на усунення технічного інциденту, команді компенсують.

3.7.5. Якщо представник команди вирішив продовжити виступ при зафіксованому технічному інциденті, в подальшому ніякі протести по технічному інциденту, що мав місце, до розгляду не приймаються. Своє рішення про продовження виступу представник команди зобов'язаний оголосити суддям.

3.8. Протести та порядок їх розгляду

3.8.1. Протести (апеляції) подаються представником команди головному секретарю змагань на ім'я головного судді у письмовій формі, де обов'язково вказуються ті пункти Правил, Методичних роз'яснень, Настанов, Положення, Умов, які той хто протестує вважає порушеними.

3.8.2. Протести щодо порушень Правил і Положення у частини підготовки або організації самих змагань подаються не пізніше однієї години до початку змагань з данного виду (дистанції).

3.8.3. Протести на дії учасників, суддів, обслуговуючого персоналу, що призвели до порушення Умов змагань, Положення або Правил і впливають на результат команди, подаються не пізніше однієї години після письмового оголошення попередніх результатів у даному виді програми змагань.

Протести, що стосуються результату виступу команди також подаються не пізніше, ніж через одну годину, після опублікування попередніх результатів у даному виді програми змагань.

3.8.4. Протест повинен бути розглянутий ГСК до затвердження результатів відповідних змагань, але не пізніше 12-ти годин від часу його подання.

Якщо поданий протест неможливо розглянути до закінчення змагань, суддівська колегія може допустити учасників (команду) до змагань умовно "під протестом". Результати виступу затверджуються після вирішення питання про протест.

3.8.5. Суддівська колегія вислуховує по протесту всі сторони, але у випадку неявки однієї з них, рішення може бути прийняте і за її відсутності.

3.8.6. Остаточне рішення по протесту приймає головний суддя. Рішення повинно бути оформлене протоколом і повідомлене заявнику.

3.8.7. Рішення ГСК, пов'язані з питаннями безпеки, включаючи припинення, перенесення або відміну змагань, не можуть бути приводом для протесту.

3.8.8. Представник команди в разі незгоди з рішенням ГСК, прийнятим при розгляді його протесту, має право звертатися до апеляційного журі.

Апеляція може бути подана протягом однієї години після повідомлення рішення ГСК по протесту представнику команди.

Апеляція повинна бути розглянута протягом 12 годин з моменту подання, але до затвердження результатів змагань.

3.8.9. На змаганнях може бути запроваджена система обов'язкової застави при поданні протесту. Рішення про запровадження обов'язкової застави приймає організація, яка проводить змагання.

3.9. Суддівська колегія змагань

3.9.1. Суддівство змагань з ВСТ забезпечує суддівська колегія змагань, склад якої комплектується та затверджується організацією, що проводить змагання згідно з Правилами та з урахуванням норм Положення про суддів зі спортивного туризму.

До суддівства змагань допускаються судді з відповідною суддівською кваліфікацією та досвідом суддівства змагань з відповідного ВСТ.

3.9.2. Чисельний та якісний склад суддівської колегії визначається в залежності від рангу змагань, класу дистанцій (додаток 10).

3.9.3. Для міжнародних, всеукраїнських змагань склад ГСК затверджується у терміни, встановлені Мінсім'ямолодбспортом України, регіональних - не пізніше, ніж за місяць до їх початку. Для інших змагань – напередодні змагань.

3.9.4. На змаганнях з кількох видів туризму можуть створюватися ГСК та суддівські колегії з цих видів туризму з їх підпорядкуванням загальній ГСК заходу.

3.9.5. Перед початком змагань рекомендовано проведення 1-3-денного суддівського установчого семінару під керівництвом головного судді чи його заступника. Після закінчення семінару та змагань суддям видаються довідки встановленого зразку про участь у семінарі та суддівство змагань (додаток 3).

3.9.6. Загальні обов'язки суддів.

Судді зобов'язані:

- твердо знати і виконувати Правила, Положення та Умови;
- бути принциповими, об'єктивними та неупередженими, оцінюючи виступи учасників;
- слідкувати за виконанням учасниками Правил, Положення, Умов та норм поведінки;
- бути дисциплінованими, не залишати місця проведення змагань без дозволу старшого судді бригади, до якої він входить, головного судді, або його заступника на дистанції;
- фіксувати у протоколі порушення, що допущені учасниками;
- зупиняти учасника (команду) при виникненні небезпеки, яка може привести до нещасного випадку, вимагати виправлення помилок, що можуть вплинути на безпеку;

- носити встановлену форму одягу та відповідні до обов'язків розпізнавальні знаки.

Судді не мають права:

- бути учасниками, тренерами, представниками, керівниками команд або їх заступниками на змаганнях, які вони обслуговують;
- надавати допомогу учасникам на дистанції, за виключенням медичної, допомоги по забезпеченню безпеки;
- допускати на дистанцію сторонніх осіб без дозволу головного судді.

3.9.7. Роботою суддівської колегії керує головна суддівська колегія (ГСК). До її складу входять:

- головний суддя;
- заступники головного судді;
- головний секретар;
- начальники дистанцій.

3.9.8. Очолює суддівську колегію та керує проведенням змагань головний суддя.

Головний суддя відповідає за організацію та чітке проведення змагань у відповідності з Правилами, Методичними роз'ясненнями, Положенням та Умовами і вирішує всі питання, що виникають під час змагань, в тому числі і такі, що не передбачені Правилами, Положенням або Умовами.

Розпорядження головного судді обов'язкові для суддів, обслуговуючого персоналу, учасників, представників, тренерів та капітанів команд.

3.9.9. Головний суддя зобов'язаний:

- перед початком змагань провести установчий семінар або інструктаж суддів;

- розподілити суддів по бригадах, враховуючи їх досвід та затвердити склад технічної комісії;
- до початку змагань перевірити та прийняти по акту дистанції у відповідності до вимог Правил, Положення та Умов;
- перед початком змагань провести нараду з представниками команд, на якій проінформувати їх про склад ГСК, дистанції змагань, Умови та порядок проведення змагань;
- перевірити наявність рятувальних засобів та готовність до їх застосування, забезпеченість медичним обслуговуванням та засобами зв'язку;
- затвердити контрольний час, інтервал між стартами та час початку змагань;
- затвердити акт здачі дистанції;
- затвердити акти технічної комісії;
- організувати розгляд протестів, забезпечити прийняття рішення по ним у встановлені терміни;
- провести засідання суддівської колегії перед початком змагань та після їх закінчення, а також у процесі проведення змагань, якщо виникне така необхідність;
- проводити засідання ГСК;
- проводити спільні наради суддівської колегії та представників команд щодо змагань на окремих дистанціях, або з видів програми;
- організувати пошук учасників, які не прибули на фініш після закінчення контрольного часу;
- після закінчення змагань видати суддям довідки про суддівство;

- протягом п'ятнадцяти днів після закінчення змагань подати звіт головного судді змагань з висновками та пропозиціями, спрямованими на вдосконалення практики проведення змагань, Положення, Правил, Методичних роз'яснень чи Настанов, а також забезпечити своєчасність подання звіту про змагання головним секретарем змагань до відповідної організації.

3.9.10. Головний суддя має право:

- при необхідності перенести початок змагань, або припинити їх проведення якщо виникають умови, що можуть призвести до нещасних випадків або роблять проведення змагань неможливим (несприятливі метеорологічні умови, неготовність дистанції і т.п.);
- внести зміну до програми змагань, якщо за якихось об'єктивних умов виникла така необхідність;
- переміщати суддів по ходу змагань на інші посади;
- відмінити помилкове рішення судді, усунути від роботи суддів, які допустили грубі помилки або не справляються зі своїми обов'язками;
- усунути від подальшої участі в змаганнях учасників чи команди (тільки після проходження дистанції), а також представників (тренерів), що припустились грубих порушень Правил, Положення, Умов або дисципліни і клопотати про їх дискваліфікацію;
- дозволити повторний виступ команди (учасника), якщо під час її виступу виникли серйозні перепони з вини суддівської бригади.

3.9.11. У залежності від значення, програми та кількості дистанцій змагань на допомогу головному судді надається один або кілька заступників, що працюють під його керівництвом.

Заступники головного судді керують за його вказівками окремими ділянками роботи. У разі відсутності головного судді його обов'язки

покладаються на одного із заступників, який користується на цей період усіма правами головного судді.

3.9.12. На змаганнях з кількох видів туризму заступники головного судді є одночасно головними судьями з видів туризму, а заступники головного секретаря є одночасно головними секретарями з видів туризму.

3.9.13. Заступник головного судді з дистанцій змагань:

- здійснює контроль за роботою начальника дистанції;
- перевіряє готовність дистанції змагань, проводить її показ капітанам команд;
- подає пропозиції головному судді щодо складу суддівських бригад;
- інструктує суддів перед початком змагань;
- проводить змагання та керує бригадами суддів;
- доповідає після закінчення змагань головному судді про їх результати;
- відмінює помилкові рішення суддів;
- тимчасово (до рішення головного судді) звільняє від суддівства суддів, які допустили грубі порушення або не справляються зі своїми обов'язками та усуває від участі у змаганнях на дистанції учасників або команди, які порушили Правила, Положення або Умови.

3.9.14. Заступник головного судді з організаційної роботи координує діяльність окремих служб з організацією, що проводить змагання, по всіх питаннях матеріально-технічного постачання, а також керує роботою коменданта змагань та обслуговуючого персоналу.

3.9.15. Заступник головного судді з безпеки створює умови для безпечного проведення змагань, за рішенням організації, яка проводить змагання, створює рятувальний загін та керує його діями та співпрацює з підрозділами аварійно-рятувальної служби МНС України по забезпеченню безпеки змагань, підписує акт здачі дистанції.

3.9.16. Заступник головного судді з безпеки:

- перевіряє дистанцію та надійність обладнання на дистанції для попередження можливості нещасних випадків;
- разом з начальником дистанції підписує акт про готовність дистанції до проведення змагань (додаток 11);
- веде контроль за виконанням заходів безпеки на дистанції змагань, при необхідності організовує пости на складних ділянках, етапах дистанцій;
- має право тимчасово закрити дистанцію при виникненні аварійної ситуації, або для проведення рятувальних робіт;
- має право залучати до проведення рятувальних робіт суддів та учасників.

3.9.17. Заступник головного судді з суддівства:

- підбирає суддів на дистанції, перевіряє їхню кваліфікацію і компетентність, формує суддівські бригади;
- дає роз'яснення суддям про особливості суддівства на конкретному місці і консультує їх в процесі змагань;
- керує роботою суддівських бригад;
- збирає інформацію та аналізує ситуації, пов'язані з протестами, готує обґрунтовані рішення по ним;
- проводить аналіз роботи суддів по кожному дню змагань;
- узгоджує попередню оцінку роботи суддів.

3.9.18. Головний секретар змагань:

- керує роботою секретаріату, суддів з інформації та нагородження, технічними працівниками (оператори ПК, оформлювачі, художники);
- проводить інструктаж секретаріату;
- бере участь у роботі мандатної комісії;

- приймає від представників команд протести, передає їх головному судді, контролює винесення рішень по протестах;
- відповідає за підготовку та оформлення всієї документації по змаганнях;
- визначає організаційну структуру секретаріату, схему обробки документації при підрахуванні технічних результатів;
- відповідає за правильність та своєчасність підрахунку результатів змагань та інформування команд;
- складає список-заявку на канцелярські товари, інвентар, необхідний для роботи секретаріату, бланки протоколів, дипломи, грамоти, призи та інші нагороди призерам;
- готує разом з головним суддею звіт про змагання у терміни та в обсязі, визначені Правилами.

3.9.19. Секретаріат змагань:

- приймає документи від мандатної комісії після закінчення її роботи;
- приймає від команд технічні заявки по змаганням, перевіряє правильність їх заповнення;
- перевіряє відповідність технічних заявок фактичному складу команд, що стартують на дистанціях;
- проводить жеребкування між командами і складає стартовий протокол;
- роздає представникам команд номери учасників, які після закінчення змагань забирає;
- роздає суддям розпізнавальні знаки, бланки протоколів;
- веде протоколи засідань суддівської колегії та оформлює розпорядження головного судді по ходу змагань;
- підраховує поточні та підсумкові результати змагань;
- оформлює протоколи змагань у відповідності до встановлених вимог;

- інформує команди про результати виступів;
- веде облік роботи суддів під час змагань, готує довідки про суддівство;

3.9.20. Начальник дистанції призначається на кожну дистанцію і відповідає за її підготовку та справність під час проведення змагань. Начальник дистанції підпорядковується головному судді або його заступнику з виду.

У розпорядження начальника дистанції може надаватися група робітників, транспортні засоби для проведення робіт з обладнання дистанції.

3.9.21. Начальник дистанції:

- планує, розміщує та повністю обладнує дистанцію змагань відповідно до Правил, Положення та Умов;
- спільно із заступником головного судді по дистанції готує розклад часу проходження дистанції, пропозиції щодо контрольного часу та інтервалу між стартами;
- складає заявку на спорядження для обладнання дистанції, отримує його у коменданта і відповідає за його цілісність під час змагань;
- готує схему дистанції;
- до початку змагань здає по акту головному судді дистанцію змагань;
- не пізніше ніж за годину до початку змагань вивішує затверджену головним суддею та суддею-інспектором схему дистанції;
- разом із заступником головного судді знайомить капітанів із дистанцією, при необхідності організовує демонстрацію проходження;
- разом із заступником головного судді проводить інструктаж суддів та розставляє їх на дистанції;

- після закінчення змагань, або за вказівкою головного судді знімає суддів з дистанції та повертає коменданту спорядження та інвентар, що був використаний для обладнання дистанції.

3.9.22. Голова технічної комісії веде перевірку особисто-командного спорядження та технічних засобів пересування учасників на відповідність вимогам техніки безпеки, Правил, Положення та Умов.

3.9.23. Суддя-інспектор міжнародних та всеукраїнських змагань призначається Виконкомом Федерації спортивного туризму України, регіональних – президіями територіальних осередків ФСТУ в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі, в інших випадках суддя-інспектор може призначатися організацією, що проводить змагання за погодженням з територіальними осередками ФСТУ.

Суддя-інспектор до початку змагань проводить інспекцію, разом з начальником дистанції перевіряє правильність постановки дистанції у відповідності з класом змагань та вимогами безпеки, відповідність схеми дистанції, розклад часу проходження, доповідає головному судді про всі невідповідності і недоліки дистанції, після закінчення інспекції та узгодження усіх проблемних питань визначає клас дистанції та підписує акт її здачі.

Суддя-інспектор може аргументовано запропонувати заступнику головного судді та начальнику дистанції змінити її. У випадку розходжень остаточне рішення по дистанції приймає головний суддя.

Інспектування дистанції змагань IV-V класу проводиться, як правило, у два етапи. Перша (попередня) інспекція проводиться не пізніше ніж за 1 місяць перед змаганнями.

Під час змагань суддя-інспектор слідкує за якістю суддівства. Має право бути присутнім на всіх засіданнях ГСК із правом дорадчого голосу. Суддя-інспектор не має права робити зауваження суддям або відмінити їх рішення в процесі змагань.

Після закінчення змагань суддя-інспектор подає письмовий звіт про змагання до організації, що його призначила, та пропонує оцінку роботи головного судді.

3.9.24. Комендант змагань відповідає за організацію та підтримку порядку і охорони природи у районі проведення змагань, керує обслуговуючим персоналом та транспортом, виділеним у його розпорядження.

3.9.25. Комендант змагань:

- розміщує учасників змагань, членів суддівської колегії, медичний та обслуговуючий персонал;
- при розміщенні у польових умовах підбирає місця для табору, стоянки транспорту, вогнищ для приготування їжі, просушки одягу та забезпечує доставку палива;
- обладнує та оформлює місця відкриття та закриття змагань, щити інформації, місця старту та фінішу змагань;
- видає начальнику дистанції інвентар, спорядження для обладнання дистанції і приймає його після закінчення змагань;
- організує харчування суддів на місці проведення змагань, забезпечує табір освітленням та зв'язком;
- обладнує за домовленістю із санепідемстанцією місця забору води для приготування їжі, тимчасові туалети, сміттєві ями;
- після закінчення змагань приймає місця розміщення у представників команд, складає доповідну записку про стан району змагань і передає її головному судді.

3.9.26. Суддя з нагородження готує за вказівкою головного секретаря все необхідне для нагородження переможців та призерів змагань (дипломи, грамоти, медалі, призи і т. і.), оформлює звітну документацію на видачу

матеріальних нагород, бере участь в організації урочистих церемоній відкриття та закриття змагань.

3.9.27. Суддя з інформації готує інформаційні матеріали (таблиці, щити, схеми дистанцій, тощо), під час змагань надає оперативну інформацію про учасників та хід змагань, передає оголошення ГСК, організовує роботу представників преси, радіо, телебачення, бере участь в організації урочистих церемоній відкриття та закриття змагань.

3.9.28. Судді, які обслуговують дистанцію, підпорядковуються заступнику головного судді з виду (дистанції). Вони поділяються на бригади, які обслуговують старт, фініш, етапи, контрольні пункти (КП) тощо. Бригаду очолює старший суддя.

3.9.29. Судді на старті-фініші.

До складу бригад входять: старший суддя, секретар, судді-хронометристи, суддя при учасниках.

Старший суддя викликає команди на стартовий майданчик згідно із стартовим протоколом і з дозволу головного судді дає старт змагань. Суддя при учасниках перевіряє відповідність спорядження та форми учасників вимогам Правил, Положення та Умов, перевіряє та повідомляє прізвища учасників згідно зі стартовим протоколом.

Секретар реєструє учасників та веде запис часу старту і фінішу команди, оформлює та підписує разом зі старшим суддею протоколи старту-фінішу і передає їх головному секретарю.

Суддя-хронометрист фіксує час старту і фінішу команди по секундоміру та повідомляє його секретарю.

3.9.30. Судді на етапах, КП, воротах.

Бригада складається із старшого судді та суддів.

Старший суддя організовує при необхідності суддівську страховку етапу, отримує у начальника дистанції необхідне спорядження та інвентар,

визначає правильність проходження етапу та виконання учасниками заходів по забезпеченню безпеки, веде протокол суддівства на етапі, робить відмітки у командних картках, повертає спорядження та інвентар начальнику дистанції після закінчення змагань, негайно повідомляє про нещасні випадки на етапі заступнику головного судді по виду.

Судді на етапах (КП, воротах) оцінюють правильність подолання етапу та виконання заходів безпеки, фіксують у протоколі випадки порушення Правил, Положення та Умов.

Суддям забороняється давати поради та надавати допомогу учасникам змагань, окрім медичної та передбаченої Положенням або Умовами.

3.9.31. Лікар змагань відповідає за медичне забезпечення змагань. Організовує разом з начальником дистанції пункти медичної допомоги під час підготовки та проведення змагань; надає медичну допомогу тим, хто захворів чи отримав травми і дає висновок про можливість їх подальшої участі у змаганнях. Лікар змагань бере участь у роботі мандатної комісії.

3.10. Загальні вимоги до організації та проведення змагань

3.10.1. Участь у змаганнях починається з моменту реєстрації - здачі документів до мандатної комісії.

Учасники розміщуються в місцях, визначених комендантом. Про час прибуття учасників на змагання та час роботи мандатної комісії повідомляється у Положенні.

3.10.2. Схеми дистанцій, або інформація про дистанції, в яких визначаються усі маршрути, етапи, КП, ворота, відстань між ними, послідовність їх проходження тощо, повинні бути закріплені на щитах інформації, або роздані представникам команд завчасно (перед демонстрацією дистанції).

3.10.3. Перед початком стартів для капітанів (учасників) команд може проводитись показ дистанції. Одночасно даються роз'яснення про умови проходження дистанції.

3.10.4. Для обмеження тривалості змагань може призначатися контрольний час на всю дистанцію, або на окремі її ділянки (етапи).

Контрольний час призначається ГСК та повідомляється до старту першої команди. Допускається зміна контрольного часу (загального чи на етапах) після проходження перших трьох команд (екіпажів, зв'язок), про що повідомляються усі команди до їх старту.

Окрім того, на дистанцію або на її частину може вводиться оптимальний, заданий час.

3.10.5. Положенням може бути передбачений розподіл команд на окремі групи в залежності від кваліфікації учасників, результатів проведення попередніх відбіркових змагань або проходження контрольних етапів.

3.10.6. До початку та в ході змагань проводяться наради представників команд з ГСК, де обговорюються усі питання: розпорядок по днях, годинах, місце дислокації усіх служб та інформації, порядок стартів, розгляд результатів змагань, протестів тощо.

3.10.7. Розклад стартів, принцип та порядок жеребкування призначається головним суддею у відповідності до Правил, Положення і Умов змагань в залежності від кількості заявлених команд та дистанцій.

3.10.8. Черга стартів визначається жеребкуванням, результати якого заносяться до протоколу, після чого складаються стартові протоколи, які вивішуються на інформаційних щитах.

Жеребкування проводиться у присутності представників команд. Неявка представника на жеребкування не може бути приводом для протесту за його результатами.

3.10.9. Команди (екіпажі, зв'язки), які запізнилися на старт, можуть стартувати тільки у свого судді-стартера і за рахунок свого часу (у тих випадках де це можливо).

3.10.10. Особливі умови старту і фінішу вказуються у Правилах для кожного виду туризму.

3.10.11. Порядок закінчення дистанції командами фіксується в протоколі фінішу, де час останнього залікового учасника записується з необхідною точністю для даного виду змагань (не менше ніж 1 секунда).

3.10.12. Час закриття фінішу визначає ГСК в залежності від контрольного часу та кількості команд.

3.10.13. При необхідності старший суддя на будь якому етапі може затримати команду з поважних причин і зробити при цьому відповідну відмітку у протоколі, а також при необхідності в командній картці.

3.10.14. Судді на етапах голосно і чітко повідомляють учасників про їх порушення та фіксують відповідні штрафи у протоколах та, при необхідності, у командних картках.

3.11. Безпека змагань

3.11.1 При проведенні змагань повинні бути передбачені заходи по забезпеченню безпеки учасників, суддів та глядачів.

3.11.2. Заходи по безпеці при проведенні змагань планує і забезпечує заступник головного судді з безпеки і, при наявності, відповідна регіональна спеціалізована аварійно-рятувальна служба МНС України. У разі відсутності такої служби організація безпеки покладається на ГСК.

3.11.3. При виникненні небезпеки змагання повинні бути відкладені, а якщо вже почалися - зупинені. При цьому деякі види змагань можуть бути виключені з програми.

3.11.4. До заходів по забезпеченню безпеки належать:

- обґрунтований вибір місця (району) змагань; розробка дистанцій;
- постійний порядок і дисципліна під час проведення змагань;
- організація надійного зв'язку на дистанції (етапах) із службами безпеки;
- організація протипожежних заходів;
- відповідність підготовки учасників класу дистанцій;
- наявність страхувального, рятувального та ремонтного спорядження;
- надійна профілактика захворювань до і під час змагань, належна організація проживання в польових умовах, раціональне харчування, наявність необхідних медикаментів і лікаря;
- навмисне завищена (занижена) швидкість руху на окремих ділянках дистанції, задана графіками руху, або вказана в Умовах;
- наявність транспортних засобів тощо (за потребою);
- детальний опис заходів безпеки в актах здачі і прийому дистанцій.

3.11.5. З метою забезпечення безпеки учасників та глядачів місця старту, фінішу повинні бути огорожені від сторонніх осіб.

3.11.6. Відповідальність за якість суддівських засобів пересування та спорядження несуть організатори, що проводять змагання, та заступник головного судді по безпеці.

3.11.7. Спорядження команди, від якого залежить безпека, допускається до участі у змаганнях після перевірки суддівською колегією.

3.11.8. Відповідальність за якість та безпечність усього командного спорядження несе представник команди, а індивідуального спорядження учасників - безпосередньо самі учасники.

3.11.9. Відповідальність за наслідки, викликані порушенням учасником вимог техніки безпеки, несе безпосередньо сам учасник, який допустив порушення.

3.12. Загальні принципи визначення результатів

3.12.1. Результат проходження дистанцій (етапу) може визначатися:

- за часом проходження;
- за одержаними штрафними балами (очками);
- за сумою часу проходження дистанції та штрафного часу (перерахованого з штрафних балів);
- за різницею балів, набраних за проходження дистанції та штрафних балів.

3.12.2. У разі підсумовування часу проходження дистанції та штрафного часу для перераховування штрафних балів у час застосовується співвідношення, що має залежати від тривалості проходження дистанції або заздалегідь обумовлених її етапів, і орієнтовно вартість одного штрафного балу повинна дорівнювати від 0,5 до 5 відсотків оптимального значення цієї тривалості, і округлюватися до цілих значень одиниць часу; причому на змаганнях більш високого класу застосовуються відносно менші значення вартості штрафного балу у часі. Ця величина повинна бути обов'язково вказана у Положенні або Умовах змагань для окремої дистанції або кількох дистанцій, якщо це не визначено видовим розділом Правил.

3.12.3. У разі рівності результатів у двох чи більше команд (учасників) краще місце посідає та, у якої менше штрафних балів (часу), а у випадку і їх рівності перевага віддається тому, хто стартував раніше, якщо Положення не передбачає іншого принципу.

3.12.4. Результат команди (учасника) на дистанції, складеної з кількох етапів, може визначатися сумою результатів на етапах. Результати можуть визначатися по сумі кількох спроб проходження дистанції або по результату кращої спроби.

3.12.5. Якщо вид програми змагань складається з етапів (дистанцій), що суттєво відрізняються часом проходження, то Положення та Умови можуть встановлювати визначення загального результату за сумою місць, що посіла

команда (учасник) на окремих етапах (дистанціях), або за сумою відносних результатів до результату переможця на цих етапах (дистанціях).

3.12.6. Місця команд в загальному заліку також можуть визначатися за найменшою сумою, зайнятих ними місць або відносних результатів в окремих видах змагань (дистанціях). У разі рівності цієї суми перевага віддається тій команді, яка має більше вищих місць або вищі результати на обумовлених Положенням дистанціях. Команди, які не мають заліку на окремих дистанціях (етапах, спецзавданнях), в загальному заліку займають місця після команд, які мають більш повний залік.

3.12.7. Результати змагань з ВСТ, за підсумками яких учасникам можуть бути присвоєні спортивний розряд "Кандидат у майстри спорту України" та спортивне звання "Майстер спорту України" визначаються в загальному заліку не менше ніж за двома дистанціями різного типу.

Загальний залік визначається на змаганнях один раз незалежно від кількості дистанцій.

3.12.8. Більш детально розподіл місць обумовлюється в Положенні про змагання.

Організації, що проводять змагання, можуть застосовувати інші способи визначення результатів і визначення заліку, обумовивши це в Положенні, але вони не повинні суперечити даним Правилам.

3.13. ПІШОХІДНИЙ ТУРИЗМ

3.13.1. Дистанції змагань.

3.13.1.1. Змагання з пішохідного туризму проводяться на коротких та довгих дистанціях "Смуга перешкод", "Крос-похід", "Рятувальні роботи".

3.13.1.2. "Смуга перешкод" – коротка дистанція, насичена технічними етапами, які встановлені на природних або штучних перешкодах. Вона може включати виконання спеціальних завдань.

3.13.1.3. "Крос-похід" – довга дистанція, яка передбачає проходження певного маршруту з подоланням етапів та (або) виконанням спеціальних завдань, які встановлені на природних або штучних перешкодах. Маршрут проходиться з орієнтуванням по мапі або задається іншим способом (за описом, азимутально, маркіровкою та інше). Крос-похід може бути багатоденним і здійснюватись в умовах спортивного походу .

3.13.1.4. "Рятувальні роботи" – коротка або довга дистанція, яка передбачає транспортування умовно потерпілого силами команди на певних ділянках дистанції або через етапи та (або) спеціальні завдання. Як самостійна дистанція "Рятувальні роботи" проводяться на дистанціях III-V класів.

3.13.1.5. Дистанції можуть проходитися в заданому судьями порядку, за вибором команди, у вигляді естафети та інше, що визначається Положенням та Умовами змагань. Порядок проведення змагань за вибором визначається відповідними Настановами, які затверджуються Виконкомом ФСТУ.

3.13.1.6. Клас дистанції визначається бальною оцінкою, протяжністю дистанції, загальною кількістю етапів, етапами певної складності, кількістю етапів із самонаведенням, а для „Рятувальних робіт” – кількістю етапів з транспортуванням потерпілого.

Параметри дистанцій повинні відповідати вимогам таблиці 3.13.1 "Параметри дистанції".

Таблиця 3.13.1

Параметри дистанцій

		Протяжність дистанції		Кількість етапів з транспор-	Оцінка дистанції (балів)
--	--	----------------------------------	--	---	-------------------------------------

Клас дистанції	(від - до)Кількість технічних етапів	Смуга перешкод (не більше), ряту-вальні роботи	(не менше)Крос-похід	етапів з самонаведенням (не менше)Кількість	туванням потерпілого на дистанції “Рятувальні роботи” (не менше)	Загальна сума балів (не менше)	Загальна сума балів за технічні етапи, п.1-19 п.2.1.7 (не менше)
V	6-12	2,0	8,0	5	4	100	80
IV	6-10	1,5	7,0	4	3	70	50
III	4-10	1,0	5,0	3	2	50	30
II	4-8	1,0	4,0	2	Не проводиться	35	25
I	2-6	0,5	3,0	0	Не проводиться	20	15

Примітка:

- 1) Протяжність дистанції “Рятувальні роботи” допускається зменшувати якщо транспортування потерпілого здійснюється не тільки через етапи, а і на частині маршруту дистанції.
- 2) Рекомендується зменшувати довжину дистанції крос-походу на 1 км за кожні 200 м набору висот зверх перших 200 м.
- 3) Дистанція має включати таку кількість етапів (не менше): V клас – 3А-2; 2Б – 2; IV клас – 3А-1; 2Б-2; III клас – 2Б-2; 2А-1; II клас – 2А-1; 1Б-2;

3.13.1.7. Перелік етапів та спеціальних прийомів:

Технічні етапи:

1. Навісна переправа через річку.
2. Навісна переправа через яр (скельна).
3. Крутопохила переправа.
4. Підйом по скельній ділянці або схилу.
5. Підйом по вертикальних перилах.
6. Траверс скельної ділянки або схилу.
7. Траверс схилу.

8. Спуск по вертикальних перилах.
9. Спуск по схилу.
10. Переправа через річку по колоді.
11. Переправа через яр по колоді.
12. Переправа по вірьовці з перилами.
13. Переправа через річку вбхід з використанням перил.
14. Переправа через річку вбхід.
15. Переправа на плавзасобах.
16. Транспортування "потерпілого".
17. Подолання перешкоди з використанням підвішеної вірьовки (маятником).
18. Рух по жердинах.
19. Рух по купинах.

Спеціальні прийоми:

20. Орієнтування.
21. В'язання вузлів.
22. Надання долікарської допомоги.
23. Залік з топографії та/або геодезії.
24. Визначення відстані та/або висоти.
25. Встановлення намету.
26. Розпалювання багаття.
27. Укладання рюкзака.
28. Виготовлення спорядження.

3.13.1.8. Умовна складність, бальна оцінка і параметри етапів дистанцій наведені в таблиці 3.13.2. оцінки етапів, спеціальних прийомів.

Таблиця 3.13.2

ОЦІНКА ЕТАПІВ, СПЕЦІАЛЬНИХ ПРИЙОМІВ

№	Назва та параметри	Умов-на склад-ність	Оцін-ка в балах	Вимоги до етапів	Пункти приміток
1	2	3	4	5	6

ЕТАПИ

1,2	Навісна переправа через річку, яр а) довжина перил 10-20м. б) довжина перил 20-30м. в) довжина перил 31-50м.	2А 2Б 3А	8 10 12	Довжина і кут нахилу перил для: I - III класів – від 5 до 20 м. і до 10 градусів ; IV - V класів – від 21 до 50м. і до 20 градусів	1,2,3,4,5.
3	Круто похила переправа	3А	12	Кут нахилу переправи більше 20 градусів. Довжина для III класу – від 15 до 30м. Для IV - V класу від 15 до 50м.	1,2,3,4,5.
4	Підйом по скельній ділянці або схилу а) при підйомі нема необхідності використання в якості опори руками перильної вірвовки або зачіпок на рельєфі б) підйом по схилу при необхідності використання додаткової опори руками на рельєф або за вірвовку в) підйом по простим скелям (зручні зачіпки); г) підйом по скелям середньої складності (окремі ділянки з незручними зачіпками) д) підйом по складним скелям (більше 50% незручні зачіпки).	1А 1Б 2А 2Б 3А	4 6 8 10 12	Довжина «зони перешкоди» від 7 до 40м. Середня крутизна не менша 45 градусів	1,2,3,4,5.
6	Траверс скельної ділянки або схилу а) учаснику нема необхідності користуватися опорою руками за схил або перила б) траверс схилу або простих скель при русі по яким є необхідність опори руками за перила або схил в) траверс важкого схилу або скель із зручними зачіпками г) траверс скель середньої складності (окремі ділянки з незручними зачіпками) д) траверс складних скель (більше 50% незручні зачіпки)	1А 1Б 2А 2Б 3А	4 6 8 10 12	Може включати горизонтальні, похилі, лобові ділянки перил. Кількість перестібувань : I - III клас : 2 – 4 IV - V клас : 5 – 7	1,2,3,5
7	Траверс схилу			Середня крутизна схилу	

	а) при русі нема необхідності додаткової опори на альпеншток б) рух по схилу вимагає обов'язкової додаткової опори на альпеншток в) рух можливий виключно в три такти	1А 1Б 2А	4 6 8	не менше 30градусів. Траверс може включати горизонтальні, похилі, лобові ділянки. Довжина «зони перешкоди» 30-60м.	5
5,8	Спуск або підйом по вертикальних перилах а) довжина зони перешкоди спуску до 25м б) довжина зони перешкоди спуску від 25м до 40м або перехід в зоні перешкоди з одних спускових перил на інші зі зміною місця організації страховки в) підйом по вертикальних перилах до 10м г) підйом по вертикальних перилах від 10м до 30м	2А 2Б 2Б 3А	8 10 10 12	Середня крутизна «зони перешкоди» не менше 60градусів Довжина «зони перешкоди» До III класу- 5-25м. IV - V клас - 6-30м.	2,3,4,5
9	Спуск по схилу а) долання зони перешкоди не потребує обов'язкової опори на перила або схил руками б) долання зони перешкоди потребує обов'язкової опори на перила або застосування гальмівного пристрою	1А 1Б	4 6	Середня крутизна від 25 до 60 градусів. Довжина зони перешкоди від 15 до 60м.	2,3,4,5.
10, 11	Переправа по колоді через ріку або яр а) етап без самонаведення, перехід по колоді не потребує обов'язкової опори руками б) етап без самонаведення, перехід по колоді потребує обов'язкової опори руками в) перехід по колоді не потребує додаткової опори руками за перила або інше (колода не наводиться), етап з самонаведенням г) перехід по колоді неможливий без використання опори руками, етап з самонаведенням д) переправа з укладанням колоди	1А 1Б 2А 2Б 3А	4 6 8 10 12	Довжина колоди в «зоні перешкоди» для I - III класу – не менше 4м. для IV - V класу - не менше 6м.	2,3
12	Переправа по вірьовці з перилами а) переправа без самонаведення при зоні перешкоди до 25м б) переправа без самонаведення при зоні перешкоди більше 25м в) переправа з самонаведенням	1А 1Б 2А	4 6 8	Відстань між кріпленням верхньої і нижньої вірьовки рекомендовано до 1,5м. Довжина «зони	

	при зоні перешкоди до 25м г)переправа з самонаведенням при зоні перешкоди від 25м до 35м д) переправа з самонаведенням (верхньої і нижньої перильних вірьвовок) при зоні перешкоди більше за 35м	2Б 3А	10 12	перешкоди» : I - III клас – від 7 до 20м. IV - V клас – від 15 до 40м.	1,2,3,5
13	Переправа через річку вбхід з використанням перил а) вода стояча або при переправі нема потреби опори на перила б) глибина до 0,5 м; опора руками на перила необхідна в) швидкість течії до 2 м/с на 50% ширини зони перешкоди , глибина (0.5-1м) або перепливання до 15 м г) швидкість течії більше 2м/с на 50% ширини зони перешкоди глибина більше 0.5м ; або швидкість течії до2м/с, глибина більше 1м на 50 % ширини зони перешкоди; або перепливання більше 15м.	1А 1Б 2А 2Б	4 6 8 10	Мінімальна ширина переправи в «зоні перешкоди» для всіх класів – 10м.	1,2,3,4,5
14	Переправа через річку вбхід а) долання зони перешкоди бродом з самостраховкою (по одному з жердиною, стінкою, попарно і т.д.) або з командною страховкою при імітації перешкоди б) долання зони перешкоди бродом з командною страховкою	1А 1Б	4 6		
15	Переправа на плавзасобах	1А	4		
16	Транспортування „потерпілого” а) виконання практичної дії по наданню допомоги (накладання шини, пов'язки та інше) б)транспортування індивідуальне, на носилках пасивного потерпілого без виготовлення носилок (за кожні 50 м) в) виготовлення носилок, кокона, "павука" або іншого засобу для групового транспортування потерпілого г)спуск потерпілого з супроводжуючим д) підйом потерпілого з супроводжуючим без поліспасти (напряму) д)переправа пасивного потерпілого по навісній переправі	н/к 1А н/к 2Б 2Б	2 1 2 10 10	Потерпілий може бути активним або пасивним. Транспортування потерпілого по місцевості при груповій переносці від 50 до 200м. ; при індивідуальній переносці до 100м.	1,2,3,5

	е) підйом потерпілого з супроводжуючим за допомогою поліспасти	3А	12		
		3А	12		
17	Подолання перешкоди з використанням підвішеної вірьовки (маятником) а) без самонаведення б) із самонаведенням	1А 1Б	4 6	Ширина «зони перешкоди» 3-6м.	
18	Рух по жердинах (за кожен прогон)	1Б	1	Кількість прогонів не більше 10. Відстань між опорами 2.5 – 3.5м. Кількість жердин на команду не менше, ніж по одній на двох учасників	
19	Рух по купинах	н\к	2	Довжина «зони перешкоди» 5 – 20м.	

СПЕЦІАЛЬНІ ПРИЙОМИ

20	Орієнтування а) рух по заданому азимуту і відстані, рух в заданому напрямі по карті, орієнтування по маркірованому маршруту, рух по "легенді", рух по лінії, позначеній на карті за кожний кілометр; б) визначення місця знаходження	1А 1А	2 2	Визначення часу проходження ділянок з орієнтуванням проводиться відповідно до норм часу на 1км. дистанції згідно з «Таблицею норм часу на орієнтування» з додаванням часу на набір висоти з розрахунку одна година на кожні 400м. набору (за раціональним шляхом руху).	
21	В'язання вузлів	1А	2	Перелік вузлів визначається Настановами.	
22	Надання долікарняної допомоги а) Теоретичні питання (за одне питання), кількість оцінюваних питань-не більше двох б) Практичні дії (пов'язки, шини та ін.)	н\к 1А	1 2	Перелік умовних травм і захворювань визначається Настановами	
23	Залік з топографії і геодезії (за 6 питань)	1А	2	Учасники виконують завдання з малюванням та розшифровкою знаків топографічних, визначення азимуту або напрямку руху, визначення відстані при певних заданих масштабах, та інше	
24	Визначення відстані або висоти	1А	2	Рекомендується відстань 20 – 50м., висота – 10-50м.	

				Точність – до 10%.	
25	Встановлення намету	н\к	1		
26	Розпалювання багаття	н\к	1		
27	Укладка рюкзака	н\к	1		
28	Виготовлення спорядження	н\к	1		
29	Набирання висоти				
	а) коротка дистанція , за кожні 10м. набору		1		
	б) довга дистанція , за кожні 100м		1		

Примітки :

- Додатково за перехід першого учасника даються такі бали :
 - 0б - якщо за Умовами перший учасник проходить без страховки або по суддівським перилам;
 - 1б - перший учасник проходить на самостраховці (шест, льодоруб і т. і.) або з командною страховкою при імітації перешкод.
 - 2б - перший учасник проходить з командною страховкою.
- Можливо використання коефіцієнта $У = 1,2$ при ускладнених умовах роботи на етапі (наприклад, відсутність площі при наведені переправи, переправа знизу вгору , наявність активного потерпілого і т.д.).
- За автономність роботи на етапі вводяться наступні коефіцієнти:
 - $A = 0,8$ - якщо етап обладнаний суддівською страхуючою чи супроводжуючою вірвовкою замість командних вірвовок;
 - $A = 0,5$ - якщо на етапі суддівські перильні (для спуску, підйому, переправи і т. і.) вірвовки;
 - $A = 0,3$ - якщо весь етап підготовлений суддями.
- Якщо етап проходиться з пасивним "потерпілим", то застосовується коефіцієнт $П = 1,2$.
- Вказані в таблиці бали застосовуються при протяжності «зони перешкоди» етапу від 20 м до 30 м.
В інших випадках використовуються коефіцієнти:
 - $L = 0,8$ – якщо протяжність менше 20 м;
 - $L = 1,2$ - якщо протяжність від 30 м до 40 м;
 - $L = 1,3$ - якщо протяжність більше 40 м.
- Коефіцієнти $У, A, L$ застосовуються як для основних балів оцінки етапа, так для додаткових згідно п. 1.
- Розрахунок оцінок етапів з урахуванням усіх коефіцієнтів проводиться з точністю до 0,1 бала.
- Дистанція складається з локальних перешкод (етапи, спеціальні завдання , спецприйоми) та протяжних перешкод (орієнтування , набір висоти).
- Вказана в таблиці складність етапу відповідає тільки повністю автономній роботі команди. Ті елементи дистанції , які не відповідають по технічним параметрам розділу 5 таблиці 3.13.3 не мають умовної складності та оцінки у балах.
- Норми часу на орієнтування (як на етапах, так і на дистанції) на довгих дистанціях визначаються в залежності від класу дистанції змагань згідно з таблицею 3.13.3. норм часу на орієнтування.

Таблиця 3.13.3

НОРМИ ЧАСУ НА ОРІЄНТУВАННЯ

Види орієнтування	Норми часу в хвилинах на 1 км		
	Клас дистанцій змагань		
	I-II	III-IV	V
Заданий напрям, маркірований маршрут	14-19	13-18	12-17
Азимутальний, лінійний маршрут	17-22	15-20	13-18

3.13.1.9. Положенням або Умовами проведення змагань можуть бути запроваджені етапи або спеціальні завдання, що принципово відрізняються від вищезазначених. Їх запровадження повинно бути попередньо узгоджено з комісією з пішохідного туризму ФСТУ.

3.13.1.10. Умови проходження етапів, вимоги до організації, облаштування дистанцій, етапів та спеціальних завдань, роз'яснення таблиці штрафів, вимоги до спорядження та його застосування, порядок організації суддівства, ведення суддівської документації, порядок розгляду протестів та інші питання визначаються Настановами, які затверджуються Виконкомом ФСТУ за поданням комісії пішохідного туризму ФСТУ.

Вимоги Настанов обов'язкові до виконання командами (учасниками) та судьями.

3.13.1.11. Якщо на етапі є елементи інших етапів то треба застосовувати штрафи за порушення всіх етапів, елементи яких мають місце.

3.13.1.12. Склад команди визначається Положенням про змагання і повинен забезпечувати безпеку проходження дистанції. Для дистанцій 1У-У класів при командному проходженні дистанції склад команди становить не менше 6 осіб.

3.13.2. Проходження дистанції

3.13.2.1 Дистанція (частина дистанції) вважається пройденою при проходженні командою (учасником на особистих дистанціях) повного маршруту (взяття в заданій послідовності всіх контрольних пунктів дистанції або проходження всіма маркірованими коридорами руху по дистанції) і подолання не менше ніж п'ятдесяти відсотків від загальної кількості етапів (спеціальних завдань) .

3.13.2.2 Старт команд може бути роздільним, груповим, загальним. Інтервал старту між командами (учасниками) повинен бути таким, щоб вони не створювали перешкод іншим командам (учасникам) при подоланні дистанції. Старт може бути примусовим або по готовності команди, дистанції, що визначається Умовами.

У випадку, коли одна команда може наздогнати іншу, дистанція повинна мати відповідну кількість рівноцінних варіантів подолання етапів. В випадку, якщо одна команда наздогнала іншу і створюються перешкоди в подоланні дистанції, то одній з цих команд надається відсічка (зупиняється час роботи на дистанції) і будь-які дії всіх учасників цієї команди припиняються до закінчення відсічки, крім випадків пов'язаних з безпекою.

3.13.2.3. Починати роботу команди на етапі крос-походу дозволяється при наявності на етапі не менше двох учасників команди та після того, як судді на етапі буде здана командна картка. В разі не прибуття на етап до закінчення роботи на етапі всіх членів команди – команда знімається з етапу, а подальший рух по дистанції членів команди і видача команді картки здійснюється тільки після прибуття всіх учасників команди на етап.

3.13.2.4. Рух учасників по дистанції (етапі) в зворотному напрямку дозволяється в межах коридорів руху, якщо при цьому забезпечено дотримання умов безпеки, які передбаченні для подолання таких етапів.

3.13.2.5. Для регулювання часу проведення змагань допускається введення суддівського обмеження часу, яке може застосовуватися у вигляді

контрольного, заданого, оптимального часу на дистанції або частини дистанції.

Суддівські обмеження часу визначаються і повідомляються в Умовах. Якщо Умовами воно не визначено, то суддівське обмеження часу повинно бути повідомлено команді до старту першої команди.

Після закінчення контрольного часу дії команди (учасника) по проходженню припиняються, а результат не зараховується – команда (учасник) знімаються з етапу (дистанції).

По збіганню заданого часу дії команди припиняються, суддями фіксуються положення та місце перебування учасників, спорядження, потерпілого, вантажу. Діям команди надається суддівська оцінка і призначається штраф. По закінченні заданого часу команда звільняє дистанцію, частину дистанції, етап і продовжує долати наступну частину дистанції.

При перевищенні оптимального часу на команду (учасника) накладається штраф із розрахунку 1 бал за кожні 30 секунд (повні чи неповні) перевищення оптимального часу. Час перевищення визначається як різниця між фактично витраченим на подолання етапу часом і встановленим оптимальним часом.

3.13.2.6. На проходження дистанції «Крос-походу» суддівською колегією розраховується суддівське обмеження часу з урахуванням класу змагань та конкретних погодних умов. Контрольний час етапів рекомендується призначати у півтора рази більше розрахункового часу, який визначається начальником дистанції при її плануванні..

3.13.2.7. Початком роботи на будь-якому етапі вважається вихід будь-якого учасника за лінію старту(якщо вона є), контрольну лінію, або контакт учасника з суддівським обладнанням етапу або інша дія, обумовлена Умовами. Завершенням проходження (фінішем) етапу, спеціального завдання, спеціального прийому вважається момент виходу за лінію фінішу

останнього учасника команди та спорядження, або якщо закінчився контрольний (заданий) час, або по команді капітана у разі проходження етапу всіма учасниками.

Спорядження, залишене на етапі крос-походу та довгій дистанції „рятувальних робіт” після закінчення контрольного часу або залишення етапу по команді капітана, повертається команді після її фінішу на цьому етапі.

3.13.2.8. Умовами може бути передбачена заміна учасника на дистанції. Порядок та умови здійснення замін визначаються Настановами, затвердженими виконкомом ФСТУ.

3.13.2.9. Кількість учасників на фініші дистанції, на проміжних етапах та КП повинна бути така ж, як і на старті, за винятком випадку, коли учасник зійшов з дистанції і залишений командою на етапі або на КП з суддями з відповідною суддівською відміткою в командній картці та протоколі, кількість учасників на фініші та останньому технічному етапі повинна бути однаковою. Про неповний склад команди на етапі капітан зобов'язаний сповістити суддів етапу до початку роботи на етапі. Якщо учасник, який не зійшов з дистанції не являється на етап для проходження (з відповідною фіксацією в протоколі етапу), то команда знімається з етапу.

3.13.2.10. Команда (учасники) мають діяти на дистанціях самостійно, автономно, без отримання сторонньої допомоги, втручання в дії команди тренерів, представників, членів делегації (в тому числі у вигляді дублювання команд, підказок, настанов та інше), якщо інше не обумовлено Положенням або Умовами.

3.13.3. Заявки з тактики

3.13.3.1. Заявка з тактики заповнюється після перегляду або оголошення дистанції відповідно до роз'яснень, зразків і бланків заздалегідь розданих командам.

Необхідні вимоги до заявки визначаються Умовами. Позначення на схемі (фотографії) до заявки подаються відповідно до маркування, прийнятого службою дистанції. Система маркування повідомляється команді до перегляду (оголошення) дистанції. Додаткові умовні позначення повинні бути розшифровані.

3.13.3.2. Заявка з тактики підписується капітаном команди і подається в суддівську колегію після перегляду (оголошення) дистанції у встановлений термін.

3.13.3.3. Перед стартом капітан команди має право внести зміни в заявку щодо кількості та виду спорядження, яке буде використано .

3.13.3.4. Всі неточності заповнення заявки, а також пропуски в заявці штрафуються як порушення заявленої тактики.

3.13.4. Забезпечення безпеки на дистанції (етапах)

3.13.4.1. Ділянки рельєфу, по якому проходить дистанція, а також місця, де повинні проходити вірьовки суддівської страховки, очищаються від предметів, які можуть становити небезпеку для учасників та суддів. У випадку неможливості усунення всіх небезпечних предметів вони позначаються обмежувальною лінією або іншим чином.

3.13.4.2. Ділянка ріки, яка використовується для проведення змагань, повинна мати досить рівне дно, безпечні підходи до місця змагань. Рекомендується встановлення поста перехоплення нижче по течії.

3.13.4.3. Очищення дистанції проводиться спеціальною бригадою під керівництвом начальника дистанції.

3.13.4.4. На етапах, де це необхідно, судьями обладнуються пункти страховки та самостраховки.

3.13.4.5. Всі учасники змагань, що знаходяться на дистанції, повинні бути в касках та забезпечені суддівською чи командною страховкою (самостраховкою), за винятком ділянок, обумовлених Умовами.

3.13.4.6. Пункти перестібування суддівської страховки повинні бути обумовлені та обладнані відповідним чином для забезпечення безпеки. Суддівська страховка не повинна заважати або надавати допомогу учаснику при проходженні дистанції, а також торкатися потенційно небезпечних ділянок рельєфу.

3.13.4.7. Учасники зобов'язані слідкувати за правильним положенням прикріпленої до них суддівської страховки.

3.13.4.8. Начальник дистанції і заступник головного судді з безпеки зобов'язані особисто перевірити район змагань, дистанції, етапи, надійність обладнання пунктів страховки та самостраховки, суддівської страховки, вжити заходи до усунення причин, що можуть призвести до нещасного випадку.

3.13.4.9. Всі судді, що знаходяться на дистанції в місцях, де можливі зриви або падіння каміння, повинні бути забезпечені самостраховкою та захисними касками.

3.13.4.10. Закріплення суддівської страховки до учасника і зняття її виконується під контролем суддів у пунктах, визначених Умовами.

3.13.4.11. Забороняється використовувати обладнання дистанції, не передбачене для її проходження, та вірвовку верхньої командної страховки для підйому (витягування) або спуску учасника при проходженні дистанції.

3.13.4.12. Усі учасники змагань повинні бути забезпечені: індивідуальною страховочною системою, яка складається із зблокованих поясу грудної обв'язки з наплічними лямками та поясу бесідки з лямками під стегна або конструктивно складати єдину систему; захисною каскою з номером учасника і літерою "К" у капітана; єдиною, по можливості, формою, яка повинна закривати лікті та коліна, а також іншим

спорядженням, визначеним Положенням і Умовами.

3.13.4.13. Все спорядження виступаючих, яке використовується при проходженні дистанції, повинно бути оглянуте і допущене до використання технічною комісією.

Основні вимоги до спорядження:

1) Основна вірówka повинна мати діаметр не менше ніж 10 мм і не мати пошкоджень;

2) Усі елементи страховки, самостраховки і з'єднань (блокування) мають бути виконанні із основної вірówki або матеріалу такої ж міцності;

3) Захисна каска повинна бути обладнана амортизатором, ременем для підборіддя та закріплена до страховочної системи учасника.

3.13.4.14. Усе спорядження, яке учасники беруть з собою на дистанцію, разом з дозволом технічної комісії, повинне бути представлене для контролю судді при учасниках.

3.13.4.15. Відповідальність за якість і безпечне використання всього спорядження учасників покладається на представника команди або самих учасників.

3.13.4.16. Відповідальність за підготовку учасників команд вимогам, необхідним для подолання дистанцій, покладається на представників команд.

3.13.4.17. Відповідальність за наслідки, викликані порушенням безпеки з вини учасника, несе учасник, який припустив таке порушення.

3.13.5. Суддівство та визначення результатів

3.13.5.1 Техніка і тактика проходження кожного етапу і виконання спеціальних прийомів оцінюється бригадою суддів відповідно до шкали штрафних балів, згідно таблиць 3.13.4, 3.13.5, 3.13.6.

Бригада суддів на етапі здійснює суддівство спільно. Судді на етапах фіксують штрафи в суддівських картках і протоколах. Учасникам можуть надаватись інформаційні картки, на яких судді роблять відмітку про проходження етапу та повторюють запис штрафів.

3.13.5.2. Результат команди (учасника) на довгій дистанції - дистанціях "Крос-похід" та "Рятувальні роботи" визначається сумою часу штрафів та постійної часу. Постійна часу залежить від складності дистанції і дорівнює її бальній оцінці x 3 (1 бал=30 сек.).

Краще місце займають ті, що мають менший сумарний результат. При рівності результатів команд (учасників) вищі місця одержують ті, хто стартував раніше. Порядок визначення результатів на довгій дистанції - крос-походу за вибором встановлюється у Методичних роз'ясненнях, настановах, що затверджені виконкомом ФСТУ.

Положенням або Умовами може бути передбачено інший порядок визначення результату команди.

3.13.5.3. Результат команди (учасника) на короткій дистанціях "Смуга перешкод" та "Рятувальні роботи" визначається сумою часу, витраченого командою на проходження дистанції і штрафів. Кращі місця займають ті, хто має менший сумарний результат. При рівності результатів команд (учасників) вищі місця одержують ті, хто має менший штраф. Порядок визначення результатів на короткій дистанції за вибором визначаються у Методичних роз'ясненнях, що затверджені виконкомом ФСТУ. Положенням або Умовами може бути передбачено інший порядок визначення результату команди.

3.13.5.4. Якщо всі означені показники команд (учасників) однакові, вони займають одне вище місце, а наступна одержує місце на одне більше, ніж кількість команд (учасників) в протоколі до неї.

3.13.5.5. Якщо після закінчення заданого часу етап подолали не всі учасники команди, команда отримує штраф відповідно до таблиць штрафів.

3.13.5.6. В особисто-командних змаганнях кількість учасників команди, які дають командний залік, рекомендується встановлювати менше складу команди, визначеному до участі в змаганнях. Ці учасники, якщо вони мають результат та місце, мають назву "залікових". Найменша кількість залікових учасників – два. Порядок визначення результатів команди в особисто-командних змаганнях визначається Положенням або Умовами про змагання.

3.13.5.7. При рівності результатів більш високе місце займає команда, що має більш високе місце кращого учасника незалежно від статті, потім другого та інших.

3.13.5.8. Загальний результат команди (учасника) по всіх дистанціях змагань (багатоденні змагання) визначається згідно до Положення за сумою відносних результатів виступів (у відсотках до результату переможця), або за сумою місць, або за кількістю балів, які відображають місце команди та важливість дистанції (в залежності від визначеного Положенням та Умовами коефіцієнту).

3.13.5.9. У випадку виникнення технічного інциденту суддя фіксує інцидент і робить відсікання часу, усуває причину інциденту, і дає проміжний старт команді, або команді надається право на повторний старт. Остаточне рішення по технічному інциденту приймає головний суддя.

3.13.6. Розмітка та маркування дистанції.

3.13.6.1. На дистанції розмічаються:

- місця старту, фінішу, перевірки спорядження, роботи учасників на етапах, небезпечні ділянки тощо.
- пункти страхівки, самострахівки, проміжної страхівки, пункти зміни ведучого, контрольні пункти, тощо.

3.13.6.2. Розмітка місць (зон ділянок) виконується такими лініями:

- лінії старту і фінішу дистанції або етапу. Їх перехід визначає момент початку або кінця роботи на дистанції (етапі);
- контрольними лініями, які відокремлюють небезпечні зони в місцях роботи учасників на етапі. У цій зоні учасники зобов'язані бути на командній страховці або самостраховці та в касках (в залежності від етапу та умов);
- обмежувальними лініями, які відокремлюють небезпечну зону перешкоди, або легкі ділянки (коридор обов'язкового руху). Рекомендується поєднувати їх з природними межами перешкоди (краєм яру, кулуару, берегом річки тощо).

Використання цих ліній та їх поєднання обумовлюється Умовами. Ці лінії повинні щільно прилягати до рельєфу. Крім того, можуть застосовуватись лінії маркіровки, що спрямовують рух учасників та інші допоміжні лінії, обумовлені Умовами.

Таблиця 3.13.4

Штрафи за порушення техніки

Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)
1. Техніка руху		
1.1	Незначне порушення	1(30)
1.2	Неправильний рух, пристрій	3(90)
1.3	Намокання, рух по рельєфу	6(180)
1.4	Використання опори за обмеженням	10(300)
1.5	Рух за обмежувальною лінією, без каски	зняття учасника
2. Техніка страховки		
2.1	Незначне порушення	1(30)

2.2	Неправильна страховка, супроводження	3(90)
2.3	Тимчасова відсутність страховки, супроводження	6(180)
2.4	Зрив з зависанням на суддівській страховці	10(300)
2.5	Втрата суддівської або командної страховки	зняття учасника
3. Втрата спорядження		
3.1	Незначна втрата	1(30)
3.2	Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	10(300)
3.3	Залишене спорядження після закінчення етапу	20(600)
3.4	Втрата каски	зняття учасника
4. Транспортування потерпілого		
4.1	Незначне порушення	1(30)
4.2	Неправильні дії, обладнання	3(90)
4.3	Відсутність потрібних транспортних засобів, обладнання	10(300)
5. Туристські навички, орієнтування		
5.1	Незначне порушення	1(30)
5.2	Неправильна відповідь (помилка)	3(90)
5.3	Не взятий КП	6(180)

Таблиця 3.13.5

Штрафи за порушення Умов змагань

Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)
1	Вимушене порушення Умов	10(300)
2	Порушення Умов	Зняття
3	Перевищення контрольного часу	Зняття
4	Учасник, який не пройшов етап	20(600)
5	Потерпілий, який не пройшов етап	40(1200)
6	Технічна невідповідність, неетична поведінка	Зняття команди (учасника)
7	Порушення Правил, Положення	зняття

Таблиця 3.13.6

Штрафи за зміну тактики

Група порушень	Характер порушень	Штраф, бали (сек.)
1	Незначне порушення	1(30)
2	Зміна способу транспортування, страхування, заявленого спорядження	3(90)
3	Відхилення від маршруту, технічного прийому	6(180)
4	Зміна способу транспортування потерпілого, місця застосування технічного	10(300)

	прийому	
5	Повна зміна заявленого маршруту	зняття

Проект Настанов
з організації страхівки та суддівства етапів змагань
з техніки пішохідного туризму

1. Поняття, що використовуються в Настановах

1-1. **Страхівка** — система заходів, спрямованих на усунення можливості падіння учасника при зриві.

1-2. **Зрив** - втрата учасником всіх точок опори на рельєфі, що веде до падіння або вільного ковзання схилом

1-3. **Водні етапи** - етапи, на яких учасники долають реальну або умовну водну перешкоду

1-4. **Гірські (скельні) етапи** – етапи, на яких учасники долають перешкоди, не пов'язані з подоланням водної перешкоди

1-5. **Вантаж** - рюкзак, контейнер, ємкість, і спорядження, що транспортується у них; вірвочка (довжина не менше 10м, товщина 6 мм та більше), кінець якої не закріплений з одного із боків етапу; контрольний вантаж, якщо він передбачений Умовами змагань.

1-6. **Ділянка перил** - частина перил, яка знаходиться між двома точками їх жорсткого закріплення

2. Загальні вимоги до подолання етапів та організації страхівки

2-1. Страхівка або самострахівка повинна бути безперервною, тобто кожний учасник повинен бути забезпечений нею протягом його перебування в небезпечній зоні, визначеній умовами та/або позначеній на місцевості.

2-2. Самострахівка учасників забезпечується:

на горизонтальних перилах та петлях самострахівки – за допомогою вуса та карабіну

на вертикальних перилах – за допомогою схоплюючого вузла та/або технічних пристроїв, допущених ГСК або передбачених умовами

Довжина самостраховки (з врахуванням карабіну) при русі по перилах не повинна перевищувати довжину витягнутої вверх руки. При закріпленні до пункту самостраховки та навісних переправ довжина самостраховки не більше 2м.

2-3. Пристібування учасника до навісної переправи двома карабінами або одним, який закріплений в центрі тяжіння збалансованої системи.

2-4. Страхуючий (страхуючі), а також учасник, який рухається вниз по перилах повинні бути одягненими у рукавиці.

2-5. Страхуючий повинен здійснювати страховку двома руками.

Допускається страховка однією рукою лише у таких випадках:

1) якщо обидві гілки (вхідна й вихідна) будуть у цій руці при страховці через карабін або віршовка зафіксована на технічному пристрої, через який страхують, і якщо учасник, якого страхують, не рухається;

2) якщо учасник, що страхує, перехоплює віршовку руками при „прийомі” учасника, якого страхують.

2-6. Віршовки не повинні перетирати одна одну.

2-7. Страховка здійснюється тільки основною мотузкою.

2-8. Початком руху на етапі є:

1) зняття з перил (петлі) самостраховки на етапах, де вони передбачені на вихідній стороні

2) перетинання контрольної лінії на етапах без перил (петлі) самостраховки на вихідній стороні

3) пристібання перильного карабіну на навісній переправі, якщо відсутні перила (петля) самостраховки на вихідній стороні

Закінченням руху на етапі є:

1) пристібування карабіну учасника до перил (петлі) самостраховки на етапах, де вони передбачені на цільовій стороні

2) перетинання контрольної лінії на етапах без перил (петлі) самостраховки на цільовій стороні

3) зняття перильного карабіну на навісній переправі, якщо відсутні перила (петля) самостраховки на цільовій стороні

2-8. Учасник повинен бути забезпечений страховкою або самостраховкою та супроводженням, пристебнутий до перил (на етапах де це потрібно) від моменту початку до моменту закінчення руху на етапі.

2-9. Якщо на маршруті учаснику необхідно виконати якісь дії (одягти рукавиці, розправити мотузку і т.п.), він повинен зупинитися та зафіксувати себе на перилах (відповідно до специфіки етапу).

2-10. Початком руху після такої зупинки вважається зміна хоча б однієї точки опори на рельєфі або перилах.

2-11. Учасник повинен спиратися жердиною (альпенштоком) вище відносно течії або схилу.

2-12. В один карабін, одинарну петлю не може бути закріплено більше одного карабіну, петлі, мотузки, якщо вони виконують різні функції або однакову функцію щодо різних учасників

3. Подолання водних етапів

3-1. При переході вбхід (в тому числі з жердиною) крім командної страховки учасник забезпечується допоміжною мотузкою, діаметром не менше 6 мм. Кінці основної та допоміжної мотузок (вусів) не закріплені.

3-2. Перший учасник команди переправляється на цільовий берег без вантажу. Кріплення вірьовок в заднє перехрестя системи або ковзаючим карабіном в бокову частини поясу верхньої частини системи.

3-3. Основна вірьовка знаходиться вище відносно течії, допоміжна – нижче за течією. На основній вірьовці знаходяться двоє страхуючих, допоміжній – один учасник, який може працювати без рукавиць.

3-4. Ті, що страхують, знаходяться із зовнішньої сторони вусів, обличчям до того, кого страхують. Бухти вірьовок повинні знаходитись між вусами попереду тих, хто страхує

3-5. Відстань між страхуючими та учасником, який працює з допоміжною мотузкою, має бути не менше половини ширини річки.

3-6. Жердина не може бути пристібнутою до учасника.

3-7. Страхуючі учасники без вантажу. Самостраховка страхуючих не потрібна.

3-8. При переході першого учасника по колоді, командна страховка здійснюється так само, однак застосовується лише одна основна віршовка, яка має знаходитися вище відносно течії щодо колоди.

4. Подолання гірських етапів

4-1. Командна страховка здійснюється через карабін (опору). Кінець страхувальної віршовки повинен бути закріплений або закріпкований.

4-2. Страхуючий повинен стояти на самостраховці (за винятком випадків, коли страховка здійснюється з безпечної зони, що перебуває нижче небезпечної ділянки, де не вимагається самостраховка всіх інших учасників) в стійкому положенні в бік можливого ривка.

4-3. Страхуючий повинен знаходитися в такому місці, щоб його не міг збити у випадку зриву учасник, якого страхують.

4-4. На схилах стрімкістю більше 50° та крутопохилій переправі вниз для збільшення гальмівного зусилля при зриві додатково застосовуються два карабіни, закріплені за різні опори (для забезпечення загального кута охоплення карабінів, через який здійснюється страховка, не менше 180°) або гальмівний пристрій (шайба, вісімка тощо) чи вузол УІАА тощо.

4-5. Карабін (карабіни) або гальмівний пристрій, через який здійснюється страховка, повинен знаходитися на пункті страховки. Гальмівний пристрій повинен знаходитися на пункті страховки, біля якого знаходиться страхуючий учасник

4-6. Учасники, що працюють зі страховкою перед страхуючим, повинні бути також на самостраховці (за винятком випадків, коли страховка здійснюється з безпечної зони, що перебуває нижче небезпечної ділянки, де не вимагається самостраховка всіх інших учасників).

4-7.Робота з страхуючою мотузкою між учасником та пунктом страховки не допускається.

4-8.Забороняється використання блок-роліка та йому подібних пристроїв для руху учасників на крутопохилій переправі

4-9.При страховці через карабін страхувальна вірówka видається безпосередньо через точку страховки, таким чином, щоб в будь-який момент здійснення страховки кут між двома гілками вірówki, які проходять через точку страховки був не більше 90° (в сторону можливого зриву). Кут визначається між мотузкою, яка йде від страхуючого учасника та мотузкою яка йтиме до учасника, якого страхують, у випадку його зриву

4-10. При страховці через карабін або гальмівний пристрій руки страхуючого повинні розташовуватися так, щоб не торкатися карабіну (гальмівного пристрою).

4-11. Вільний кінець страхувальної вірówki повинен бути закріплений на опорі, перилах самостраховки, петлі або на учаснику, який перебуває на самостраховці.

4-12. На підйомах, спусках, траверсах, переправах через гірські перешкоди страхувальна вірówka кріпиться карабіном до грудного перехрестя зблокованої системи учасника, якого страхують.

5. Супроводжуюча мотузка

5-1.Для учасників, що рухаються по переправах (етапи 1, 2, 10 – 13) та останнього учасника на крутопохилій переправі обов'язкова наявність супроводжуючої вірówki.

5-2.Супроводжуюча мотузка повинна бути закріплена на стороні, де є хоча б один учасник. Учасник, який супроводжує, повинен стояти обличчям до того, кого він супроводжує, та тримати вірówka у руках (руці). Бухта супроводжуючої вірówki має знаходитися позаду його рук.

5-3.Кріплення супроводжуючої вірówki до учасника, якого супроводжують в зблоковану систему в будь-якому місці блокування або

окремим карабіном до карабіну, що ковзає по перилах і з'єднаний із системою учасника.

5-4. Супроводження здійснюється мотузкою діаметром не менше 6 мм

6. Транспортування вантажу, спорядження

6-1. На навісних переправах (етапи 1-3) вантаж транспортується окремо від учасників.

6-2. При переправі вбхід або по колоді на водних етапах перший учасник команди переправляється на цільовий берег без вантажу.

6-3. На інших етапах транспортування вантажу може здійснюватися на учасниках.

6-4. Якщо на будь – якому етапі вантаж, спорядження транспортується окремо від учасника, то повинно контролюватись його переміщення вірвовкою яка закріплена на одному із сторін етапу, або він має переміщуватися по перилах. На етапах, що мають перепад висот повинна бути під контролем швидкість переміщення вантажу, спорядження (це не стосується до зняття вірвовок, якими було обладнано етап).

6-5. Будь – яке спорядження, яке не має контролю і при падінні потрапило за обмежувальну лінію або у воду (на водних етапах), вважається втраченим.

7. Наведення переправ

7-1. Натягування основної вірвовки для переправи чи перил будь-яким способом. Забороняється використання пристроїв з гострими зубцями (жумарів, «кролів», та т.п.) та одинарних схоплюючі вузлів при цьому для кріплення поліспасту.

7-2. До початку переправи учасників всі додаткові елементи системи натягування переправи, які несуть навантаження повинні бути знятими. Елементами, що несуть навантаження можуть бути тільки карабіни та основна мотузка.

7-3. Остаточне кріплення перил на момент початку переправи учасників здійснюється вузлами, які підстраховані вузлом провідник з карабіном з петлею не більше 50см.

8. Транспортування потерпілого

8-1. Транспортування умовно потерпілого (далі потерпілого) може здійснюватися по пересіченій місцевості або по технічних етапах, на яких може бути забезпечена безпека транспортування. Порядок транспортування потерпілого (на ношах, в коконі, з супроводжуючим чи без нього тощо) визначається Умовами змагань.

8-2. Виготовлення засобів для транспортування потерпілого може включатися в етап або бути окремим етапом.

8-3. Можливість надання допомоги потерпілим визначається умовами змагань залежно від умовної травми.

8-4. Транспортування потерпілого по пересіченій місцевості може здійснюватися на виготовлених командою ношах, в коконі, на вірьовці, рюкзаку або іншими способами. У випадку індивідуального транспортування потерпілого (на рюкзаку, вірьовці, тощо) допускається підміна транспортуючого.

8-5. Транспортування на ношах, потерпілому та учаснику, який несе потерпілого у випадку індивідуального транспортування, вантажу (крім передбаченого п.8.7) та спорядження заборонено.

8-7. Під голову потерпілому, який транспортується на ношах, дозволяється покласти рюкзак та/або вірьовку.

8-6. Укладання потерпілого на ноші здійснюється залежно від умовної травми. При легкій травмі потерпілий сам може лягти на ноші, при тяжкій – двоє учасників піднімають потерпілого, а третій підводить під нього ноші.

Зняття з ношів потерпілого з тяжкою травмою здійснюється аналогічно – двоє учасників піднімають потерпілого, а третій виймає з під нього ноші.

8-8. Ноші повинні переноситися по місцевості не менше ніж двома учасниками команди. Необхідність наявності супроводжуючого учасника

визначається Умовами змагань. Супроводжуючий учасник повинен знаходитися поруч з ношами (на відстані, яка дозволяє контролювати стан потерпілого, як правило не далі довжини витягнутої руки).

8-9. Ноші повинні транспортуватися так, щоб на похилих ділянках маршруту голова потерпілого знаходилася вище по схилу. На горизонтальних ділянках потерпілий повинен переноситися головою вперед.

8-10. Під час транспортування на ношах на будь-якому етапі потерпілий повинен бути прикріплений до них в трьох точках (грудина, стегна, ноги) основними вірьовками, які зафіксовані до жердин для попередження перевертання потерпілого на зворотну сторону ношів.

8-11. Для виготовлення ношів використовуються:

- дві повздовжніх (2,5 – 3м) жердини;
- три поперечних (0,6 – 1м) жердини;
- вірьовка (діаметром не менше 6мм), штурмовки (не менше двох), спеціальний чохол (полотнище), зшитий з міцних тканин тощо.

Чохол (полотнище) повинні бути допущені ГСК або технічною комісією.

8-12. Крайні поперечні жердини прив'язуються до повздовжніх жердин зверху, а середня – знизу (на відстані 20-50см від поперечної жердини зі сторони голови).

Вузли для зв'язування повинні бути жорсткі і мати не менше двох обертів навколо кожної жердини, якщо використовується основна вірьовка і три оберти, якщо використовується мотузка діаметром менше 10 мм.

Ноші повинні бути обладнані діагоналями (вірьовка діаметром не менше 6мм), які закріплюються до перехрестя каркасу ношів з внутрішньої сторони.

8-13. Якщо ложе ношів в'яжеться з вірьовок, розмір вічок повинен бути 10-15см, а кріплення вірьовок до подовжніх жердин за допомогою вузла "стремено" або напівсхоплюючого вузла.

8-14. Якщо ложе носилок виготовляється зі штормівок, то подовжні жердини повинні бути протягнуті через рукава, які вивернуті всередину. Всі гудзики та блискавки повинні бути застібнуті (використання штормівок з блискавками, що повністю розкриваються, не дозволяється). Застібки повинні знаходитися на нижній стороні ношів.

8-15. М'які ноші (кокон) виготовляються з основної вірьовки. Допускається будь-який спосіб виготовлення, описаний в методичній літературі. Кількість витків повинна відповідати зросту потерпілого. Відстань між витками не менше 20см. Потерпілий транспортується в спальному мішку та/або на килимку.

8-16. Кріплення кокону до жердини, транспортної вірьовки, перил вусами здійснюється в п'яти точках (ступні, коліна, пояс, грудина, голова) за петлі ношів (один в'яжеться до косинки).

8-17. Для транспортування потерпілого з супроводжуючим по технічним етапам використовується бухта вірьовки, рюкзак, спеціально пошита петля (яка повинна бути допущена ГСК чи технічною комісією). Потерпілий повинен сидіти в петлі за спиною супроводжуючого, якому ця петля одягнена на плечі.

Пристрій для транспортування потерпілого повинен легко одягатися та зніматися при необхідності. Використовувати для перенесення страхувальну систему супроводжуючого або потерпілого забороняється.

8-18. Супроводжуючий учасник та потерпілий при транспортуванні по технічним етапам повинні бути з'єднані між собою не менше ніж двома короткими вусами.

8-19. Підйом або спуск потерпілого із супроводжуючим проводиться на подвійній транспортній мотузці через карабін (на спуску з використанням гальмівного пристрою).

Транспортна мотузка підстраховується схоплюючим вузлом з подвійного репшнура або технічним пристроєм, допущеним ГСК. Внизу транспортна вірьовка повинна бути з'єднана вузлом, а кінці (довжина не

більше 1м), що виходять з нього, закріплюються до супроводжуючого і потерпілого у заблоковані системи.

При кріпленні кінця транспортної мотузки до потерпілого не в грудину повинна бути забезпечена його фіксація схоплюючим вузлом від перекидання).

Верхній кінець транспортної вірьовки повинен бути закріплений.

Потерпілий забезпечується командною страховкою, супроводжуючий забезпечується суддівською страховкою або навпаки (за вибором команди).

8-20. При підйомі потерпілого довжина та вид поліспасти визначаються Умовами змагань.

8-21. При транспортуванні потерпілого по перилах (переправі) використовують "павук", який складається з 4 вусів та короткої транспортної вірьовки (1,5-2м).

Вуси повинні бути закріплені до перехрестя каркасу ношів з внутрішньої сторони.

Два вуси повинні бути прикріплені до перил одним карабіном біля голови, два вуси одним карабіном біля ніг. Транспортна мотузка з'єднує два карабіни, якими вуса прикріплені до перильної мотузки.

8-22. При транспортуванні потерпілого в «коконі» "павук" виготовляється з 6 вусів та короткої транспортної (1,5-2м) вірьовки.

Три вуси (від голови, грудини, поясу) приєднані до перил одним карабіном біля голови, три вуси (від ступнів, колін, поясу) одним карабіном біля ніг. Транспортна мотузка з'єднує два карабіни на вусах.

Потерпілий повинен бути заблокований з транспортною вірьовкою павука та перилами коротким вусом. Додатково потерпілий повинен бути прикріплений до верхньої (суддівської) перильної страховки довгим вусом самостраховки.

8-23. При прикріпленні ношів (кокону) з потерпілим до перил навісних переправ спочатку приєднується карабін, яким з'єднані вуси біля голови потерпілого, а потім карабін, яким з'єднані вуси біля ніг потерпілого.

При знятті ношів (кокону) з потерпілим з перил навісних переправ спочатку повинен бути знятий карабін, яким з'єднані вуси біля ніг потерпілого, а потім карабін, яким з'єднані карабіни біля голови потерпілого

8-24. До перил навісної переправи ноші (кокон) підвішуються тільки після встановлення їх на страховку

8-25. Потерпілий переправляється на ношах так, щоб на похилих перилах голова була вище ніг, на горизонтальних перилах положення ношів довільне.

8-26. Потерпілий, який транспортується в ношах (коконі) забезпечується командною страховкою через опору (карабін) з двох берегів.

Страхувальні мотузки закріплюються до карабінів підвіски ношів на перила.

На крутопохилій переправі страховка потерпілого здійснюється так само, як і інших учасників.

8-27. При транспортуванні потерпілого на ношах (коконі) на етапах спуск, підйом, вуса "павука" з'єднуються одним карабіном. Коротка транспортна вірвовка не застосовується. Потерпілий приєднується до з'єднання вусів "павука" своєю короткою самостраховкою. Супроводжуючий та потерпілий повинні бути з'єднані між собою довгою самостраховкою.

8-28. Підйом, спуск здійснюється відповідно вимог п.8-19, однак один кінець транспортної вірвовки кріпиться не до потерпілого, а до з'єднання вусів "павука".

Ноші повинні розміщуватися ближче до схилу на рівні поясу – грудей супроводжуючого.

8-29. При підйомі з тріщини спосіб задається Умовами змагань. В цьому випадку той, хто піднімається, забезпечується верхньою командною страховкою.

9. Заклучні положення

9-1. При організації страховки та суддівстві етапів змагань техніки пішохідного туризму можуть застосовуватися положення брошури

«Соревнования по спортивному горному туризму» Киев 2007, в частині, яка не суперечать цим настановам.

Характер порушень	Пояснення порушень	Відсутність порушення
1. Техніка руху		
1.1 Незначне порушення / 1 бал (30 сек.)		
1.Заступ контрольної, обмежувальної лінії	Торкання під лінією, яка нещільно прилягає до рельєфу	Що не щільно прилягає до рельєфу. Учасник перебуває на самостраховці або командній страховці
2.Неправильне застосування жердини (альпенштока)	Жердина ставиться нижче учасника по течії, схилу	
	Під час руху жердина тримається однією рукою	
	Рух менше, ніж з двома точками опори	
3.Торкання	Торкання рельєфу, води рукою, ногою, якщо інша нога (ноги) знаходяться на опорі, жердині, купині. Навантаження однією ногою (рукою) жердини, яка впала з однієї (двох) опор	Перетягування жердини волоком без навантаження
	Торкання рельєфу, води під час руху по колоді або по вірьовці з перилами	По вірьовці з перилами для першого учасника
4.Порушення під час переправи вбхід	Учасник не тримається за плечі (страхувальну систему, шлейки рюкзака) напарників	
	Учасник виходить вперед або відстає від стінки	
5.Втрата рівноваги на маршруті	Під час спуску торкання будь-якою частиною тіла поверхні рельєфу або майданчику приземлення, крім підшов ніг або кистей рук	Торкання після зупинки, в тому числі і в зоні перешкоди, та на фініші етапу
1.2 Неправильний рух, пристрій / 3 бали (90 сек.)		
1.Два учасники на перилах	Знаходження на одній ділянці перил більше одного учасника. Порушення фіксується по пристібанню на перила карабін у учасника. Штрафується кожний учасник більше одного	Якщо учасник навантажує перила без прикріплення до них самостраховки
2.Два учасника на ділянці маршруту	Два учасника на ділянці маршруту	Під час паралельного спуску, підйому
3.Рух учасника	Порушення фіксується по пристібанню на перила карабін у учасника (етапи	

з вантажем по переправі	1-3)	
	Одночасне знаходження на перилах навісних переправ учасника та вантажу	
4.Падіння	Під час руху без страховки або перильної самостраховки	
	Опора двома ногами на рельєф або на жердину, яка впала з однієї або двох опор; однією ногою, якщо інша нога у повітрі.	
5.Неправильний рух	Рух без жердини (альпенштока)	Якщо не потрібно за Умовами
	Знаходження одного учасника, вантажу над іншим	
	Перестрибування з опори на опору на етапі переправа по жердинах	
	Рух по крутопохилій переправі головою у напрямку до низького берега	Після проходження нижньої точки перил
	При спуску по крутопохилій переправі руки нижче карабіну	Після проходження нижньої точки перил
	Спуск по перилам без рукавиць (рукавиці) (рукавиці не закривають кисті рук).	Учасник зафіксував себе і не рухається
	Випуск вірвовки із регулюючої руки на етапі спуск по вертикальних перилах	При фіксації спускового пристрою та відсутності руху учасника
	Втрата контакту ногами з нижньою вірвовкою на етапі переправа по мотузці з перилами	
	Рух з вантажем під час переправи вбхід або по колоді через річку з командною страховкою	
	Рух по перилах, які натягнуті через допоміжний пристрій (крім основних вірвовок і карабінів)	
Кріплення перил не карабіном в карабін (на спусках)	Для останнього учасника	
Рух спиною до скель, схилу на етапах траверс, спуск по схилу		
Під час спуску (підйому) не закріплений нижній кінець перильної вірвовки або відсутній вузол провідник чи йому подібний, або кінці подвійної вірвовки не з'єднані вузлом чи карабіном		
6.Тертя вірвовок	Тертя вірвовки по вірвовці	Вірвовки, що перетираються, одночасно рухаються
7.Вихід вище перил	Вихід або рух вище відносно течії від перил, ногами вище перил під час траверсу, вище пункту (перил) самостраховки	
8.Короткочасна відсутність каски	Учасник умисно чи випадково залишився без каски, але повернув її не рухаючись з місця	Якщо каска залишилась на голові учасника, хоч і сповзла

1.3 Намокання, рух по рельєфу / 6 балів (180 сек.)		
1.Намокання	Опускання учасника у воду (або три поодиноких торкання води) під час переправ	Якщо переправа (етап 1-3) обладнана судьями
2.Рух по рельєфу	Опускання (опора) учасника на землю (або три поодиноких торкання землі) під час переправ	Якщо переправа (етап 1-3) обладнана судьями
3.Зрив	Зрив з зависанням на командній страховці, самостраховці	
1.4 Використання опори за обмеженням / 10 балів (300 сек.)		
1.Навантаження суддівської страховки	Використання суддівської страховки в якості опори	Короткочасне навантаження при кріпленні до неї (відстібанні)
	Якщо обірвалась (розслабилась) перильна віршовка під час руху по ній учасника з зависанням на перилах суддівської страховки	Якщо переправа обладнана судьями
2.Використання опори за обмеженням	Використання опори за контрольною лінією для організації страховки, самостраховки	Якщо опора помічена судьями для використання
	Використання опори за обмежувальною лінією будь-якою частиною тулуба або спорядження	
	Рух учасника не по колоді або не по віршовці з перилами після падіння з них	
1.5 Рух за обмежувальною лінією, рух без каски / зняття		
1.Рух за обмеженням	Вихід учасника за обмежувальну лінію всіма точками опори	
2.Рух без каски	Учасник згубив каску і не може її повернути	
2. Техніка страховки		
2.1 Незначне порушення / 1 бал (30 сек.)		
1.Не закручена муфта карабіну	Не закручена муфта карабіну	Під час транспортування та закріплення вантажу і спорядження та кріплення мотузки, якою знімаються мотузки, якими обладнано етап
2.Порушення	Страховка однією рукою одним з двох страхуючих під час переправи вбхід	

під час страховки	або по колоді через річку	
2.2 Неправильна страховка, супроводження / 3 бали (90 сек.)		
1.Неправильна страховка	Страховка з вантажем на водних перешкодах	
	Під час руху вбхід або по колоді через річку на основній вірьовці один страхуючий учасник	
	Під час руху вбхід або по колоді через річку основна та/або допоміжна вірьовки неправильно закріплені до учасника, якого страхують	
	Під час руху вбхід або по колоді через річку закріплений кінець основної та/або допоміжної вірьовки	
	Під час руху вбхід або по колоді через річку бухта (бухти) знаходиться за спиною страхуючих	
	Під час руху вбхід або по колоді через річку під час страховки на вусах основна вірьовка розміщена нижче по течії ніж допоміжна	
	Під час руху вбхід або по колоді через річку відстань між страхуючими учасниками та учасником, який працює з допоміжною вірьовкою менше половини ширини річки	
	Під час руху вбхід або по колоді через річку страхуючі стоять всередині вусів або не стоять обличчям до того, кого страхують	
	На переправі по колоді через річку страхувальна вірьовка при переході першого розміщується нижче колоди по течії	
	Страховка двома вірьовками при переправі по колоді через річку	
	Страхуючий учасник страхує без рукавиць (рукавиці не закривають кисті рук)	При використанні технічних пристроїв, допущених ГСК
	Робота нестрахуючих учасників зі страхувальною вірьовкою без рукавиць перед страхуючим	
	Робота зі страхувальною вірьовкою між учасником, якого страхують, і пунктом страховки	При видачі мотузки страхуючим через гальмівний пристрій на траверсі, підйомі
Рука страхуючого торкається страхувального карабіну (опори, гальмівного пристрою) під час руху того, кого страхують		
Кут між вірьовкою до точки страховки і можливим напрямом зриву учасника більше 90°	При використанні гальмівного пристрою	

	Страховка однією рукою	Страхуючий перехоплює страхувальну вірвовку (при прийомі учасника) або утримує обидва кінці біля страхувального карабіну (опори) однією рукою, при цьому той, кого страхують, не рухається. При використанні технічних пристроїв, допущених ГСК
	Неправильне положення того, хто страхує: не враховується ривок у випадку зриву того, кого страхують	
	На гірських етапах не закріплений кінець страхувальної вірвовки	
	Страховка без гальмівної системи або неправильне її використання (система знаходиться не на тому пункті страховки, де учасник, що страхує)	На схилах стрімкістю менше 50°
	Робота зі страхувальною вірвовкою перед страхуючим учасників, які не знаходяться на самостраховці	Знаходження учасника у безпечній зоні, що перебуває нижче небезпечної ділянки, де не вимагається самостраховка всіх інших учасників
2.Провисання страховки, перил	Страхувальна вірвовка провисає нижче ніг, набирається в кільце	
	Провисання перильної вірвовки нижче ніг учасника, який іде на самостраховці без командної страховки	
3.Неправильна самостраховка	Під час руху по перилах довжина натягнутої самостраховки перевищує відстань витягнутої вгору руки. При закріпленні до пункту самостраховки та навісних переправ до суддівської мотузки довжина більше двох метрів	Під час руху по навісних переправах довжина самостраховки до двох метрів
	Самостраховка схоплюючим вузлом на горизонтальних перилах	
4.Неправильне супроводження	Не закріплений кінець супроводжуючої вірвовки	
	Супроводжуюча вірвовка кріпиться до ковзаючого по перилах карабіну не окремим карабіном	
	Відсутність контролю супроводжуючої мотузки (не тримається руками (рукою))	
	Руки знаходяться за бухтою супроводжуючої вірвовки	
	Відсутність контролю переміщення та або швидкості транспортування вантажу, спорядження	При знятті вірвовок, скидання кінця закріпленої мотузки
	Провисання супроводжуючої мотузки нижче колоди при переправі по колоді через воду	

2.3 Тимчасова відсутність страховки, супроводження / 6 балів (180 сек.)		
1.Тимчасова відсутність страховки	Якщо учасник (учасники), що страхує (страхують), випустив (випустили) віршовку з рук	При натягнутій віршовці від грудного карабіну страхуючого або від пункту її закріплення
	Зняття з самостраховки до організації страховки; відстібання страховки (самостраховки) від себе	
	На гірських етапах відсутність самостраховки страхуючого учасника	Знаходження страхуючого у безпечній зоні, що перебуває нижче небезпечної ділянки, де не вимагається самостраховка всіх інших учасників
	Пропуск проміжного пункту страховки. Фіксується після виходу ногами вище проміжного пункту страховки або далі відстані витягнутої руки (траверс)	
2.Небезпечний маятник	Вихід на небезпечний маятник (при зриві не забезпечується вільне без розкачування зависання на віршовці)	Якщо суддя не попередив учасника
3.Тимчасова відсутність супроводження	Рух учасника по перилах (переправі) без супроводжуючої віршовки	
2.4 Зрив з зависанням на суддівській страховці / 10 балів (300 сек.)		
1.Зрив	Зрив з зависанням на суддівській страховці	
2.5 Втрата суддівської або командної страховки / зняття учасника		
1. Втрата страховки	Самостраховка або страховка в учасника відсутня і її неможливо відновити, стоячи на місці	
3. Втрата спорядження		
3.1 Незначна втрата / 1 бал (30 сек.)		
1. Незначна втрата	За кожний загублений, забутий, втрачений предмет (крім основної мотузки, контрольного вантажу). Фіксується після закінчення командою етапу	Втрата речей, що не відносяться до туристичного спорядження. Не фіксується, якщо команда змогла дістати (крім спорядження, яке втрачене)

3.2 Втрата основної вірьовки або контрольного вантажу / 10 балів (300 сек.)		
1. Втрата основної мотузки або контрольного вантажу	За кожну загублену основну мотузку та весь або частину контрольного вантажу. Фіксується після закінчення командою етапу, <u>якщо вона не перевищила заданий час</u>	
3.3 Залишене спорядження після закінчення етапу / 20 балів (600 сек.)		
1. Залишене спорядження	Фіксується, якщо команда перевищила заданий час за фактично залишене спорядження, але не більше ніж 20 балів).	
4. Транспортування потерпілого		
4.1 Незначне порушення / 1 бал (30 сек.)		
1. Торкання потерпілого	Торкання будь-якою частиною тіла землі, води, стовбурів і гілок дерев, рельєфу скель та ін., а також торкання ложа при транспортуванні на носилках	Торкання гнучкої рослинності. Вкладання на рельєф після попередження учасника.
4.2 Неправильні дії, обладнання / 3 бали (90 сек.)		
1. Потерпілий надає допомогу	Будь-які дії потерпілого, які полегшують роботу учасникам команди	Якщо такі дії не суперечать умовній травмі
2. Неправильне обладнання ношів, кокона	Поперечини прив'язані неправильно, діагоналі відсутні або прикріплені не з внутрішньої сторони каркасу	
	При використанні штормівок жердини не протягнуті через рукава, які вивернуті всередину штормівок; штормівки не застібнуті на всі гудзики; застібки розміщені зверху ложа; використання менше двох штормівок	
	Неправильно застосовані вузли при в'язанні ложа з вірьовок, розмір вічок більший за 15см, віддаля між витками кокона більше 20см	
	Кокон затягується при кріпленні до перил	
3. Неправильні дії	Транспортування потерпілого на ношах таким чином, що голова знаходиться нижче його ніг	
	Потерпілий вкладається чи знімається з на ноші не відповідно травмі	
	Відсутність супроводження потерпілого або знаходження супроводжуючого	

	не біля ношів з потерпілим	
	Транспортування вантажу на ношах, потерпілому, транспортуючому при індивідуальному транспортуванні або супроводжуючому при транспортуванні на підйомі чи спуску	Якщо рюкзак або вірвовка (в бухті) використовується для транспортування потерпілого
	Під час спуску по складному рельєфу робота зі спусковою вірвовкою однією рукою до гальмівного пристрою	
4.Неправильне кріплення потерпілого до носилок	Менше ніж в трьох точках (грудині, стегнах, ногах); відсутня фіксація вірвовок до жердин	
5. Неправильне кріплення потерпілого	Ноші прикріплені до транспортної вірвовки (перил) менше, ніж 4-ма вусами, кокон менше, ніж 5-ма;	
	Спочатку кріпляться вуса павука зі сторони ніг	
	Вуса прикріплені до перехрестя каркасу ношів не з внутрішньої сторони	
	Потерпілий не прикріплений до транспортної вірвовки чи перил	
	Потерпілий та супроводжуючий з'єднані менше, ніж 2 вусами (<i>при проходженні етапів 4-14, 16г, д, е</i>)	
	Потерпілий та супроводжуючий не з'єднані вусами	При супроводженні по місцевості
6. Неправильне нарощування спускової вірвовки	Відсутність плавного спуску при зміні вірвовок; утримування спускової вірвовки напряму руками, а не через технічний пристрій	
7. Неправильне обладнання транспортних засобів	Фіксуюча схоплююча петля виконана із одинарного репшнура	Якщо таких петель дві і при можливому зриві вони рівномірно навантажуються.
	Кінець підйомної (спускової) вірвовки не закріплений	
	Підйомні (спускові) вірвовки не зв'язані спільним вузлом	
	Відсутність противідкидного обладнання у випадку, коли транспортна мотузка закріплена не в грудину	
	Транспортування потерпілого на системі супроводжуючого	
Неправильне кріплення страхувальних вірвовок: до вершини одинарного транспортного трикутника; не до елементів підвіски на перила		
8.Неправильне обладнання	Спускова вірвовка не проходить через карабін кріплення гальмівного пристрою до ПС (опори); неправильне розміщення муфт у карабінному гальмі	

гальмівного пристрою	(муфти розміщені на розкручування вірьовок, вірьовка проходить через муфту карабіна); розмуфтований карабін гальмівного пристрою	
4.3 Відсутність потрібних транспортних засобів, обладнання / 10 балів (300 сек.)		
1. Відсутність транспортного обладнання	Транспортування потерпілого з супроводжуючим по одинарним перилам чи одинарній спусковій або підйомній транспортній вірьовці, транспортна вірьовка не закріплена до супроводжуючого або потерпілого	
	Відсутність фіксуєчого пристрою для транспортної вірьовки	
	Розпадання носилок (відсутність хоча б 1 кріплення поперечин або розв'язування кокону)	
5. Туристські навички, орієнтування		
5.1 Незначне порушення / 1 бал (30 сек.)		
1. Помилка під час в'язання вузлів	Відсутність контрольних вузлів	На технічних етапах, крім схоплюючого
	Перекручування вірьовок у вузлі	
	Не сформований вузол (вузол, що не був затягнутий або розпустився під час роботи учасників)	
	Неправильний вибір діаметрів вірьовок	
2. Незначна помилка	Помилка (неточність) під час надання долікарської допомоги; під час визначення топографічних знаків, визначенні напрямку руху, відстані по карті (за кожну помилку але не більше 6 балів)	
	Помилка за кожні 3° зверху перших 2° під час руху за азимутом, визначенні азимуту; за кожний неповний метр зверху перших 10% визначення відстані або висоти; (не більше 6 балів)	
5.2 Неправильна відповідь, помилка / 3 бали (90 сек.)		
1. Не зав'язаний вузол	Не зав'язаний або неправильно зав'язаний вузол	
2. Помилка	Неправильне надання долікарської допомоги	
	Помилка на 1 мм зверху перших 2 мм, при нанесенні КП на маркірованому маршруті орієнтування, визначення місця знаходження (при наявності декількох протоколів -	

	оцінюється найгірший); (не більше 6 балів)	
5.3 Не взятий КП 6 балів (180 сек.)		
Не взятий КП	Враховується на етапах орієнтування	
Порушення Умов змагань		
Вимушене порушення Умов 10 балів (300 сек.)	Вимушена одноразова зміна Умов виконання технічного прийому або обладнання технічного пристрою, засобу, якщо безпека при цьому не порушується, в тому числі коли команда ліквідує непередбачену ситуацію, наприклад зачеплення вірьовки і т. п.	
Порушення Умов Зняття команди	Повна зміна умов виконання або обладнання технічного пристрою, прийому, засобу, навіть якщо безпека при цьому не порушується	Старший суддя етапу повинен попередити команду, що вона "під протестом"
Перевищення КЧ Зняття команди (учасника на особистих змаганнях)		
Учасник, який не пройшов етап 20 балів (600 сек.)	При <u>перевищенні</u> заданого часу	
Потерпілий який не пройшов етап 40 балів (1200 сек.)	При <u>перевищенні</u> заданого часу	

Оціночна відомість суддівської колегії

(повна назва змагань)

№ з/п	Прізвище та ініціали судді	Територіальний осередок ФСТУ	Суддівська посада на змаганнях	Оцінка якості суддівства

Головний суддя _____

Головний секретар _____

* * *

(назва організації, що проводить змагання)

Довідка про суддівство

Видана _____

в тому, що він (вона) працював(ла) на посаді _____

(назва змагань, їх ранг та клас дистанції)

проведених _____

(де, коли)

Під час змагань прослухав (ла) курс _____ годин програми семінару підготовки суддів змагань з _____ туризму.

Особисто проведено _____ годин занять по темі _____

Оцінка суддівства _____

м.п.

Головний суддя _____

Головний секретар _____

МІНІСТЕРСТВО УКРАЇНИ У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ

**ЗВІТ
головного судді проведених змагань**

1. Вид спорту - спортивний туризм, вид туризму - _____
2. Найменування змагань _____
3. Дата проведення з «_____» по «_____» 200__ р.
4. Місце проведення _____
5. Кількість учасників змагань _____ чол.. в т.ч. чоловіків _____, жінок _____
6. Кількість учасників зі спортивно-технічної підготовки:
МСМК ____; МС ____; КМС ____;
І р. ____; ІІ р. ____; ІІІ р. ____; юнацький р. ____.
7. Кількість суддів _____ чол.;
обслуговуючого персоналу _____ чол.
8. Командні результати (в очках, балах і т.д.):
- 9.

місце	команда	бали, очки

10. Перехідний приз вручений команді _____
11. На змаганнях були встановлені рекорди (вказати результат, прізвище рекордсмена, область):
а) світу _____;
б) Європи _____;
в) України _____.
12. Учасники виконали спортивні звання та розрядні нормативи:
МСМК _____ чол.; МС _____ чол.; КМС _____ чол.;
І розряду ____ чол.; ІІ – ІІІ розряду ____ чол.; юнацькі розряди _____ чол.
13. Кількість протестів _____ з них задоволено _____, відхилено _____,
14. Випадки травм учасників змагань _____

15. Кількість глядачів (приблизно) _____ чол.

16. Якість підготовки місць змагань _____

17. Коротка характеристика роботи суддівської колегії _____

18. Прізвище, ім'я головного секретаря _____

19. Результати переможців особистих змагань:

Прізвище, ініціали	Вик. спорт. розряд	Організація	Вид програми	Результат

Висновки та пропозиції _____

Головний суддя змагань: _____ (категорія)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

« ____ » _____ 200 ____ року

_____ (підпис)

Додаток 5 (до п. 1.6.3.2)

_____ (назва організації, що проводить змагання)
Змагання _____

_____ Терміни змагань _____

Звіт судді – інспектора змагань

1. Відповідність рангу змагань, класу дистанції затверджених Положенням про змагання - _____.

2. Рівень організаційного забезпечення змагань організацією, яка безпосередньо проводить змагання - _____

3. Якість підготовки дистанцій змагань - _____

4. Якість суддівства змагань - _____

5. Робота апеляційного журі (склад, кількість засідань, питання, що розглядалися, прийняті рішення тощо).

6. Пропозиції щодо оцінки роботи головного судді змагань - _____

7. Інше - _____

Суддя-інспектор змагань _____ (_____)

Звіт розглянутий і затверджений Президією (Виконкомом) федерації спортивного туризму (або іншою організацією, відповідно до Правил) “ _____ ” _____ 20____ р.

Оцінка роботи судді-інспектора _____

Протокол № _____ від _____

Президент федерації (керівник організації) _____ (_____)
(підпис) (П.І.Б.)

Для всеукраїнських змагань

ПРОТОКОЛ №

Змагання - Чемпіонат України зі спортивного туризму (_____туризм)

Місце проведення -

Терміни проведення -

Вид програми -

Дата проведення -

Технічні результати спортсменів першої шістки для системи «Спортивний результат»

місцеЗайняте	Прізвище, ім'я та по батькові спортсменів в команді	Рік, день, місяць народження	Абсолютний результат	Відносний результат	Регіон (область, АР Крим, мм. Київ, Севастополь)	ФСТ, СК	Назва ДЮСШ, СДЮШОР, УФК, УОР, ліцею	Виконаний норматив	Прізвище та ініціали тренера
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1									

Головний суддя
Головний секретар

Суддя національної категорії
Суддя національної категорії
Суддя національної категорії

ПОПЕРЕДНЯ ЗАЯВКА

На участь у змаганнях _____
(назва змагань)

Категорія змагань _____

Команда _____
(назва команди, суб'єкт Федерації, місто)

Тренер команди _____
(прізвище, ім'я, по батькові; рік народження)

Керівник команди _____
(прізвище, ім'я, по батькові; рік народження)

Склад команди

№№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Рік народженн я	Спорт розряд	Місто	Примітка

З положенням про змагання учасники ознайомлені.

Команда забезпечується _____
(організація)

Керівник суб'єкта Федерації _____
(П.І.Б., підпис)

М.П.

« ___ » _____ 20__ р.

ІМЕННА ЗАЯВКА

На участь у _____ Місце проведення _____

Команди _____ Дата проведення _____

Команда, ФСТ, СК

№ № п/п	Прізвище, ім'я по батькові	Дата народ- ження	Розряд	Регіон, область	Назва ДЮСШ, ДСТ	Вид (номер) програми	Додаткові поля		Тренери	Підпис лікаря та печатка ЛФД

М.П.

Підпис керівника _____ (Прізвище)

Підпис представника команди _____ (Прізвище)

Додаток 9 (до п. 3.6.2)

назва організації, що проводить змагання

Зведений протокол мандатної комісії

змагань

(назва змагань)

(де, коли)

№	Назва команди	Дані про команду							Прим.
		Спортивна кваліфікація					Стать		
		III с.р.	II с.р.	I с.р.	КМС	МС	чол.	жін.	

Голова мандатної комісії

Головний секретар

Додаток 10 (до п. 3.9.2)

Рекомендований склад та кваліфікація суддівської колегії

№	Обов'язки	Кількість членів суддівської колегії на змаганнях та дистанціях, в дужках - суддівська категорія (не нижче)	
		I - III класів	IV - V класів
1.	Головний суддя	1 (2)	1 (1)
2.	Заступник головного судді з:		
	- з суддівства	1 (2)	1 (1)
	- виду	по 1 на вид (3)	по 1 на вид (2)
	- з дистанції(й)		1 (2-1)
	- безпеки	-	1 (2)
	- оргроботи *	-	1
	- інформації	-	1 (2)
3.	Головний секретар *	1 (3)	1 (2)
4.	Заступник головн. секретаря *	-	1
5.	Секретарі *	2	3
6.	Судді на старті:		
	- старший суддя	1 (3)	1 (3)
	- секретар *	-	1
	- секретар-хронометрист *	1	1
7.	Судді на етапах:		
	- старший суддя	по 1 на етапі (3)	по 1 на етапі (2)
	- судді	по 1-2 на етапі *	по 2-4 на етапі (3)
8.	Судді на фініші:		
	- старший суддя	1 (3)	1 (2)
	- секретар *	-	1
	- хронометрист *	1-2 (3)	1-3 (3)
9.	Начальник дистанції	по 1 на кожну (3-2)	по 1 на кожну (2-1)
10.	Помічник начальника дистанц.	1 (3)	1-2 (2)
11.	Суддя по спорядженню	1 (3)	1 (2)
12.	Суддя при учасниках	1	1
13.	Суддя по нагородженню	-	1
14.	Суддя-інформатор	1	2
15.	Комендант	1	1
16.	Лікар змагань	1	1
17.	Суддя-інспектор	1 (2)	1 (1)

Допускається суміщення посад суддями з виконання різних обов'язків

* - суддівський досвід у даному виді туризму не обов'язковий

Додаток 11 (до п. 3.9.16)

Змагання _____
(назва організації, що проводить змагання)
_____ (вид туризму, назва змагань, де і коли проводяться)

"Затверджую"

Головний суддя _____
" ____ " _____ 200__ р.

АКТ

здачі-прийому дистанції _____

1. Місце старту _____

2. Місце фінішу _____

3. Загальна характеристика дистанції _____

4. Довжина дистанції _____

5. Кількість та характеристика етапів, перешкод та інших параметрів, що визначають складність дистанції _____

(відповідно до видового розділу Правил змагань з ТСТ)

6. Максимальний перепад висот _____

7. Контрольний час _____

8. Інтервал старту між командами _____

9. Безпека дистанції _____

10. Термін остаточної готовності дистанції _____

Додаток: схема дистанції.

Начальник дистанції _____
(підпис) (П.І.Б)

Заст. головн. судді по _____
(підпис) (П.І.Б)

Заст. головн. судді з _____
(підпис) (П.І.Б)

Суддя-інспектор: дистанція відповідає _____ класу.

(підпис)

(П.І.Б)

Витяг № 2

Єдина спортивна класифікація України

Спортивний туризм

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом Міністерства молоді спорту України

від 06.09.2007 № 3186

Спортивний туризм

Чоловіки та жінки

Посісти місце на одному з перерахованих змагань або виконати вимоги однієї з класифікаційних таблиць (табл. № 1.1, табл. № 1.2, табл. № 1.3, табл. № 2.1)

Види програм:

I. Туристські спортивні походи.

Посісти місце на одному з перерахованих змагань або виконати вимоги класифікаційних таблиць № 1.1; № 1.2; № 1.3

Таблиця № 1.1

**Класифікаційна таблиця вимог до керівників
туристських спортивних походів**

Звання та розряди	Категорія складності (к.с.) туристських спортивних походів											
	I		II		III		IV		V		VI	
	У*	К*	У	К	У	К	У	К	У	К	У	К
МСУ чоловіки									1	2*		
жінки								1	1			
КМСУ							1	1				
I					1	1						
II		1	1	1								
III	1											

У* - участь, К* - керівництво

** - один похід може бути комбінований

Таблиця № 1.2

**Класифікаційна таблиця вимог до учасників
туристських спортивних походів**

Звання та розряди	Категорія складності (к.с.) туристських спортивних походів												
	I		II		III		IV		V		VI		
	У*	К*	У	К	У	К	У	К	У	К	У	К	
МСУ чоловіки										1		4*	
жінки										2		1	
КМСУ							1		2				
I					1		2*						
II			2*		1								
III	1												
I Юр.	Здійснити один похід 3 ступеня складності												
II Юр.	Здійснити один похід 2 ступеня складності												
III Юр.	Здійснити один похід 1 ступеня складності												

У*- участь, К* - керівництво

** - допускається заміна на участь в одному поході на одну категорію складності вище

Таблиця № 1.3

**Класифікаційна таблиця вимог до учасників Всеукраїнських та
регіональних змагань зі спортивних туристських походів**

Звання та розряди	Місця команд-учасниць чемпіонату туристських спортивних походів в залежності від категорії складності (к.с.)				
	II	III	IV	V	VI
МСУ чоловіки - керівники				1	або 1-2
МСУ жінки				1	або 1-2
МСУ чоловіки - учасники				1+К Vк.с.	або 1-2
КМСУ			I	або 1-3	або 1-6
I розряд		I	або 2-3	або 4-6	або 7-10

II розряд	I	або 2-3	або 4-6	або 7-10	
-----------	---	---------	---------	----------	--

Умови виконання спортивних звань та розрядних вимог

1. Походи зараховуються на розряд або звання незалежно від того, з яких видів програми спортивного туризму вони здійснені.
2. Звання МСУ і розряд КМСУ присвоюються за умови наявності оформленого попереднього розряду.
3. Нормативи наступного звання, розряду дозволяється виконувати згідно з вимогами будь-якої з таблиць – 1.1, 1.2, 1.3 або комбінації таблиць 1.1, 1.2.
4. Участь в одному поході VI категорії складності може бути замінена участю у двох походах V категорії складності.
5. Датою виконання нормативу вважається дата затвердження протоколів змагань або дата видачі довідки про останній похід.

II. Змагання з видів спортивного туризму

(пішохідного, лижного, гірського, водного, велосипедного, автомототуризму, вітрильного, спелеологічного туризму)

Майстер спорту України

1 – в командних, 1-2 – в особистих – на чемпіонатах України, за умови виконання нормативу на дистанції V класу з рангом не нижче 630 балів.

Кандидат у майстри спорту України

1-6 – на чемпіонаті України, 1-4 – у Кубку або всеукраїнських змаганнях, 1-2 – на Кримських республіканських, обласних, Київських та

Севастопольських міських змаганнях за умови виконання нормативу на дистанції IV – V класу за рангом не нижче 200 балів та виконання вимог класифікаційної таблиці № 2.1.

I, II, III розряди, I, II юнацькі розряди

Виконати вимоги класифікаційної таблиці 2.1 на змаганнях із видів спортивного туризму.

Таблиця № 2.1

Класифікаційна таблиця зі спортивного туризму

Ранг змагань на окремій дистанції у балах	% від результату переможця				
	КМС	I с.р.	II с.р.	III с.р. I ю.р.	II ю.р.
1	2	3	4	5	7
Менше за 1	-	-	-	100	111
1	-	-	-	102	114
2	-	-	-	105	117
3	-	-	-	108	120
4	-	-	-	111	123
5	-	-	-	114	129
6	-	-	-	117	132
8	-	-	-	120	135
10	-	-	-	123	138
13	-	-	-	126	142
16	-	-	100	129	146
20	-	-	102	132	150
25	-	-	105	135	154
32	-	-	108	138	158
40	-	-	111	142	162
50	-	-	114	146	166
63	-	100	117	150	-
80	-	102	120	154	-
100	-	105	123	158	-
125	-	108	126	162	-
160	-	111	129	166	-
200	105	114	132	170	-
250	108	117	135	174	-
320	111	120	138	178	-
400	114	123	142	182	-
500	117	126	146	186	-

630	120	129	150	-	-
800	123	132	154	-	-
1000	126	135	158	-	-
1250	129	138	162	-	-
1600	132	142	164	-	-
2000	135	146	172	-	-
2400	138	150	176	-	-

I розряд виконується на дистанціях не нижче III класу;

II розряд виконується на дистанціях не нижче II класу;

III юнацький виконують всі ті, хто повністю закінчив дистанцію і вклався у контрольний час.

Ранг змагань на окремій дистанції визначається за таблицею 2.2 як сума балів за спортивні розряди і звання учасників команд, що посіли перші шість місць.

Таблиця № 2.2

Звання та розряди	МСУ	КМС	I	II	III, I ю.р.	II ю.р.	III ю.р.
Бали	100	30	10	3	1	0,3	0,1

Таблиця складена з розрахунку 4-х учасників в команді. Якщо у команді інша кількість учасників, то для визначення суми балів розраховується середній бал і результат примножується на 4. Для особистих змагань сума балів перших шести учасників помножується на 4.

Ранг в особистих змаганнях (окрім змішаних екіпажів, зв'язок) визначається для чоловіків і жінок окремо.

Умови виконання нормативів спортивних звань та розрядних вимог

1. Звання МСУ зі спортивного туризму присвоюється за умови участі у змаганнях не менше 14 команд (спортсменів) у виді програми, які

представляють не менше 8 регіонів України та при виконанні вимог до відповідного класу дистанції.

2. Звання МСУ може бути присвоєна спортсменам, починаючи з 15 років.

3. Розряди у змаганнях зі спортивного присвоюються у тому випадку, якщо на дистанціях мають заліковий результат не менше 6 команд (спортсменів), і при виконанні вимог до відповідного класу дистанції.

4. Вимоги до класу дистанцій у змаганнях зі спортивного туризму визначаються окремо у кожному з видів туризму у відповідному розділі “Правил змагань зі спортивного туризму”.

5. Звання МСУ та розряд КМСУ присвоюються за умови наявності попереднього розряду.

6. У разі проведення змагань на дистанціях у закритих приміщеннях можуть бути присвоєні спортивні розряди не вище нормативу КМСУ.

7. Присвоєння спортивних звань за участь у змаганнях Всесвітніх ігор з не олімпійських видів спорту прирівнюється до вимог, які передбачені на змаганнях чемпіонату світу.

8. Спортивні звання за участь у Всеукраїнських змаганнях присвоюються за умови проведення їх за Всеукраїнськими правилами змагань з видів спорту, які затверджені центральним органом виконавчої влади.

9. Спортивні звання і розряди присвоюються тільки з видів спортивного туризму (пішохідний, лижний, гірський, водний, велосипедний, автмототуризм, вітрильний, спелеологічний).

ПОГОДЖЕНО

Заступник Міністра України у
справах сім'ї, молоді та спорту

В.А. Христоєв

“25” червня 2007р.

ЗАТВЕРЖЖЕНО

Президент Федерації
спортивного туризму України

А. С. Матвієнко

“14” червня 2007р.

Витяг № 3

ПОЛОЖЕННЯ

про суддів зі спортивного туризму

I. Загальні положення

1.1. Дане Положення про суддів зі спортивного туризму (далі - Положення) розроблено відповідно до вимог Закону України “Про фізичну культуру і спорт”, наказу Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту “Про нагородну діяльність Держкомспорту України” від 11.09.2003 року № 2195 та Статуту Федерації спортивного туризму України (далі - Федерація)

Мета Положення - створення нормативно-правових засад для підготовки та підвищення кваліфікації суддів зі спортивного туризму.

1.2. Суддівство змагань зі спортивного туризму є почесною і відповідальною роботою, що виконується на добровільних засадах.

1.3. Суддями зі спортивного туризму можуть громадяни України, які мають відповідну підготовку.

Призначення суддів на змагання зі спортивного туризму відповідного значення та класу дистанцій залежить від рівня їх кваліфікації та вимог Правил змагань.

1.4 Суддівські звання можуть бути присвоєнні за суддівство змагань зі спортивного туризму, що проводяться за чинними правилами, затвердженими Федерацією спортивного туризму України.

1.5. Суддя змагань зі спортивного туризму повинен бути чесним, неупередженим, під час суддівства змагань неухильно дотримуватися Правил змагань зі спортивного туризму та вимагати цього від спортсменів та тренерів, сприяти вихованню спортсменів, вести непримиренну боротьбу з усіма випадками недисциплінованості, грубості і нетактовності, порушеннями Правил змагань, активно сприяти пропаганді спортивного туризму, підвищувати свою суддівську кваліфікацію.

2.Класифікація суддів

2.1 .Встановлюються такі суддівські звання зі спортивного туризму:

2.1.1. Юний суддя;

2.1.2. Суддя III категорії;

2.1.3. Суддя II категорії;

2.1.4. Суддя I категорії;

2.1.5. Суддя національної категорії.

2.2. Міжнародні суддівські звання встановлюються міжнародними туристсько-спортивними організаціями.

3.Порядок присвоєння суддівських звань

3.1. Право присвоєння суддівських звань зі спортивного туризму надається:

3.1.1. “Юний суддя” – місцевим осередкам Федерації, закладам загальної середньої та професійної освіти, позашкільним навчальним закладам;

3.1.2. “Суддя III категорії” – місцевим осередком Федерації, закладам загальної середньої, вищої та професійної освіти, позашкільним закладам, спортивним комітетам військових навчальних закладів, частин та інших організацій;

3.1.3. “Суддя II категорії” – територіальним осередком Федерації в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі;

3.1.4. “Суддя I категорії” та “Суддя національної категорії” – Виконкому Федерації.

Виконком може делегувати свої повноваження з питань присвоєння суддівського звання “Суддя I категорії” окремим територіальним осередком Федерації у випадку наявності у таких осередках не менше трьох діючих суддів національної категорії.

Діючим суддею вважається суддя, який має щорічну практику суддівства змагань незалежно від суддівської посади.

3.1.5. “Суддя національної категорії” може бути рекомендований Федерацією у відповідні міжнародні федерації (організації) для присвоєння звання “Суддя міжнародної категорії”.

3.1.6. Організації, що уповноважені присвоювати більш високі суддівські звання, мають право присвоювати і усі суддівські звання нижчого порядку.

Кандидатури осіб, поданих на присвоєння суддівських звань, розглядаються кваліфікаційними комісіями відповідних колегій суддів. Присвоєння суддівських звань оформлюється відповідними рішеннями.

Звання судді другої, першої та національної категорій присвоюється суддям, що мають попередню категорію.

3.1.7. Розгляд матеріалів щодо присвоєння звань юного судді, судді 3 та 2 категорії повинен бути здійснений протягом одного місяця з дня подання документів, передбачених п.3.1.8., звань суддів 1 категорії та судді національної категорії – протягом трьох місяців з подання документів, передбачених п.3.1.8 до територіального осередку Федерації.

3.1.8. Присвоєння суддівських звань оформлюється наказами (рішеннями) уповноважених організацій. Для оформлення суддівських звань до цих організацій подаються:

- для присвоєння звання “Юний суддя” та “Суддя III категорії” протокол (витяг з протоколу) засідання відповідної колегії суддів змагань зі спортивного туризму, дві фотокартки розміром 3x4 см;
- для присвоєння звання “Суддя II категорії”: протокол (витяг з протоколу) кваліфікаційної комісії колегії суддів територіального осередку Федерації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Київ та Севастополь, дві фотокартки розміром 3x4 см;
- для присвоєння звань “Суддя I категорії” та “Суддя національної категорії”: подання встановленого зразку (додаток 3.1), протокол (витяг з протоколу) кваліфікаційної комісії Центральної колегії суддів Федерації, дві фотокартки розміром 3x4 см; ксерокопія паспорту (сторінка з прізвищем, ім'ям та по батькові). Подання подають територіальні осередки Федерації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Київ та Севастополь, або комісії з видів туризму.

3.1.9. Рівень суддівства оцінюється оцінками “відмінно”, “добре”, “задовільно” та “незадовільно”.

Підставою для прийняття до заліку на відповідне суддівське звання є оригінал довідки про суддівство змагань з оцінкою “добре” або “відмінно”. Довідка засвідчується підписом головного судді змагань. Довідки головного судді та судді-інспектора засвідчуються підписом керівника або заступника керівника організації, що проводила змагання і видається після затвердження звіту про змагання. Усі довідки мають бути завірені печаткою організації, що проводила змагання.

За суддівство кожних змагань з видів спортивного туризму чи змагань спортивних туристських походів видається одна довідка

незалежно від кількості посад, що обіймав суддя на змаганнях із зазначенням вищої посади.

Довідки про суддівство спортивних туристських походів видаються маршрутно-кваліфікаційною комісією, в якій працює суддя, один раз на рік і в них вказується кількість походів, в суддівстві яких брав участь суддя (з зазначенням категорії складності походів).

3.1.10. Можливе зарахування довідок про суддівство змагань більш високого масштабу, класу дистанцій або категорій складності походів на відповідних посадах для присвоєння будь-якої суддівської категорії.

3.1.11. На довідках, на підставі яких було присвоєно певне суддівське звання (крім звання “Юний суддя”), організацією, яка його присвоїла, робиться запис “Зараховано для присвоєння звання судді ___ категорії” з зазначенням дати та номеру наказу (постанови, протоколу, рішення) про присвоєння суддівського звання. Запис завіряється підписом відповідальної особи організації, яка присвоїла звання та печаткою цієї організації.

Довідки з такою відміткою не можуть в подальшому зараховуватися для присвоєння наступних суддівських звань.

Довідки, видані після дати подання на виконком на виконану категорію, зараховуються на наступну суддівську категорію.

3.1.12. Для підготовки та підвищення кваліфікації суддів проводяться суддівські семінари.

Суддівські семінари можуть проводитися як окремо, так і у терміни змагань, після чого видаються відповідні довідки.

До заліку приймаються довідки про семінари, проведені за програмами, підготовленими на підставі та у відповідності до типових програм з підготовки суддів змагань, що затверджені Федерацією.

3.1.13. Суддя зі спортивного туризму може бути дискваліфікований на певний період, позбавлений суддівського звання або його суддівська категорія може бути знижена, якщо він:

- систематично не справляється зі своїми обов'язками;
- протягом тривалого часу (не менше року) не виконує рішення Федерації або її територіального осередку за місцем проживання по залученню його до суддівства змагань, проведення суддівських семінарів;
- грубо або систематично порушує Правила змагань зі спортивного туризму;
- неетично поводить на змаганнях.

Рішення про зниження суддівської категорії, позбавлення суддівського звання або дискваліфікацію судді має право приймати організація, якій надано право присвоювати дане суддівське звання за місцем обліку судді.

У випадку, якщо зниження суддівської категорії, позбавлення суддівського звання або дискваліфікація судді (окрім головного судді, судді-інспектора, голови апеляційного журі) проводиться за результатами його участі у суддівстві конкретних змагань, таке рішення приймається з урахуванням пропозицій головної суддівської колегії змагань.

Рішення щодо зниження суддівської категорії, позбавлення суддівського звання або дискваліфікації головного судді, судді-інспектора, голови апеляційного журі за результатами суддівства змагань має право приймати організація, при якій діє колегія суддів, що затверджувала склад головної суддівської колегії даних змагань.

4.Вимоги до присвоєння суддівських звань

4.1. Суддівські звання у спортивному туризмі присвоюються як за суддівство змагань з техніки спортивного туризму, так і за суддівство змагань туристських спортивних походів за умов виконання таких вимог:

4.1.1. “Юний суддя” - особам 12-16 років, які закінчили суддівський семінар та мають досвід суддівства на будь-яких посадах не менше 3-х змагань з техніки спортивного туризму.

4.1.2. “Суддя III категорії” - особам, які закінчили суддівський семінар підготовки суддів III-II категорій за 40-годинною програмою, мають досвід суддівства не менше 6 змагань на будь-яких посадах, або суддівство не менше 12 категорійних походів.

Суддям, яким вже присвоєно змагання “Юний суддя” для подальшого присвоєння звання “Суддя III категорії”, може бути зарахований досвід суддівства змагань, що увійшли у норматив на присвоєння звання “Юний суддя”.

4.1.3. “Суддя II категорії” – особам, які закінчили суддівський семінар підготовки суддів III-II категорій за 40-годинною програмою, мають досвід суддівства після присвоєння попереднього суддівського звання не менше 8 змагань з дистанціями не нижче II класу (в т.ч. брали участь в суддівстві не менше 4 змагань з дистанціями не нижче 3 класу в якості члена ГСК, судді інспектора, старшого судді, заступника головного секретаря, заступника начальника дистанції та 4 змаганнях більш низького рівня в якості члена ГСК або суддівства 4 змагань туристських спортивних походів (з яких не менше 2 змагань – походів не нижче 3 к.с.) або суддівство 10 походів 2-3 к.с. (з яких не менше 5 – 3 к.с.);

4.1.4. “Суддя I категорії” – особам, які брали участь в суддівстві 6 змагань (з яких не менше 2 – Всеукраїнських) з дистанціями не нижче 4 класу в якості члена ГСК, судді-інспектора або на змаганнях не нижче 3 класу – в якості головного судді, головного секретаря, судді-інспектора або участь в суддівстві 6 змагань з спортивних туристських походів не нижче 4 к.с. (з яких не менше 2 – Всеукраїнського рівня) в будь якій якості або здійснити суддівство 8 походів 3-4 к.с. (з яких не менше 4 – 4 к.с.) і взяли участь у проведенні двох семінарів з підготовки суддів III-II категорії за 40-годинною програмою на яких особисто провели у загальній складності не менше 8 годин занять програми семінару, а також взяли участь у всеукраїнському семінарі з підготовки суддів I категорії за 40-годинною програмою;

4.1.5. “Суддя національної категорії” – особам, які брали участь в суддівстві 6 обласних та 4 Всеукраїнських або Міжнародних змагань (з яких не менше 4 – з дистанціями 4-5 класу) в якості члена ГСК (в тому числі не менше одного разу в якості головного судді або головного секретаря Всеукраїнських або Міжнародних змагань), судді-інспектора, або брали участь в суддівстві не менше 3 Всеукраїнських змагань з туристських спортивних походів 5-6 к.с. та суддівстві не менше 6 походів 5-6 к.с.

Для виконання нормативів звання „Суддя національної категорії” не менше половини суддівств всеукраїнських або міжнародних залікових змагань повинно припадати на змагання, проведені Мінсім’ямолодьспортом України та Федерацією спортивного туризму України.

Звання “Суддя національної категорії” присвоюється суддям, які взяли участь в проведенні двох семінарів з підготовки суддів 1-2 категорії за 40 годинною програмою, в тому числі хоча б один – Всеукраїнський і провели особисто не менше 12 годин занять. Участь в проведенні одного з семінарів може бути замінена підготовкою методичної розробки, навчального посібника, за визначенням відповідної колегії суддів.

4.1.6. Можливе присвоєння звань суддів II, I та національної категорії за суддівство одночасно змагань з техніки спортивного туризму та змагань туристських спортивних походів за умови виконання не менше половини вимог з кожного виду змагань.

4.1.7. Для виконання нормативів суддівських звань допускається заміна суддівства змагань у якості головного судді, заступника головного судді, головного секретаря, начальника дистанції двома суддівствами у якості старшого судді, заступника головного секретаря, заступника начальника дистанції, але не більше трьох замін для присвоєння кожного суддівського звання.

Суддівство на посаді судді-інспектора приймаються до заліку не більше двох разів на будь-яку категорію, коменданта - не більше одного разу.

4.1.8. Виконком Федерації має право запропонувати кандидату на присвоєння звань судді першої та національної категорій контрольне суддівство. Аналогічне право має і територіальний осередок Федерації, якому Виконком делегував право присвоєння звання “Суддя I категорії”.

4.1.9. У разі прийняття організацією, яка має право присвоєння певної суддівської категорії, рішення про відмову в її присвоєнні, особа має право подати апеляцію в вищестоящу суддівську колегію. В цьому випадку вищестояща колегія розглядає апеляцію та подані матеріали та має право вирішити питання присвоєння відповідної суддівської категорії.

5. Права і обов’язки суддів

5.1. Суддя зі спортивного туризму має право:

5.1.1. Судити та організовувати змагання, входити до складу суддівських колегій, носити нагрудний суддівський значок, встановлений для даної категорії.

5.1.2. Проводити семінари та інструктажі за дорученням відповідних колегій суддів.

5.1.3. Подати апеляцію на рішення щодо його покарання до вищого органу Федерації.

5.2. Суддя зі спортивного туризму зобов’язаний:

5.2.1. Знати правила змагань зі спортивного туризму, суворо і об’єктивно застосовувати їх у процесі суддівства, сприяти високій якості проведення змагань;

5.2.2. Постійно дбати про підвищення своєї суддівської кваліфікації, рівня фізичної підготовки, передавати свої знання і досвід молодим суддям, брати активну участь у роботі колегії суддів і пропаганді спортивного туризму, у роботі семінарів з підготовки та підвищення кваліфікації суддів;

5.2.3. Виховувати у спортсменів, тренерів і представників толерантність, дисциплінованість, ввічливість, дбати про дотримання ними правил змагань;

5.2.4. Бути прикладом дисциплінованості і організованості в ході проведення змагань, неупереджено і справедливо вирішувати спірні питання, не передбачені правилами, сумлінно ставитися до своїх обов'язків;

5.2.5. Сприяти вихованню спортсменів у дусі вимог загальнолюдської моралі та етики;

5.2.6. Під час виконання суддівських обов'язків бути в акуратній формі, носити нагрудний знак та мати посвідчення судді.

6. Колегії суддів зі спортивного туризму

6.1. Колегії суддів є громадськими органами Президії Федерації спортивного туризму України, її осередків, а також інших організацій, що розвивають спортивний туризм і створюються для забезпечення кваліфікованого суддівства змагань.

6.2. Колегії суддів у своїй діяльності керуються чинними актами законодавства, Правилами змагань зі спортивного туризму, Єдиного спортивною класифікацією з видів спорту, що не входять до програму Олімпійських ігор, іншими нормативними та регламентуючими документами Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту та Федерації спортивного туризму України, даним Положенням.

6.3. Колегії суддів у Федерації створюються при її Президії, а також при осередках в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі і діють на правах комісій за напрямками роботи.

При Президії Федерації створюються дві колегії суддів: Центральна колегія суддів змагань з техніки спортивного туризму та Центральна маршрутно-кваліфікаційна комісія Федерації спортивного туризму України – колегія суддів змагань туристських спортивних походів. Колегії

суддів Президії Федерації є вищими по відношенню до колегій суддів організацій Федерації та усіх інших організацій, що розвивають спортивний туризм.

При підрозділах Федерації та інших організаціях, що розвивають спортивний туризм також створюються дві колегії суддів:

- колегія суддів змагань з видів спортивного туризму (далі -ВСТ);
- колегія суддів змагань туристських спортивних походів – туристська маршрутно-кваліфікаційна комісія (МКК).

Порядок створення, повноваження, зміст та порядок роботи, а також права та обов'язки МКК визначаються окремим положенням, що затверджується Федерацією.

6.4. Колегії суддів змагань з ВСТ в усіх іншим, окрім Федерації, організаціях, що розвивають спортивний туризм, створюються за рішенням цих організацій.

6.5. Колегії суддів змагань з ВСТ будь-яких організацій, що створюються в Україні знаходяться на обліку у відповідних територіальних осередках Федерації.

Колегії суддів змагань з ТСТ територіальних осередків Федерації знаходяться на обліку в Центральній колегії суддів змагань з ВСТ .

6.6. Порядок створення та керівні органи колегій суддів змагань з ВСТ:

- колегії суддів усіх іншим, окрім Федерації, організацій формуються цими організаціями самостійно і координують свою діяльність з колегіями суддів відповідних територіальних осередків Федерації. Вибори керівних органів цих груп (голови, заступника, відповідального секретаря або президії) зазвичай проводяться один раз на два роки на загальних зборах суддів даної організації;
- колегії суддів місцевих та територіальних осередків Федерації в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі формуються президіями відповідних федерацій спортивного туризму з

числа найбільш активних кваліфікованих суддів регіонів терміном на два роки за пропозиціями відповідних комісій з видів туризму і є вищестоящими по відношенню до колегій суддів нижчого рівня. Колегія обирає голову колегії, його заступника та відповідального секретаря, а при необхідності – Раду колегії. Персональний склад колегії затверджується президією відповідного осередку Федерації. Голова колегії є членом президії осередку за посадою;

– Центральна колегія суддів формується шляхом делегування до її складу представників комісій з видів туризму Федерації, які мають суддівську кваліфікацію не нижче судді I категорії. Колегія обирає голову колегії, його заступника та відповідального секретаря, а при необхідності – Раду колегії. Персональний склад колегії затверджується Президією Федерації. Голова колегії є членом Президії та Виконкому Федерації за посадою.

6.7. Кількісний склад членів колегій суддів змагань з ВСТ визначається організацією, при яких вони створюються, але не може бути меншим за кількість комісій з видів туризму, утворених у даній організації.

6.8. У разі необхідності за рішенням організації, при якій створена колегія суддів змагань з ВСТ, може проводитись зміна кількісного та персонального складу її керівних органів.

6.9. Колегії суддів змагань з ВСТ працюють за річним планом роботи, затвердженим організацією, при якій вони створені.

Рішення, які приймає суддівська колегія з ВСТ набувають чинності після їх затвердження організацією, при якій вона утворена.

6.10. У разі необхідності колегія суддів може створювати на правах консультативно-дорадчих органів тимчасові або постійні комісії із суддівського активу: за напрямками роботи (навчально-методичну, організаційну, кваліфікаційну, з обліку тощо) та видами туризму. Перелік, склад, термін дії таких комісій, а також їх рішення затверджуються керівництвом відповідних колегій суддів.

7. Зміст роботи колегій суддів

7.1. Зміст роботи колегії суддів змагань туристських спортивних походів визначається окремим положенням про туристські маршрутно-кваліфікаційні комісії Федерації спортивного туризму України – колегії суддів змагань туристських спортивних походів.

7.2. Зміст роботи колегії суддів змагань з ВСТ:

7.2.1. Здійснює роботу по забезпеченню підготовки, проведення та суддівства змагань з техніки спортивного туризму та туристських спортивних походів силами суддів, які об'єднанні у дану колегію;

7.2.2. Заслуховує звіти головних суддів за підсумками змагань;

7.2.3. Здійснює інспектування підготовки та проведення змагань шляхом призначення суддів-інспекторів;

7.2.4. Здійснює заходи, спрямовані на підвищення культури проведення змагань, пропаганду спортивного туризму, проведення роботи з глядачами під час змагань;

7.2.5. Організує вивчення та узагальнення практики застосування правил змагань зі спортивного туризму, обмін досвідом роботи суддівських колегій та провідних суддів, готує пропозиції щодо удосконалення правил;

7.2.6. Здійснює підготовку та підвищення кваліфікації суддівських кадрів шляхом організації семінарів, в тому числі напередодні та під час змагань, проведенням нарад, конференцій, консультацій тощо;

7.2.7. Розглядає матеріали щодо присвоєння суддівських категорій по спортивному туризму, веде персональний облік суддів;

7.2.8. Розглядає матеріали про зняття категорій суддям, які не виконують своїх обов'язків або за скоєні ними порушення;

7.2.9. Спрямовує роботу нижчестоящих колегій суддів та суддівських груп, узагальнює та розповсюджує досвід їх роботи;

7.2.10. Здійснює заходи щодо забезпечення безпеки змагань;

7.2.11. Здійснює підготовку методичних рекомендацій щодо забезпечення суддівства змагань зі спортивного туризму;

7.2.12. Здійснює іншу діяльність, спрямовану на розвиток спортивного туризму тощо.

7.3. Голова колегії суддів звітує про свою діяльність перед організацією, при якій колегія створена, не рідше одного разу на рік.

7.4. У випадку невиконання або неналежного виконання своїх обов'язків колегія суддів може бути достроково розпущена за рішенням організації, при якій вона створена.

8. Посвідчення, значок та спортивна форма суддів

8.1. Після присвоєння суддівських категорій федерації спортивного туризму видають суддям іменні посвідчення і суддівські значки єдиного зразку. Придбання значків та посвідчень здійснюється за рахунок суддів.

8.2. Спортивна форма суддів встановлюється згідно з Правилами змагань зі спортивного туризму.

9. Облік суддів та їх роботи

9.1. Судді зі спортивного туризму стоять на обліку у відповідних територіальних осередках Федерації або в інших організаціях за місцем їх знаходження.

9.2. Присвоєння суддівських звань відмічаються у обліковій картці судді (додаток 3.2). Записи в заліковій картці судді здійснюються колегією суддів за місцем його обліку.

9.3. У разі зміни місця проживання суддя стає на облік на новому місці, при цьому раніш присвоєне суддівське звання зберігається.

Додаток 3.1
до п.3.1.8 Положення про суддів
зі спортивного туризму

Логотип
ФСТУ

**ФЕДЕРАЦІЯ СПОРТИВНОГО
ТУРИЗМУ УКРАЇНИ**

ПОДАННЯ

_____ (повна назва територіального осередку Федерації)

_____ порушує клопотання перед Виконкомом Федерації спортивного туризму України щодо присвоєння суддівського звання

“Суддя _____ категорії”

_____ (прізвище)

_____ (ім'я, по батькові)

Рішення президії _____ (назва територіального осередку Федерації)

Протокол № _____, п.№ _____ від “ _____ ” _____ 20__ р.

Президент федерації _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

МП

Дата надходження до Виконкому Федерації: _____

Продовження додатку № 3.1

Вид спорту за ЄСКУ	Спортивний туризм			Фото (3x4 см)
Спеціалізація за видами змагань				
Спеціалізація за видами спортивного туризму				
Прізвище				
Ім'я				
По батькові				
Дата народження:	дата	місяць	рік	
Місце проживання, телефон, E-mail				
ФСТ, відомство				
Місце роботи (навчання), посада				
Освіта				
Попереднє суддівське звання та дата присвоєння				
Рішення кваліфікаційної комісії колегії суддів змагань спортивних туристських походів / з видів спортивного туризму (не потрібно – закреслити)	Кваліфікаційна комісія підтримує / не підтримує (не потрібно – закреслити)			
_____	_____			
_____	_____			
_____	_____			
(назва організації, при якій діє комісія)	_____			
Федерація спортивного туризму України:	Федерації спортивного туризму. Протокол засідання № _____, п. № _____ від “ _____ ” _____ 200__ р. Голова комісії _____ (_____) (підпис, прізвище, ініціали)			

Протокол № _____, п. № _____ від “___” _____ 200__ р.

Президент Федерації _____ А.С.Матвієнко

МП

Додаток 3.2
до п. 9.2 Положення про суддів
зі спортивного туризму

Фотографія
судді

ОБЛІКОВА КАРТКА СУДДІ ЗІ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ

1. Загальні відомості про суддю:

1.1. Прізвище, ім'я та по батькові – _____

1.2. Дата, місяць та рік народження – _____

1.3. Місце проживання – _____

1.4. Суддівське звання на момент заповнення картки – _____

1.5. Спеціалізація за видом спортивного туризму – _____

1.6. Спортивний розряд, звання зі спортивного туризму – _____

1.7. Інструкторське звання зі спортивного туризму – _____

2. Присвоєння суддівських звань

Суддівське звання	Дата присвоєння, номер рішення, назва уповноваженого органу	Підпис уповноваженої особи та печатка організації	Примітка
Юний суддя			
Суддя III категорії			
Суддя II категорії			
Суддя I категорії			
Суддя національної категорії			

V. ОРІЄНТОВНІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ, УМІНЬ, НАВИЧОК

Як слід класифікувати туристські вузли за своїм призначенням ?

а) - для зв'язування мотузок різної довжини; - для зв'язування мотузок однакової довжини; - петлі, що не затягуються (провідники); - для прив'язування навколо опори; - схоплюючі; - допоміжні.

б) - для зв'язування мотузок одного кольору; - для зв'язування

мотузок різного кольору; - петлі, що зтягуються (провідники); - для прив'язування навколо опори; - схоплюючі; - допоміжні.

в) - для зв'язування мотузок одного кольору; - для зв'язування мотузок різної довжини; - петлі, що не зтягуються (провідники); - для прив'язування навколо опори; - схоплюючі; - допоміжні.

г) - для зв'язування мотузок одного діаметру; - для зв'язування мотузок різного діаметру; - петлі, що не зтягуються (провідники); - для прив'язування навколо опори; - схоплюючі; - допоміжні.

Які вузли використовуються для зв'язування мотузок одного діаметру ?

а) “прямий”, “зустрічний”, “грепвайн”, “ткацький”.

б) “удавка”, “булінь”, “карабінна петля”, “напівудавка з карабінною петлею”.

в) “брам шкотовий”, “академічний”.

г) “схоплюючий”, австрійський схоплюючий”, “стремено”, “Бахмана”.

Які вузли використовуються для зв'язування мотузок різного діаметру ?

а) “академічний”, “грепвайн”.

б) “брамшкотовий”, “академічний”.

в) “брамшкотовий”, “Бахмана”.

г) “прямий”, “зустрічний”.

Які вузли використовуються для петель, що не зтягуються (провідники) ?

а) “прямий”, “зустрічний”, “грепвайн”, “ткацький”.

б) “схоплюючий”, австрійський схоплюючий”, “стремено”, “Бахмана”.

в) “простий провідник”, “провідник вісімка”, “серединний (австрійський) провідник”, “подвійний провідник”.

г) “простий провідник”, “провідник вісімка”, “грепвайн”, “ткацький”, “стремено”, “Бахмана”.

Які вузли використовуються для прив’язування мотузки навколо опори ?

а) “простий провідник”, “провідник вісімка”, “грепвайн”, “ткацький”.

б) “академічний”, “грепвайн”, “прямий”, “зустрічний”, “стремено”, “Бахмана”.

в) “удавка”, “булінь”, “грепвайн”, “ткацький”, “стремено”, “Бахмана”.

г) “удавка”, “булінь”, “карабінна петля”, “напівудавка з карабінною петлею”.

Які вузли належать до схоплюючих ?

а) “схоплюючий”, “австрійський схоплюючий”, “стремено”, “Бахмана”.

б) “прямий”, “зустрічний”, “грепвайн”, “ткацький”.

в) “удавка”, “булінь”, “карабінна петля”, “напівудавка з карабінною петлею”.

г) “грепвайн”, “прямий”, “зустрічний”, “стремено”.

Суддівська страховка це...

а) мотузка товщиною не менше 10 мм, вид страховки який організується в особливо небезпечних місцях суддівською колегією. Використовується згідно Умов змагань.

б) мотузка товщиною не менше 6 мм, яка використовується для транспортування вантажу (рюкзаки, контрольний вантаж, тощо) по перилах.

в) мотузка товщиною не менше 10 мм, за допомогою якої учасники дублюють або заміняють використання самостраховки.

г) петля, вус, фал довжиною до 2 м. Використовується під час страхування інших та виконання дій в небезпечній зоні

Командна страховка це...

а) мотузка товщиною не менше 10 мм, вид страховки який організується в особливо небезпечних місцях суддівською колегією. Використовується згідно Умов змагань.

б) мотузка товщиною не менше 10 мм, за допомогою якої учасники дублюють або заміняють використання самостраховки.

в) петля, вус, фал довжиною до 2 м. Використовується під час страхування інших та виконання дій в небезпечній зоні.

г) карабін, прусік довжиною не більше витягнутої руки (40-50 см). використовується під час індивідуального подолання перешкоди.

Самостраховка це...

а) мотузка товщиною не менше 10 мм, за допомогою якої учасники дублюють або заміняють використання само страховки.

б) мотузка товщиною не менше 6 мм, яка використовується для транспортування вантажу (рюкзаки, контрольний вантаж, тощо) по перилах.

в) індивідуальні засоби, що забезпечують надійне статичне або динамічне положення туриста відносно перильної мотузки, або страхувальної петлі.

мотузка товщиною не менше 10 мм,

г) вид страховки, який організовується в особливо небезпечних місцях суддівською колегією. Використовується згідно Умов змагань.

Статична самостраховка це ...

а) мотузка товщиною не менше 10 мм, від страховки, який організовується в особливо небезпечних місцях суддівською колегією. Використовується згідно Умов змагань.

б) мотузка товщиною не менше 10 мм, за допомогою якої учасники дублюють або заміняють використання само страховки.

в) карабін, прусік довжиною не більше витягнутої руки (40-50 см), який використовується під час індивідуального подолання перешкоди.

г) петля, вус, фал довжиною до 2 м. Використовується під час страхування інших та виконання дій в небезпечній зоні.

Динамічна самостраховка це...

а) карабін, прусік довжиною не більше витягнутої руки (40-50 см), який використовується під час індивідуального подолання перешкоди.

б) мотузка товщиною не менше 10 мм, за допомогою якої учасники дублюють або заміняють використання само страховки

в) мотузка товщиною не менше 10 мм, від страховки, який організується в особливо небезпечних місцях суддівською колегією. Використовується згідно Умов змагань.

г) петля, вус, фал довжиною до 2 м. Використовується під час страхування інших та виконання дій в небезпечній зоні.

Перильна мотузка це...

а) мотузка товщиною не менше 10 мм, за допомогою якої учасники дублюють або заміняють використання само страховки.

б) мотузка товщиною не менше 10 мм, що має відповідний сертифікат міцності і використовується для подолання перешкод, забезпечуючи безпеку учасників.

в) мотузка товщиною не менше 6 мм, яка використовується для транспортування вантажу (рюкзак, контрольний вантаж, тощо) по перилах.

г) мотузка товщиною не менше 10 мм, що використовуються для супроводження учасника, який долає перешкоду вже застрахований одним або декількома видами страховки.

Супроводжуюча мотузка це...

а) мотузка товщиною не менше 10 мм, вид страховки, який організується в особливо небезпечних місцях суддівською колегією. Використовується згідно Умов змагань.

б) мотузка товщиною не менше 10 мм, за допомогою якої учасники дублюють або заміняють використання самостраховки.

в) мотузка товщиною не менше 10 мм, що використовуються для супроводження учасника, який долає перешкоду вже застрахований одним або декілька ми видами страховки.

г) мотузка товщиною не менше 6 мм, яка використовується для транспортування вантажу (рюкзак, контрольний вантаж, тощо) по перилах.

Транспортна мотузка це

а) мотузка товщиною не менше 10 мм, вид страховки, який організовується в особливо небезпечних місцях суддівською колегією. Використовується згідно Умов змагань.

б) мотузка товщиною не менше 10 мм, що використовуються для супроводження учасника, який долає перешкоду вже застрахований одним або декількома видами страховки.

в) мотузка товщиною не менше 10 мм, за допомогою якої учасники дублюють або заміняють використання самостраховки.

г) мотузка товщиною не менше 6 мм, яка використовується для транспортування вантажу (рюкзаки, контрольний вантаж, тощо) по перилах.

Що таке суддівська страховка ?

а) страховка, яку забезпечує суддя.

б) страховка, яку забезпечує команда.

в) страховка, яка організовується в особливо небезпечних місцях суддівською колегією.

г) підвідне перило.

До страховок відносяться наступні види:

а) суддівська, командна, самостраховка.

б) командна, особиста, супроводжуюча.

в) особиста, супроводжуюча, суддівська.

г) особиста, супроводжуюча командна.

Статична самостраховка використовується в:

а) особливо небезпечних місцях та організовується суддівською колегією.

б) використовується під час страхування інших учасників та виконання дій в особливо небезпечних місцях.

в) по бажанню учасників в особливо небезпечних місцях .

г) при переході річки вбхід.

Транспортна мотузка використовується для ...

а) транспортування вантажу по перилам.

б) транспортування вантажу без перил.

в) подолання учасником перешкоди.

г) організації страховки учасникам.

Перильна мотузка повинна бити товщиною ...

- а) будь-якою.
- б) 6 мм.
- в) не більше 10 мм.
- г) не менше 10 мм.

Чи повинна контролюватися супроводжуюча мотузка учасниками ?

- а) Згідно Умов змагань.
- б) по бажанню учасників.
- в) Так.
- г) Ні.

Динамічна самостраховка використовується ...

- а) за вимогою суддів.
- б) при індивідуальному подоланні учасником перешкоди.
- в) згідно Умов змагань.
- г) по бажанню учасників.

Чи обов'язково повинна бути закріплена супроводжуюча мотузка ?

- а) Згідно Умов змагань.
- б) по бажанню учасників.
- в) Так.
- г) Ні.

Що таке статична самостраховка ?

- а) петля, вус, фал довжиною до 2-х метрів.
- б) петля, вус, фал довжиною до 3-х метрів.
- в) схоплюючий вузол на перильній мотузці

г) ковзаючий карабін на перильній мотузці

Перильна мотузка використовується для ...

- а) супроводження учасників.
- б) подолання перешкод учасниками.
- в) зняття перил.
- г) контролю транспортування вантажу по перилам.

Супроводжуюча мотузка, в першу чергу, використовується для ...

- а) супроводження учасників.
- б) подолання перешкод учасниками.
- в) зняття перил.
- г) контролю транспортування вантажу по перилам.

Транспортна мотузка використовується для ...

- а) супроводження учасників.
- б) подолання перешкод учасниками.
- в) зняття перил.
- г) контролю транспортування вантажу по перилам.

Перила можна зняти за допомогою ...

- а) супроводжуючої чи перильної мотузки.
- б) супроводжуючої чи суддівської мотузки.
- в) супроводжуючої, допоміжної чи транспортної мотузки.
- г) супроводжуючої, перильної чи транспортної мотузки.

Яка повинна бути товщина транспортної мотузки ?

- а) Не менше 10 мм.
- б) Не більше 10 мм.
- в) Не більше 6 мм.

г) Не менше 6 мм.

Яка повинна бути товщина страхувальної мотузки ?

а) Не менше 10 мм.

б) Не більше 10 мм.

в) Не більше 6 мм.

г) Не менше 6 мм.

Спортивний туризм це -

а) офіційно визнаний вид спорту.

б) неофіційний вид спорту.

в) подорожі на транспорті та експедиції.

г) подорожі на транспорті та відпочинок у стаціонарних умовах

За допомогою якої страховки здійснюється перехід учасників на технічному етапі «Переправа через річку яр по колоді» ?

а) Динамічної самостраховки (схоплюючим вузлом).

б) Динамічної самостраховки (ковзаючим карабіном).

в) Статичної самостраховки.

г) Командної страховки.

За допомогою якої страховки здійснюється перехід учасників на технічному етапі «Навісна переправа через річку» ?

а) Динамічної самостраховки (схоплюючим вузлом).

б) Динамічної самостраховки (ковзаючим карабіном).

в) Статичної самостраховки.

г) Командної страховки.

З яких видів змагань складається спортивний туризм ?

а) Змагання із спортивних походів.

б) Змагання з техніки спортивного туризму.

в) Змагання із спортивних походів та змагання з техніки спортивного туризму.

г) Змагання з техніки водного, велосипедного та пішохідного туризму.

Перешкоди на пішохідних маршрутах поділяються на:

а) ґрунтові та водні.

б) скельні та ґрунтові.

в) водні та скельні.

г) ґрунтово-скельні та ґрунтово-водні.

Простий провідник це ...

а) петля, що не зтягується.

б) петля, що зтягується.

в) гід (екскурсовод).

г) провідник в гірській місцевості.

При подоланні водних перешкод, кінець страхувальної мотузки, який не закріплений до учасника (якого страхують) повинен бути ...

а) закріплений.

б) не закріплений

в) закріплений та контролюватися іншим учасником.

г) не контролюватися іншим учасником

При подоланні скельних перешкод, кінець страхувальної мотузки, який не закріплений до учасника (якого страхують) повинен бути ...

а) закріплений.

б) не закріплений

в) не закріплений та контролюватися іншим учасником.

г) не контролюватися іншим учасником

При організації командної страховки у страхуючих учасників обов'язкова наявність...

- а) рукавиць.
- б) рятувальних жилетів.
- в) захисних шоломів.
- г) документа про залік подорожі.

Скількома мотузками здійснюється командна страховка при проходженні першого учасника на технічному етапі “Навісна переправа через річку” ?

- а) Трьома.
- б) Двома.
- в) Однією.
- г) Мотузки відсутні.

Скількома мотузками здійснюється командна страховка при проходженні першого учасника на технічному етапі “Навісна переправа через яр” ?

- а) Трьома.
- б) Двома.
- в) Однією.
- г) Мотузки відсутні.

Яка кількість страхуючих учасників повинна бути при організації страховки першому учаснику на технічному етапі “Переправа через річку вбхід з використанням перил” ?

- а) Два.
- б) Три.

- в) Один.
- г) Чотири.

Чому повинна дорівнювати відстань між страхуючими учасниками на основній та допоміжній страховочній мотузці при організації страховки першому учаснику на технічному етапі “Переправа через річку вбхід з використанням перил” ?

- а) Половині ширини річки.
- б) 10 м
- в) 20 м
- г) Витягнутій руці.

Який спосіб не підходить для подолання технічного етапу “Переправа через річку вбхід”?

- а) “Стінкою”.
- б) “Таджицький”.
- в) “По одному з жердиною”.
- г) “Колоною один за одним”.

При подоланні технічного етапу “Спуск по схилу” самостраховка учасників не здійснюється за допомогою ...

- а) Жумару.
- б) “Схоплюючим вузлом”.
- в) Гальмівного пристрою “Шайба”.
- г) Гальмівного пристрою “Вісімка”.

Скільки мотузками здійснюється командна страховка при переході по колоді ?

- а) Трьома.
- б) Двома.

- в) Однією.
- г) Мотузки відсутні.

На скільки класів діляться дистанції на змаганнях із техніки пішогохідного туризму ?

- а) 2
- б) 4
- в) 5
- г) 6

На яких дистанціях проводяться змагання з техніки пішогохідного туризму ?

- а) “Смуга перешкод”, “Рятувальні роботи”, “Спеціальні завдання”.
- б) “Крос-похід”, “Рятувальні роботи”, “Спеціальні завдання”.
- в) “Рятувальні роботи”, “Спеціальні завдання”, “В’язання вузлів”.
- г) “Смуга перешкод”, “Крос-похід”, “Рятувальні роботи”.

На змаганнях з техніки пішогохідного туризму “Спеціальні завдання (прийоми)” передбачають...

- а) Виконання завдань, пов’язаних з туризмом, або подолання одного чи декількох технічних етапів.
- б) Виконання завдань, не пов’язаних з туризмом.
- в) Подолання дистанції “Смуга перешкод”.
- г) Подолання дистанції “Крос-похід”.

Для якого класу змагань “Рятувальні роботи” можуть бути окремою дистанцією?

- а) Для I - II класів.
- б) Для I - III класів.
- в) Для I - IV класів.

г) Для III - V класів.

Всі перешкоди умовно поділяються на

- а) водні (через воду) і на гірські (скельні).
- б) водні (через воду).
- в) на гірські (скельні).
- г) Ступеневі та категорійні.

Як називається коротка динамічна дистанція, насичена технічними етапами, встановлених на природних та штучних перешкодах, на змаганнях з техніки пішохідного туризму ?

- а) “Смуга перешкод”.
- б) “Рятувальні роботи”.
- в) “Спеціальні завдання”.
- г) “Крос-похід”.

Як називається довга дистанція, яка передбачає проходження певного маршруту з подоланням технічних етапів та виконання спеціальних завдань, які встановлені на природних або штучних перешкодах, маршрут якої проходить з орієнтуванням на змаганнях з техніки пішохідного туризму ?

- а) “Смуга перешкод”.
- б) “Рятувальні роботи”.
- в) “Спеціальні завдання”.
- г) “Крос-похід”.

Як називається коротка або довга дистанція, яка передбачає транспортування “умовно потерпілого” силами команди на певних ділянках дистанції або через етапи та (або) спеціальні завдання, на змаганнях з техніки пішохідного туризму ?

- а) “Смуга перешкод”.
- б) “Рятувальні роботи”.
- в) “Спеціальні завдання”.
- г) “Крос-похід”.

Як називається виконання завдань, пов’язаних з туризмом, або подолання одного чи декількох технічних етапів, на змаганнях з техніки пішохідного туризму ?

- а) “Смуга перешкод”.
- б) “Рятувальні роботи”.
- в) “Спеціальні завдання (прийоми)”.
- г) “Крос-похід”.

Чим визначається клас дистанції на змаганнях з техніки пішохідного туризму ?

- а) Її протяжністю та бальною оцінкою.
- б) Кількістю технічних етапів.
- в) Складністю, кількістю етапів з самонаведенням.
- г) Всі відповіді правильні.

До спеціальних прийомів (завдань) на змаганнях з техніки пішохідного туризму належать ...

- а) Навісна переправа через річку (яр); Крутопохила переправа; Траверс схилу; Рятувальні роботи; Орієнтування; тощо.
- б) Надання долікарської допомоги; В’язання вузлів; Встановлення намету; Розпалювання вогнища; тощо.
- в) “Смуга перешкод”; “Крос-похід”; “Рятувальні роботи”; тощо.
- г) Всі відповіді правильні.

До технічних етапів на дистанціях з техніки пішогохідного туризму належать ...

а) Навісна переправа через річку (яр); Крутопохила переправа; Траверс схилу; Рятувальні роботи; Орієнтування; тощо.

б) Спеціальні завдання; В'язання вузлів; Встановлення намету; Розпалювання вогнища; тощо.

в) “Смуга перешкод”; “Крос-похід”; “Рятувальні роботи”; тощо.

г) Всі відповіді правильні.

Який повинен бути кількісний склад команди на змаганнях з техніки пішогохідного туризму IV – V класу ?

а) 2 учасника.

б) 4 учасника.

в) 5 учасників.

г) не менше 6 учасників.

Яким може бути склад команди на змаганнях з техніки пішогохідного туризму ?

а) Чоловічим.

б) Жіночим.

в) Змішаним.

г) Всі відповіді правильні.

Що являється основними характеристиками змагань зі спортивного туризму ?

а) Ранг, клас, та кваліфікаційний ранг окремих дистанцій.

б) Ландшафт, рельєф, погодні умови.

в) Склад команди (чоловічий, жіночий, змішаний)

г) Чисельний склад команди.

Як поділяються змагання зі спортивного туризму за масштабом ?

- а) Міжнародні, національні, зональні, обласні, міські, районі.
- б) Клубні, колективів фізкультури, навчальних закладів, тощо.
- в) Всі відповіді правильні.
- г) Правильної відповіді немає.

Змагання зі спортивного туризму можуть бути ...

- а) Командними.
- б) Особистими.
- в) Особисто-командними.
- г) Всі відповіді правильні.

Які будуть змагання, якщо стартує і проходить дистанцію разом вся команда ?

- а) Груповими.
- б) Особистими.
- в) Особисто-командними.
- г) Командними.

Які будуть змагання, якщо змагаються окремі учасники, зв'язки, екіпажі ?

- а) Особистими.
- б) Індивідуальними.
- в) Особисто-командними.
- г) Командними.

Які будуть змагання, якщо результат команди складається з суми особистих результатів залікових учасників ?

- а) Особистими.
- б) Заліковими.

- в) Особисто-командними.
- г) Командними.

Як визначається ранг особистих змагань (крім змішаних екіпажів, зв'язок) ?

- а) Окремо для жінок та чоловіків.
- б) Разом для жінок та чоловіків.
- в) Всі відповіді правильні.
- г) Правильної відповіді немає.

Як визначається ранг змагань ?

- а) Кваліфікацією всіх команд (учасників).
- б) Кваліфікацією команд (учасників), що посіли шість місць у даних змаганнях , і підраховується у балах за оцінкою спортивних розрядів і звань.
- в) Кваліфікацією команд (учасників), що посіли шість місць у даних змаганнях , і підраховується у балах за віковою характеристикою.
- г) Всі відповіді правильні.

Як транспортується вантаж на навісних переправах ?

- а) На деяких окремо від учасника.
- б) На всіх окремо від учасника.
- в) На деяких на учаснику.
- На всіх на учаснику.

Назвіть види орієнтування на місцевості, які використовуються на змаганнях з техніки пішохідного туризму ?

- а) Рух по заданому азимуту і карті; орієнтування по маркованому маршруту; рух без карти по «легенді»; рух по лінії, позначеній на карті, тощо.

б) Рух по заданому азимуту і карті; орієнтування маркером по маршруту; рух без карти по «сліду»; рух по кривій, позначеній на карті, тощо

в) Всі відповіді правильні.

г) Правильної відповіді немає.

Якими лініями виконується розмітка на змаганнях з техніки пішохідного туризму ?

а) Пунктирними, прямими, кривими.

б) Старту та фінішу.

в) Контрольним та обмежувальними.

г) Контрольним та обмежувальними, Старту та фінішу.

Скільки учасників можуть знаходитися на перильній мотузці ?

а) Не менше 1.

б) Не більше 1 учасника.

в) Згідно до Умов змагань.

г) За бажанням учасників.

Як повинні стояти страхуючі учасники на технічному етапі «Переправа через річку по колоді» ?

а) Вище по течії відносно колоди.

б) Нище по течії відносно колоди.

в) Згідно до Умов змагань.

г) За бажанням учасників.

Хто готує та затверджує Положення про змагання ?

а) Учасники змагань та капітани команд.

б) Федерація спортивного туризму.

в) ГСК разом з Федерацією спортивного туризму.

г) Організація, що проводить дані змагання, разом з Федерацією туризму

Команди (учасники) можуть бути зняті зі змагань або з дистанції за:

а) порушення Правил; невиконання вимог суддів, що стосуються виконання Правил, Положення та Умов; несвоєчасну явку на старт тощо.

б) неспортивну або неетичну поведінку; дії, які ведуть до небезпеки учасників, суддів, глядачів;

в) при травмі або захворюванні; порушення правил охорони природи, пам'яток історії та культури тощо.

г) Всі відповіді правильні.

Як судді фіксують порушення на змаганнях зі спортивного туризму ?

а) Голосно і чітко повідомляють учасників про їх порушення та фіксують штрафи у відповідні протоколи.

б) Фіксують штрафи у відповідні протоколи не повідомляючи учасників про їх порушення.

в) Голосно і чітко повідомляють учасників про їх порушення та доповідають про це головному судді.

г) Всі відповіді правильні.

Ким та кому подаються протести ?

а) ГСК на учасників.

б) Учасниками на ГСК.

в) Тренером чи капітаном головному секретарю змагань.

г) ГСК на тренерів чи капітанів

Хто приймає остаточне рішення по протесту ?

- а) Тренер чи капітан.
- б) ГСК.
- в) Головний секретар змагань.
- г) Головний суддя.

Хто перевіряє придатність спорядження та технічних засобів учасників змаганнях зі спортивного туризму ?

- а) Тренер чи капітан.
- б) Головний суддя або журі змагань.
- в) Мандатна комісія.
- г) Технічна комісія.

За що відповідає комендант змагань ?

- а) За підготовку дистанції та її справність під час проведення змагань.
- б) Веде перевірку особисто-командного спорядження та засобів пересування учасників на відповідність вимогам техніки безпеки.
- в) Перевіряє правильність постановки дистанцій у відповідності з класом змагань та вимогам безпеки.
- г) За організацію та дотримувannya порядку і охорони природи у районі проведення змагань, керує обслуговуючим персоналом та транспортом, виділеним у його розпорядження.

За що відповідає начальник дистанції змагань ?

- а) За підготовку дистанції та її справність під час проведення змагань.
- б) Веде перевірку особисто-командного спорядження та засобів пересування учасників на відповідність вимогам техніки безпеки.
- в) Перевіряє правильність постановки дистанцій у відповідності з класом змагань та вимогам безпеки.

г) За організацію та дотримувannya порядку і охорони природи у районі проведення змагань, керує обслуговуючим персоналом та транспортом, виділеним у його розпорядження.

За що відповідає голова технічної комісії змагань ?

а) За підготовку дистанції та її справність під час проведення змагань.

б) Веде перевірку особисто-командного спорядження та засобів пересування учасників на відповідність вимогам техніки безпеки.

в) Перевіряє правильність постановки дистанцій у відповідності з класом змагань та вимогам безпеки.

г) За організацію та дотримувannya порядку і охорони природи у районі проведення змагань, керує обслуговуючим персоналом та транспортом, виділеним у його розпорядження.

За що відповідає суддя-інспектор змагань ?

а) За підготовку дистанції та її справність під час проведення змагань.

б) Веде перевірку особисто-командного спорядження та засобів пересування учасників на відповідність вимогам техніки безпеки.

в) Перевіряє правильність постановки дистанцій у відповідності з класом змагань та вимогам безпеки.

г) За організацію та дотримувannya порядку і охорони природи у районі проведення змагань, керує обслуговуючим персоналом та транспортом, виділеним у його розпорядження.

Хто очолює роботу головної суддівської колегії ?

а) Головний суддя.

б) Суддя-інспектор

в) Головний секретар.

г) Президент Федерації спортивного туризму.

Хто керує роботою суддівської колегії ?

- а) Головний суддя та головний секретар змагань.
- б) Суддя-інспектор та начальник дистанції.
- в) Головний суддя та його заступник.
- г) Всі відповіді правильні.

За що відповідає головний суддя змагань ?

- а) Керує роботою секретаріату, суддів з інформації та нагороджень, технічними працівниками.
- б) Перевіряє дистанцію на надійність обладнання на дистанції для виключення можливостей нещасних випадків.
- в) Перевіряє дистанцію змагань, проводить її показ капітанам команд; інструктує суддів перед початком змагань.
- г) Очолює суддівську колегію та керує проведенням змагань.

За що відповідає заступник головного судді з виду програми (дистанції) змагань ?

- а) Керує роботою секретаріату, суддів з інформації та нагороджень, технічними працівниками.
- б) Перевіряє дистанцію на надійність обладнання на дистанції для виключення можливостей нещасних випадків.
- в) Перевіряє дистанцію змагань, проводить її показ капітанам команд; інструктує суддів перед початком змагань.
- г) Очолює суддівську колегію та керує проведенням змагань.

За що відповідає заступник головного судді з безпеки змагань ?

- а) Керує роботою секретаріату, суддів з інформації та нагороджень, технічними працівниками.

б) Перевіряє дистанцію на надійність обладнання на дистанції для виключення можливостей нещасних випадків.

в) Перевіряє дистанцію змагань, проводить її показ капітанам команд; інструктує суддів перед початком змагань.

г) Очолює суддівську колегію та керує проведенням змагань.

За що відповідає головний секретар змагань ?

а) Керує роботою секретаріату, суддів з інформації та нагороджень, технічними працівниками.

б) Перевіряє дистанцію на надійність обладнання на дистанції для виключення можливостей нещасних випадків.

в) Перевіряє дистанцію змагань, проводить її показ капітанам команд; інструктує суддів перед початком змагань.

Очолює суддівську колегію та керує проведенням змагань.

Через які місця не може проходити дистанція змагань ?

а) Засіяні поля, молоді посадки.

б) Плантації, сади.

в) Загороджені ділянки з пам'ятниками історії.

г) Всі відповіді правильні.

У разі рівності результатів у двох чи більше команд краще місце посідає та у якої ...

а) більше штрафних балів.

б) менше штрафних балів.

в) стартувала першою.

г) кращий час проходження дистанції не враховуючи штрафні бали.

Змагання з техніки спортивного туризму проводяться з метою:

а) Підвищення технічної та тактичної майстерності учасників.

- б) Забезпечення безпеки проведення спортивних туристських походів.
- в) Виявлення найсильніших команд та учасників.
- г) Всі відповіді правильні.

Яким вузлом кріпиться перильна мотузка до опори при проходженні технічного етапу «Спуск по схилу» з самонаведенням та зняттям перил ?

- а) Удавка.
- б) Булінь.
- в) Карабінна петля.
- г) Напівудавка з карабінною петлею.

Якими вузлами кріпиться перильна мотузка до верхньої опори при проходженні технічного етапу «Підйом по схилу» з самонаведенням та зняттям перил ?

- а) Удавка, напівудавка з карабінною петлею.
- б) Булінь, стремено,
- в) Карабінна петля (карабіна удавка).
- г) Всі відповіді правильні.

Якими вузлами кріпиться перильна мотузка до опор при проходженні технічного етапу «Навісна переправа через річку (яр)» з самонаведенням та зняттям перил ?

- а) Карабінна петля (карабіна удавка) та напівудавка з карабінною петлею.
- б) Удавка та напівудавка з карабінною петлею.
- в) Всі відповіді правильні.
- г) Правильної відповіді немає.

Чи повинні бути ППС (пункти проміжної страховки) при проходженні технічного етапу «Спуск по схилу» з самонаведенням та зняттям перил ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) На розсуд суддів.
- г) За бажанням учасників.

Чи повинні бути ППС (пункти проміжної страховки) при проходженні технічного етапу «Підйом по схилу» з самонаведенням та зняттям перил ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) На розсуд суддів.
- г) За бажанням учасників.

Чи повинні бути ППС (пункти проміжної страховки) при проходженні технічного етапу «Траверс схилу» з самонаведенням та зняттям перил ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) На розсуд суддів.
- г) За бажанням учасників.

Які ділянки може включати в себе технічний етап «Траверс схилу з альпенштоком (льодорубом)» ?

- а) Горизонтальні, вертикальні, похилі.
- б) Складні, прості.
- в) Рівні, криві.
- г) Всі відповіді правильні.

Які ділянки може включати в себе технічний етап «Траверс схилу» ?

- а) Горизонтальні, вертикальні, похилі.
- б) Складні, прості.
- в) Рівні, криві.
- г) Всі відповіді правильні.

При проходженні технічного етапу «Спуск по схилу» в учасників (при самостраховці) обов'язкова наявність та використання ...

- а) Каски.
- б) Рукавиць.
- в) Жумару
- г) Всі відповіді правильні.

При проходженні технічного етапу «Підйом по схилу» в учасників (при самостраховці) обов'язкова наявність та використання ...

- а) Каски.
- б) Рукавиць.
- в) Схоплюючого вузла чи жумару
- г) Всі відповіді правильні.

Хто здійснює прийом заявок та перевірку документів на змаганнях ?

- а) Головний суддя.
- б) Мандатна комісія.
- в) Оргкомітет
- г) Всі відповіді правильні.

Хто визначає час закриття фінішу ?

- а) Головний суддя.
- б) Мандатна комісія.
- в) Оргкомітет
- г) ГСК.

Участь у змаганнях починається з моменту ...

- а) старту.
- б) видачі схеми дистанцій представникам команди.
- в) реєстрації – здачі документів до мандатної комісії.
- г) Всі відповіді правильні.

Хто допускається до суддівства змагань з техніки спортивного туризму ?

- а) Представники команд та тренери.
- б) Судді, які мають кваліфікацію з даного виду туризму.
- в) Судді, які мають кваліфікацію з пішохідного туризму.
- г) Судді, які мають кваліфікацію з водного чи велосипедного туризму.

В яких випадках суддям не забороняється давати поради й надавати допомогу учасникам ?

- а) При проходженні дистанції учасниками.
- б) Якщо це передбачено Положенням, Умовами чи при наданні медичної допомоги.
- в) Якщо це передбачено Положенням, Умовами .
- г) При наданні медичної допомоги.

Судді не мають права ...

а) бути учасниками чи тренерами команди, яка виступає на даних змаганнях.

б) бути учасниками чи тренерами команди, яка не виступає на даних змаганнях.

в) чітко та голосно повідомляти учасників про їх порушення.

г) фіксувати порушення та надавати штрафи.

Судді на етапах зобов'язані ...

а) бути учасниками чи тренерами команди, яка виступає на даних змаганнях.

б) бути учасниками чи тренерами команди, яка не виступає на даних змаганнях.

в) твердо знати і виконувати Правила, Положення та Умови; повідомляти учасників про їх порушення та фіксувати відповідні штрафи у протоколах.

г) фіксувати порушення та надавати штрафи.

При виникненні небезпеки змагання ...

а) продовжуються з додатковими засобами безпеки.

б) не відбуваються взагалі.

в) відкладаються, а якщо були розпочаті зупиняються.

г) всі відповіді правильні.

Для кого повинні бути передбачені заходи по забезпеченню безпеки під час проведення змагань ?

а) Учасників та суддів.

б) Учасників, суддів та глядачів.

в) Суддів та глядачів.

г) Учасників та глядачів.

Що розмічається на дистанціях під час проведення змагань ?

а) Місця старту, фінішу, перевірки спорядження, роботи учасників на етапах, небезпечні ділянки тощо.

б) Пункти страховки, самостраховки, проміжної страховки, пункти зміни ведучого, контрольні лінії тощо.

в) Місця стоянки суддів та учасників.

г) Місця старту, фінішу, перевірки спорядження, роботи учасників на етапах, небезпечні ділянки, пункти страховки та пункти зміни ведучого, контрольні лінії тощо.

Який штраф призначається за заступ контрольної лінії ?

а) 1 бал (30 с).

б) 3 бали (90 с).

в) 6 балів (180 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за заступ обмежувальної лінії ?

а) 1 бал (30 с).

б) 3 бали (90 с).

в) 6 балів (180 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за використання опори за обмежувальною лінією ?

а) 3 бали (90 с).

б) 6 балів (180 с).

в) 10 балів (300 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за рух за обмежувальною лінією ?

- а) 3 бали (90 с).
- б) 6 балів (180 с).
- в) 10 балів (300 с).
- * Зняття учасника.

Який штраф призначається за двох учасників на перилах чи крюку ?

- а) 3 бали (90 с).
- б) 6 балів (180 с).
- в) 10 балів (300 с).
- г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за двох учасників на ділянці маршруту?

- а) 3 бали (90 с).
- б) 6 балів (180 с).
- в) 10 балів (300 с).
- г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за не закручену муфту карабіну ?

- а) 1бал (30 с).
- б) 3 бали (90 с).
- в) 6 балів (180 с).
- г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за неправильну страховку, супроводження ?

- а) 1бал (30 с).
- б) 3 бали (90 с).
- в) 10 балів (300 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за тертя вірьовок ?

а) 1 бал (30 с).

б) 3 бали (90 с).

в) 10 балів (300 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за страховку без рукавиць (самостраховки) ?

а) 1 бал (30 с).

б) 3 бали (90 с).

в) 10 балів (300 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за тимчасову відсутність страховки, супроводження ?

а) 1 бал (30 с).

б) 6 балів (180 с).

в) 10 балів (300 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за пропуск пункту проміжної страховки ?

а) 1 бал (30 с).

б) 3 бали (90 с).

в) 6 балів (180 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за втрату рівноваги на маршруті спуску ?

- а) Не призначається взагалі.
- б) 1 бал (30 с).
- в) 10 балів (300 с).
- г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за незначну втрату спорядження ?

- а) 1 бал (30 с).
- б) 3 бали (90 с).
- в) 10 балів (300 с).
- г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за втрату залишене спорядження ?

- а) 1 бал (30 с).
- б) 3 бали (90 с).
- в) 10 балів (300 с).
- г) 20 балів (600 с).

Який штраф призначається за втрату основної вірьовки, контрольного вантажу ?

- а) 1 бал (30 с).
- б) 3 бали (90 с).
- в) 10 балів (300 с).
- г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за помилку під час в'язання вузлів ?

- а) 1 бал (30 с).
- б) 3 бали (90 с).
- в) 10 балів (300 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за не зав'язання вузол ?

а) 1бал (30 с).

б) 3 бали (90 с).

в) 10 балів (300 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за вимушене порушення Умов змагань ?

а) 1бал (30 с).

б) 3 бали (90 с).

в) 10 балів (300 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за порушення Умов змагань ?

а) 1бал (30 с).

б) 3 бали (90 с).

в) 10 балів (300 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за перевищення контрольного часу ?

а) 1бал (30 с).

б) 3 бали (90 с).

в) 10 балів (300 с).

г) Зняття учасника.

Який штраф призначається за технічну невідготовленість ?

а) 1бал (30 с).

б) 3 бали (90 с).

- в) 10 балів (300 с).
- г) Зняття команди (учасника).

Який штраф призначається за порушення Правил, Положення змагань ?

- а) 1 бал (30 с).
- б) 3 бали (90 с).
- в) 10 балів (300 с).
- г) Зняття учасника.

Який штраф може бути призначений за неспортивну або неетичну поведінку ?

- а) Не призначається взагалі.
- б) 3 бали (90 с).
- в) 10 балів (300 с).
- г) Зняття команди (учасника).

В якій формі подаються протести ?

- а) Усній.
- б) Письмовій.
- в) Довільній.
- г) Всі відповіді правильні.

При переправі через річку вбхід «Стінкою» з боків розміщуються ...

- а) найсильніші учасники.
- б) слабші учасники.
- в) немає різниці.
- г) відповідно до Умов.

Хто має право вносити зміни та доповнення в Положення ?

- а) Головний суддя.
- б) Тренери та представники команд.
- в) Організація, що його затвердила.
- г) Організація, що його затвердила, разом з головною суддівською колегією.

Зміни та доповнення в Положенні після їх затвердження ...

- а) можуть містити нові вимоги до команд та учасників і ускладнювати проходження дистанції.
- б) не повинні містити нові вимоги до команд та учасників і ускладнювати проходження дистанції.
- в) не вносяться.
- г) вносяться лише після закінчення змагань.

Страховка це - ...

- а) система заходів, спрямованих на усунення можливості падіння учасника при зриві.
- б) система заходів, спрямована на небезпечне падіння учасника при зриві.
- в) частина перил, яка знаходиться між двома точками їх жорсткого закріплення.
- г) частина перил, яка знаходиться між двома точками, що жорсткого не закріпленні.

Ділянка перил це - ...

- а) система заходів, спрямованих на усунення можливості падіння учасника при зриві.
- б) система заходів, спрямована на небезпечне падіння учасника при зриві.

в) частина перил, яка знаходиться між двома точками їх жорсткого кріплення.

г) частина перил, яка знаходиться між двома точками, що жорсткого не закріпленні.

Водні етапи це - ...

а) етапи, на яких учасники долають реальну або умовну водну перешкоду.

б) етапи, на яких учасники долають перешкоди, не пов'язані з подоланням водної перешкоди.

в) змагання зі спортивного веслування на байдарках, каное тощо.

г) змагання з водного чи вітрильного туризму.

Гірські (скельні) етапи це - ...

а) етапи, на яких учасники долають реальну або умовну водну перешкоду.

б) етапи, на яких учасники долають перешкоди, не пов'язані з подоланням водної перешкоди.

в) скелелазіння.

г) альпінізм.

Що означає поняття “зрив” в спортивному туризмі ?

а) система заходів, спрямованих на усунення можливості падіння учасника.

б) система заходів, спрямована на небезпечне падіння учасника.

в) втрата учасником всіх точок опори на рельєфі, що веде до падіння або вільного ковзання схилом

г) втрата учасником контакту з перильною мотузкою.

При подоланні водних етапів жердина

- а) не прикріплюється до учасника.
- б) може бути прикріплена до учасника.
- в) тримається однією рукою
- г) обов'язково прикріплюється до учасника.

Де повинна знаходитися основна віршовка при страховці першого учасника на водних етапах ?

- а) На розсуд страхуючих учасників.
- б) Нижче відносно течії.
- в) Вище відносно течії.
- г) Відповідно до Умов змагань.

Де повинна знаходитися допоміжна віршовка при страховці першого учасника на водних етапах ?

- а) На розсуд страхуючих. учасників
- б) Нижче відносно течії.
- в) Вище відносно течії.
- г) Відповідно до Умов змагань.

Де повинні знаходитися бухти віршовок при страховці першого учасника на водних етапах ?

- а) Між вусами (страхувальних віршовок) попереду тих, хто страхує ?
- б) Між вусами (страхувальних віршовок) позаду тих, хто страхує ?
- в) На розсуд страхуючих учасників.
- г) Відповідно до Умов змагань.

«Поліснаст» це - ...

- а) керівник групи.
- б) система для наведення перильної мотузки.

- в) вузол.
- г) інструктор з техніки безпеки.

Яка страховка здійснюється при проходженні 1-го учасника на технічному етапі «Переправа через річку по колоді» ?

- а) Самостраховка.
- б) Командна страховка.
- в) Супроводження учасника.
- г) Страховка відсутня.

Скільки страхуючих повинно бути при переході 1-го учасника на технічному етапі «Переправа через річку по колоді» ?

- а) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Страхуючі відсутні.

Скільки страхуючих повинно бути при переході 1-го учасника на технічному етапі «Переправа через річку яр по колоді» ?

- а) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Страхуючі відсутні.

Скільки страхуючих повинно бути при переході 1-го учасника на технічному етапі «Навісна переправа через річку» ?

- а) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Страхуючі відсутні.

Скільки страхуючих повинно бути при переході 1-го учасника на технічному етапі «Навісна переправа через яр» ?

- a) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Страхуючі відсутні.

Скільки страхуючих повинно бути при страховці 1-го учасника на технічному етапі «Підйом по схилу» ?

- a) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Страхуючі відсутні.

Скільки страхуючих повинно бути при страховці 1-го учасника на технічному етапі «Спуск по схилу» ?

- a) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Страхуючі відсутні.

Скільки страхуючих повинно бути при страховці 1-го учасника на технічному етапі «Траверс схилу» ?

- a) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Страхуючі відсутні.

Скількома мотузками здійснюється страховка 1-го учасника на технічному етапі «Переправа через річку по колоді» ?

- a) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Мотузки відсутні.

Скількома мотузками здійснюється страховка 1-го учасника на технічному етапі «Переправа через річку яр по колоді»?

- a) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Мотузки відсутні.

Скількома мотузками здійснюється страховка 1-го учасника на технічному етапі «Навісна переправа через річку» ?

- a) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Мотузки відсутні.

Скількома мотузками здійснюється страховка 1-го учасника на технічному етапі «Навісна переправа через яр» ?

- a) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Мотузки відсутні.

Скількома мотузками здійснюється страховка 1-го учасника на технічному етапі «Підйом по схилу» ?

- а) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Мотузки відсутні.

Скількома мотузками здійснюється страховка 1-го учасника на технічному етапі «Спуск по схилу» ?

- а) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Мотузки відсутні.

Скількома мотузками здійснюється страховка 1-го учасника на технічному етапі «Траверс схилу» ?

- а) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Мотузки відсутні.

Чи обов'язково потрібно здійснювати супроводження учасників при подоланні технічного етапу «Переправа через річку по колоді» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Супровід відсутній.

Чи обов'язково потрібно здійснювати супроводження учасників при подоланні технічного етапу «Переправа через яр по колоді» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Супровід відсутній.

Чи обов'язково потрібно здійснювати супроводження учасників при подоланні технічного етапу «Навісна переправа через річку» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Супровід відсутній.

Чи обов'язково потрібно здійснювати супроводження учасників при подоланні технічного етапу «Навісна переправа через яр» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Супровід відсутній.

Чи обов'язково потрібно здійснювати супроводження учасників при подоланні технічного етапу «Підйом по схилу» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Супровід відсутній.

Чи обов'язково потрібно здійснювати супроводження учасників при подоланні технічного етапу «Спуск по схилу» ?

- а) Так.
- б) Ні.

- в) За бажанням учасників.
- г) Супровід відсутній.

Чи обов'язково потрібно здійснювати супроводження учасників при подоланні технічного етапу «Траверс схилу» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Супровід відсутній.

Чи повинна бути закріплена супроводжуюча мотузка ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно умов.

Чи здійснюється контроль супроводжуючої мотузки ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно умов.

Чи потрібно закріплювати кінець страхувальної мотузки при подоланні технічного етапу «Переправа через річку по колоді» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно умов.

Чи потрібно закріплювати кінець страхувальної мотузки при подоланні технічного етапу «Переправа через річку яр по колоді» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно умов.

Чи потрібно закріплювати кінець страхувальної мотузки при подоланні технічного етапу «Навісна переправа через річку» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно умов.

Чи потрібно закріплювати кінець страхувальної мотузки при подоланні технічного етапу «Навісна переправа через яр» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно умов.

Чи потрібно закріплювати кінець страхувальної мотузки при подоланні технічного етапу «Підйом по схилу»?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно умов.

Чи потрібно закріплювати кінець страхувальної мотузки при подоланні технічного етапу «Спуск по схилу» ?

- а) Так.

- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно умов.

Чи потрібно закріплювати кінець страхувальної мотузки при подоланні технічного етапу «Траверс схилу» ?

- а) Так.
- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно умов.

За допомогою якої страховки здійснюється перехід учасників на технічному етапі «Переправа через річку по колоді» ?

- а) Динамічної самостраховки (схоплюючим вузлом).
- б) Динамічної самостраховки (ковзаючим карабіном).
- в) Статичної самостраховки.
- г) Командної страховки.

За допомогою якої страховки здійснюється перехід учасників на технічному етапі «Навісна переправа через яр» ?

- а) Динамічної самостраховки (схоплюючим вузлом).
- б) Динамічної самостраховки (ковзаючим карабіном).
- в) Статичної самостраховки.
- г) Командної страховки.

За допомогою якої страховки здійснюється перехід учасників на технічному етапі «Підйом по схилу»?

- а) Динамічної самостраховки (схоплюючим вузлом).
- б) Динамічної самостраховки (ковзаючим карабіном).
- в) Статичної самостраховки.

г) Всі відповіді правильні.

За допомогою якої страховки здійснюється перехід учасників на технічному етапі «Спуск по схилу»?

- а) Динамічної самостраховки (схоплюючим вузлом).
- б) Динамічної самостраховки (ковзаючим карабіном).
- в) Статичної самостраховки.
- г) Всі відповіді правильні.

За допомогою якої страховки здійснюється перехід учасників на технічному етапі «Траверс схилу»?

- а) Динамічної самостраховки (схоплюючим вузлом).
- б) Динамічної самостраховки (ковзаючим карабіном).
- в) Динамічної самостраховки (на горизонтальних перилах - схоплюючим вузлом; на вертикальних - ковзаючим карабіном).
- г) Динамічної самостраховки (на горизонтальних перилах - ковзаючим карабіном; на вертикальних - схоплюючим вузлом).

За допомогою якої страховки здійснюється перехід учасників на технічному етапі «Переправа через річку вбхід із використанням перил» ?

- а) Динамічної самостраховки (схоплюючим вузлом).
- б) Динамічної самостраховки (ковзаючим карабіном).
- в) Статичної самостраховки.
- г) Командної страховки.

Чи потрібно закріплювати кінець страхувальної мотузки при подоланні технічного етапу «Переправа через річку вбхід із використанням перил» ?

- а) Так.

- б) Ні.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно Умов.

Скількома мотузками здійснюється страховка 1-го учасника на технічному етапі «Переправа через річку вбхід із використанням перил» ?

- а) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Мотузки відсутні.

Скільки страхуючих повинно бути при переході 1-го учасника на технічному етапі «Переправа через річку вбхід із використанням перил» ?

- а) 1
- б) 2
- в) 3
- г) Страхуючі відсутні.

Як транспортується вантаж на технічному етапі «Переправа через річку по колоді» ?

- а) Окремо від учасника.
- б) На учаснику.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно Умов.

Як транспортується вантаж на технічному етапі «Переправа через річку яр по колоді» ?

- а) Окремо від учасника.

- б) На учаснику.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно Умов.

Як транспортується вантаж на технічному етапі «Навісна переправа через річку» ?

- а) Окремо від учасника.
- б) На учаснику.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно Умов.

Як транспортується вантаж на технічному етапі «Навісна переправа через яр» ?

- а) Окремо від учасника.
- б) На учаснику.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно Умов.

Як транспортується вантаж на технічному етапі технічному етапі «Підйом по схилу» ?

- а) Окремо від учасника.
- б) На учаснику.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно Умов.

Як транспортується вантаж на технічному етапі «Спуск по схилу» ?

- а) Окремо від учасника.
- б) На учаснику.
- в) За бажанням учасників.

г) Згідно Умов.

Як транспортується вантаж на технічному етапі технічному етапі «Траверс схилу» ?

- а) Окремо від учасника.
- б) На учаснику.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно Умов.

Як транспортується вантаж етапі «Переправа через річку вбхід із використанням перил» ?

- а) Окремо від учасника.
- б) На учаснику.
- в) За бажанням учасників.
- г) Згідно Умов.

Як кріпляться страхувальні вірвовки до першого учасника, який переправляється на цільовий берег, при подоланні водних перешкод ?

- а) У заднє перехрестя страхувальної системи на спині.
- б) Ковзаючим карабіном в бокову частину поясу верхньої частини страхувальної системи.
- в) В заднє перехрестя страхувальної системи на спині або ковзаючим карабіном в бокову частину поясу верхньої частини страхувальної системи.
- г) В будь - яке місце страхувальної системи.

Як закріплюється супроводжуюча мотузка до учасника, що долає перешкоду ?

- а) В заднє перехрестя страхувальної системи на спині.

б) Ковзаючим карабіном в бокову частину поясу верхньої частини страхувальної системи.

в) В заднє перехрестя страхувальної системи на спині або ковзаючим карабіном в бокову частину поясу верхньої частини страхувальної системи.

г) В будь яке місце блокування страхувальної системи або окремим карабіном до карабіну, що ковзає по перилах і з'єднаний із системою учасника.

Що вважається вантажем на змаганнях в пішохідному туризмі ?

а) Рюкзак.

б) Контейнер, ємкість.

в) Спорядження: вірьовки (довжина не менше 10 м, товщина 6 мм та більше), карабіни та ін.

г) Всі відповіді правильні.

Як прив'язуються поперечні жердини до повздовжніх при обладнанні ношів ?

а) Зверху відносно повздовжніх.

б) Знизу відносно повздовжніх.

в) Крайні поперечні – зверху, середня – знизу, відносно повздовжніх.

г) Крайні поперечні – знизу, середня – зверху, відносно повздовжніх.

Як здійснюється страховка учасників при подоланні перешкоди по горизонтальних перилах ?

а) За допомогою вуса (самостраховки) та ковзаючого карабіну.

б) За допомогою ковзаючого карабіну

в) За допомогою ковзаючого карабіну та (чи) за допомогою вуса (самостраховки) та ковзаючого карабіну.

г) За допомогою схоплюючого вузла та (або) технічних пристроїв, допущених ГСК або передбачених Умовами.

Як здійснюється страховка учасників при подоланні перешкоди по вертикальних перилах ?

а) За допомогою вуса (самостраховки) та ковзаючого карабіну.

б) За допомогою ковзаючого карабіну

в) За допомогою ковзаючого карабіну та (чи) за допомогою вуса (самостраховки) та ковзаючого карабіну.

г) За допомогою схоплюючого вузла та (або) технічних пристроїв, допущених ГСК або передбачених Умовами.

Як здійснюється страховка учасників на петлях самостраховки ?

а) За допомогою вуса та карабіну.

б) За допомогою ковзаючого карабіну

в) За допомогою ковзаючого карабіну та (чи) за допомогою вуса (самостраховки) та ковзаючого карабіну.

г) За допомогою схоплюючого вузла та (або) технічних пристроїв, допущених ГСК або передбачених Умовами.

Яка повинна бути самостраховка (страховка) учасників ?

а) Безперервною, тобто кожний учасник повинен бути забезпечений нею протягом його перебування в небезпечній зоні, визначеними Умовами та (або) позначені на місцевості.

б) Преривною, тобто кожний учасник повинен бути частково забезпечений нею протягом його перебування в небезпечній зоні, визначеними Умовами та (або) позначені на місцевості.

в) Безперервною лише в особливо небезпечних місцях.

г) Безперервною або преривною на розсуд учасників.

Скільки існує основних видів спортивного туризму ?

- a) 6
- б) 8
- в) 10
- г) 12

Скільки існує категорій складності спортивних туристських походів ?

- a) III
- б) IV
- в) V
- г) VI

Скільки існує ступенів складності спортивних туристських походів ?

- a) 2
- б) 3
- в) 5
- г) 7

Скільки класів дистанцій існує в пішохідному туризмі ?

- a) III
- б) IV
- в) V
- г) VI

Який повинен бути мінімальний вік керівника та його заступника для проведення подорожей I категорії складності ?

- a) 17 років.
- б) 18 років.

- в) 19 років.
- г) 20 років.

Який повинен бути мінімальний вік учасників для проведення пішохідних подорожей I категорії складності ?

- а) 11 років.
- б) 13 років.
- в) 15 років.
- г) 17 років.

Керувати туристськими подорожами мають право ...

- а) туристи, які не мають досвід участі в подорожах.
- б) директори шкіл.
- в) класні керівники.
- г) туристи, які мають досвід участі в подорожах.

Якщо керівник має досвід участі в подорожі I категорії складності, то він може керувати ...

- а) походом I категорії складності.
- б) походом II категорії складності
- в) походом III категорії складності
- г) всі відповіді правильні.

Не менше скількох днів повинна тривати подорож для I к.с. ?

- а) 5
- б) 10
- в) 6
- г) 12

Не менше скількох кілометрів повинна бути протяжність для пішохідної подорожі I к.с. ?

- а) 130
- б) 160
- в) 100
- г) 70

Який спортивний розряд присвоюється учасникам, які здійснили один похід 3-го ступеню складності ?

- а) III юнацький розряд.
- б) II юнацький розряд.
- в) I юнацький розряд.
- г) III розряд.

Який спортивний розряд присвоюється учасникам, які здійснили один похід 2-го ступеню складності ?

- а) III юнацький розряд.
- б) II юнацький розряд.
- в) I юнацький розряд.
- г) III розряд.

Який спортивний розряд присвоюється учасникам, які здійснили один похід 1-го ступеню складності ?

- а) III юнацький розряд.
- б) II юнацький розряд.
- в) I юнацький розряд.
- г) III розряд.

Який спортивний розряд присвоюється учаснику, який здійснив похід I категорії складності ?

- а) III юнацький розряд.
- б) I розряд.
- в) II розряд.
- г) III розряд.

Який спортивний розряд присвоюється учаснику, який здійснив керівництво походом I категорії складності та має досвід участі в 2-х походах II категорії складності ?

- а) III юнацький розряд.
- б) I розряд.
- в) II розряд.
- г) III розряд.

Який спортивний розряд присвоюється учаснику, який здійснив керівництво походами від I до III категорії складності ?

- а) III юнацький розряд.
- б) I розряд.
- в) II розряд.
- г) III розряд.

Який досвід участі в походах потрібно мати для присвоєння звання кандидат у майстри спорту (чоловіки) ?

- а) Участь у V категорії складності.
- б) Керівництво 2 походами V та участь у V категорії складності.
- в) Керівництво IV категорією складності.
- г) Всі відповіді правильні.

Який досвід участі в походах потрібно мати для присвоєння звання кандидат у майстри спорту (жінки) ?

- а) Участь у V категорії складності.
- б) Керівництво походом IV та участь у V категорії складності.
- в) Керівництво IV категорією складності.
- г) Всі відповіді правильні.

Які звання встановлюються суддям зі спортивного туризму ?

- а) «Юний суддя», «Суддя III категорії», «Суддя II категорії», «Суддя I категорії», «Суддя національної категорії» .
- б) «Юний суддя», «Юніорський суддя», «Молодіжний суддя», «Дорослий суддя» .
- в) «Суддя початкового рівня», «Суддя базового рівня», «Суддя спеціалізованого рівня».
- г) «Головний суддя змагань», «Головний секретар змагань», «Суддя - інспектор» тощо.

Кому надається право присвоєння суддівського звання «Юний суддя» зі спортивного туризму ?

- а) Організаціям Федерації, загальноосвітнім, позашкільним, професійно-технічним навчальним закладам, ДЮСШ усіх видів.
- б) Територіальним місцевим осередкам (організаціям) Федерації, районним та міським туристським і спортивним клубам, навчальним закладам освіти, спортивним комітетам військових навчальних закладів, частин та інших організацій.
- в) Територіальним осередкам Федерації в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі.
- г) Виконкому Федерації.

Кому надається право присвоєння суддівського звання «Суддя III категорії» зі спортивного туризму ?

а) Організаціям Федерації, загальноосвітнім, позашкільним, професійно-технічним навчальним закладам, ДЮСШ усіх видів.

б) Територіальним місцевим осередкам (організаціям) Федерації, районним та міським туристським і спортивним клубам, навчальним закладам освіти, спортивним комітетам військових навчальних закладів, частин та інших організацій.

в) Територіальним осередкам Федерації в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

г) Виконкому Федерації.

Кому надається право присвоєння суддівського звання «Суддя II категорії» зі спортивного туризму ?

а) Організаціям Федерації, загальноосвітнім, позашкільним, професійно-технічним навчальним закладам, ДЮСШ усіх видів.

б) Територіальним місцевим осередкам (організаціям) Федерації, районним та міським туристським і спортивним клубам, навчальним закладам освіти, спортивним комітетам військових навчальних закладів, частин та інших організацій.

в) Територіальним осередкам Федерації в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

г) Виконкому Федерації.

Кому надається право присвоєння суддівських звань «Суддя I категорії» та «Суддя національної категорії» зі спортивного туризму ?

а) Організаціям Федерації, загальноосвітнім, позашкільним, професійно-технічним навчальним закладам, ДЮСШ усіх видів.

б) Територіальним місцевим осередкам (організаціям) Федерації, районним та міським туристським і спортивним клубам, навчальним

закладам освіти, спортивним комітетам військових навчальних закладів, частин та інших організацій.

в) Територіальним осередкам Федерації в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

г) Виконкому Федерації.

Як оцінюється рівень суддівства ?

а) Оцінками по 5 бальній системі – «1»; «2»; «3»; «4»; «5».

б) Оцінками по 12 бальній системі – «1»; «2»; «3»; «4»; «5»; ... «11»; «12».

в) Оцінками «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

г) Оцінками «задовільно» та «незадовільно».

ЛІТЕРАТУРА

Основна використана література:

1. Вяткин Л. А., Сидорчук Е. В., Немытов Д. Н. Туризм и спортивное ориентирование: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. - М.: Издотельский центр "Академия", 2001. - 208 с.
2. Ганнопольський В. І., Уроки туризму: // Бібліотека "Шкільного світу". Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2004. – 9. – С. 3-128.
3. Кодыш Э. Н., Соревнования туристов: Пеший туризм. – Москва: Физкультура и спорт, 1990. – 175 с.
4. Костриця М. Ю., Обзорний В.В. Шкільна краєзнавчо-туристична робота. Навч. посібник. – К.: Вища школа., 1994.
5. Коструб А. А., Медицинский справочник туриста. – 2-е изд., Москва: Профиздат, 1990. – 266 с.
6. Куроченко І. О., Фізична культура і спорт: Інформаційно- методичний довідник з питань фізичної культури і спорту. – Київ: 2004. – 1184 с.
7. Моргунов Б. П. Туризм. Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов. «Физ. воспитание – М., «Просвещение», 1978. – 167 с.
8. Правила змагань зі спортивного туризму. – м. Київ, 2008 р. – 115 с.
9. Спортивний туризм // Інформаційно-методичний вісник. № 11 – м. Київ, 2007. – С. 4-21
10. Туризм і краєзнавство // Інформаційно-методичний вісник. № 12 – м. Київ, 1999. – С. 51-71
11. Школа альпінізму. Сост Захаров П.П., Степенко Т.В. – М.: ФиС, 1989

Рекомендована література:

12. Дехтяр В. Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму: Навч.- метод. посіб. для закл. освіт. - к.: Наук. світ, 2003. - 201 с.
13. Крачило М. П. Краєзнавство і туризм. Навч. посібник. – К.: Вища школа., 1994.
14. Положення про суддів зі спортивного туризму// Спортивний туризм: Інформаційно-методичний вісник. № 8 – м. Київ, 2003. – С. 9-23
15. Пуни А.Ц. Психологическая подготовка к соревнованиям в спорте. М.: ФиС, 1969.
16. Смолій В. А., Федорченко В. К. Енциклопедичний словник-довідник з

- туризму./ – К.: Видавничий дім «Слово», 2006. – 372 с.
17. Спортивний туризм // Інформаційно-методичний вісник. № 12 – м. Київ, 2008. – 56 с.
 18. Спортивний туризм . Правила змагань. – Київ, 2001. – 137 с.
 19. Спутник туриста /А. В. Бирюков, И. Я., Браудзе, Б. Е. Владимирский; составил К. И. Вахлис. – Київ: Здоровье, 1991. – 360 с.
 20. 1000+1 Совет туристу: Школа выживания / Авт. – сост. Н. Б. Садикова.- Минск: Совр. литератор , 2000. – 352 с.
 21. Туризм и спортивное ориентирование. Учеб. для ин-тов и тех-мов физ культ./ Сост. Ганапольский В. И. - М.: Физкультура и спорт, 1987. - 240 с.
 22. Федорченко В. К., Мініч І. М. Туристський словник-довідник: Навчальний посібник. - К.: Дніпро, 2000. - 160 с.

Для нотатків

